STEPHEN KING

MIZERĖ

Skiriu Stefanijai ir Džimui Leonardams,
kurie patys žino kodėl.
Taip, jie *tikrai* žino.

Stephen King

MIZERĖ

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
IRMINA DOMEIKIENĖ

Kaunas
1997

Stephen King. Rinktiniai raštai, 7 tomas

MISERY
New York, Signet Books, 1993

ISBN 9986-486-57-2

deivė

Afrika

Aš norėčiau padėkoti trim medikams, kurie padėjo man atrinkti faktinę medžiagą šiai knygai. Tai

Rasas Doras, asistentas
Florencija Dor, medicinos sesuo
Žaneta Ordvei, medicinos daktarė, psichiatrė.

Kaip visada jie padėjo išspręsti man tokius klausimus, kurių jūs nė nepastebėsite. Jeigu užtiksite akivaizdžią klaidą, ji bus mano.

Tokie vaistai, kaip novrilas, žinoma, neegzistuoja, tačiau esama kitokių preparatų, kurių pagrindinis komponentas yra kodeinas ir kurie pasižymi panašiomis savybėmis. Deja, gydymo įstaigose šie preparatai saugomi gana nerūpestingai, ir tai gali būti nepageidaujamų pasekmių priežastis.

Veiksmo vieta ir veikėjai pramanyti.

S. K.

I

ANĖ

Kai tu žvelgi į bedugnę,
bedugnė žvelgia į tave.
Frydrichas Nyčė

1

umber vhunnnn
jerrrnnn umber vhunnnn
fajunnnn
O, tie garsai: net rūke.

2

Bet sykiais garsai kaip ir skausmas po truputį numalšdavo, ir tada galvoje likdavo vien rūkas. Jis prisiminė tamsą: prieš rūką atslinkdavo aklina tamsa. Ar tai reiškė, kad liga progresuoja? Geriau būtų šviesa (net miglos pavidalu), šviesa visada maloni... Ar iš tiesų garsai egzistavo tamsoje? Jis negalėjo atsakyti nė į vieną iš šių klausimų. Ar prasminga juos kelti? Ir į šį klausimą jis nežinojo atsakymo.

Skausmas buvo kažkur garsuose. Skausmas buvo į rytus nuo saulės ir į pietus nuo jo ausų. Štai ir viskas, ką jis *tikrai* žinojo.

Tam tikru laiko tarpsniu, kuris pasirodė labai ilgas (taip ir *buvo,* nes egzistavo tik du dalykai - skausmas ir tirštas rūkas), šie garsai buvo vienintelė išorinė realybė. Jis nenutuokė, kas jis ir kur jis yra, ir nenorėjo to žinoti. Jis troško mirti, bet dėl skausmu persismelkusio rūko, gaubusio jo smegenis, kaip vasaros lietaus debesis, jis nesuvokė, jog to nori.

Bėgant laikui, jis ėmė pastebėti, kad pasitaiko periodų be skausmo ir kad jie būna cikliški. Pirmą kartą išnirus iš visiškos tamsos, atslenkančios per rūką, jam kilo mintis, kuri neatitiko dabartinės situacijos. Tai buvo mintis apie sulaužytą polį, kyšantį iš smėlio Rivjeros pliaže. Kai buvo mažas, tėvai dažnai veždavosi jį į Rivjerą, ir jis reikalaudavo, kad audeklą patiestų ten, iš kur matytųsi tas polis, jam primenantis palaidoto siaubūno vienintelę kyšančią iltį. Jis mėgdavo sėdėti ir žiūrėti, kaip atrieda banga ir paskandina polį. Paskui, po kelių valandų, kai būdavo suvalgyti visi sumuštiniai bei bulvių salotos ir iš didelio tėtės termoso išvarvinti paskutiniai gėrimo “Kool-Aid” lašai, ir prieš tai, kai mama pasakydavo, jog metas namo, vėl pasirodydavo sutręšusio polio viršūnėlė - iš pradžių tik akimirksnį tarp bangų, o paskui vis daugiau ir daugiau. Iki to laiko, kai šiukšlės ir po pusryčių likę maisto trupiniai būdavo sumetami į didžiulę dėžę su užrašu “Pliaže laikykitės švaros”, surenkami Polo paplūdimio žaisliukai

(“tai mano vardas Polas, aš - Polas, ir šiandien vakare mama pateps mano nudegusią odą vaikišku Džonsono kremu”, - šmėkštelėjo mintis rausvame debesyje, kuriame jis dabar gyveno)

ir audeklas vėl būdavo sulankstomas, polis beveik visiškai išnirdavo iš vandens, jo slidžius, nuo dumblių pajuodusius šonus skalaudavo pu-

tota banga. “Tai buvo potvynis”, - bandydavo paaiškinti jam tėvas, bet jis visada žinodavo, jog tai buvo polis. Potvynis prasidėdavo ir pasibaigdavo, o polis likdavo. Kartais, tiesa, jūs negalėjote jo matyti. Be polio *nebūtų* buvę potvynio.

Šie prisiminimai sukosi ir sukosi galvoje, vesdami iš proto kaip įkyri musė. Jis bandė suprasti, ką tai galėtų reikšti, bet ilgainiui pasigirsdavo garsai.

fajunn

red evrifinggg

umberrrr vhunnnn

Kartais garsai liaudavosi. Sykiais apmirdavo *jis pats.*

Jo pirmas tikrai aiškus *dabarties* prisiminimas - dabarties be audringo rūko - buvo tas stabtelėjimas, kai jis netikėtai suprato, jog paprasčiausiai neįstengia nė karto įkvėpti, ir tai atrodė gerai, tai buvo nuostabu; jis pajėgė tam tikrą skausmą pakęsti, bet viskam yra ribos, ir jis džiaugėsi, kad pasitraukia iš žaidimo.

Paskui buvo burna, tvirtai prispausta prie jo burnos, burna, kuri, be jokios abejonės, priklausė moteriai, nors lūpos atrodė šiurkščios ir sausos; oras iš moters burnos plūdo į jo burną, gerklę, plaučius; ir kai lūpos atsiplėšė, jis pirmą kartą pajuto savo sargybinį, patyrė ryžtą, su kuriuo ji per prievartą pūtė į jį orą, nelyginant vyras, bandantis paimti jo negeidžiančią moterį, užuodė sumišusį vanilinių sausainių, šokoladinių ledų, keptų viščiukų ir riešutų sviesto kvapą.

Paskui jis išgirdo šaižų balsą: “Kvėpuok! O, prakeikimas! *Kvėpuok,* Polai!”

Jos lūpos įsisiurbė vėl. Jis vėl pajuto į gerklę srovenantį orą. Jis prisiminė drėgną vėją, lekiantį paskui metro traukinį ir nešantį su savimi laikraščius bei saldainių popieriukus; lūpos atsitraukė, ir jis pagalvojo: “Dieve, neleisk, kad nors kiek jo patektų į nosį”, tačiau niekas nepadėjo, ir tas *smarsas,* tas smarsas, tas *sukruštas* SMARSAS.

“Kvėpuok, kad tu prasmegtum!” - žviegė nematomas balsas, ir jis pagalvojo: “Gerai... tik prašau daugiau to nedaryt, neužkrėsk manęs”. Ir jis pamėgino, tačiau nespėjo įkvėpti, o lūpos vėl prisispaudė prie jo lūpų, tokių sausų ir negyvų it sūrios odos juostelės, ir ji iš visų jėgų vėl įpūtė oro.

Tą akimirksnį, kai ji atsitraukė, jis *stumte* išstūmė jos kvapą tokia jėga ir dejone, jog tai virto jo paties galingu iškvėpimu. Lauk! Jis tikėjosi, kad jo nematoma krūtinė pakils pati, kaip ji darė visą gyvenimą be ypatingų pastangų. Kai to neįvyko, jis dar kartą švokščiančiai įkvėpė ir pradėjo alsuoti. Dvėsavo kaip įmanydamas greičiau, kad tik išsivalytų nuo tos smarvės.

Paprasčiausias oras dar niekada jam neatrodė toks nuostabus.

Jo sąmonė vėl ėmė temti, migla aptraukė mintis, tačiau prieš nugrimzdamas į užmarštį jis dar išgirdo moteriško balso murmėjimą: "Fu! Jis buvo per plauką nuo mirties!"

"Ne taip jau arti", - pamanė jis ir užmigo.

Jis sapnavo polį, tokį realų, jog kartais atrodė, kad ištiesęs ranką galėtų perbraukti delnu per jo žalsvai juodą suskeldėjusį paviršių.

Šiek tiek atgavęs sąmonę, įstengė rasti ryšį tarp polio ir savo dabartinės būsenos - tai paaiškėjo kone savaime. Skausmas nebuvo susijęs su potvyniu ar atoslūgiu. Tas vaizdinys sapne iš tikrųjų buvo prisiminimas. Tik *atrodė,* jog skausmas užplūsta ir atlėgsta. Skausmas kaip ir polis retsykiais dingdavo iš akių, o kartais būdavo akivaizdus, bet visada būdavo. Kai skausmas per gilią akmeninę jo dabarties pilkumą nekankindavo, jis būdavo dėkingas, tačiau daugiau savęs neapgaudinėjo - skausmas niekur nedingo ir tik laukė, kol galės grįžti. Ir polis buvo ne *vienas* - jie buvo *du;* skausmas buvo poliai, ir dalis jo esybės žinojo, - dar gerokai prieš tai, kol suvokė protas, - kad sulūžę poliai buvo jo paties sulaužytos kojos.

Turėjo praslinkti dar daug laiko, kol jis įstengė praplėšti sudžiūvusia seilių puta suklijuotas lūpas ir šalimais ant lovos su knyga rankose sėdinčiai moteriai sušvokšti: "Kur aš?" Knygos autorius buvo Polas Šeldonas. Jis be ypatingos nuostabos pažino savo knygą.

- Saidvinderyje, Kolorado valstijoje, - atsakė ji, kai jis pagaliau įstengė užduoti šį klausimą. - Mane vadina Ane Vilkes. Ir aš...

- Žinau, - suvapėjo jis, - jūs mano didžiausia gerbėja.

- Taip, - atsakė ji šypsodamasi. - Būtent taip.

3

Tamsa. Vėl skausmas ir rūkas. Paskui suvokimas, kad nors skausmas ir pastovus, jis kartais šiaip taip leidžiasi į kompromisą, kurį jis priimdavo kaip palengvinimą. Pirmas realus prisiminimas - sustojusi širdis ir dvokiančiu moters kvėpavimu prievartinis sugrąžinimas į gyvenimą.

Kitas realus prisiminimas - jos pirštai, reguliariais laiko tarpais sustumiantys jam į burną kažką, primenantį konteko kapsules; kadangi nebuvo vandens, jos gulėjo burnoje, kol ištirpdavo ir palikdavo itin kartų skonį, truputį primenantį aspiriną. Gerai būtų išspjauti tą šlykštynę, bet jis suprato, kad to daryti nereikia. Galbūt šis kartumas ir sukeldavo potvynius, paskandinančius polį...

(POLIAI... POLIAI... jie DU gerai du puiku dabar tik du žinai tyliau šššš)

...ir priverčiančius jį neilgam pranykti.

Visas šias mintis skyrė dideli laiko intervalai, bet vėliau, kai pats skausmas ėmė po truputį slopti, jis vis dažniau pajusdavo išorinio pasaulio realumą, kol pagaliau atsistatė objektyvus pasaulis su visa atmintimi, patirtim bei nuojautom.

("Tas polis Rivjeros pliaže tikriausiai pats sugriuvo, nes nieko nėra amžino", - pagalvojo jis, nors vaikystėje šią ereziją būtų nuleidęs juokais.)

Jis buvo Polas Šeldonas ir rašė dvejopus romanus: gerus ir bestselerius. Jis buvo du kartus vedęs ir išsiskyręs. Jis labai daug rūkė (arba tai darė prieš viską, kas jam atsitiko, - nesvarbu, kas "tai" būtų). Jį ištiko kažkas labai bloga, bet jis liko gyvas. Tamsiai pilkas debesis sklaidėsi vis greičiau.

Dar gerokai prieš tai, kai jo didžiausia gerbėja plačiai išsišiepusia burna ir Dakio Dadlo balsu atnešė jam seną išklerusią spausdinimo mašinėlę "Royal", Polas suprato pakliuvęs į velnio pinkles.

4

Ta aiškiaregyste pasižyminti jo smegenų dalis pastebėjo ją anksčiau, negu suvokė, kad ją mato, ir turbūt anksčiau ją pažino, negu tai suprato, - kodėl ji jam asocijavosi su tokiu niūriu, grėsmingu pavidalu? Vos tik ji įžengdavo į kambarį, jis imdavo galvoti apie akmeninius stabus, kuriuos H. Raiderio Hagardo romanuose garbino prietaringos afrikiečių gentys.

Anės Vilkes palyginimas su afrikietišku stabu iš "Ji" arba "Karaliaus Saliamono kasyklų" buvo ir juokingai kvailas, ir kartu labai tikslus. Tai buvo stambi moteris, kuri, išskyrus didelę atgrasią krūtinę po įprastu pilku megztiniu, atrodė, visai neturėjo moteriškų apvalumų - nei klubų, nei sėdmenų ir netgi blauzdų po daugybe vilnonių sijonų, kuriuos ji dėvėjo namie (ji eidavo į nematomą miegamąjį, kad prieš darbą užsitemptų džinsus). Jos kūnas buvo stambus, bet nedidelis. Ji greičiau asocijavosi su trombais ar eismo kamščiais, nei su atvirais pravažiavimais ar net erdvėmis.

Labiausiai jį neramino *vientisumo* įspūdis, kurį kėlė moteris, tarsi neturėtų kraujagyslių ar net vidinių organų ir būtų kieta nuo galvos iki kojų. Jis vis labiau įsitikindavo, kad jos akys, kurios kartais judėdavo, iš tikrųjų paprasčiausiai nupieštos ir ne ką paslankesnės už portretų akis, sekiojančias jus kambaryje, kur tie portretai kabo. Jam atrodė, kad jeigu jis išskės du rankos pirštus į raidę V ir pabandys sukišti jai į šnerves, jie nesulįs nė per colio aštuntadalį, nes atsirems į tvirtą (gal kiek

minkštoką) užtvarą; kad netgi pilkasis megztinis, neskoningi naminiai sijonai ir išblukę džinsai buvo šio kieto kūno dalis. Taigi visiškai nenuostabu, kad ji priminė stabą iš romanų. Kaip ir stabas ji kėlė tik vieną jausmą - siaubą.

Ne, palaukite, tai ne visai teisinga. Ji kažką jam *duodavo*. Ji duodavo jam piliules, kurios sukeldavo potvynius ir atoslūgius.

Piliulės buvo potvynis. Anė Vilkes buvo mėnulis, kuris stumdavo jas jam į burną. Ji atnešdavo po dvi piliules kas šešias valandas ir pradžioje parodydavo savo buvimą tik dviem pirštais, sukišdama juos į burną (netrukus jis išmoko, nepaisant kartumo, energingai čiulpti tuos pirštus), o paskui - pilku megztiniu, vienu iš tuzino sijonų ir vienu iš jo romanų, suspaustu po pažastim. Vakarais ji ateidavo su pūkuotu rausvu sijonu, kažkokiu kremu pasitepusi veidą (jis galėjo nesunkiai pasakyti pagrindinį jo komponentą, nors nebuvo matęs tūbelės, iš kurios tą-jį išspausdavo, nes sklisdavo itin aštrus lanolino kvapas), ir ištraukdavo jį iš giliausio sapno, grūsdama piliules, kurios it lizde patogiai gulėdavo jos rankoje, o jai per petį dirsčiodavo seną sifilitiką primenantis mėnuo.

Po kurio laiko, kai jo nerimas taip išaugo, jog nebebuvo įmanoma jo ignoruoti, jis įstengė išsiaiškinti, ką jam girdė. Tai buvo nuskausminantys vaistai su dideliu kiekiu kodeino, jie vadinosi novrilu. Ji retai jam atnešdavo pakišamąjį indą ne tik dėl to, kad jis turėjo laikytis dietos - tik skysčiai ir želatina (anksčiau, kai dar skraidė debesyse, jį maitino tiesiog į skrandį), bet ir todėl, kad novrilas užkietindavo vidurius. Kitas gana rimtas jo poveikis - jautriems pacientams atsirandantys kvėpavimo sutrikimai. Polas nebuvo itin jautrus, nors rūkė beveik aštuoniolika metų. Vis dėlto jo kvėpavimas *sustojo* ir dėl šios priežasties (galėjo būti ir kitų, kurių per smegenis užtemdžiusį rūką jis neprisiminė). Būtent tada ji ir darė Poliui dirbtinį kvėpavimą. Vėliau jis pagalvojo, kad ji vos nenužudė jo persistengdama. Ji daug ko nežinojo apie tai, ką daro, bet manė žinanti.

Praslinkus dešimčiai dienų po tamsiojo debesies, jis bemaž vienu metu padarė tris atradimus: pirmas, kad Anė Vilkes turėjo daug novrilo (ji iš tiesų turėjo labai daug įvairių vaistų); antras, kad jis "užkibo ant novrilo"; ir trečias, kad Anė Vilkes buvo beprotė.

5

Tamsa prailgino skausmą ir rausvą debesį; jis pradėjo prisiminti, KAS prailgino tamsą, kai ji pasakė, kas jam atsitiko. Tai įvyko Poliui uždavus tradicinį netikėtą klausimą ir jai atsakius, kad jis esąs mažame

Saidvinderio miestelyje, Kolorade. Be to, ji pasigyrė perskaičiusi visus jo aštuonis romanus mažiausiai du kartus, o mėgstamiausią ciklą apie Mizerę - keturis, penkis, o gal ir šešis. Ji tetroško, kad jis greičiau parašytų tęsinį. Ji prisipažino, jog net patikrinusi dokumentus vos patikėjo, kad jos pacientas - *tas pats Polas Šeldonas.*

- O, beje, kur mano piniginė? - paklausė jis.

- Aš išsaugojau ją jums, - atsakė moteris ir atsargiai nusišypsojo. Ta šypsena jam nepatiko, nes priminė linksmoje vasaros pievoje tarp gėlių staiga atsivėrusią gilią prarają.

- Nejaugi manote, kad aš ką nors iš jos *pavogiau?*

- Ne, žinoma, ne. Mat... ("Mat visas mano likęs gyvenimas priklauso nuo jos, - pagalvojo jis. - Mano gyvenimo nėra šiame kambaryje. Ir mano skausme. Ir laike, kuris tįsta it vaiko iš burnos tempiama rausva kramtomoji guma. Nes tai yra kaip paskutinę valandą ar prieš išgeriant piliules").

- Tad kas gi yra, misteri? - reikliai paklausė ji, ir Polas su nerimu pastebėjo, kad primerktų akių žvilgsnis vis labiau aptemsta. Praraja žiojosi, tarytum už jos antakių būtų įvykęs žemės drebėjimas. Jis išgirdo monotonišką, šaižų vėjo staugimą, ir ūmai jam prieš akis iškilo reginys, kaip ji pakelia jį, persimeta per tvirtą petį, ant kurio jis kabo it maišas ant akmeninės sienos, kaip išsineša į gatvę ir iš visų jėgų sviedžia pusnin. Jis mirtinai sušaltų, tačiau prieš tai jo kojos skausmingai pulsuotų ir klyktų.

- Mat mano tėvas visada mane mokė saugoti piniginę, - tarė jis nusistebėdamas, kaip lengvai sumelavo. Jo tėvas padarė karjerą, nes neskyrė Polui dėmesio daugiau negu būtina ir, kiek Polas prisiminė, tik kartą gyvenime jam davė patarimą. Kai Polui sukako keturiolika metų, tėvas folijos voke padovanojo jam prezervatyvą.

- Įsidėk tai į piniginę, - pasakė Rodžeris Šeldonas. - Jeigu kada nors taip susijaudinsi, jog negalėsi susivaldyti, ir tau bus nesvarbios pasekmės, nutaikyk momentą ir užsidėk jį, kol neišsiaiškinsi, kur įsivėlei. Pasaulyje ir taip pernelyg daug nesantuokinių vaikų, ir aš nenoriu tavęs matyti išeinant į armiją šešiolikos.

Dabar Polas tęsė:

- Jis taip dažnai primindavo man saugoti piniginę, jog tai įaugo į kraują. Jeigu įžeidžiau jus, nuoširdžiai apgailestauju.

Ji atsipalaidavo. Nusišypsojo. Praraja užsivėrė. Vasaros gėlės vėl linksmai lingavo galvutes. Jis pagalvojo, kad jeigu įkištum ranką į šią šypseną, nieko neužčiuoptum, išskyrus lipnią tamsą.

- Aš neįsižeidžiau. Ji patikimoje vietoje. Palaukite - aš kai ką jums turiu.

Ji dingo ir grįžo su puodeliu garuojančio sultinio. Jame plaukiojo daržovės. Polas negalėjo daug valgyti, bet dabar suvalgė daugiau negu tikėjosi. Ji atrodė patenkinta. Kol jis valgė, pasakojo, kas jam atsitiko, ir Polas prisiminė viską, apie ką moteris kalbėjo. Jis manė, jog neblogai sužinoti, kaip nusilaužė kojas, tačiau būdas, kuriuo Polas priėjo prie šito žinojimo, jam kėlė nerimą: tarsi jis būtų didvyris iš romano ar pjesės, kur istorija pasakojama ne kaip istorija, o kaip fantastinis įvykis.

Ji vyko į Saidvinderį nusipirkti pašarų galvijams, šiek tiek bakalėjos prekių ir pasižiūrėti, ar Vilsono prekybos centre nepasirodė kokia nors naujiena tarp pigių knygų minkštais viršeliais. Tai buvo beveik prieš dvi savaites, trečiadienį, o nauji leidiniai visada ateidavo antradieniais.

- Aš galvojau apie jus, - tarė ji, kišdama šaukštą sriubos Polui į burną ir profesionaliai nušluostydama ant lūpų pakibusį lašą. - Koks puikus sutapimas, tiesa? Tikėjausi, kad pagaliau pasirodys knyga "Mizerės vaikas", bet tokios sėkmės nelaukiau. Pakeliui užėjo audra, nors iki vidudienio metereologai tvirtino, neva ji pasuks į pietus, Naujosios Meksikos ir Sangre de Kristo link.

- Taip, - tarė jis prisimindamas, - tvirtino, kad pasuks. Todėl aš ir leidausi į kelią.

Jis pabandė pajudinti koją, ir pervėrė siaubingas skausmas. Polas suvaitojo.

- Nedarykite to, - tarė ji. - Jeigu mums kalbantis judinsite kojas, skausmas neaprims... o aš per kitas dvi valandas jau nebegalėsiu duoti jums piliulių. Ir taip duodu jų pernelyg daug.

- *Kodėl aš ne ligoninėje?* - tai buvo klausimas, kurį reikėjo užduoti, nors Polas abejojo, ar kuris nors iš jų norėjo šį klausimą išgirsti. Bent jau dabar.

- Kai atvažiavau į parduotuvę, Tonis Robertsas man patarė geriau paskubėti, jeigu noriu grįžti dar prieš audrą, ir aš atsakiau...

- Kaip toli mes nuo to miesto? - paklausė Polas.

- Toli, - tarė ji, žvelgdama pro langą.

Stojo keista tyla, ir Polas išsigando to, ką pamatė jos veide, nes jis nepamatė nieko: juodą *prarajos* NIEKĄ, apsuptą pieva, juodumą, kur neaugo gėlės ir krytis kurion atrodė pernelyg ilgas. Tai buvo veidas moters, akimirksniu atitrūkusios nuo žemiškos realybės, moters, užmiršusios ne tik tai, kad skendėjo prisiminimuose, bet ir tai, kad turėjo juos aiškiai išdėstyti. Kartą jis lankėsi psichiatrinėje ligoninėje. Tai buvo prieš keletą metų, kai jis rašė "Mizerę", pirmąją iš keturių knygų, už kurią gautas pelnas tapo pagrindiniu jo pragyvenimo šaltiniu per kitus aštuonerius metus. Ir ten jis matė tą žvilgsnį... tiksliau - jo nebuvimą. Tai

buvo vadinamoji "katatonija"; tačiau tai, kas jį išgąsdino, neturėjo tikslaus pavadinimo - greičiau buvo netikslus palyginimas. Akimirksnį Polas pamanė, kad jos mintys pasidarė tokios, kokią jis įsivaizdavo moters esybę: kietos tarsi monolitai, be jokių tarpų.

Paskui jos veidas iš lėto nuskaidrėjo. Atrodė, mintys vėl ėmė tekėti į ją. Jis aiškiai įsivaizdavo šią truputį neįprastą SROVĘ. Moteris neprisipildė minčių kaip puodas ar vandens telkinys - ji kaito. Taip... ji kaito nelyginant mažas elektrinis tosteris ar šildymo pagalvėlė.

- Aš pasakiau Toniui, kad ta audra slenka į pietus.

Iš pradžių ji kalbėjo lėtai, net silpnai, bet paskui jos žodžiai suskambėjo ritmiškai ir aiškiai. Ir dabar jis buvo budrus. VISKAS, ką ji kalbėjo, buvo truputį keista, truputį "ne į temą". Klausytis Anės buvo tas pat, kas klausytis ne pagal tą melodiją atliekamos dainos.

- Bet jis pasakė, kad audros debesis pakeitė kryptį. "O, mulki! - sušukau ir pridūriau: - Aš geriau sėsiu už vairo ir važiuosiu." Tada jis vėl patarė pasilikti mieste, nes esą per radiją praneša, jog artėja velniai žino kas ir niekas tam nepasiruošęs. Tačiau aš būtinai turėjau grįžti, nes be manęs nebuvo kam pašerti gyvulių. Artimiausi kaimynai Roidmanai gyvena už kelių mylių. Be to, jie manęs nemėgsta.

Moteris po paskutinių žodžių vogčia dvilktelėjo į jį, ir kai jis neatsakė, įsakmiai pastukseno šaukštu į puoduką.

- Viskas?

- Taip, aš sotus, ačiū. Buvo labai skanu. Jūs daug turite gyvulių?

Taip paklausė pamanęs, kad jai gali reikėti pagalbos. Bent jau samdinio, tiksliau - padėjėjo. Polas jau buvo pastebėjęs, kad ji nenešioja vestuvinio žiedo.

- Nelabai, - atsakė ji. - Pustuzinį perekšlių, dvi karves ir Mizerę.

Jis sumirksėjo.

Moteris nusijuokė.

- Jūs pagalvojote, kad ne itin mandagu pavadinti kiaulę jūsų sukurtos drąsios ir puikios veikėjos vardu. Tačiau tai nereiškia nepagarbos, - kiek pasvarsčiusi, ji pridūrė: - Ji labai miela.

Moteris suraukė nosį ir vieną akimirksnį virto kiaule; panašumą dar labiau sustiprino keletas jai ant smakro styrančių plaukelių.

- Kriu! Kriu! Kriu! - sukriuksėjo ji.

Polas pažvelgė į ją išpūtęs akis.

Ji to nepastebėjo, nes vėl paskendo savo mintyse: jos žvilgsnis buvo apsiblausęs ir mąslus. Akyse atsispindėjo tik ant spintelės degančios lempos šviesa. Pagaliau moteris prabilo vėl:

- Kai nuvažiavau penkias mylias, pradėjo snigti. Vis stipriau ir stipriau - čia visada taip. Aš iš lėto riedėjau su uždegtais žibintais ir staiga

pamačiau ant kelio apvirtusią jūsų mašiną, - ji su nepasitenkinimu dėbtelėjo į Polą: - Automobilio žibintai nedegė.

- Audra mane užklupo netikėtai, - tarė jis, tik dabar prisimindamas, kaip viskas įvyko. Jis net buvo užmiršęs, kad už vairo sėdėjo girtas.

- Aš sustojau, - toliau kalbėjo ji. - Jeigu tai būtų atsitikę pakalnėje, turbūt nebūčiau sustojusi. Žinau, tai nelabai krikščioniška, bet tokiomis sąlygomis niekuomet negali būti tikras, ar vėl pavyks pajudėti iš vietos. Daug lengviau pasakyti: O, jie turbūt išlipo, išsigelbėjo ir panašiai. Tačiau tai įvyko plokščioje trečiosios kalvos už Roidmanų namų viršūnėje. Taigi aš užvažiavau ant kalvos ir vos išlipusi iš mašinos išgirdau dejonę. Tai vaitojai tu, Polai.

Ji keistai motiniškai nusišypsojo.

Pirmą kartą Polo Šeldono galvoje šmėkštelėjo aiški mintis: “Pakliuvau į bėdą. Ši moteris nėra sveika”.

6

Ji sėdėjo miegamajame dar dvidešimt minučių ir kalbėjosi su juo. Po sriubos skausmas kojose atsinaujino. Polas nesėkmingai stengėsi sutelkti dėmesį į jos šneką. Sąmonė susidvejino. Viena jos puse girdėjo pasakojimą, kaip jį ištraukė iš sulamdyto “Kemero” - tai buvo pusė, kurioje skausmas pulsavo it du seni aplūžę poliai, mirksintys ir liepsnojantys tarp potvynio ir atoslūgio.

Kita puse jis matė save “Boulderado” viešbutyje užbaiginėjantį naująjį romaną, kuris, ačiū Dievui už menką malonę, neturėjo nieko bendro su Mizere Čestein.

Buvo daugybė priežasčių nerašyti apie Mizerę, bet viena savo žiaurumu išsiskyrė iš kitų: Mizerė, ačiū Dievui už *didelę* malonę, buvo nebegyva. Ji mirė likus penkiems puslapiams iki knygos “Mizerės vaikas” pabaigos. Kai tai įvyko, visi namiškiai paplūdo ašaromis, įskaitant ir Polą - tik prakaitas, varvantis iš po jo akinių, buvo isteriško juoko pasekmė.

Baigdamas naują knygą, šiuolaikinį romaną apie mašinų nuvarinėtoją, jis prisiminė, kaip spausdino paskutinius “Mizerės vaiko” sakinius:

“Taigi Jenas ir Džefris, palaikydami vienas kitą sunkią netekties valandą ir kupini ryžto pradėti naują gyvenimą, išžingsniavo iš bažnyčios kiemelio Mažajame Dantorpe”.

Spausdindamas šias eilutes, jis taip beprotiškai kikeno, jog niekaip negalėjo pataikyti paspausti reikalingą klavišą ir turėjo keletą kartų grįžti atgal. Ačiū Dievui, už seną gerą korektūros juostą! Apačioje jis ats-

pausdino žodį "Pabaiga" ir kaip pašėlęs pagavo šokinėti po kambarį šaukdamas:

- Laisvas! Pagaliau laisvas! Kvaila kumelė pagaliau užvertė kanopas!

Naujasis romanas vadinosi "Greitieji automobiliai" ir jį pabaigęs Polas nesijuokė. Jis tik apmirė akimirksnį prie mašinėlės ir pagalvojo: "Tu, mano drauge, kitais metais turėsi puikų šansą gauti premiją už geriausią knygą Amerikoje".

Paskui jis pakėlė telefono ragelį...

- ...nedidelė mėlynė ant tavo dešinio antakio neatrodė labai rimta. Tik tavo kojos... aš net prieblandoje iš karto pastebėjau, kad tavo kojos buvo...

...ir paskambinęs į aptarnavimo biurą užsisakė butelį Dom Pérignon". Jis prisiminė, kaip vaikštinėjo pirmyn atgal po kambarį, kuriame parašė visas savo knygas nuo 1974 metų, ir laukė; prisiminė, kaip pasibeldė padavėjas su penkiasdešimties dolerių sąskaita ir kaip jis klausė jo, kokia oro prognozė; jis prisiminė, kaip patenkintas, besišypsantis padavėjas pranešė, jog artėjantis uraganas pasuks į pietus, Naujosios Meksikos link; jis prisiminė butelio vėsą, išlekiančio kamščio garsą; jis prisiminė sausą, rūgštoką pirmosios vyno taurės skonį ir save, atidarantį kelioninį krepšį ir apžiūrintį lėktuvo į Niujorką bilietą. Staiga jis prisiminė, kaip netikėtai nusprendė...

- ...aš geriau iš karto tave parsivešiu namo! Teko gerokai paplušėti, kol įgrūdau tave į mašiną, bet aš stipri moteris, - tuo ne kartą įsitikinau, - ir bagažinėje turiu kupetą antklodžių. Įsitraukiau tave į vidų, apverčiau, ir tik tada blausioje šviesoje tu pasirodei man PAŽĮSTAMAS. Aš pagalvojau, galbūt...

...užuot sėdus į lėktuvą, iš garažo išsistumti savo senąjį "Kemero" ir paprasčiausiai dumti į vakarus. A, velniai griebtų, kas jo laukė Niujorke? Tušti, nesvetingi, gal net apiplėšti namai mieste! "Važiuoju! - pagalvojo jis ir išlenkė dar taurę. - Mauk į vakarus, jaunuoli, tik į vakarus!" Ši idėja buvo pakankamai beprotiška, kad turėtų prasmę. Nieko neimti su savimi, tik atsarginius baltinius ir savo...

- ...krepšys, kurį radau. Aš ir jį įsimečiau mašinon; daugiau ten nieko nesimatė. Bijojau, kad tu gali mirti, ir todėl leidausi visu Senosios Besės greičiu...

..."Greitųjų automobilių" rankraštį ir traukti į Vegą arba Rino, ar net į... Jis prisiminė, kad ši idėja iš pradžių irgi pasirodė truputį kvaila - į tokią kelionę galėjo leistis dvidešimt ketverių metų geltonsnapis, koks jis buvo, kai pardavė pirmąjį savo romaną, bet ne pusamžis vyras, prieš du metus atšventęs savo keturiasdešimtmetį. Dar kelios taurės šampano, ir

ši idėja visai nebeatrodė kvaila. Priešingai, ji išrodė nuostabi. Grandiozinės Odisėjos Į Kažkur sumanymas buvo puikus būdas iš naujo susipažinti su realybe po fantastinės romano teritorijos. Taigi jis keliaus...

- ...kaip žaibas! Neabejojau, kad tu miršti... Taip, aš neabejojau! Taigi ištraukiau iš kišenės tavo piniginę ir pažiūrėjau į vairuotojo teises. Kai išvydau Polo Šeldono pavardę, pamaniau, jog tai sutapimas. Tačiau žmogus nuotraukoje buvo panašus į tave, ir tada aš vos nepraradau sąmonės. Po kurio laiko man dingtelėjo, jog galbūt ir nuotrauka sutapo-tos nuotraukos ant vairuotojų teisių niekam tikusios. Bet paskui radau tavo rašytojo pažymėjimą ir dar vieną iš PEN'o ir sužinojau, kad tu...

...į nelaimę, kai prasidės pūga. Bet gerokai prieš tai jis užsuko į "Boulderado" barą, davė Džordžui dvidešimt dolerių, kad šis atneštų antrą butelį šampano, ir išmaukė jį pakeliui į Rokį, spausdamas po pilku dangumi su raudonomis pašvaistėmis 70-ąja magistrale. O kažkur į rytus nuo Eizenhauerio tunelio jis pasuko į plentą, nes keliai buvo tušti ir sausi, uraganas lėkė į pietus, o gyvatvorės ir prakeiktas tunelis vertė jį nervintis. Jis klausėsi kasetės su senio Bo Didlėjaus įrašais ir nė karto neįsijungė radijo, kol "Kemero" pradėjo slysti ir lėtinti greitį. Čia jis ėmė suprasti, jog tai nėra atsitiktinė pūga, o šis tas rimtesnio. Galbūt uraganas visai nepasuko į pietus, o judėjo tiesiai į jį, ir jis su savo senu automobiliu atsidūrė stichijos centre,

(padėtis, kurioje esu dabar)

bet jis buvo pernelyg daug išgėręs, kad galvotų apie išsigelbėjimą. Ir užuot sustojęs Kane bei pasiprašęs priebėgos, jis važiavo toliau. Prisiminė, kaip diena ėjo vis pilkyn, prisiminė, kaip ėmė blaivytis, prisiminė, kaip pasilenkė pasiimti iš stalčiaus cigaretes, ir tą akimirksnį mašiną mestelėjo paskutinį kartą; jis pabandė suvaldyti ją, bet padėtis dar labiau susikomplikavo. Jis prisiminė stiprų duslų smūgį ir... dangus susimaišė su žeme. Jis...

- ... šaižiai surikai! Išgirdusi tavo riksmą, supratau, jog gyvensi. Mirštantys retai laido gerkles - jie neturi jėgų. Aš žinau. Nusprendžiau tave priversti gyventi. Taigi paėmiau nuskausminančių vaistų ir priverčiau tave išgerti. Paskui tu užmigai. Kai prabudai ir vėl pradėjai plyšoti, daviau dar vaistų. Kurį laiką karščiavai, bet nuo vaistų temperatūra nukrito. Daviau tau keflekso. Tu dar sykį ar du rėkei, bet dabar jau baigta. Aš prižadu, - ji pakilo. - Metas ilsėtis, Polai. Tau reikia atgauti jėgas.

- Man skauda kojas.

- Taip, aš neabejoju. Po valandos gausi vaistų.

- Ne, prašau, - jam buvo gėda maldauti, bet kitaip negalėjo. Atoslūgis baigėsi, poliai styrojo pliki, realūs, ir nieko nebuvo įmanoma padaryti.

- Po valandos, - ji pajudėjo prie durų su šaukštu ir puodeliu rankose.

- Palaukite!

Moteris atsigręžė, pažvelgė į jį liūdnomis ir kupinomis meilės akimis. Jam nepatiko tas žvilgsnis. Labai nepatiko.

- Nuo mano išgelbėjimo praslinko dvi savaitės, ar ne?

Ji vėl atrodė apsiblaususi ir nepatenkinta. Polas pagalvojo, kad ji kažkaip neteisingai supranta laiką.

- Maždaug.

- Aš buvau be sąmonės?

- Beveik visą laiką.

- Ką aš valgiau?

Moteris įsispoksojo į jį.

- IV, - trumpai atsakė ji.

- IV? - pakartojo jis, o ji Polo nuostabą suprato kaip nežinojimą.

- Aš maitinau tave į vidų, - tarė ji. - Pro vamzdelius. Štai ką reiškia žymės ant tavo rankų.

Moteris nužvelgė jį apsiblaususiu, mąsliu žvilgsniu.

- Aš tau išgelbėjau gyvybę, Polai. Tikiuosi, tu atsiminsi tai. Tikiuosi, tu visada tai atsiminsi.

Ji apsisuko ir išėjo.

7

Praslinko valanda. Šiaip ar taip, bet praslinko. Jis gulėjo lovoje prakaituodamas ir drebėdamas. Iš kito kambario sklido "Hawkeye" ir "Hot Lips" melodijos, o paskui, transliuojami per tą beprotišką Cincinačio radijo stotį, pasigirdo bardų įrašai.

Po to sububeno diktoriaus balsas, giriantis Ginsu peilius, ir pranešė Kolorado klausytojams, norintiems įsigyti gerą Ginsu peilių rinkinį, jog įmonės savininkas pasiruošęs padėti.

Polas Šeldonas taip pat buvo pasiruošęs.

Kai gretimame kambaryje laikrodis išmušė aštuonias, ji vėl pasirodė su dviem kapsulėm ir stikline vandens.

Ji atsisėdo ant lovos, o Polas vargais negalais pasikėlė ant alkūnių.

- Aš prieš dvi dienas *pagaliau* gavau tavo knygą, - tarė ji. Stiklinėje skimbtelėjo ledas. Tai buvo iš proto vedantis garsas... - "Mizerės vaikas". Man patinka ši knyga... Ji tokia pat puiki kaip ir visos kitos. Ne, geresnė! Pati geriausia!

- Ačiū, - iškošė jis. Jam ant kaktos sužvilgo prakaito lašai. - Prašau, mano kojos... labai skauda...

- Aš *žinojau,* kad ji ištekės už Jeno, - mąsliai šypsodamasi tęsė moteris, - ir manau, jog Džefris su Jenu vėl taps draugai. Ar ne? - ir čia pat susizgribo: - Ne, nesakyk! Aš noriu sužinoti pati. Aš dariau tai ir anksčiau. Visada taip prailgsta laukti naujos knygos.

Skausmas pervėrė kojas ir plieniniu žiedu suspaudė tarpkojį. Jis apsičiupinėjo ir įsitikino, jog dubuo sveikas, nors atrodo keistai kreivas. Žemiau kelių, atrodė, nieko nebuvo. Jis nenorėjo ten žiūrėti. Matė iškraipytas, gremėzdiškas formas po antklode, ir to pakako.

- Prašau... Misis Vilkes... Skauda...

- Vadink mane Ane. Kaip visi mano draugai.

Ji padavė Polui stiklinę. Ji buvo šalta, padengta drėgmės burbuliukų. Moteris laikė kapsules. Kapsulės jos rankoje buvo jūros potvynis. Ji buvo mėnuo, sukeliantis potvynį, kuris paskandindavo polius. Moteris ištiesė ranką su kapsulėmis prie jo burnos, kuri tučtuojau išsižiojo, bet paskui vėl atitraukė.

- Aš išdrįsau pažiūrėti į tavo mažąjį krepšį. Tu neprieštarauji, tiesa?

- Ne, ne. Aišku, ne. Vaistų!..

Prakaitas ant kaktos atrodė tai šaltas, tai karštas. Ar jis galėjo surikti? Jis nusprendė, kad taip.

- Matau ten guli rankraštis, - tarė ji. Moteris laikė kapsules dešinėje rankoje, kurią dabar lėtai pakėlė ir sukiojo. Kapsulės subyrėjo į kairiąją ranką. - Jis vadinasi "Greitieji automobiliai", bet ne apie Mizerę. Aš žinau.

Ji pažvelgė į Polą su silpna nuostaba, kuri kaip ir anksčiau buvo sumišusi su meile. Tai buvo MOTINIŠKAS žvilgsnis.

- Dvyliktame amžiuje nebuvo mašinų - nei greitųjų, nei kitokių!

Ji sukikeno iš šio juokelio.

- Aš ryžausi pažvelgti į jį... Tu neprieštarauji, tiesa?

- Prašau, - sudejavo jis. - Ne, bet prašau...

Anės kairioji ranka pakrypo, ir kapsulės tarsi nenorom, tyliai skimbčiodamos nuriedėjo į dešinę ranką.

- O jeigu aš perskaitysiu jį? Tu neprieštarauji?

- Ne, - jo kaulai suaižėjo į šipulius, jo kojos prisipildė aštrių sudužusio stiklo šukių. - Ne... - jis išspaudė iš savęs kažką panašaus į šypseną. - Ne, žinoma, ne.

- Aš niekada nedrįsčiau taip pasielgti be tavo sutikimo, - tarė ji. - Aš pernelyg gerbiu tave. Aš tave myliu, Polai.

Moteris netikėtai išraudo. Viena kapsulė iškrito iš rankos ant antklodės. Polas norėjo griebti ją, bet moteris jį aplenkė. Jis suvaitojo, bet Anė to nepastebėjo. Pačiupusi kapsulę, ji vėl išsiblaškiusi žvelgė pro langą.

- Tavo *protą,* - tarė ji. - Tavo *kūrybingumą.* Štai ką aš turiu omeny.

Apimtas nevilties ir galvodamas tik apie viena, Polas suvapėjo:

- Žinau. Tu mano didžiausia gerbėja.

Ji nušvito.

- Būtent! Iš tiesų! Ir tu neprieštarauji, kad aš perskaitysiu rankraštį, taip? Kaip tavo... garbintoja? Nors kitas tavo knygas aš ne taip mėgstu, kaip apie Mizerę.

- Ne, - atsakė jis ir užsimerkė. "Jeigu nori, gali iš rankraščio lapų pasidaryti popierinių kepurių, tik... prašau... aš mirštu..."

- Tu nuostabus, - švelniai tarė ji. - Aš žinojau, kad tu toks. Skaitydama tavo knygas, aš supratau, jog toks esi. Žmogus, kuris sukūrė Mizerę Čestein, įkvėpė jai GYVYBĘ, negali būti kitoks.

Staiga jos pirštai atsidūrė jo burnoje - šokiruojančiai intymūs, nešvariai gašlūs. Jis čiulpė juos kartu su kapsulėmis ir pasistengė praryti jas, dar prieš negrabiai pakeldamas stiklinę vandens prie burnos.

- Visai kaip vaikas, - sušnibždėjo ji, bet Polas jos nematė, nes buvo stipriai užmerkęs ašarų svilinamas akis.

- Na gerai. Aš tiek daug norėjau iš tavęs sužinoti, tiek daug paklausti.

Jai atsistojant sugirgždėjo spyruoklės.

- Mes būsim čia labai laimingi, - tarė ji, ir nors siaubas nusmelkė Polo širdį, jis neatsimerkė.

8

Jis lėtai plaukė pasroviui. Prasidėjo potvynis, ir Polas plūduriavo. Kurį laiką iš kito kambario atsklisdavo televizoriaus garsai, bet paskui liovėsi. Kartais mušdavo laikrodis, ir jis bandydavo skaičiuoti dūžius, bet susipainiodavo.

IV. Per vamzdelius! Štai ką reiškia žymės ant tavo rankų.

Polas pasikėlė ant alkūnių ir ėmė naršyti ranka, ieškodamas lempos; pagaliau įjungė ją. Jis pasižiūrėjo į savo rankas ir ties sulenkimu pamatė vieną ant kitos užgulusias, išblukusias raudono bei gelsvai rudo atspalvio dėmes su patamsėjusio kraujo angomis viduryje.

Paskui atsigulė ant nugaros, įbedė akis į lubas ir įsiklausė į vėjo ūžimą. Jo gyvybė kabėjo ant plauko, ir jis skendėjo vidury žiemos su moterimi, kuri, kai jis tysojo be sąmonės, maitino jį injekcijomis, su moterimi, kuri, matyt, turėjo dideles narkotikų atsargas, su moterimi, kuri niekam neprasitarė, kad jis čia.

Tai buvo svarbu, tačiau jis pradėjo suprasti, kad yra kai kas svarbiau: vėl prasidėjo atoslūgis. Dabar Polas laukė jos laikrodžio dūžių viršuje. Jis dar neištiesė kojų, bet metas buvo to laukti.

Ji buvo beprotė, tačiau jam reikalinga.

"O, aš patekau į siaubingą nelaimę", - pagalvojo jis ir įsispoksojo į lubas, o ant kaktos jam vėl ištryško prakaito lašai.

9

Kitą rytą ji atnešė jam daugiau sriubos ir pasakė, jog perskaitė keturiasdešimt puslapių to, ką jis vadino rankraščiu. Moteris pareiškė, kad jis nėra toks geras kaip kitos knygos.

- Jį sunku suprasti. Daug šuolių į ateitį ir į praeitį.

- Toks stilius, - atsakė jis.

Skausmas šiek tiek atlėgo, ir Polas pajėgė apmąstyti jos žodžius.

- Stilius, štai ir viskas. Tema diktuoja formą, - jis kažkodėl manė, kad tokie jo amato triukai gali ją sudominti. Jie palikdavo tokį didelį įspūdį rašytojų seminaruose, kuriuose Polas retsykiais, kai buvo jaunesnis, dalyvaudavo. - Matote, jaunuolis susipainiojęs.

- Taip! Jis LABAI susipainiojo, ir tai daro jį ne tokį įdomų. Ne visai neįdomų, o MAŽIAU įdomų, - esu tikra, jog tu negali sukurti neįdomų personažą. O kiek piktžodžiavimo! Kas antras žodis! Tai...

Moteris susimąstė, automatiškai maitindama jį sriuba, ir net nežiūrėdama nušluostė jam lūpas - kaip įgudusi sekretorė spausdindama nežiūri į savo rankas. Polas pradėjo suprasti, jog ji - slaugė. Ne gydytoja - ne, gydytoja nežinotų, kada ims ristis lašai ir taip tiksliai neatspėtų, kuria kryptimi jie tekės.

"Jeigu uraganą prognozavęs metereologas, dirbdamas savo darbą, būtų nors perpus tiek sąžiningas kaip Anė Vilkes, aš nebūčiau patekęs į avariją", - su kartėliu pagalvojo Polas.

- Jis nepasižymi kilniaširdiškumu! - staiga sušuko ji ir pašoko, vos neišliedama kruopų sriubos su jautiena jam ant išbalusio veido.

- Taip, - kantriai tarė Polas. - Aš suprantu, ką turi omeny, Ane. Tiesa, jog Tonis Bonasaro neturi jokio kilnumo. Jis - landynių vaikas, bandantis ištrūkti iš blogos aplinkos, supranti, ir tie žodžiai... visi vartoja tuos žodžius...

- Ne! - pertraukė ji ir iššaukiančiai dėbtelėjo į Polą. - Ką, tu manai, aš darau, važiuodama į miestą apsipirkti? Ką, tavo manymu, aš kalbu? Dabar, Toni, duok man paką to... maisto kiaulėms arba paką tų... pašarų karvėms, arba Kristingo lašus ausims? O ką, tavo nuomone, jis man

atsako? “Tu velnioniškai teisingai pasielgei, Ane, ateidama pas mane?..”

Jis gulėjo ant nugaros išsigandęs. Puodelis jos rankose pasviro, ir lašas, o paskui du nukrito ant antklodės.

- O po to aš einu į banką ir sakau misis Bolinger: “Štai vienas sušniaukštas čekis ir duokite man greičiau penkiasdešimt prasmirdusių dolerių”?

Drumzlina jautienos sriubos čiurkšlė nuvarvėjo ant delno. Moteris pažvelgė į jį, paskui į Polą, ir jos veidas persikreipė:

- Štai pažiūrėk, ką per tave padariau!

- Man labai gaila.

- Žinoma! Tau! Gaila! - suspigo ji ir sviedė puodelį į kampą, kur šis sudužo į šukeles. Sriuba aptaškė sieną. Moteris duso iš įtūžio.

Paskui ji nusisuko. Taip ji sėdėjo apie trisdešimt sekundžių. Polui apmirė širdis.

Po kurio laiko ji atsitokėjo ir staiga prunkštelėjo juokais.

- Mano toks charakteris.

- Aš labai apgailestauju, - sušvokštė jis perdžiūvusia burna.

- Taip, turėtumėte.

Moters veidas sušvelnėjo, ir ji paniurusi įsistebeilijo į sieną. Polas pagalvojo, kad ji ruošiasi vėl nugrimzti į savo mintis, bet moteris atsiduso ir sunkiai pakilo nuo lovos.

- Tau nereikėjo “Mizerėje” vartoti tokių žodžių, nes tada dar jų nežinojo. Gyvulininkystės laikai reikalauja atitinkamų žodžių. Tai puikūs laikai. Tu neturi užmesti istorijų apie Mizerę, Polai. Sakau tai nuoširdžiai. Kaip tavo ištikima gerbėja.

Ji priėjo prie durų ir atsigręžė į Polą.

- Aš įdėsiu šį rankraštį atgal į tavo krepšį ir užbaigsiu “Mizerės vaiką”. Gal grįšiu prie rankraščio vėliau, po “Mizerės”.

- Nedaryk to, jeigu jis tave veda iš proto, - tarė Polas ir pamėgino nusišypsoti. - Aš nenorėčiau tavęs liūdinti. Tu žinai, aš juk visiškai nuo tavęs priklausau.

Ji neatsakė jam šypsena.

- Taip, priklausai, - burbtelėjo ir išėjo.

10

Buvo atoslūgis. Išniro poliai. Jis ėmė laukti laikrodžio dūžių. Išmušė du kartus. Gulėjo paramstytas pagalvėmis ir stebėjo duris. Ji įėjo. Ant megztinio ir vieno iš sijonų ryšėjo prijuostę. Vienoje rankoje laikė kibirą grindims plauti.

- Tu turbūt nori savo vištgaidiškų vaistų?

- Taip, prašau.

Jis pamėgino jai maloniai nusišypsoti ir vėl susigėdo. Polas jautėsi kvailai ir nepatogiai.

- Jie pas mane, - tarė ji, - bet pirmiausia aš turiu išplauti kampą. Iškuopti tai, kas atsitiko dėl TAVO kaltės. Tau teks palaukti, kol baigsiu.

Jis gulėjo ir stebėjo, kaip ji eina į kampą, pastato kibirą, surenka puodelio šukes, išmeta jas, grįžta atgal, atsiklaupia prie kibiro, įkiša ranką, ištraukia muiluotą skudurą, išgręžia ir pradeda šveisti sieną. Polas gulėjo ir stebėjo, kol pagaliau jį pradėjo purtyti; šis drebulys dar sustiprino skausmą. Moteris vieną kartą atsisuko ir pamatė jį virpantį, apsipylusį prakaitu; ji nusišypsojo taip gudriai ir supratingai, jog jis mielai ją būtų užmušęs.

- Viskas pridžiūvo, - tarė ji, vėl nusigręždama į kampą. - Bijau, tau reikės truputį pakentėti.

Ji ėmė gramdyti. Dėmė iš lėto blanko, bet moteris toliau mirkė skudurą, gręžė ir trynė sieną. Polas nematė jos veido, bet jį kankino pati mintis - TIKIMYBĖ, kad ji atėjo tuščiomis ir gali šveisti sieną ištisas valandas.

Pagaliau - dar prieš laikrodžiui išmušant dvi trisdešimt - ji atsistojo ir metė skudurą į kibirą. Paskui, netarusi nė žodžio, išėjo iš kambario.

Jis gulėjo ir klausėsi, kaip po jos sunkiais žingsniais girgžda grindys, kaip ji išpila iš kibiro vandenį ir - o dangau! - prisileidžia vėl. Jis tyliai pravirko. Atoslūgis dar niekada netruko taip ilgai; Polas nieko nematė, išskyrus išsigimėlišką šešėlį metančių suaižėjusių polių kontūrus.

Ji pasirodė vėl ir sustojo tarpdury, su tuo pat užsispyrimu ir motiniška meile stebėdama jo drėgną veidą. Paskui jos akys nukrypo į kampą, kur sriubos dėmių nebuvo nė žymės.

- Dabar galima sudrėkinti, - tarė ji, - nes antraip liks blanki dėmė. Aš turiu viską užbaigti, viską sutvarkyti. Dykaduonystės nepateisinsi tuo, kad gyveni viena. Mano motina vadovavosi posakiu, kurio laikausi ir aš: "Vieną kartą nešvarus - visą gyvenimą netvarkingas".

- Prašau, - suvaitojo jis, - prašau, man skauda, aš mirštu.

- Ne, tu nemirsi.

- Aš rėksiu, - sugargaliavo jis. Bet riksmas sukėlė skausmą kojose ir širdyje.

- Rėk, - atšovė ji. - Bet atmink - tai TU privertei mane išlieti sriubą. Niekas nekaltas, tik tu.

Vargais negalais jam pavyko ištverti nerėkus. Jis stebėjo, kaip ji mirkė skudurą kibire, gręžė jį, drėkino sieną, mirkė - gręžė - drėkino. Pa-

galiau, kai laikrodis kambaryje, kuris, jo manymu, buvo svetainė, išmušė tris, ji atsistojo ir pakėlė kibirą.

Dabar ji ruošiasi išeiti. "Išeis ir aš išgirsiu, kaip ji išpila į kriauklę vandenį, ir galbūt iš karto negrįš, o privers mane laukti ištisas valandas, nes dar nepakankamai mane nubaudė".

Tačiau moteris pasuko prie lovos ir iš prijuostės kišenės ištraukė ne dvi, o tris kapsules.

- Štai, - švelniai tarė ji.

Jis greitai ir godžiai griebė jas į burną, bet kai pažvelgė aukštyn, pamatė virš savęs keliamą geltoną plastmasinį kibirą. Jis it krentantis mėnuo užpildė visą erdvę. Per kraštą ant dekio nuvarvėjo pilkšvas vanduo.

- Užsigerk, - vis dar švelniai tarė ji.

Polas išsprogino į ją akis.

- Na, - paragino moteris. - Žinau, gali praryti jas ir be vandens, bet prašau patikėt, aš galiu jas ir susigrąžinti. Šis vanduo - skalavimui. Jis tau nepakenks.

Ji tarsi monolitas užgriuvo ant Polo, kibiras pasviro. Jis matė, kaip jo tamsioje gelmėje it skenduolis iš lėto sukosi skuduras; jis matė paviršiuje plonytę muilo plėvelę. Jis vidumi jai priešinosi, tačiau nesudvejojo. Greitai gurkštelėjo vandens, ir burnoje liko toks skonis, tarsi būtų liepusi valytis dantis muilu. Jį sutąsė, ir Polas sužiaukčiojo.

- Aš nedarysiu taip, kad tu apsivemtum Polai. Bet daugiau nė vienos kapsulės iki devintos valandos vakaro.

Ji pažvelgė į Polą bereikšmiu žvilgsniu, paskui jos veidas nušvito, moteris nusišypsojo.

- Tu daugiau manęs nepykinsi, tiesa?

- Ne, - sušnibždėjo jis. Pykinti mėnulį, kuris sukelia potvynį? Kokia *kvaila* mintis!

- Aš tave myliu, - pasakė ji ir pabučiavo į skruostą.

Paskui neatsigręždama patraukė prie durų, nešdama kibirą taip, kaip kibirą su pienu neša stipri kaimo moteris - šiek tiek atitraukusi jį nuo kūno ir neabejodama, kad neišlies.

Polas gulėjo ant nugaros, jausdamas burnoje smėlį, tinką ir muilo skonį.

Aš neapsivemsiu... neapsivemsiu... neapsivemsiu!

Pagaliau ši mintis nutolo, ir Polas suprato, jog pradeda snausti. Jis išlaikė viską savy pakankamai ilgai, kad vaistai imtų veikti. Jis laimėjo.

Šį kartą.

11

Jis sapnavo, kad jį kapoja paukštis. Tai buvo bjaurus sapnas. Paskui nuaidėjo šūvis, ir jis pagalvojo: "Taip, viskas gerai, tvarka! Nušovė! Nušovė prakeiktąjį!"

Polą prižadino (tai galėjo būti tik Anė Vilkes) uždaromų durų bilstelėjimas. Moteris išėjo tvarkyti savo kasdieninių reikalų. Jis išgirdo tylų sniego gurgždėjimą po kojomis. Ji praėjo pro langą baltu chalatu, užsimaukšlinusi gobtuvą. Šaltame ore sustingo jos iškvėpti garai. Paskendusi kasdieniniuose rūpesčiuose, ji net nedirstelėjo į Polą.

Dangus užsiplieskė raudoniu - tekėjo saulė. Penkios trisdešimt, o gal šešios valandos!

Potvynis vis dar buvo su juo, ir jis negalėjo vėl užmigti - NORĖJO užmigti, bet kol dar galėjo blaiviai mąstyti, buvo priverstas apgalvoti šią keistą situaciją.

Blogiausia, kad jis nenorėjo galvoti apie tai net galėdamas, net žinodamas, jog neras išeities iš šios padėties, jos neapsvarstęs. Jo smegenys stengėsi atmesti šią mintį, kaip vaikas atstumia maistą, nors jam aiškiai pasakyta, kad niekur neis, kol visko nesuvalgys.

Polas nenorėjo apie tai galvoti, nes GYVENTI TIK TUO buvo pernelyg sunku. Jis nenorėjo galvoti apie tai, nes kai tik pradėdavo, iš karto kildavo nemalonios asociacijos: jos bukas, beprasmis žvilgsnis ir tai, kaip ji verčia galvoti apie stabus bei akmenis ar iškelia geltoną plastmasinį kibirą it pasvyrantį mėnulį. Patsai TŲ dalykų apmąstymas nebūtų pakeitęs jo padėties, ir būtų buvę blogiau, jeigu jis nieko nemąstytų; ir kadangi jis nukreipė mintis į Anę Vilkes bei savo padėtį jos namuose, šios mintys plūdo viena po kitos, grūdosi, bandydamos išstumti viena kitą. Jo širdis iš baimės ir gėdos spurdėjo kaip pašėlusi. Jis regėjo save, priglaudžiantį lūpas prie geltonojo kibiro krašto, regėjo drumzliną vandenį su muilo plėvele ir plaukiojančiu skuduru, regėjo visa tai ir vis dėlto gėrė nedvejodamas. Jis niekada to niekam nepasakos, tikėdamasis, kad pats išsikapstys iš šio košmaro, kad sumeluos sau pačiam. Bet jis neįstengė to padaryti.

Nelaimingas ar ne (o jis buvo toks), Polas vis dėlto norėjo gyventi.

Galvok apie tai, velniai griebtų! Nejaugi tu taip išgąsdintas, kad neįstengi net pabandyti? Ne, bet beveik taip.

Paskui staiga jam šovė į galvą atsitiktinė pikta mintis: *jai nepatinka naujoji knyga, nes ji pernelyg kvaila, kad ką nors suprastų.*

Mintis nebuvo keista, tačiau šiomis aplinkybėmis tai, ką ji manė apie "Greituosius automobilius", neturėjo reikšmės. Vis dėlto jos žo-

džių apmąstymas bent jau buvo šis tas nauja, o pyktis ANT jos buvo geriau už jos baimę. Taigi jis pasinėrė į apmąstymus.

Pernelyg kvaila! Ne. Pernelyg užsispyrusi ir neperkalbama. Ne tik nenorinti ką nors keisti, bet priešiškai žiūrinti net į pačią keitimo idėją!

Taip. Ir būdama beprotė, nejaugi ji visai kitaip vertino jo kūrybą, negu tūkstančiai žmonių visoje šalyje, - devyniasdešimt procentų iš jų moterys, - kurie vos sulaukdavo, kol pasirodys naujas penkių šimtų puslapių romanas apie audringą pamestinukės, kuriai pavyko ištekėti už Anglijos pero, gyvenimą? Ne, visiškai ne. Jie troško Mizerės. Mizerės ir tik Mizerės. Kiekvieną kartą naujam romanui prireikdavo metų arba dvejų. Pradžioje jis tai laikė "rimtu" darbu, paskui krovė viltis į jį ir galiausiai imdavosi jo tik iš juodžiausios nevilties. Jis gaudavo šūsnis protestuojančių laiškų nuo moterų, kurios dažniausiai pasirašydavo: "Jūsų didžiausia gerbėja". Šių laiškų tonas įvairavo nuo visiško įtūžio, kuris buvo skausmingiausias, iki priekaištų, tačiau esmė buvo viena: "Tai ne tai, ko aš laukiau, ne tai, ko norėjau. Prašau grįžti prie Mizerės. Aš noriu žinoti, ką ji veikia ir kaip gyvena!" Jis parašė modernius romanus "Po vulkanu", "Tesas iš D'Umbervilių giminės", "Tušti žodžiai", bet tai nieko nereiškė. Jie norėjo tiktai Mizerės, Mizerės, Mizerės.

Jį sunku skaityti... neįdomu... piktžodžiavimas!

Jam vėl įsiplieskė pyktis. Pyktis ant jos už beviltišką kvailumą, už tai, kad ji praktiškai pagrobė jį ir įkalino čia, priversdama gerti nešvarų vandenį iš kibiro ir kentėti siaubingus skausmus. Ir dar ji drįso KRITIKUOTI geriausią jo kūrinį.

- Na ir akiplėša tu! Kad tu nudvėstum! - iškošė Polas ir staiga pasijuto geriau, vėl tapo savimi, nors žinojo, kad jo maištas apgailėtinas ir beprasmiškas - ji buvo tvarte ir negalėjo girdėti jo, ir potvynis vis dar neatslūgo. Ir vis dėlto...

Polas prisiminė, kaip ji įžengė į kambarį, atsisakė duoti jam kapsulių, privertė sutikti, kad ji perskaitys "Greitųjų automobilių" rankraštį. Jis pajuto, kaip veidą užliejo gėdos raudonis, tačiau dabar jis buvo sumišęs su TIKRU įtūžiu: iš kibirkšties įsiplieskė liepsna. Jis NIEKADA niekam nerodydavo rankraščio, kol neištaisydavo ir neperskaitydavo. NIEKADA. Niekam, net savo agentui Braisui. Kodėl gi jis net...

Akimirksnį jo mintis pertraukė tylus karvės mykimas.

...kodėl jis net nepasidarė KOPIJOS, kol neparuoštas antras variantas?

"Greitieji automobiliai", atsidūrę Anės Vilkes rankose, buvo vienintelis egzempliorius pasaulyje. Jis sudegino net savo užrašus. Jai nepatiko dvejų metų įtemptas darbas - ji tikra beprotė!

Mizerė - štai, kas JAI patinka; Mizerė - štai, ką ji myli, o ne kažkokį nepraustaburnį mašinų nuvarinėtoją iš ispaniškojo Harlemo.

Prisiminimai plaukė toliau: "Jei nori, gali iš lapų pasidaryti popierinių kepurių, tik... prašau..."

Įtūžis ir pažeminimo jausmas plūstelėjo vėl, pažadindami buką skausmą kojose. Taip. Darbas. Pasididžiavimas savo darbu, paties darbo vertė... Stiprėjant skausmui, visos šios sąvokos blėso rūke. Tai, ką ji darys, jam - žmogui, kuris didesnę savo gyvenimo dalį manė, jog žodis RAŠYTOJAS tiksliausiai apibūdina jo asmenį, atrodė, pavertė ją į kažkokį siaubūną, nuo kurio jis turi bėgti. Ji iš tiesų BUVO stabas, ir jeigu ji nenužudys jo, gali nužudyti tai, kas jame.

Staiga Polas išgirdo nekantrų paršelio žviegimą. Moteris manė, kad jis prieštaraus, bet, jo nuomone, Mizerė buvo puikus vardas kiaulei. Jis prisiminė, kaip ji imitavo kiaulę, kaip jos viršutinė lūpa pakilo prie nosies, skruostai išsipūtė, ir ji tikrai TAPO PANAŠI į kiaulę: Kriu! Kriu!

Iš tvarto atsklido jos balsas: "Soo-ei, pig, pig, pig!"

Jis gulėjo ant nugaros, ranka prisidengęs akis, stengdamasis išlaikyti pyktį, nes pyktis padėjo jam jaustis drąsiam. O drąsus žmogus galėjo galvoti. Bailys - ne.

Ši moteris buvo medicinos sesuo, - jis tuo neabejojo. Ar ji ir dabar vis dar buvo medicinos sesuo? Ne, nes ji nėjo į darbą. Kodėl ji daugiau nebedirbo pagal profesiją? Tai atrodė akivaizdu. Ne visi jos daiktai buvo sukrauti į skrynią, daug kas kabojo ant pakabų. Jeigu tai buvo akivaizdu jam net pro skausmo miglą, tai, žinoma, buvo akivaizdu ir jos kolegoms. O jis turėjo šiek tiek daugiau informacijos, iš kurios buvo galima spręsti, KIEK jos rakandų dar nebuvo sudėta į vietą, tiesa? Ji ištraukė jį iš sulamdytos mašinos ir, užuot iškvietusi policiją arba greitąją pagalbą, paguldė savo svetainėje ir suleido narkotikų. Pagaliau jį apėmė, anot jos, respiratorinė depresija. Ji niekam nesakė, kad jis pas ją, ir jeigu ji to nepadarė ligi šiol, vadinasi, visai nesiruošė to daryti.

Ar elgtųsi ji taip pat, jeigu jo vietoje būtų Džo Blou iš Kokomo? Ne, jis taip nemanė. Ji slėpė JĮ, nes jis buvo Polas Šeldonas, ir JI...

- Mano didžiausia gerbėja, - suvapėjo Polas ir užsidengė ranka akis.

Tamsoje iškilo siaubingas prisiminimas: motina nusivedė jį į Bostono zoologijos sodą pasižiūrėti didžiulio paukščio. Jo plunksnos buvo pačios nuostabiausios, kokias Polas kada nors buvo matęs - raudonos, purpurinės ir karališkai žydros. O akys liūdnos liūdnos.

Jis paklausė motinos, kur šio paukščio tėvynė, ir kai ji pasakė AFRIKA, jis suprato, kad paukštis pasmerktas mirti narve, nes gyveno toli nuo krašto, kur Dievas jam skyrė gyventi. Polas graudžiai pravirko; motina nupirko jam ledų ir kuriam laikui jis apsiramino; paskui prisimi-

nė paukštį ir vėl pradėjo kūkčioti. Tada motina pasuko į namus, pakeliui į Liną kalbėdama, jog jis kaprizingas vaikas ir mamytės sūnelis.

Tos plunksnos. Tos *akys*.

Persmelkė skausmas kojose.

Ne, ne, ne.

Jis iš visų jėgų prispaudė alkūnę prie akių. Iš tvarto sklido tolimi duslūs garsai. Žinoma, negalima buvo pasakyti, kad tai buvo tuščia vaizduotė...

(tavo protas, tavo kūrybingumas - štai, ką turiu omeny)

...kuri jau piešė, kaip ji pakreikia po kojomis šieno, kaip jie vartosi ant tvarto grindų.

Afrika. Tas paukštis iš Afrikos. Iš...

Paskui nelyginant aštrus peilis tylą perskrodė jos susierzinęs, spigus balsas: "Tu manai, kad kada jis pastatys mane duoti parodymus Den..."

Pastatys. Kai jie pastatys mane duoti parodymus Denveryje.

- Ar prisiekiate sakyti tiesą ir tiktai tiesą? Te padeda jums Dievas!

(Aš nežinau, iš kur jis tai traukia)

- Aš žinau.

(Jie VISADA rašo panašius dalykus)

- Jūsų vardas.

(Niekas mano šeimoje nepasižymėjo tokia vaizduote kaip jis)

- Anė Vilkes.

(Ryški asmenybė!)

- Mano vardas Anė Vilkes.

Jis norėjo, kad ji dar ką nors pasakytų, bet ji tylėjo.

- Nagi, tęsk, - sumurmėjo jis; jo ranka gulėjo ant akių - taip jam visada geriau sekdavosi galvoti, geriau ĮSIVAIZDUOTI.

Jo motina mėgdavo už tvoros gyvenančiai kaimynei, misis Mulvani, pasakoti, kokia laki ir neeilinė jo vaizduotė, kokius žavingus trumpus pasakojimus jis rašo (žinoma, išskyrus tuos atvejus, kai vadindavo jį aikštingu berniūkščiu).

Polas įsivaizdavo teismo patalpas Denveryje, regėjo Anę Vilkes išblukusia tamsiai raudona suknele ir siaubinga skrybėle. Teisėjas nešiojo baltus ūsus, po kuriais matėsi apgamas; ūsai iš dalies jį uždengė, bet ne visą.

Anė Vilkes.

(Jis perskaitė lygiai trečią! Galite įsivaizduoti!)

Ta garbinimo dvasia...

(Jis visada viską užrašo)

Dabar aš turiu sudrėkinti.

(Afrika. Tas paukštis iš...)

- Tęsk, - sušnibždėjo Polas, bet kas vyko toliau, jau nebesuvokė.

Teismo taryba vis prašė ir prašė jos tarti savo vardą; ji pasakė, kad jos vardas Anė Vilkes, bet daugiau nieko nepridūrė. Ji sėdėjo ten ir savo gyslotu, kietu, grėsmingu kūnu užėmė erdvę; ji pasakė savo vardą, o paskui vis kartojo ir kartojo jį, bet nieko daugiau.

Vis dar bandydamas įsivaizduoti, kodėl buvusi medicinos sesuo, kuri jį įkalino, galėtų kada nors stoti prieš Denverio teismą, Polas užsnūdo.

12

Jis buvo ligoninėje. Poliui tarsi akmuo nuo širdies nusirito, ir jis vos nepravirko. Kol miegojo, kažkas įvyko, kažkas buvo atėjęs, o gal Anės širdis suminkštėjo. Bet tai nesvarbu. Jis užmigo moters-monstro namuose, o prabudo ligoninėje.

Tačiau juk negali būti, kad jį čia prižiūrėtų ilgą laiką. Ligoninė priminė lėktuvų angarą. Patalpą užpildė vienodos lovos su ant jų gulinčiais vyrais (vienodi buteliukai su fiziologiniu tirpalu kabėjo ant vienodų prie lovos esančių vidinio maitinimo vamzdelių). Jis atsisėdo ir pamatė, kad visi vyrai buvo vienodi - visi buvo JUO. Paskui kažkur tolumoje išgirdo mušant laikrodį ir suprato, jog miega ir girdi jo dūžius per miegus. Tai buvo sapnas. Palengvėjimą išstūmė liūdesys.

Didžiulės palatos tolimajame gale atsidarė durys ir įžengė Anė Vilkes. Ji vilkėjo ilgą suknelę su prijuoste, o ant galvos buvo naminė kepuraitė; ji buvo apsirengusi kaip Mizerė Čestein “Mizerės meilėje”. Rankoje laikė pintą krepšį. Tai, kas viduje, buvo uždengta rankšluosčiu. Kol Polas apžiūrinėjo moterį, ji sulankstė rankšluostį. Paskui įkišo ranką, ištraukė kažką saujoje ir švystelėjo į veidą miegančiam Poliui Šeldonui. Tai buvo smėlis. Taip Anė Vilkes apsimetinėjo Mizere Čestein, kuri savo ruožtu dėjosi miegale, kuri beria į akis smėlį, kad imtų miegas.

Paskui jis pamatė, kad vos tik smėlis pažiro pirmajam Poliui Šeldonui ant veido, šis siaubingai išblyško.

Išgąstis išsklaidė miegus, ir Polas atsipeikėjo lovoje. Prieš jo akis stovėjo Anė Vilkes. Rankoje ji laikė storą minkštais viršeliais knygą “Mizerės vaikas”. Žymeklis rodė, kad du trečdaliai jau perskaityti.

- Tu vaitojai, - tarė ji.

- Aš sapnavau baisų sapną.

- Kas tai buvo?

Jis atsakė, kas šovė į galvą, bet tik ne teisybę:

- Afrika.

13

Ji atėjo vėlyvą rytą pajuodusiu kaip žemė veidu. Polas snūduriavo, bet kaipmat prabudo ir staigiai pasikėlė ant alkūnių.

- Misis Vilkes? Ane? Ar tau viskas gerai?

- Ne.

"Dieve, ji patyrė širdies priepuolį", - pagalvojo jis, ir akimirksnio nerimą pakeitė džiaugsmas. Tegul ją ištinka priepuolis! Ir stiprus priepuolis! Kažkas itin pavojinga! Jis mielai nušliaužtų prie telefono net per stiklo šukes.

Taip, tai BUVO širdies priepuolis...

Bet ne įprastine prasme.

Ji patraukė prie Polo, ne svirduliuodama, o pasisūpuodama, kaip tai paprastai būna jūreiviams, po ilgo plaukiojimo išlipusiems į krantą.

- Ką... - jis bandė trauktis, bet nebuvo kur: lova rėmėsi į sieną.

- *Ne!* - ji pasiekė lovą, trenkėsi į ją ir ėmė siūbuoti: kažkurį akimirksnį Polui pasirodė, kad Anė užvirs ant jo. Paskui ji, spoksodama į jo mirtinai išblyškusį veidą, staiga atsitiesė, ant kaklo iššoko venos, viena pulsavo ant kaktos. Ji tvirtai suspaudė kietus kaip uola kumščius, po to atgniaužė juos vėl.

- Tu... tu... *prasmirdęs išgama!*

- Ką... aš ne... - bet staigą jis suprato, ir viena jo pusė pradžioje tapo tuščia, o paskui visai pranyko. Jis prisiminė, kur buvo jos žymeklis vakar vakare: du trečdaliai knygos. Dabar ji perskaitė viską ir sužinojo, ką turėjo sužinoti. Ji sužinojo, jog Mizerė nebuvo nevaisinga, nevaisingas buvo *Jenas.* Ar sėdėjo Anė jam vis dar nematomoje svetainėje išsižiojusi ir išpūtusi akis, kai Mizerė pagaliau sužinojo tiesą ir nusprendė sprukti pas Džefrį? Ar patvino jos akys ašaromis, kai Mizerė ir Džefris, nieko neslėpdami nuo mylimo žmogaus, padovanojo jam geriausią dovaną, kokią tik galėjo - vaiką, kurį jis laikys savu? Ir ar dilgtelėjo jai širdyje, kai Mizerė pasakė Jenui, jog yra nėščia, kai Jenas prisispaudė ją prie savęs ir apsipylęs ašaromis sumurmėjo: "Mano brangioji, o mano brangioji"? Keletą sekundžių jis neabejojo, kad visa tai buvo. Tačiau Mizerė užuot su palengvėjimu pratrūkusi raudoti, kai pagimdė berniuką, kurį išaugins Jenas su Džefriu, išleido kvapą. Anė įtūžo.

- Ji negali mirti! - klykė Anė Vilkins, vis staigiau gniaužydama kumščius. - Mizerė Čestein neturi mirti!

- Ane... Ane, prašau...

Ant stalo stovėjo ąsotis su vandeniu. Moteris griebė jį ir grasinančiai užsimojo. Šaltas vanduo aptaškė jam veidą. Ant kairės ausies nukrito ledo gabalėlis ir nuslydo per pagalvę iki peties. Vaizduotė jau piešė,

kaip ji sviedžia ąsotį jam į veidą, kaip jis merdėja nuo kraujo išsiliejimo ant smegenų, ir Polo rankomis perbėgo šiurpas.

Ji, be abejo, norėjo tai padaryti. Tačiau paskutiniu momentu nusigręžė ir švystelėjo ąsotį į duris. Šis sudužo kaip prieš kelias dienas puodelis sriubos.

Anė atsigręžė į Polą ir nusibraukė nuo veido plaukus - vidinėje rankos pusėje aiškiai pasimatė dvi mažos dėmelės.

- Niekšas! - ji vos atgavo kvapą. - Dvokiantis išpera... kaip tu *galėjai!*

Jis prakalbo greitai ir reikliai; į ją įsmeigtos akys žibėjo. Tą mirksnį Polas neabejojo, kad jo gyvenimas priklauso nuo to, ką jis pasakys per kitas dvidešimt sekundžių.

- Ane, 1871 metais moterys *dažnai* mirdavo gimdydamos. Mizerė atidavė gyvybę už vyrą, savo geriausią draugą ir savo vaiką. Jos *siela* visada bus...

- Man nereikia jos *sielos!* - sukliko ji, purtydama kumščius, tarsi ruošdamasi iškabinti jam akis. - Aš noriu tik jos! Tu ją *nužudei!*

Ji sugniaužė kumščius ir iš visų jėgų kaip stūmokliais trenkė jam iš abiejų pusių per galvą. Jie giliai įsirėmė į pagalvę, ir jis pašoko kaip skudurinė lėlė. Kojas nudiegė skausmas. Polas suriko:

- Aš nežudžiau jos!

Anė Vilkes sustingo ir buku žvilgsniu įsispoksojo į jį.

- Žinoma, ne, - su karčiu sarkazmu tarė ji. - Bet jeigu tai ne Polo Šeldono darbas, tuomet kieno?

- Niekieno, ramiai atsakė jis, - Mizerė paprasčiausiai mirė.

Ir jis žinojo, jog tai buvo tiesa. Jeigu Mizerė Čestein būtų buvusi realus žmogus, jį būtų galėję iškviesti į policiją "duoti parodymų". Antra vertus, jis turėjo priežastį - Polas nekentė jos. Jis nekentė jos nuo trečios knygos. Prieš ketverius metus balandžio pirmą jis tuzinui savo artimų pažįstamų išsiuntinėjo po mažą privačiai atspausdintą bukletą, kuris vadinosi "Mizerės hobi." Ten buvo aprašytas Mizerės savaitgalis su Grouleriu, airišku Jeno seteriu.

Polas galėjo ją nužudyti... bet jis to nepadarė. Ir pagaliau, nepaisant vis stiprėjančios neapykantos jai, Mizerės mirtis jam buvo vos ne siurprizas. Jis liko pakankamai ištikimas savo principams - sugebėjimui improvizuoti gyvenimą iki pat Mizerės nuotykių pabaigos. Ji mirė netikėtai. Jo linksmas pokštas nepakeitė realybės.

- Tu meluoji, - sušnibždėjo Anė. - Aš maniau, kad tu geras. Bet tu negeras. Tu tik senas krienas. Mizerė tik išėjo neatsisveikinusi. Kartais tai atsitinka. Tai panašu į gyvenimą, kai kas nors...

Ji apvertė spintelę. Iš jos iškrito nedidelis stalčius kartu su rankiniu laikrodžiu bei įvairiais niekniekiais. Jis net nežinojo, kad jie ten buvo. Polas susigūžė.

- Gal tu manai, jog aš vakar gimusi, - iššiepusi dantis suurzgė ji. - Dirbdama mačiau, kaip mirė dešimtys, šimtai žmonių. Dabar štai ką apie tai galvoju: kartais jie išeina šaukdami, kartais tyliai užmiega - jie paprasčiausiai išeina neatsisveikinę, žinoma, taip, kaip tu rašei.

Tačiau romanų personažai taip paprastai neišeina! Kai Dievas mano, jog mums metas, paima mus; o rašytojas - romano žmonių Dievas, sukuria juos lygiai taip, kaip Dievas mus, ir niekas negali priversti Dievą pasiaiškinti dėl savo sprendimų. Kai dėl Mizerės, pasakysiu tau viena - tu niekingas išgama. Tai bent - Dievas susilaužo kojas, atsiduria mano namuose, valgo mano maistą... ir...

Ji išblyško, išsitiesė, rankos bejėgiškai karojo prie šonų; ji įsistebeilijo į ant sienos kabančią seną Triumfo arkos nuotrauką. Vis taip stovėjo, o Polas gulėjo lovoje su apskrita šlapia dėme ant pagalvės šalia ausies ir žiūrėjo į ją. Jis girdėjo, kaip ant grindų kapsėjo vanduo iš ąsočio, ir Polui dingtelėjo, kad jis galėtų įvykdyti žmogžudystę. Šis klausimas jam kartkartėm iškildavo tik teoriškai, tačiau dabar jis žinojo atsakymą. Jeigu ji nebūtų sviedusi ąsočio, jis būtų sudaužęs jį į grindis pats ir, kol ji taip stypsojo it kabykla, pasistengtų vieną šukę sugrūsti jai gerklėn.

Polas dirstelėjo žemyn į pažirusius iš stalčiaus daiktus, bet ten buvo tik smulkmenos: parkeris, šukos ir jo laikrodis. Nei piniginės, nei šveicariško peilio.

Po kurio laiko jos įtūžis atlėgo. Ji liūdnai pažvelgė į Polą.

- Aš eisiu. Manau, geriau palikti tave kuriam laikui. Man neatrodo, kad tai... protinga.

- Eini? Kur?

- Nesvarbu. Aš žinau vietą. Jeigu liksiu čia, galiu privirti košės. Man reikia pagalvoti. Lik sveikas, Polai.

Ir ji nužingsniavo per kambarį.

- Tu grįši duoti man vaistų? - sunerimęs paklausė jis.

Ji trenkė durimis, nieko neatsakius. Pirmą kartą jis išgirdo, kaip trakštelėjo raktas.

Girdėjo jos žingsnius, kai Anė leidosi į holą, krūptelėjo, jai kažką piktai sušukus, paskui dar kažkas nukrito ir sudužo. Ji trenkė lauko durimis. Suburzgė automobilis. Po padangomis tyliai sugurgždėjo sniegas. Motoro garsas tolo, virto prislopintu gaudimu ir pagaliau visai dingo.

Polas liko vienas.

Vienas užrakintas Anės Vilkes name. Prikaustytas prie lovos. Iki Denverio buvo maždaug kaip nuo Bostono zoologijos sodo iki Afrikos.

Jis gulėjo, įbedęs akis į lubas, su perdžiūvusia gerkle ir besidaužančia širdimi.

Po kurio laiko laikrodis svetainėje išmušė vidurdienį ir prasidėjo atoslūgis.

14

Penkiasdešimt viena valanda.

Jis tiksliai žinojo, kiek praėjo laiko, nes avarijos metu turėjo parkerį. Polas įstengė pasiekti jį ir išsitraukti. Kiekvieną kartą, kai mušdavo laikrodis, Polas pasižymėdavo ant rankos keturis vertikalius ir vieną horizontalų, sujungiantį, brūkšnį. Kai ji grįžo, ant rankos buvo dešimt grupių iš penkių atžymų ir dar viena. Brūkšneliai, iš pradžių tiesūs, toliau darėsi vis nelygesni, nes rankos pradėjo virpėti. Jis negalėjo patikėti, kad praslinko dar valanda. Polas snūduriavo, bet taip ir nebuvo užmigęs. Kas valandą jį žadino laikrodžio dūžiai.

Po kurio laiko net per skausmą jis pajuto alkį ir troškulį. Tai priminė lenktynes. Iš pradžių Karalius Skausmas buvo toli priekyje, o Aš Noriu Valgyti atsiliko per maždaug 12 furlongų. Nuostabųjį Troškulį kone visai užstojo dulkių debesis. Paskui, kai saulė patekėjo dar kartą, jis dingo, o Aš Noriu Valgyti už pinigus leido Karaliui Skausmui dar šiek tiek pasistūmėti į priekį.

Beveik visą naktį jis snūduriavo ir prabusdavo apsipylęs šaltu prakaitu, neabejodamas, jog miršta. Paskiau jis pradėjo TIKĖTIS, kad miršta. Kad tik ištrūkus iš čia. Jis jau matė polius apgulusius vėžius, blyškias vandens būtybes, įsikūrusias medžio plyšiuose. Tai buvo laimingieji: jiems jau viskas baigta. Maždaug trečią valandą jį ištiko beprasmiško riksmo priepuolis.

Antros dienos vidury, maždaug po dvidešimt keturių valandų, jis suprato, kas, be skausmo kojose ir dubenyje, dar privertė kentėti. Jam kažko trūko. Jam labiau negu bet kam kitam reikėjo kapsulių.

Polas norėjo pamėginti išlipti iš lovos, tačiau mintis apie kritimą, smūgį ir skausmą jį sulaikydavo. Jis pernelyg gerai tai įsivaizdavo.

Aišku, galėtų pabandyti, tačiau ji užrakino duris. Jis įstengtų nebent peršliaužti per kambarį ir atsigulti prie durų.

Iš nevilties Polas pirmą kartą nusimetė antklodę, tikėdamasis, kad viskas ne taip blogai, kaip rodė per ją išryškėjančios kūno formos. Tačiau viskas buvo ne TAIP blogai, o dar blogiau. Jis nustėręs įsispokso-

jo į tai, kas liko žemiau kelių. Ausyse suskambo "Karalių kivirče" šaižiai spiegiantis Ronaldo Reigano balsas: "O kur kita mano dalis?"

Kita jo dalis buvo čia, ir jis galėjo pasveikti, bet ši viltis buvo maža, nors Polas ir spėjo, kad teoriškai įmanoma... Tačiau atrodė, jog jis daugiau niekada negalės vaikščioti, kol vėl nesulaužys kojų (gal net keliose vietose), sutvirtins plieniniu virbu ir pasmerks aibei nemalonių procedūrų.

Ji susiuvo - jis tai žinojo, jautė tvirtas, nesilankstančias formas, bet neišmanė, kaip ji tai padarė. Apatinės kojų dalys buvo apsuktos plienine viela ir priminė nupjautus aliuminius ramentus. Viela buvo kruopščiai surišta, todėl žemiau kelių jis buvo panašus į Imchotepą, kai šis buvo rastas savo karste. Pačios kojos iki jo kelių buvo keistai užsilenkusios į viršų, viena pakrypus į vidų, kita į išorę. Skausmu pulsuojantis kairys kelis, atrodė, visai neegzistuoja. Tarp blauzdos ir klubo pūpsojo kažkoks druskos kupstą primenantis gumulas. Viršutinės kojų dalys buvo gerokai ištinusios, o klubai išmarginti jau nublyškusiomis mėlynėmis.

Polas manė, jog kojos sulaužytos. Tačiau jis klydo - jos buvo sumaltos į miltus.

Vaitodamas ir kriokdamas jis vėl užsitraukė antklodę. Neverta nė galvoti apie išsirangymą iš lovos. Geriau gulėti ir kęsti šį skausmą, kad ir koks baisus jis būtų.

Kitą dieną, maždaug ketvirtą valandą, Nuostabusis Troškulys vėl pasireiškė. Polo gerklė išdžiūvo, liežuvis pasidarė storas, išpampęs. Rijimas kėlė skausmą. Šmėkštelėjo mintis apie jos sudaužytą ąsotį su vandeniu.

Jis snaudė, prabudo, snaudė.

Praėjo diena. Sutemo naktis.

Užsinorėjo šlapintis. Uždėjo paklodės kraštą ant penio, kad susidarytų filtras, ir nusišlapino per jį į virpančias rieškučias. Jis pagalvojo apie cirkuliaciją ir išgėrė tai, ką pavyko išlaikyti rankose, o paskui nulaižė drėgnus delnus. Tai buvo dar vienas epizodas, apie kurį jis nusprendė niekam nepasakoti, jeigu apskritai kada nors galės žmonėms ką nors pasakoti.

Polas ėmė tikėti, kad Anė mirė. Ji buvo itin impulsyvi, o tokie žmonės dažnai nusižudo. Jis regėjo ją (taip gyvai!) su Senąja Bese privažiuojančią prie šalikelės, išsitraukiančią iš po sėdynės pistoletą, apžiojančią jį ir iššaunančią.

"Jeigu mirė Mizerė, nenoriu gyventi ir aš. Lik sveikas, žiaurusis pasauli!" - sukliko Anė ir paspaudė gaiduką.

Polas suprunkštė, paskui sudejavo, po to suriko. Pritardamas jam, užstaugė vėjas... bet to niekas neišgirdo.

O gal nelaimingas atsitikimas? Kodėl gi ne, sere! Jis įsivaizdavo, kaip ji lekia pernelyg greitai, ir mašina nusirita į griovį. Vis žemiau, žemiau. Smūgis, ir automobilis liepsnoja. Anė miršta, net nespėjusi to suvokti.

Jeigu ji žuvo, nusigaluos ir jis čia kaip žiurkė pelėkautuose.

Polas toliau įsivaizdavo, kaip praras sąmonę ir išsilaisvins; tačiau sąmonė nedingo, užtat atėjo Trisdešimta Valanda ir Keturiasdešimta Valanda. Dabar Karalius Skausmas ir Nuostabusis Troškulys šuoliavo ant vieno vienintelio žirgo (Aš Noriu Valgyti liko kažkur dulkių debesy) ir Polas pasijuto gyvos mėsos tumulu ar slieku ant kabliuko - kažkuo trūkčiojančiu ir trokštančiu tik vieno - MIRTI.

15

Kai ji pagaliau grįžo, Polas pradžioje pamanė, kad tai sapnas, bet paskui realybė ir tiesiog gyvuliškas troškimo gyventi instinktas paėmė viršų, ir jis pradėjo vaitoti, maldauti, prašyti visko, kas buvo sugriauta, kas ištekėjo iš gilaus nerealybės šaltinio. Vienintelis dalykas, ką jis aiškiai įžiūrėjo, buvo tamsiai mėlyna suknelė, o ant galvos skrybėlė su gėle - būtent tokią ją Polas įsivaizdavo teisme Denveryje.

Jos veido spalva buvo graži, o akys spindėjo gyvybe ir energija. Ji buvo tokia žavinga, kokia tik apskritai galėjo būti Anė Vilkes, ir kai jis bandydavo prisiminti šią sceną vėliau, aiškiai įsivaizdavo tik jos degančius skruostus ir skrybėlę su gėle.

Blaivus protas ir sugebėjimas vertinti aplinkybes pakišo mintį: ji primena našlę, kurią ką tik išdulkino po dešimties metų susilaikymo.

Rankoje ji laikė aukštą stiklinę su vandeniu.

- Štai atsigerk, - tarė ji ir pakėlė Polo galvą, kad jis neužspringtų. Ant kaklo pajuto vis dar šaltą nuo lauko ranką. Jis greitai nurijo tris didžiulius gurkšnius; poros ant perdžiūvusio liežuvio išsiplėtė ir reikalavo vandens dar. Keli lašai per smakrą nutekėjo ant marškinių. Anė švelniai ir vikriai nubraukė vandenį.

Jis suinkštė, tiesdamas į stiklinę virpančias rankas.

- Ne, - tarė ji. - Ne. Polai. Truputį palauk, nes apsivemsi.

Po kurio laiko Anė vėl ištiesė stiklinę ir leido nuryti dar du gurkšnius.

- Vaistų, - pratarė jis ir užsikosėjo. Paskui apčiulpė lūpas, apsilaižė, sučepsėjo. Tarsi pro rūką prisiminė, kaip gėrė savo šlapimą, karštą ir sūrų.

- Kapsules, skauda, prašau, Ane, prašau, dėl Dievo, padėk... taip skauda...

- Žinau, bet tu turi manęs klausyti, - tarė ji, motiniškai žvelgdama į Polą. - Aš turėjau tave palikti ir pagalvoti. Aš viską gerai apmąsčiau, tikiuosi, tu irgi. Aš nebuvau tikra; mano mintys dažnai pinasi, aš pripažįstu tai. Štai kodėl negalėjau prisiminti, kur visą tą laiką buvau, kai manęs to paklausė. Taigi aš meldžiausi. Tu žinai, kad yra Dievas, ir Jis atsako į maldas. Visada. Taigi aš meldžiausi. Aš pasakiau: "Viešpatie, kai grįšiu, Polas Šeldonas gali būti jau miręs". Bet Dievas atsakė: "Jis nemirs. Aš jį saugau, todėl tu gali pakreipti jį į teisingą kelią".

Tačiau Polas vos girdėjo jos žodžius. Jo žvilgsnis buvo prikaustytas prie stiklinės. Ji leido sriūbtelėti dar tris gurkšnius. Jis suprunkštė it arklys, atsiriaugėjo ir sušuko iš skausmo.

Visą tą laiką Anė žiūrėjo į jį švelniai ir šiltai.

- Aš duosiu tau vaistų ir palengvinsiu kančias, - tarė ji, - bet pirmiau turėsi padaryti vieną darbą. Aš tuoj grįšiu.

Ji atsistojo ir patraukė prie durų.

- Ne! - sušuko jis.

Anė nekreipė į jį jokio dėmesio. Polas liko gulėti, susirietęs iš skausmo ir stengdamasis nedejuoti.

16

Iš pradžių Polas pamanė, kad prarado sąmonę. Tai, ką jis regėjo, buvo pernelyg keista. Anė grįžo į kambarį, stumdama krosnelę su medžio anglimi.

- Ane, aš siaubingai kenčiu, - suvapėjo jis. Jo skruostais ritosi ašaros.

- Žinau, brangusis, - ji pabučiavo jam į žandą. Lūpos prisilietė it plunksnelė. - Greitai.

Ji išėjo, o Polas kvailai įsispoksojo į krosnelę, skirtą naudoti vasarą atvirame ore, kur nors vidiniame namo kiemelyje. Dabar ji stovėjo jo kambaryje, primenanti žiaurų, aukų reikalaujantį stabą.

Žinoma, ji sugalvojo surengti aukojimo ceremoniją: grįžo su "Greitųjų automobilių" rankraščiu, vieninteliu egzemplioriumi, jo dvejų metų darbo rezultatu. Kitoje rankoje laikė degtukų dėžutę.

17

- Ne! - sušuko jis ir suvirpėjo. Viena mintis nudegino jį it rūgštis: Boulderyje jis galėjo už 100 dolerių pasidaryti rankraščio fotokopiją. Žmonės - Braisas, abi jo žmonos, net, velniai griebtų, jo motina - visa-

da jam sakydavo, kad neprotinga neturėti darbo kopijos dėl viso pikto, jei "Boulderade" arba Niujorke esančiame jo name kiltų gaisras, praūžtų uraganas, prasidėtų potvynis ar dar kas nors atsitiktų. Jis visada be priežasties atsisakinėjo: jam atrodė, jog kopijavimas gali atnešti nelaimę.

Ir štai nelaimė čia. Čia buvo Anė Vilkes. Šiai kvailei niekada neateitų į galvą, kad gali būti dar vienas "Greitųjų automobilių" egzempliorius, ir jeigu jis būtų PAKLAUSĘS, jeigu būtų nepagailėjęs tų sumautų šimto dolerių...

- Taip, - tarė ji, tiesdama degtukus. Jai ant kelių gulėjo švarus baltas rankraštis su tituliniu lapu viršuje. Jos veidas buvo vis dar giedras ir ramus.

- Ne, - tarė jis, nusukdamas savo karštą veidą.

- Taip. Tai nešvanku, nepadoru. Be to, jame nėra nieko gero.

- Tu neįžvelgtum nieko gero net jeigu jis, gulėdamas priešais tave, įkąstų tau į nosį!

Anė švelniai nusišypsojo. Jos suktumas kuriam laikui, matyt, buvo dingęs. Tačiau Polas, jau šiek tiek pažinęs Anę Vilkes, pagalvojo, kad jis bet kuriuo momentu gali grįžti.

- Aš negalėjau ilgai būti be jūsų. Kaip jums sekėsi?

- Pirma, - pareiškė ji, - jeigu šitas geras gulės man po nosimi, jis nepakenks man. Kitaip koks gi jis geras? Galbūt blogas, bet ne geras. Antra, aš iš karto atskiriu gerą nuo blogo. Tu - geras, Polai. Tau tik truputį reikia padėti. Na, imk degtukus.

Jis papurtė galvą:

- Ne.

- Taip.

- Ne!

- Taip.

- Ne, velniai griebtų!

- Gali plūstis, kiek nori. Man tai ne naujiena.

- Aš to nedarysiu, - jis užsimerkė.

Kai vėl atsimerkė, Anė tiesė jam kartoninę dėžutę, ant kurios mėlynomis raidėmis buvo užrašyta: NOVRILAS. O žemiau raudonomis raidėmis: NEPARDAVINĖTI BE GYDYTOJO RECEPTO. Po perspėjimu gulėjo keturios kapsulės. Polas puolė prie jų. Ji staigiai atitraukė ranką.

- Tik po to, kai sudeginsi rankraštį, - tarė ji. - Tada aš tau duosiu kapsules - visas keturias, ir skausmas praeis. Tu vėl būsi ramus, ir aš galėsiu pakeisti tau patalą - pažiūrėk, juk prisišlapinai ir nelabai malonu gulėti tokioje lovoje. Aš perrengsiu tave. Iki to laiko praalksi, ir aš duo-

siu tau truputį sriubos. Gal ir duonos be sviesto. Bet kol nesudeginai rankraščio, Polai, aš, deja, nieko negaliu padaryti.

Jis jau žiojosi sakyti: “Taip! Gerai!”, bet prikando liežuvį ir pasitraukė nuo jos, nuo baltųjų kapsulių rombo formos apvalkalėliuose.

- Tu - velnias, - iškošė jis.

Jis manė, jog ji įtūš, tačiau moteris tik atlaidžiai ir liūdnai nusijuokė.

- O taip! Taip! Būtent taip galvoja vaikas, kai mama įeina į virtuvę ir randa jį po kriaukle žaidžiantį su skalbimo milteliais. Jis, aišku, taip nesako, nes neturi tavo išsilavinimo. Jis tik sako: “Mama, tu bloga”.

Ji nubraukė nuo karštos Polo kaktos plaukus. Jos pirštai nuslydo jam per skruostą, kaklą ir švelniai, su užuojauta spustelėjo petį.

- Mamai skaudu, kai jos vaikas sako, kad ji bloga, arba kai verkia, jai ką nors atėmus. Tačiau ji žino, jog yra teisi ir atlieka savo pareigą. Ir aš atliksiu savąją.

Trys greiti duslūs garsai - kaulėtų pirštų pabarbenimas į rankraštį - 190 000 žodžių ir 5 gyvenimus, kuriais taip rūpinosi sveikas ir stiprus Polas Šeldonas, 190 000 žodžių ir 5 gyvenimus, kurie po kiek laiko jam nebebuvo tokie svarbūs.

Piliulės. Piliulės. Jis turi gauti tas prakeiktas piliules. Didvyrių gyvenimus gaubė rūkas, piliulių - ne. JOS buvo realios.

- Polai?

- Ne, - sušvokštė jis.

Tylus kapsulių pabarbenimas... tyla... degtukų čirkštelėjimas.

- Polai?

- Ne!

- Aš laukiu, Polai.

O, kam, dėl Dievo, tu kelsi šias scenas it Horacijus ant tilto? Ir ką tu nori nustebinti? Gal manai, kad tai filmas ar TV šou, ir tavo drąsą įvertins auditorija? Tu privalai daryti, ko ji nori, arba ištverti be vaistų. Jeigu atsisakysi vaistų, mirsi, ir ji vis tiek sudegins rankraštį. Taigi tu ruošiesi gulėti čia ir sielvartauti dėl knygos, kurios bus parduota perpus mažiau egzempliorių, negu mažiausiai pavykusios knygos apie Mizerę, ir kurią Peteris Preskotas mandagiai išdidžia orakulo maniera išdės į šuns dienas savajame literatūriniame "Newsweek'e"? Nagi, galvok, galvok! Net Galilėjus būtų atsisakęs, jei būtų supratęs, ką reiškia galva pramušinėti sieną!

- Polai? Aš laukiu. Aš galiu laukti visą dieną. Nors įtariu, kad tau gali greitai prasidėti koma... Manau, tu dabar prieškominės būsenos, ir aš turėjau daug...

Taip, duok man degtukus! Duok reaktyvinį variklį! Duok napalmo užtaisą! Aš paleisiu į jį raketą, jeigu to nori, tu sena kvėša!

Taip kalbėjo gyvas likęs oportunistas. Ir vis dėlto kita jo dalis, dabar silpstanti ir artėjanti prie komos būsenos, tamsoje suvaitojo: 190 000 žodžių! Penki gyvenimai! Du metai darbo! Ir kokia paantraštė: Tiesa! Ką tu žinai apie prakeiktą tiesą!

Sugirgždėjo spyruoklės - ji atsistojo.

- Gerai! Turiu pasakyti, jog tu labai užsispyręs berniūkštis. O aš negaliu sėdėti prie tavęs visą naktį, kad ir kaip man patiktų! Aš sugaišau beveik valandą kelionėje, skubėdama grįžti. Aš užeisiu po kurio laiko ir pažiūrėsiu, ar nepakeitei tu...

- Sudegink jį PATI! - sukriokė jis.

Anė atsigręžė.

- Ne, - tarė ji, - aš negaliu to padaryti, nors ir labai norėčiau apsaugoti tave nuo agonijos kančių.

- Kodėl ne?

- Todėl, kad tu turi tai padaryti savanoriškai, - jau įsikarščiuodama išpylė ji.

Polas pratrūko juokais, o ji pirmą kartą po sugrįžimo apsiniaukė ir pasikišusi rankraštį po pažastimi išžingsniavo iš kambario.

18

Kai po valandos ji grįžo, Polas paėmė degtukus. Ji padėjo titulinį lapą į krosnelę. Jis bandė uždegti degtuką, bet neįstengė, nes arba nepataikydavo į sieros juostelę, arba išmesdavo iš rankų. Tada Anė paėmė dėžutę, uždegė degtuką ir įdėjo jam į ranką. Polas prikišo jį prie popieriaus krašto, paskui įmetė į peleninę ir it apkerėtas stebėjo, kaip lapą ryja liepsna. Kai lapas ėmė riestis, Anė su šakute pastūmė jį gilyn.

- O, tam prisireiks ištisos amžinybės, - tarė jis, - aš negaliu...

- Ne, mes greitai susidorosim, - atsakė ji, - bet tu privalai sudeginti keletą lapų, Polai; tai reikš tavo sutikimą.

Dabar ji įdėjo į krosnelę pirmąjį “Greitųjų automobilių” puslapį. Jis prisiminė prieš dvidešimt keturis mėnesius Niujorke parašytus žodžius: “Aš neturiu ratų, - tarė Tonis Bonasaro, pasukdamas prie laiptais lipančios merginos, - ir aš negabus mokinys, tačiau pripratęs greitai važiuoti”.

O, tos dienos prisiminimai užplūdo jį. Jis prisiminė, kaip vaikščiojo po kambarius, kupinas minčių it nėščias, ir tai buvo kūrybos kančios. Jis prisiminė, kaip tos dienos rytą po pagalve rado vieną iš Džoanos biusthalterių, paliktą prieš tris mėnesius. Tai dar kartą įrodė, kaip svarbu namie tvarkytis. Jis prisiminė Niujorko transporto triukšmą ir monotoniškus bažnyčios varpo dūžius, šaukiančius į mišias.

Jis prisiminė, kaip su malonumu ėmėsi darbo, ir šis jausmas panėšėjo į ryškios šviesos kupiną duobę.

Kaip visada entuziazmą temdė būgštavimai, kad neparašys taip gerai, kaip norėtų.

Kaip visada baimė, kad neužbaigs darbo, prieš akis stovinčios sienos baimė.

Kaip visada džiaugsmas ir jaudinantis kelionės PRADŽIOS jausmas.

Jis pažvelgė į Anę Vilkes ir tyliai, bet aiškiai tarė:

- Ane, prašau neverst manęs to daryti.

Ji nejudėdama laikė degtuką priešais jį. Paskui tarė:

- Tu gali daryti, kaip nori.

Ir jis sudegino savo rankraštį.

19

Ji privertė Polą sudeginti pirmą lapą, paskutinį ir devynias poras lapų iš įvairių rankraščio vietų, nes devyni - jėgos skaičius, o dvigubas devynetas - laimingas skaičius. Jis pastebėjo, jog nešvankybes Anė buvo užbraukusi juodu flomasteriu.

- Taigi, - tarė ji, kai supleškėjo devinta lapų pora, - tu buvai geras berniukas, tiesiog šaunuolis. Ir aš žinau, jog tau skaudėjo... beveik taip pat kaip kojas. Todėl neleisiu tau ilgiau kentėti.

Ji pastūmė krosnelę ir sudėjo į ją likusį rankraštį, spusteldama sudegusius, juodus, čežančius lapų ritinius. Kambarys prisipildė dūmų.

"Dvokia kaip pragare", - pagalvojo Polas, ir jeigu kas nors būtų buvę jo susitraukusiame skrandyje, jis būtų kaipmat apsivėmęs.

Anė užžiebė dar vieną degtuką ir įdėjo jam į ranką. Polui vargais negalais pavyko pasiekti krosnelę ir įmesti ten degtuką. Nors tai neturėjo reikšmės.

Ji šiek tiek pastūmė jį.

Jis išsekęs užsimerkė.

- Užgeso, - tarė Anė, vėl čirkštelėjo degtuką ir padavė jam.

Polas vėl pasilenkė (skausmas pervėrė kojas) ir palietė degtuku lapo kampą. Šįsyk liepsna apėmė popierių.

Polas atsilošė, užsimerkė ir jausdamas svilinantį karštį įsiklausė į ugnies spragsėjimą.

- O Dieve! - baugščiai sušuko ji.

Jis atsimerkė ir pamatė, jog rusenančios popieriaus skiautės skraijoja ore.

Anė išbildėjo iš kambario. Jis išgirdo, kaip į kibirą kliokia vanduo. Polas neramiai stebėjo, kaip juodas rankraščio gabalas nuskriejo per kambarį ir palietė užuolaidas. Silpnas plykstelėjimas - jis nespėjo net pagalvoti, kad gali užsidegti visas kambarys, - ir žiežirba užgeso, palikdama tik mažytę skylutę. Ant lovos, jam ant rankų pažiro pelenai. Bet tai Polui buvo nė motais.

Vėl pasirodė Anė. Jos akys stengėsi neaprėpti visko iš karto, o apžiūrėti kiekvieną suanglėjusį lapą. Liepsna spragsėjo ir šokčiojo.

- Dieve! - aiktelėjo ji, laikydama kibirą su vandeniu ir bandydama nuspręsti, kur jį šliukštelti ir ar apskritai tai reikia daryti. Jos apsiputojusios lūpos virpėjo.

Polas pastebėjo, kaip ji apsilaižė.

- Dieve! Dieve!

Atrodė, jog tai viskas, ką ji galėjo pasakyti.

Net kankinamas skausmo Polas akimirksnį pajuto pasitenkinimą - Anė Vilkes buvo išsigandusi. Tai jam patiko!

Pakilo dar vienas lapas; jis ramiai sklandė ore su melsvos liepsnos apvadais. Ir čia ji apsisprendė. Dar kartą šūktelėjusi "Dieve!", atsargiai išpylė vandenį į krosnelę. Pasigirdo šnypštimas, ir ėmė virsti kamuoliai dūmų. Sklandė drėgnas šlykštus anglių ir kažkokių riebalų smarsas.

Kai ji išėjo iš kambario, Polas pasikėlė ant alkūnių. Jis dirstelėjo į krosnelę ir pamatė kažką, primenantį suanglėjusį, prūde plaukiojantį rąstą.

Po kurio laiko Anė grįžo. Ji, be abejo, šypsojosi.

Kilstelėjo Polo galvą ir įdėjo į burną kapsules.

Jis prarijo jas ir atsigulė galvodamas: "Aš užmušiu ją."

20

- Valgyti, - tarsi iš toli atsklido balsas, ir Polas pajuto veriantį skausmą. Atsimerkė ir išvydo, jog ji sėdi šalia. Pirmą kartą jis buvo lygus su ja, žiūrėjo jai į veidą. Ir čia Polas su nuostaba suprato, jog sėdi... Taip, jis pirmą kartą per visą amžinybę iš tiesų sėdėjo.

"Kas per velniava?" - pagalvojo Polas ir vėl užsimerkė. Prasidėjo potvynis. Poliai buvo po vandeniu. Kitą akimirksnį potvynis galėjo baigtis, ir visiems laikams. Todėl Polas norėjo dar panardyti negalvodamas apie sėdėjimą...

- Valgyti! - pakartojo ji, ir skausmas pervėrė jam kairę galvos pusę. Jis suinkštė.

- Polai, tu pakankamai atsipeikėjai, kad pavalgytum arba...

Zzzz!.. Jo ausis! Anė įgnybo į ją.

- Gerai, - suvebleno jis. - Gerai! Tik, dėl Dievo meilės, nenuplėšk jos!

Jis prisivertė atsimerkti. Vokai buvo sunkūs, kaip cementiniai. Jis kaipmat burnoje pajuto šaukštą, ir į gerklę nutekėjo karšta sriuba.

Staiga tarsi iš niekur - keisčiausias sugrįžimas, apie kokį jam tik buvo tekę girdėti! - horizonte pasirodė Aš Noriu Valgyti. Tarytum pirmasis sriubos šaukštas būtų pažadinęs jo skrandį iš hipnotinio transo.

Vos tik šaukštas atsidurdavo jo burnoje, Polas godžiai rijo sriubą ir, atrodė, alkis vis stiprėjo.

Jis miglotai prisiminė, kaip Anė išstūmė rūkstančią krosnelę ir į kambarį įriedėjo kažkas panašus į vežimėlį prekybai. Tačiau Polas nei nustebo, nei susidomėjo; pagaliau pas jį apsilankė Anė Vilkes. Krosnelės, vežimėliai, o rytoj galbūt apmokamos automobilių aikštelės skaitiklis arba branduolinis sprogmuo. Kai gyveni Juokų namuose, pasilinksminimo atrakcionai niekada nesibaigia.

Anksčiau viską gaubė migla, tačiau dabar jis suprato, jog vežimėlis buvo sudedama kėdė su ratukais. Jis sėdėjo joje, o sutraiškytos kojos kyšojo priekyje; ištinęs dubuo naujoje padėtyje jautėsi ne itin patogiai.

“Ji pertempė mane čia, kai buvau praradęs sąmonę, - pagalvojo Polas. - Ji pakėlė mane. Tokį sunkų. Dieve, ji turbūt labai stipri”.

- Viskas, - tarė Anė. - Man patiko, kad tu susidorojai su šia sriuba, Polai. Aš tikiu, tu pasveiksi. Nesakau, kad tapsi kaip naujutėlaitis, - deja, ne! - bet jeigu nebus tų... tų NETIKĖTŲ KOMPLIKACIJŲ... Manau, tu puikiausiai pasveiksi. Dabar aš noriu pakeisti tavo siaubingą senąjį patalą, o paskui ir TAVO baltinius. Po to, jeigu tavęs labai nekankins skausmai ir tu vis dar būsi alkanas, duosiu truputį džiūvėsių.

- Ačiū, Ane, - kukliai tarė jis ir pagalvojo: “Tavo gerklė. Jeigu galėčiau, duočiau tau šansą aplaižyti lūpas ir pasakyti: “Dieve!” Bet tik vieną kartą, Ane.

Tik vieną kartą.”

21

Po keturių valandų jis vėl gulėjo lovoje ir būtų sudeginęs VISAS savo knygas už vieną novrilo piliulę. Sėdėjimas jam nekėlė jokio nerimo, kol jis sėdėjo, - jo kraujyje buvo tiek šlamšto, jog būtų užmigusi pusė Prūsijos armijos, - tačiau dabar jautė, tarsi apatinėje kūno dalyje dūgztų spiečius širšių.

Jis labai garsiai šūktelėjo - matyt, MAISTAS KAŽKĄ jam padarė, nes jis neprisiminė kada nors taip garsiai šaukęs nuo tada, kai išėjo iš tamsiojo debesies.

Jis jautė, kaip ji jau ilgokai stovi už miegamojo durų, sustingusi, bukai įsispoksojusi į durų rankeną, o gal apžiūrinėjanti savo delno linijas.

- Štai, - ji ištiesė vaistus, - dvi kapsulės.

Polas nurijo jas, laikydamasis už jos riešo, kad neišlietų vandens.

- Aš atvežiau tau iš miesto dvi dovanas, - tarė ji atsistodama.

- Taip? - sugargė jis.

Anė parodė į kampe riogsančią invalido kėdę su metalinėmis atramomis kojoms.

- Kitą parodysiu rytoj... O dabar pamiegok, Polai.

22

Bet miegas ilgą laiką neėmė. Polą vis dar veikė narkotikai, ir jis mąstė apie padėtį, kurioje atsidūrė. Dabar buvo truputį lengviau. Lengviau galvoti apie knygą, kurią jis parašė, o paskui sudegino.

Atskirus įvykius it medžiagos gabalus galima sujungti, ir išeis antklodė.

Anė minėjo, jog kaimynai, kurie jos nemėgsta, gyvena per keletą mylių nuo čia. Kokia jų pavardė? Boitonai? Ne, Roidmanai. Taip, būtent Roidmanai. O ar toli nuo miesto? Polas neabejojo, kad labai toli. Jis buvo apygardoje, kurios diametras galėjo siekti mažiausiai keturiasdešimt penkias mylias. Čia buvo Anės Vilkes, Roidmanų namai, mažytis Saidvinderio miesteliūkštis...

Ir mašina. Jo "Kemero" taip pat šioje apylinkėje. Ar rado jį policija?

Polas manė, kad ne. Jis buvo garsus žmogus, ir jeigu rastų mašiną su jo vardu užregistruotu numeriu, elementarus patikrinimas parodytų, kad jis lankėsi Boulderyje, o paskui dingo be žinios. Jo aplamdyta ir tuščia mašina paskatintų paieškas, praneštų per televizorių...

Tačiau Anė niekada nežiūrės televizoriaus ir neklausys radijo be ausinių...

Visa tai šiek tiek priminė istoriją apie Šerloko Holmso šunį, kuris nelojo. Jo mašinos nerado, nes nepasirodė policija. Jeigu ji BŪTŲ surasta, jie patikrintų kiekvieną šioje apylinkėje, ar ne? Kiek žmonių galėjo gyventi tokioje apylinkėje, čia, arti vakarinio šlaito viršūnės. Roidmanai, Anė Vilkes, gal dar dešimt dvylika...

Ir tai, kad jo lig šiol nerado, nereiškia, kad ir NERAS.

Laki jo vaizduotė (kokios, motinos nuomone, niekas šeimoje neturėjo) įsiaudrino. Policininkas buvo aukštas, savotiškai simpatiškas žmogus su žandenomis, galbūt kiek ilgesnėmis negu leidžiama. Jis nešiojo tamsius akinius nuo saulės, kuriuose apklausinėjamas žmogus galėjo

matyti savo atvaizdą. Jis kaip ir visi Vidurio Vakarų gyventojai sniaukrojo pro nosį.

Pakeliui į Hambagio kalną mes radome apsivertusią mašiną, priklausančią garsiam rašytojui Polui Šeldonui. Ant sėdynių ir vairo pastebėti keli kraujo lašai, tačiau jo paties niekur nėra. Jis galėjo iššliaužti, galėjo netgi pasiklysti rūke...

O jie galėjo tik spėti, kad jeigu jo nėra mašinoje, jis buvo dar pakankamai stiprus nušliaužti nors nedidelį kelio galą. Jie net nepagalvotų apie pagrobimą.

Jūs ką nors matėte kelyje tą dieną, kai siautė uraganas? Aukštą rusvaplaukį vyrą maždaug keturiasdešimt dvejų metų? Tikriausiai mėlynais džinsais ir languotais flaneliniais marškiniais? Gal netgi sutvarstytą? Velnias, galėjote net nežinoti, kas jis.

Anė virtuvėje būtinai pasiūlys policininkui kavos, ji bus apdairi ir uždarys miegamojo, kur jis guli, duris. Dėl viso pikto, jeigu jis sudejuotų.

Ne, karininke, nemačiau nė gyvos dvasios. Kai Tonis Robertsas pasakė, kad uraganas nepasuko į pietus, aš tikrai dūmiau kuo greičiau namo.

Policininkas pastatytų puodelį ir pakildamas tartų:

Gerai, jeigu pamatysite ką nors panašų į nupasakotą žmogų, tikiuosi, ponia, kaipmat mums pranešite. Jis garsenybė. Publikavosi žurnale "People" ir kituose.

Būtinai pranešiu, karininke!

Ir jis išeitų.

Galbūt kažkas panašaus JAU įvyko, tik jis nežino. Gal realus jo įsivaizduojamo policininko antrininkas buvo apsilankęs pas Anę, kai jis gulėjo be sąmonės nuo narkotikų. Dievas mato, jis buvo dingęs ilgą laiką. Kita mintis jį įtikino, jog tai neįmanoma. Jis NEBUVO Džo Blou iš Kokomo. Apie jį publikavo žurnalas "People" (pirmasis bestseleris) ir "Us" (pirmosios skyrybos); kartą apie jį rašė Valterio Skoto "Įžymybių parade." Turi būti pakartotiniai patikrinimai, galbūt telefonu, galima tikėtis naujų policijos apsilankymų... Kai dingsta garsenybė, netgi nelabai garsus rašytojas, kyla triukšmas.

Apie tave tik klausinėja, vaikine.

Gal geriau svarstyti, gal geriau analizuoti, o ne vien tysoti čia ir nieko neveikti.

O kaip kelkraščio atramos?

Jis bandė prisiminti, bet neįstengė. Tik prisiminė, kaip siekė cigarečių, o paskui žemė susimaišė su dangumi ir viską apgaubė tamsa. Ir vėl-

gi analizė (arba spėliojimas) padėjo suprasti tai, jog jų nebuvo. Nulaužtos atramos ir sutraukyti laidai turėjo atkreipti kelininkų dėmesį.

Kas gi įvyko iš tikrųjų?

Jis nesuvaldė mašinos toje vietoje, kur nebuvo stataus nusileidimo, tik nuožulnus šlaitas. Jeigu ten būtų buvę stačiau, būtų atramos. Jeigu nusileidimas būtų statesnis, Anei Vilkes būtų buvę sunku ar net neįmanoma pasiekti jį ir vienai išsitraukti į kelią.

Taigi, kur jo mašina? Aišku, užpustyta.

Polas užsidengė ranka akis ir įsivaizdavo, kaip keliu, kur jis prieš dvi valandas patyrė avariją, kyla sniego valymo mašina. Tai neryški oranžinė dėmė sniego sūkuriuose. Vairuotojas susisupstęs iki ausų, ant galvos - senamadiška žydros vilnos kepuraitė. Dešinėje, negilioje įduboje, kuri netrukus pereina į tipišką kalnų tarpeklį, guli Polo Šeldono "Kemero" su žydru apsitrynusiu lipduku ant buferio. Vairuotojas nepastebi mašinos, buferis pernelyg nušiuręs ir nežvilga, kad atkreiptų dėmesį. Be to, beveik viską užstoja sniego valymo peilio sparnas, ir jau temsta, o vairuotojas labai pavargęs, skuba kuo greičiau baigti darbą, pastatyti mašiną ir išgerti puodelį karštos kavos.

Jis rieda pro šalį, valytuvas numeta pusnį į griovį. "Kemero", jau užsnigtas iki langų, dabar palaidojamas iki stogo. Vėliau, sutemus, kai netoliese esantys daiktai atrodo tokie nerealūs, antros pamainos vairuotojas visai užkasa mašiną.

Polas atsimerkė ir pažvelgė į lubas. Suaižėjęs tinkas sudarė raidę W. Jis labai gerai jas išstudijavo per daugybę dienų, praleistų čia po to, kai išėjo iš debesies. Dabar jis vėl spoksojo aukštyn, tingiai mintydamas apie žodžius, prasidedančius raide M.

Taip. Galėjo būti taip. Galėjo.

Ar ji galvojo, kas bus, kai atsiras mašina? TURĖJO galvoti. Ji buvo kietas riešutas, bet nekvailas.

Ir vis dėlto jai niekada nedingtelėjo, kad jis gali turėti "Greitųjų automobilių" kopiją. Taip. Ir ji buvo teisi. Ta kalė buvo teisi. Aš nepasidariau kopijos.

Jis prisiminė sklandančius ore pajuodusius lapus, ugnį, spragsėjimą, degančio popieriaus kvapą - ir sugriežė dantimis, stengdamasis atsikratyti šio vaizdo: ne visada NAUDINGA labai gyvai įsivaizduoti praeitį.

Ne, tu neteisus: devyni iš dešimties rašytojų būtų pasielgę būtent taip - jie pasidarytų kopijas, jeigu jiems reikėtų užsimokėti kiek tau, net ne už knygas apie Mizerę. Ji niekada apie tai nepagalvojo.

Ji ne rašytoja.

Manau, ji irgi ne kvailė. Ji pernelyg susikoncentravusi į save - jos ego ne šiaip didelis, o MILŽINIŠKAS. Rankraščio sunaikinimas jai at-

rodė teisingas poelgis, ir mintis, kad jos teisingam sumanymui gali sutrukdyti kažkas taip niekinga, kaip dauginimo aparatas ar keli doleriai... toks signalas jos ekrane, mano drauge, niekada nepasirodė.

Kiti jo samprotavimai priminė ant žyrančio smėlio pastatytus namus, tačiau Anę Vilkes jis įsivaizdavo tokią kietą kaip Gibraltaro uola. Rašydamas "Mizerę", domėjosi neuroze ir psichoze, tad apie jas išmanė geriau negu paprastas neprofesionalas. Jis žinojo, kad ribinė psichozės būsena gali įgyti įvairias formas, pradedant gilia depresija ir baigiant audringa, kone agresyvia linksmybe. Tačiau po visu tuo slypi išpūstas ir nesveikas *ego;* be abejo, jis arba ji yra žvaigždė didžioje dramoje, kurios atomazgos užgniaužę kvapą laukia milijonai.

Toks *ego* neleidžia gimti tam tikroms mintims. Panašios mintys neprognozuojamos, nes ne visada nukreiptos ta pačia linkme: nuo nestabilios asmenybės prie objektų, situacijų ar kitų asmenybių, esančių už subjekto kontrolės ribų (arba fantazijos ribų: neurotikams gali būti skirtumas, bet psichopatams tai tas pat).

Anė Vilkes norėjo sunaikinti "Greituosius automobilius", todėl ji nepagalvojo apie kopiją.

Galbūt man būtų pavykę išgelbėti rankraštį, jei būčiau pasakęs, kad jų du. Ji būtų supratusi, jog rankraščio deginimas beprasmiškas. Ji...

Staiga jam užgniaužė kvapą ir išsprogo akys.

Taip, ji būtų supratusi sunaikinimo beprasmiškumą. Ji būtų turėjusi pripažinti vieną iš tų minčių, kurių ji nekontroliuoja. *Ego* būtų sužeistas ir inkštų:

- *Toks mano charakteris!*

Jeigu ji susidurtų su faktu, jog neįmanoma sunaikinti tos "nešvarios knygos", ar tik nešautų jai į galvą sunaikinti patį AUTORIŲ? Juk Polo Šeldono kopija neegzistavo.

Jo širdis suspurdėjo. Kitame kambaryje ėmė mušti laikrodis, o viršuje Polas išgirdo jos žingsnius. Tylus šlapimo čirenimas. Vandens šniokštimas tualete. Sunkūs žingsniai atgal į miegamąjį. Spyruoklių girgždesys.

Tu nebevesi manęs iš proto, ar ne?

Ūmai jo mintys pasileido šuoliais it strimgalviais lekiantis ristūnas. O ką visa ši miglota psichoanalizė reiškia, susiejant su jo mašina? Kada ją rado? Ir ką tai reiškė JAM?

"Palauk minutėlę, - sušnibždėjo jis į tamsą. - Palauk minutėlę, palauk, nedėk ragelio. Sumažink greitį."

Jis vėl užsidengė rankomis akis ir atnaujino atmintyje policininko su tamsiais akiniais bei pernelyg didelėmis žandenomis vaizdinį. "Mes

radome apvirtusią mašiną pusiaukelėje į Hambagio kalną", - pasakė policininkas.

Tik šįsyk Anė nesiūlo jam kavos. Šį kartą ji nesijaučia saugi, kol jis neišeis iš jos namų ir nebus toli kelyje. Net virtuvėje, net už dvejų uždarytų durų, netgi prigirdytas narkotikų svečias galėjo išgirsti jo dejonę.

Jeigu mašina bus rasta, Anė Vilkes supras, jog pakliuvo į bėdą, tiesa?

"Taip", - sušnibždėjo Polas. Jo kojos vėl įsiskaudo, tačiau apimtas siaubo jis beveik to nepastebėjo.

Ji turės didelių nemalonumų ne todėl, kad parsivežė jį į savo namus, ypač jeigu jie buvo arčiau negu Saidvinderis (tuo Polas neabejojo); už tai jie tikriausiai apdovanotų ją medaliu ir padarytų amžina Mizerės Čestein gerbėjų klubo nare (dideliam Polo liūdesiui, toks klubas egzistavo).

Visa problema BUVO ta, kad Anė parsivežė jį namo, niekam apie tai neprasitarusi. Ji neiškvietė greitosios pagalbos: "Kalba Anė... pakeliui į Hambagį radau žmogų, kiek primenantį King Kongą..." Problema BUVO ta, kad ji prileido jam narkotikų, kurių nėturėjo laikyti namie. Problema BUVO ta, kad ji primityviai gydė jį, badė rankas adatomis, apsuko kojas vielomis iš aliuminio ramentų. Problema BUVO ta, kad Anė Vilkes buvo teisme Denveryje. "...ir ne kaip liudininkė, - pagalvojo Polas. - Galiu lažintis iš namo su sklypu."

Taigi ji stebi, kaip policininkas eina prie savo švarutėlio "Kraislerio" (švarutėlio, nepaisant ant ratų prilipusio sniego), ir vėl jaučiasi saugi... nors ne ITIN saugi, nes dabar ji lyg žvėris uostinėja vėją.

Policininkai ieškos, ieškos ir ieškos, nes dingęs žmogus - ne šiaip geras Džo Blou iš Kokomo, jis - Polas Šeldonas, literatūrinis Dzeusas, iš kurio kaktos iššoko Mizerė Čestein, krautuvėlių ir didelių parduotuvių numylėtinė. Galbūt neradę jo, liausis ieškoti arba ieškos kur nors kitur. Bet gal kuris nors iš Roidmanų matė, kaip ji tą vakarą grįžo namo, ir pastebėjo ant užpakalinės senos mašinos sėdynės kažką keistą, kažką susuktą į antklodę, šiek tiek primenantį žmogų. Net jeigu jie ir nematė, kas ten, ji nepraleis progos sugalvoti Roidmanams istoriją, kaip ji pateko į bėdą; jie jos nemėgo.

Policininkai gali grįžti, ir kitą kartą jos svečias gali nebebūti toks ramus. Jis prisiminė, kaip jos akys svaidė žaibus, kai ugnis krosnelėje buvo nebesuvaldoma. Jis matė jos liežuvį, laižantį lūpas, matė, kaip ji, gniaužydama kumščius, vaikšto pirmyn atgal po kambarį ir vis dirsčioja po svetainę, kur paniręs rūke guli jis. Kartkartėm tuščiuose kambariuose ji vis atsidūsėdavo: "Dieve!"

Ji pavogė retą paukštį nuostabiomis plunksnomis - retą paukštį, kurio tėvynė - Afrika!

Ir ką jie darytų, jeigu viską išsiaiškintų?

Na, žinoma, iškviestų ją vėl į teismą ir pastatytų prie tribūnos Denveryje. Ir šįsyk ji neliktų laisva.

Jis patraukė ranką nuo akių. Paskui pažvelgė į susikibusias ir vingiuojančias it girtas W linijas ant lubų. Jam nereikėjo laikyti alkūnės ant akių, kad numatytų visa kita. Ji galėjo jo nepaleisti dieną ar savaitę. Bet paskui netikėtas apsilankymas ar skambutis telefonu turėjo priversti ją atsikratyti ypatingo žmogaus. Ir pagaliau ji padarys tai lygiai taip pat, kaip laukiniai šunys užkasa savo grobį, šiek tiek pasimėgavę juo.

Ji duos jam penkias piliules vietoj dviejų arba uždusins pagalve, o gal paprasčiausiai nušaus. Ji, žinoma, turi ginklą, - beveik visi kalnų gyventojai turi ginklus, - ir tai išspręs problemą.

Ne, ne šaunamąjį ginklą.

Pernelyg nešvaru. Gali likti įkalčių.

Tačiau nieko panašaus dar neįvyko, nes niekas nerado jo mašinos. Jie galėjo ieškoti Niujorke ar Los Andžele, bet niekam nedingtelėjo naršyti Saidvinderyje, Kolorade.

Bet pavasarį...

W linijos netvarkingai nusidriekė per lubas. Apsitrynusias. Nelygias.

Skausmas kojose pulsavo vis stipriau. Dar kartą išmušus laikrodžiui, ji įžengs į kambarį. Polas beveik išsigando, kad ji iš veido perskaitys jo mintis - tarsi istoriją, kurią pernelyg baisu rašyti. Jis pašnairavo į kairę. Ant sienos kabėjo kalendorius. Jame buvo pavaizduotas berniukas, važiuojantis su rogutėmis nuo kalno. Kalendorius rodė vasario mėnesį, nors buvo jau kovo pradžia. Paprasčiausiai Anė užmiršo perversti lapelius.

Kiek dar praeis laiko, kol nutirps sniegas, apnuogindamas "Kemero" su Niujorko numeriais bei pirštinių dėžutėje esančiu jo registracijos numeriu, pagal kurį galima nustatyti, jog mašinos šeimininkas - Polas Šeldonas? Kiek laiko praeis, kol pas ją užsuks policininkai arba kol ji perskaitys apie tai laikraštyje? Kiek dar liko iki pavasario atlydžio?

Šešios savaitės? Penkios?

"Tiek gal ir išgyvensiu", - pagalvojo Polas ir ėmė virpėti. Jo kojos jau buvo stipriai įsiskaudėjusios, ir jis negalėjo užmigti, kol į kambarį neįėjo Anė ir nedavė jam dar vienos dozės vaistų.

23

Kitą vakarą ji atnešė Polui rašomąją mašinėlę “Royal”. Tai buvo įstaigoms skirtas modelis, matyt, dar tada, kai elektrinės mašinėlės, spalvoti televizoriai ir telefonai su mygtukais priklausė mokslinės fantastikos sferai. Ji buvo tokia juoda ir taisyklinga kaip pora aukštaaulių batelių. Šonuose buvo įstatyti stikliniai paneliai, pro kuriuos matėsi varžtai, spyruoklės, strypai. Metalinė grąžinimo svirtis styrojo vienoje pusėje it didelis mašiną stabdantis pirštas. Volelis buvo apdulkėjęs, o jo sukietėjusi guma paženklinta kirčiais, kurie palikdavo pėdsakus popieriuje. Priekyje susirietęs puslankiu puikavosi užrašas “Royal”. Kažką bumbėdama po nosimi, Anė pastatė mašinėlę jam tarp kojų ir kilstelėjo taip, kad Polas galėtų ją apžiūrėti.

Jis įsispoksojo į mašinėlę.

Toji šypsojosi?

Dieve, taip ir buvo!

Bet kuriuo atveju ji atrodė tikra nelaimė. Apsitrynusi juostelė buvo dviejų spalvų: raudonos ir juodos. Jis jau buvo užmiršęs, jog kadaise vartotos tokios juostelės. Tačiau mašinėlės išvaizda nostalgijos jam nesukėlė.

- Na? - Anė nekantriai šyptelėjo. - Ką tu manai?

- Puiku, - greitai atsakė jis. - Tikra seniena.

Jos šypsena išblėso. Ji paniuro.

- Aš pirkau ją ne kaip senieną. Aš nupirkau ją kaip panaudotą daiktą, tačiau dar visiškai gerą.

- Ei! - gyvai sušuko Polas. - Tai, žinoma, ne antikvarinė mašinėlė. Iš arčiau pažiūrėjus, matosi, jog ne. Gera mašinėlė beveik amžina. Tie seni įstaigų daiktai - tikri tankai!

Jeigu jis būtų pasiekęs, būtų paglostęs ją. Jeigu būtų pasiekęs, būtų pabučiavęs ją.

Anės veidas vėl nušvito. Jos širdis ėmė plakti šiek tiek ramiau.

- Aš įsigijau ją “Senose naujienose”. Nekvailas pavadinimas, tiesa? Bet parduotuvės šeimininkė Nansė Dartmonger - kvailiausia moteris pasaulyje.

Anė mažumą apsiniaukė, tačiau Polas iš karto pastebėjo, kad ji susiraukė ne jam - išlikimo instinktas, kurį jis savyje aptiko, galėjo likti tik instinktas, tačiau jis išlavino ir stebėtiną nuojautą. Jis pajuto, jog taikosi prie jos nuotaikų, jos ciklų, jis girdėjo, kaip plaka jos širdis - neritmiškai it sugedęs laikrodis.

- Ji ne tik kvaila, bet ir pasileidusi. Palydovė! Prostitutė! Du kartus išsiskyrusi, o dabar gyvena su padavėju. Štai kodėl, kai tu pasakei antik...

- Bet ji atrodo puikiai, - pertraukė Polas.

Anė kiek patylėjo, o paskui, tarsi prisipažindama, tarė:

- Joję nėra raidės "n".

- Nejaugi?

- Taip, štai matai?

Ji pakėlė mašinėlę, kad jis galėtų apžiūrėti klaviatūrą ir pamatytų angą nelyginant išmušto danties vietą burnoje, kur visi kiti dantys išklypę, bet vis tiek laikosi.

- Aš matau.

Ji pastatė mašinėlę į vietą. Lova susiūbavo. Polas pagalvojo, kad mašinėlė turėtų sverti ne mažiau kaip 5O svarų. Ji atėjo iš tų laikų, kai nebuvo nei lydinių, nei plastiko... nei šešiaženklio paskubinimo, nei kino su per prievartą brukamais leidiniais, nei "USA Today", nei "Vakarinių pramogų", nei kreditines korteles ar degtinę reklamuojančių garsenybių.

"Royal" šypsojosi jam, žadėdama nelaimę.

- Jie prašė keturiasdešimt penkių dolerių, bet pardavė penkiais doleriais pigiau! Nes trūksta "n", - Anė gudriai šyptelėjo. - Aš ne kvailė.

Jis atsakė jai šypsena. Prasidėjo potvynis. Šypsotis ir meluoti darėsi lengviau.

- Atidavė mašinėlę tau? Tu turi omeny - nesiderėjo?

Anė užrietė nosį.

- Aš pasakiau jai, kad "n" svarbi raidė, - pareiškė ji.

- Šaunuolė! Velnias!

Tai buvo atradimas. Meluoti lengva, kai jūs "perkandate" žmogų.

Ji droviai nusišypsojo, tarsi kviesdama pasidalyti subtilia paslaptim.

- Aš pasakiau jai, kad "n" - viena iš mano mėgstamo rašytojo pavardės raidžių.

- Mano mylimos SLAUGĖS varde yra DVI tokios raidės.*

Ji dar plačiau išsišiepė. Jos kieti skruostai nuraudo. "Būtent taip atrodytų stabas iš H. Raiderio Hagardo romano, jeigu jo burnoje įrengtum krosnį, - pagalvojo Polas. - Taip jis atrodytų naktį."

- Kvailuti! - bukai šypsojosi ji.

- Aš - ne! - tarė jis. - Visai ne.

- Gerai.

---

* Anė - angl. Annie.

Ji minutėlę nukreipė žvilgsnį, - ne tuščią, o patenkintą, net sujaudintą, - kad susikauptų. Polas būtų galėjęs mėgautis tuo, kaip vystėsi jų pokalbis, jeigu ne mašinėlės, tokios pat kietos kaip moteris ir dar sulaužytos, svoris; ji riogsojo ant lovos, šypsodamasi ir žadėdama nelaimę.

- Invalido vežimėlis kainavo kur kas brangiau, - tarė Anė. - "Ostomy" tiekėjai dingo kaip į vandenį nuo tada, kai aš...

Ji užsikirto, susiraukė, atsikrenkštė. Paskui vėl šypsodamasi pažvelgė į Polą.

- Bet tau METAS sėstis, ir aš nė kiek negailėjau pinigų. Tu juk negali spausdinti gulėdamas, ar ne?

- Ne...

- Aš suradau lentą... apipjausčiau ją... ir popieriaus... Palauk!

Ji vikriai kaip mergiotė puolė iš kambario, palikdama Polą ir mašinėlę prižiūrėti vienas kitą. Vos tik ji nusisuko, Polo šypsena bematant išblėso. "Royal" nepasikeitė. Vėliau jis pagalvojo, kad labai gerai žinoti apie mašinėlę viską: kaip ji skambės, kaip klapsės, vypsodama it senasis Dakis Dadlas žurnalo humoro puslapyje.

Ji grįžo su pluoštu popieriaus aplamdytame aplanke ir trijų pėdų pločio bei keturių ilgio lenta.

- Žiūrėk!

Anė padėjo lentą ant stovinčios prie lovos kėdės ranktūrių, tarsi skeletą primenantį lankytoją. Polas išvydo savo paties šmėklą, įkalintą už šios lentos.

Moteris pastatė mašinėlę ant lentos, pasukdama klaviatūrą į vaiduoklį, ir šalia padėjo šūsnį "Corrasable Bond" popieriaus, kurio jis labiausiai nemėgo, nes atspausdintas tekstas, susilietus lapams, nusitrindavo.

- Na, ką pasakysi?

- Gerai atrodo, - atsakė Polas, ir tai buvo didžiausias melas jo gyvenime. Paskui jis uždavė klausimą, į kurį iš anksto žinojo atsakymą.

- Ir ką, tavo manymu, aš turiu čia rašyti?

- O, Polai! - gyvai šūktelėjo ji. Jos veidas degė. - Aš nemanau. Aš žinau! Tu atspausdinsi naują romaną! Savo geriausią romaną! "Mizerės sugrįžimas"!

24

MIZERĖS SUGRĮŽIMAS. Jis nepajuto nieko. Jis įsivaizdavo, kaip gali jaustis žmogus, laikantis rankose elektrinį pjūklą ir kvailai spoksantis į savo kruvinas biges.

- Taip!

Jos veidas nušvito kaip prožektorius, o stiprios rankos susikibo tarp krūtų.

- Tai bus knyga man, Polai! Kaip atlygis už tai, kad slaugiau tave ir... grąžinau sveikatą! Vienintelis paskutinės knygos apie Mizerę variantas! Aš turėsiu tai, ko neturės niekas pasaulyje, kad ir kaip jie to trokštų! Tik *pagalvok!*

- Ane, Mizerė mirė.

Tačiau neįtikėtina! Jis jau galvojo: “Aš galėčiau ją sugrąžinti.” Ši mintis įkvėpė jam tvirtą sprendimą, tačiau nenustebino. Pagaliau kodėl gi žmogui, kuris gėrė iš nešvaraus kibiro, nepabandžius rašyti pagal užsakymą?

- Ne, ji nemirė, - mąsliai atsakė Anė. - Net tūždama ant tavęs, aš žinojau, kad Mizerė nemirė. Aš žinojau, jog tu negalėjai jos nužudyti. Nes tu GERAS.

- Aš? - paklausė jis ir pažvelgė į mašinėlę. Toji šypsojosi jam. “Pirmiausiai išsiaiškinsime, koks tu geras, senas padlaižūne,” - sušnibždėjo mašinėlė.

- Taip!

- Ane, aš abejoju, ar galėsiu sėdėti tame krėsle. Praeitą kartą...

- Praeitą kartą tau skaudėjo. Skaudės ir šįsyk. Gal net stipriau. Tačiau ateis diena - ir greitai, nors tau gali prailgti laukti, - kai skaudės truputį mažiau. Ir dar mažiau. Paskui dar mažiau.

- Ane, pasakyk man vieną dalyką!

- Žinoma, brangusis!

- Jeigu aš tau parašysiu šį apsakymą...

- Romaną! Didelį, puikų romaną kaip ir visi kiti - gal net dar ilgesnį!

Jis minutėlei užsimerkė, paskui vėl atsimerkė.

- Gerai. Jeigu aš tau parašysiu romaną, tu paleisi mane?

Jos veidu perbėgo nerimo šešėlis, po to ji pažvelgė į Polą atsargiai, tiriančiai.

- Kalbi taip, tarsi laikyčiau tave nelaisvėje, Polai.

Jis nieko neatsakė, tik pažvelgė į ją.

- Manau, iki to laiko, kai baigsi knygą, tu galėsi... vėl susitikti su žmonėmis, - tarė ji. - Tu tai norėjai išgirsti?

- Taip, būtent.

- Gerai, teisinga! Manoma, jog rašytojai dideli egoistai, bet, mano nuomone, tai nereiškia, kad jie nedėkingi.

Polas nenuleido nuo jos akių, ir po minutės ji susierzinusi ir šiek tiek nusivylusi nusisuko.

Pagaliau jis tarė:

- Man reikalingos visos "Mizerės" knygos, jeigu tu jas turi, nes aš neturiu savo konkordancijos.

- Žinoma, turiu, - greitai atsakė ji ir pasidomėjo: - Kas ta konkordancija?

- Tai bloknotas su plėšomais lapais, kur yra visa medžiaga apie Mizerę, - tarė jis. - Daugiausiai charakteriai ir dviem trim būdais aprašyti gamtovaizdžiai. Laikas, užsiėmimai, interesai. Istoriniai faktai...

Jis matė, kad ji beveik neklauso. Tai buvo antras kartas, kai ji visiškai nesusidomėjo profesionaliu triuku, kuris padeda rašytojui sukurti nepakartojamus, nuostabius kūrinius. Jis manė, jog to priežastis - paprastumas. Anė Vilkes buvo puiki skaitytojų masės atstovė, moteris, mėgusi pasakojimus ir nė kiek nesidomėjusi, kaip jie kuriami. Ji buvo Viktorijos laikų archetipo, Pastovaus Skaitytojo įsikūnijimas. Ji nenorėjo girdėti apie jo konkordanciją ir indeksaciją, nes Mizerė ir kiti personažai jai buvo realūs žmonės. Indeksacija jai nieko nereiškė. Ji būtų labiau susidomėjusi, jeigu jis būtų prakalbęs apie gyventojų surašymą kaime.

- Aš pasirūpinsiu, kad tu turėtum knygas. Jos truputį aptrintos, užlankstytais kampais, bet tai tik rodo, jog knyga daug kartų skaityta ir mėgstama, ar ne?

- Taip, - atsakė jis. Šįsyk meluoti nereikėjo. - Taip.

- Aš ketinau mokytis knygų įrišimo, - svajingai tarė ji. - Aš noriu pati įrišti "Mizerės sugrįžimą". Išskyrus mano motinos Bibliją, tai bus vienintelė TIKRA knyga, kurią aš turėsiu.

- Puiku, - tarė jis tik tam, kad ką nors pasakytų, ir pajuto, kaip šiek tiek nusmelkė skrandį.

- Aš dabar eisiu, o tu gali truputį pasvarstyti, - tarė Anė. - Tai nuostabu! Tu taip nemanai?

- Taip, Ane. Būtent taip.

- Grįšiu po pusvalandžio su vištiena ir bulvių koše. Atnešiu net truputį želė, nes tu buvai šaunuolis. Ir savo nuskausminančius vaistus gausi laiku. Gali net tikėtis papildomos piliulės vakare, jeigu reikės. Aš noriu, kad užmigtum, nes rytoj turėsi imtis darbo. Dirbdamas greičiau pasveiksi. Prisiekiu!

Anė pasuko prie durų, stabtelėjo ten ir pasiuntė jam groteskišką bučinį.

Durys paskui ją užsidarė. Jis nenorėjo net žiūrėti į mašinėlę ir kurį laiką stengėsi nukreipti akis, bet pagaliau jos savaime nukrypo į ją. Ji šypsodamasi riogsojo ant spintelės. Žiūrėti į ją buvo tas pat, kas žiūrėti

į kankinimo įrankį - batą, lazdą, kurie stovėjo nenaudojami, bet tik laikinai.

Aš manau, kad iki to laiko, kai baigsi knygą, galėsi... susitikti su žmonėmis.

Ach, Ane, tu melavai mums abiems. Aš supratau tai ir tu taip pat. Aš pamačiau tai tavo akyse.

Prieš jį atsivėrusi perspektyva atrodė itin nemaloni: šešios savaitės, kurias jis turi praleisti kentėdamas dėl sutraiškytų kaulų ir atnaujindamas pažintį su Mizere Čestein (mergautinė pavardė Karmaikl), ir po to jis bus palaidotas kur nors už namo. Arba ji sušers jo likučius kiaulei, vardu Mizerė - TAI būtų pats baisiausias susidorojimas.

Tada nerašyk. Įsiutink ją. Ji panaši į karštą glicerino butelį. Susprogdink ją. Tai geriau, negu gulėti čia ir kankintis.

Jis pabandė vėl įžvelgti ant lubų raidę W, bet greitai akys pačios nukrypo į mašinėlę. Ji stovėjo ant spintelės, tyli, sunki, pilna žodžių, kurių jis nenorėjo užrašyti, ir vypsojo burna be vieno danties.

Manau, tu nepatikėsi tuo, senas griozde. Manau, tu nori likti gyvas, nors ir labai skauda. Jeigu tai reiškia Mizerės sugrįžimą, tu padarysi tai. Bent jau pasistengsi. Bet pirmiausia sudarysi sandėrį su manimi... o man ne itin patinka tavo veidas.

- Tai daro mus sąžiningais, - sugargė jis.

Tuo metu jis bandė dirstelti pro langą, už kurio krito šviežias sniegas. Tačiau netrukus jis vėl žvelgė į mašinėlę ir net nepastebėjo, kaip nukreipė akis.

25

Perėjimas į kėdę nebuvo toks skausmingas, kaip jis būgštavo, ir tai buvo gerai, nes ankstesnis eksperimentas parodė, kad ateity LABAI skaudės.

Ji pastatė ant spintelės padėklą su maistu, paskui prie lovos pristūmė krėslą. Padėjo jam atsisėsti - dubenį pervėrė bukas skausmas, bet greitai nurimo. Po to ji pasilenkė, jos kaklas, prisispaudęs prie jo peties, priminė arklio kaklą. Polas jautė jos pulsą, ir jo veidas persikreipė iš pasišlykštėjimo. Paskui dešine ranka ji apglėbė jo nugarą, o kaire - šlaunis.

- Pasistenk nejudinti kojų, kol perkelsiu, - tarė ji ir švelniai nuleido jį į krėslą. Ji padarė tai taip lengvai, tarsi pastatytų knygą į tuščią plyšį knygų lentynoje. Taip, ji buvo stipri. Net sveikas būdamas vargu ar jis galėtų susiremti su Ane. O dabartinėje būklėje tai primintų Volio Kokso imtynes su Bum Mančiniu.

Anė padėjo priešais jį lentą.

- Žiūrėk, ar tinka? - tarė ji ir patraukė prie spintelės su maistu.

- Ane?

- Taip.

- Ar negalėtum nusukti mašinėlę į sieną?

Nes aš nenoriu, kad ji man šypsotųsi visą naktį.

- Senas prietaras, - pridūrė jis. - Prieš pradėdamas rašyti, aš visada pasuku mašinėlę į sieną, - jis padelsė ir paaiškino: - Tiksliau, kiekvieną naktį, kol rašau.

- Aš niekada nerizikuoju, jeigu galiu to išvengti, - pareiškė ji ir nusuko mašinėlę; dabar ši šypsojosi plikai sienai.

- Geriau?

- Daug geriau.

- Viešpatie, koks tu kvailas, - atsiduso ji, priėjo prie jo ir ėmė maitinti.

26

Jis sapnavo, kaip Anė Vilkes pasakiškuose arabų kalifo rūmuose užsiiminėja magija, iššaukia demonus bei džinus iš butelių, o paskui ant kilimo apskrieja kiemą. Kai kilimas skrido pro jį (jos plaukai plaikstėsi, o akys buvo tokios žibančios ir rūsčios kaip tarp aisbergų laivą vairuojančio kapitono), Polas pastebėjo, jog šis nuaustas iš žalių bei baltų siūlų ir turi Kolorado etiketę.

- Kartą, - šaukė Anė. - Kartą atsitiko.

Tai atsitiko tada, kai mano proprosenelis dar buvo berniūkštis. Tai pasakojimas apie tai, kaip vargšas berniukas... Aš girdėjau jį iš žmogaus, kuris... Kartą. Kartą.

27

Jis prabudo purtomas Anės Vilkes už peties. Pro langą krito įstriži ryto spinduliai - jau nesnigo.

- Prabusk, miegaliau!

Anė pabrėžė raidę “r”.

- Aš turiu tau jogurtą ir virtą kiaušinį. Metas prie darbo.

Polas pažvelgė jai į veidą ir pajuto kažką keista - viltį. Jis sapnavo Anę Vilkes kaip Šecherezadą, jos stambų kūną dengė permatomi apdarai, o ant didelių kojų puikavosi rausvi, blizgančiais siūlais išsiuvinėti bateliai su užriestais galais. Ji skraidė ir šūkčiojo burtažodžius, atidarančius duris. Bet tai, žinoma, buvo ne Anė, tai buvo Šecherezada. Tai bu-

vo JIS. Ir jeigu tai, ką jis parašė, buvo pakankamai gerai, ji negalėjo nužudyti jo tol, kol nesužinos, kuo viskas baigėsi, nepriklausomai nuo to, kaip stipriai gyvuliški instinktai vertė ją tai padaryti, nes ji PRIVALĖJO tai padaryti...

Nejaugi jis neturėjo galimybės?

Jis pažvelgė už jos ir pamatė, jog ji, prieš jį prižadindama, vėl atsuko mašinėlę; šioji akinančiai šypsojosi, tarsi sakydama, kad yra viltis ir verta pasistengti, nors nuo likimo nepabėgsi.

28

Ji pristūmė Polą prie lango taip, kad saulės spinduliai kristų ant jo, ir, atrodė, jis pajuto, kaip jo liguistai balta oda, kur ne kur nusėta mažytėmis pragulomis, tyliai šnibžda ir dėkoja iš pasitenkinimo. Langų stiklus iš vidaus rėmino šerkšno raštai, ir ištiesęs ranką jis pajuto sklindantį šaltį. Šis jausmas viena vertus atgaivino, antra vertus - sukėlė nostalgiją it seno draugo laiškas.

Pirmą kartą per šias savaites - o atrodė, jog pralėkė metai, - jis galėjo pažvelgti į kitą geografiją, negu jo kambarys su žydrais sienų apmušalais, paveikslu "Triumfo arka" ir kalendoriumi su ilgu ilgu vasario mėnesiu, kurį simbolizavo ant rogučių šliuožiantis berniukas (Polas pagalvojo, jog kiekvieną kartą, atėjus vasariui, jis prisimins berniuko su elastine kepuraite veidą, net jeigu jis išgyvens dar 5O mėnesių kaitą). Jis žvelgė į šį naują pasaulį su tokiu jauduliu, su kokiu vaikystėje žiūrėjo savo pirmąjį filmą "Bembis".

Horizontas buvo čia pat, Uoliniuose kalnuose, kur nuostabius vaizdus užstojo uolų grandinė. Rytmečio dangus atrodė giedras ir vaiskus. Artimiausio kalno šlaitą dengė žalias miško kilimas. Tarp namo ir miško plytėjo maždaug 7O akrų žemės plotas, užklotas saulėje spindinčiu sniegu. Buvo neįmanoma pasakyti, kokia po juo žemė: arimas ar pieva. Visą šį žavų peizažą darkė tik vienas pastatas: raudona daržinė. Kai Anė kalbėdavo apie savo galvijus arba kai jis matydavo, kaip ji sunkiai velkasi pro jo langus, gaubiama savo pačios iškvėptų garų, Polas įsivaizduodavo seną statinį - kaip vaikiškos knygos apie vaiduoklius iliustracijose - nuo sniego storio įlinkusį stogą, nešvarius langus, vietomis pramintas ir kartono lakštais užtaisytas didžiules dviveres duris. O šis dailutis, švarus tamsiai raudonai nudažytas pastatas panėšėjo į penkių vietų garažą prašmatniame dvare, užmaskuotą kaip sandėlį. Priešais jį stovėjo džipas "Šeroki" - senas, bet gerai išlaikytas. Šone riogsojo Fišerio plūgas su namų darbo medine rankena. Kad prikabintų plūgą prie

džipo, jai reikėjo tik atsargiai privažiuoti prie rėmo taip, kad kabliai ant rėmų tiksliai atitiktų skyles plūge, ir paspausti mygtuką valdymo pulte. Puikus prietaisas vienišai moteriai, kuri neturi nieko, kas jai galėtų padėti (išskyrus tuos "bjaurybes" Roidmanus, iš kurių Anė, žinoma, net mirdama badu, neimtų net lėkštės kiaulių jovalo). Privažiavimo alėja buvo kruopščiai suarta, ir tai patvirtino, jog plūgu tikrai naudotasi, nors jis nematė kelio - namas buvo tarsi atskirtas nuo pasaulio.

- Matau, grožiesi mano daržine, Polai.

Jis nustebęs apsidairė. Staigus ir netikėtas judesys pažadino skausmą. Jis ėmė bukai pulsuoti ten, kur dar kažkas liko iš Polo kojų. Paskui skausmas pervėrė toje vietoje, kur ir prasidėjo, ir vėl atlėgo.

Anė laikė ant padėklo maistą, šviežią invalido maistą... Tačiau vos pamatė jį, Polo skrandis suurzgė. Kai ji žengė artyn, jis išvydo jos baltus batelius.

- Taip, - tarė Polas. - Labai gražu.

Ji padėjo ant krėslo ranktūrių lentą, o ant jos pastatė padėklą. Paskui prisitraukė kėdę, atsisėdo ir ėmė stebėti, kaip jis valgo.

- Fidl-de-fuf! Mano mama visada sakydavo: daiktas bus toks gražus, kokį jį padarys. Aš išlaikau jį tokį gražų, nes priešingu atveju padūktų kaimynai. Jie visada ieško preteksto kibti prie manęs arba paleisti apie mane gandus. Todėl aš žiūriu tvarkos. Tai labai svarbu - rūpintis išore. O dėl daržinės, ji nereikalauja daug darbo, kol jos neapleisi. Svarbiausia, kad sniegas nesugriautų stogo.

"Fidl-de-fuf! - pagalvojo jis. - Įsimink šį posakį Anės Vilkes leksikonui - gal kada nors turėsi galimybę aprašyti savo prisiminimus. Kartu su "bjaurybėmis" ir kitais, esu tikras, - jis pravers."

- Prieš dvejus metus aš paprašiau Bilio Haveršamo uždėti ant stogo specialias šildymo juostas. Jūs paspaudžiate mygtuką, ir jos įkaista, o ledas tirpsta. ŠIĄ žiemą man neteko ilgai jomis naudotis - žiūrėk, kaip sniegas tirpsta pats!

Tuo momentu jis kėlė prie burnos ant šakutės pasmeigtą kiaušinį. Kiaušinis apmirė pusiaukelėje, nes Polas nusigręžė į daržinę. Po karnizu spindėjo visa virtinė varveklių. Nuo jų galiukų kapsėjo vanduo. Lašeliai žibėdami krito į siaurą ledo kanalą prie sandėlio pamatų.

- Beveik 7 laipsniai, o dar nėra nė devynių valandų! - linksmai šūktelėjo Anė, ir Polas staiga pagalvojo apie pro tviskantį sniegą ryškėjantį užpakalinį "Kemero" buferį.

- Tai, žinoma, neilgam. Dar bus atšalimų, o gal ir audrų, tačiau pavasaris čia pat, Polai. Ir kaip paprastai sakydavo mano mama - sudėti viltis į pavasarį, tai sudėti viltis į dangų.

Polas nuleido šakutę su kiaušiniu atgal į lėkštę.

- Nebenori? Sotus?

- Sotus, - atsakė jis ir jau įsivaizdavo iš Saidvinderio išvažiuojančius Roidmanus, išvydo ryškų šviesos spindulį, krentantį ant misis Roidman veido ir priverčiantį ją krūptelti bei ranka užsidengti akis. "O kas ten apačioje, Hemai?.. Nesakyk, kad aš išprotėjau, ten kažkas yra! Kažkieno atspindys vos manęs neapakino! Pavažiuok atgal, aš noriu pažvelgti dar kartą!"

- Na, tada aš paimu padėklą, - tarė ji, - ir tu galėsi dirbti.

Ji šiltai, padrąsinančiai dirstelėjo į Polą.

- Aš tiesiog negaliu apsakyti, kaip esu sujaudinta, Polai.

Ir ji išėjo, palikusi jį grožėtis lašančiais varvekliais.

29

- Gal galėtum man atnešti kito popieriaus? - paklausė jis, kai Anė sugrįžo, kad pastatytų ant lentos mašinėlę.

- Kito? - perklausė ji, išvyniodama paką. - Bet šitas pats brangiausias! Aš klausiau parduotuvėje!

- Argi tavo motina tau nesakė, kad pats brangiausias dar nereiškia pats geriausias?

Anė susiraukė ir iš gynybos perėjo į puolimą. Polas nusprendė, kad neverta ginčytis.

- Ne, nesakė! Ji sakė tik tai, misteri Gražuolėli, kad jeigu pigiai perki, pigiai ir gausi.

Polas pastebėjo, kad jos vidinis klimatas primena pavasarį Šiaurės Vakaruose. Ji buvo kupina audrų, ir jeigu jis būtų buvęs fermeris ir pamatęs danguje tai, ką dabar išvydo Anės veide, būtų tučtuojau išsiuntęs šeimą į rūsį slėptis. Jos kakta buvo pernelyg išblyškusi, šnervės išsipūtė kaip ugnį pajutusio žvėries, rankos gniaužėsi, tarsi gaudydamos orą.

Jo bejėgiškumas reikalavo nuraminti ją, kol dar yra laiko (jeigu jo apskritai buvo), kaip Raiderio Hagardo romanuose gentys ramindavo įtūžusią deivę, atnešdamos aukas savo stabui.

Tačiau kita jo dalis, labiau išsaugojusi sveiką protą ir mažiau išsigandusi, sulaikė jį ir neleido pasinerti į Šecherezados ar Ramintojo vaidmenį, kad Anė dar labiau neįsisiautėtų.

"Jeigu tu neturėtum to, ko ji trokšta, - sukuždėjo ši jo dalis, - ji kaipmat nuvežtų tave į ligoninę arba nužudytų, kad apsigintų nuo Roidmanų, nes Anei visas pasaulis pilnas Roidmanų, kurie tyko jos už kiekvieno kampo. Ir jeigu tu dabar šiai kalei neužkimši nasrų, jau niekada negalėsi to padaryti".

Jos kvėpavimas padažnėjo, jo ritmą tarsi pasivijo besigniaužantys kamščiai, ir Polas žinojo, kad kurį laiką ji bus kaip nesava.

Sutelkęs visas jėgas ir beviltiškai bandydamas pavaizduoti susierzinusį, jis tarė:

- Prašau nieko nevaidinti ir nesikraustyti iš proto. Tai nieko nepakeis.

Ji sustingo kaip gavusi kuolu per galvą ir įsižeidusi pažvelgė į jį.

- Ane, - kantriai tarė jis, - tai nedidelė problema.

- Tai gudrybė, - sušvokštė ji. - Tu nenori rašyti mano knygos ir išsisukinėji. Aš tai nujaučiau. O Dieve! Bet tau nepavyks...

- Kvailystės, - nutraukė jis. - Argi aš sakiau, kad nedirbsiu?

- Ne... nesakei... bet...

- Teisingai. Nesakiau, nes aš rašysiu. Ir jeigu tu prieisi arčiau ir malonėsi dirstelti, aš tau parodysiu, kokia problema. Paimk stiklinę.

- Stiklinę?

- Na taip, stiklinę parkeriams ir pieštukams. Laikraščiuose Danieliaus Vebsterio garbei jas dar vadina vebsteriais.

Jis sumelavo, kad pakurstytų ją, ir tai sukėlė norimą efektą: specialisto pasaulyje, jai visai nepažįstamame ir svetimame, ji atrodė sutrikusi bei pasimetusi. Sumišimas dar labiau išsklaidė jos niršulį; dabar jis matė, jog ji net nežino, ar apskritai turi teisę pykti.

Ji atnešė stiklinę su parkeriais bei pieštukais ir išbėrė juos priešais Polą.

“Velniai griebtų! - pagalvojo jis. - Aš išlošiau. Ne, netikiu. Mizerė išloše. Ne, irgi neteisingai. Tai Šecherezada. Išloše Šecherezada.”

- Štai, - irzliai tarė ji.

- Žiūrėk.

Polas praplėšė paką ir ištraukė vieną lapą. Paskui paėmė smailai padrožtą pieštuką ir pabraukė liniją. Tą patį padarė su tušinuku. Po to didžiuoju pirštu perbraukė per popierių. Abi linijos susitepė piršto judėjimo linkme: pieštuko linija truputį stipriau negu tušinio.

- Matai?

- Na ir kas?

- Mašinėlės dažai irgi nusitrins - paaiškino jis. - Ne taip stipriai kaip pieštuko, bet daug labiau negu tušinuko.

- Nejaugi tu ketini sėdėti ir trinti popierių pirštu?

- Viskas nusitrina net nuo paprasčiausio lapų susilietimo, o dirbdamas prie rankraščio, tu jį ir taip dažnai imi į rankas, nes vis turi pasitikrinti laiką ar datą. Viešpatie, Ane, pirmas dalykas, kurį reikia suprasti šiame biznyje, jog redaktoriai taip pat nemėgsta skaityti mašinraščio ant tokio popieriaus kaip ir ranka užrašytų kūrinių.

- Nevadink to taip. Aš negaliu pakęsti, kai taip vadini.

Polas nuoširdžiai sunerimęs pažvelgė į Anę.

- Ką ir kaip aš vadinu?

- Aš negaliu pakęsti, kai Dievo tau duotą talentą vadini bizniu.

- Atleisk.

- Tau turėtų būti gėda, - akmeniniu veidu pareiškė ji. - Tu lygiai taip pat gali vadinti save ištvirkėliu.

"Ne, Ane, aš ne ištvirkėlis, - pagalvojo Polas, jausdamas, kaip užverda pyktis. - Aš ne ištvirkėlis. "Greitieji automobiliai" buvo apie tai, kaip nebūti ištvirkėliu. Būtent tai pražudė ir prakeiktą Mizerę. Aš važiavau į Vakarų pakrantę atšvęsti savo išsilaisvinimą nuo ištvirkėlio statuso. Viskas, ką tu padarei, - tai ištraukei iš sulamdytos mašinos ir vėl įkišai į landynę. Aš iš tavo akių matau, jog širdies gilumoj tu jauti tai. Galbūt teismas tave dėl sveikatos būklės ir išteisins, bet ne aš, Ane".

- Įdomus požiūris, - tarė jis. - O dabar grįšim prie pokalbio apie popierių...

- Nupirksiu aš tau to tavo prasmirdusio popieriaus, - niūriai burbtelėjo ji. - Pasakyk, kokio reikia, ir nupirksiu.

- Tikiuosi, supranti, jog aš tavo pusėje...

- Nejuokink. Dar niekas nebuvo mano pusėje nuo tada, kai prieš dvidešimt metų mirė mano mama.

- Na, kaip žinai, - tarė jis. - Tai tavo problema, jeigu netiki mano dėkingumu už išgelbėtą gyvybę.

Jis probėgšmais dirstelėjo į ją ir vėl pastebėjo jos akyse nepasitikėjimą bei norą patikėti. Polas pažvelgė į ją kiek įstengdamas nuoširdžiau ir vėl įsivaizdavo, kaip sugrūda jai į gerklę gabalą stiklo, kuris kartą visiems laikams išleidžia jos nenormalias smegenis maitinantį kraują.

- Bent jau gali patikėti, kad aš knygos pusėje. Tu minėjai, jog nori įrišti ją. Manau, turėjai omeny - įrišti rankraštį, atspausdintus lapus?

- Žinoma. Tai ir turėjau omeny.

"Kurgi ne. Juk nešant rankraštį į leidyklą, gali kilti klausimų. Knygų leidybos klausimais tu gali būti naivi, tačiau ne šiuo atveju.

Polas Šeldonas dingo, ir tavo leidėjas gali prisiminti, kad jam siūlo rankraštį, susijusį su garsiausiais Polo Šeldono knygų veikėjais, ir siūlo jau po to, kai rašytojas dingęs, ar ne? Kiekvienas prisimintų tokį keistą užsakymą: kažkas spausdina romano rankraščio kopiją.

Viskas atrodys taip:

"Kokia ji buvo? Na, stambi moteris. Kaip H. Raiderio Hagardo romanų akmeniniai stabai. Tuojau, minutėlę, aš čia, sąrašuose, radau jos vardą ir adresą... Leiskite tik žvilgtelti į sąskaitos kvitą..."

- Idėja visiškai teisinga, - tarė jis. - Įrištas rankraštis gali būti puikus. Atrodys, kaip tikras leidinys. Tačiau knyga turi išlikti ilgam, ar ne, Ane? Jeigu aš spausdinsiu ant šio popieriaus, tai po dešimties metų, jei ne anksčiau, tau liks tik krūva tuščių, nešvarių lapų. Žinoma, jeigu tu nepadėsi jo į lentyną tik tam, kad pasigrožėtum.

"Ne, ji to nenorės. Galiu prisiekti. Ji norės kiekvieną dieną jį vartyti, gal net po kelis kartus. Vartyti ir džiaugtis."

Jos veidas keistai sustingo. Jam nepatiko šis kone asiliškas užsispyrimas, ši žiauri mina. Ji vertė nervintis. Jis galėjo nujausti jos pyktį, tačiau šioje vaikiškai bukoje išraiškoje buvo kažkas nauja.

- Daugiau nieko nereikia sakyti, - tarė ji. - Aš jau prižadėjau nupirkti popieriaus. Koks jis turi būti?

- Kanceliarinėje parduotuvėje, kur tu...

- Kur aš buvau?

- Taip, būtent. Ten pasakysi, jog tau reikia dviejų pakų - kiekviename iš jų po penkis šimtus lapų...

- Žinau. Aš dar ne visai kvaila, Polai.

- Žinau, kad nekvaila, - atsakė jis, vis labiau nervindamasis. Kojose ir dubeny vėl ėmė pulsuoti skausmas - juk jis sėdėjo jau beveik valandą.

"Dėl Dievo, išsaugok ramybę! Nes viskas, ką tau pavyko pasiekti, nueis šuniui ant uodegos! Bet nejaugi man iš tikrųjų kas nors pavyko, ar aš tik taip įsivaizduoju?"

- Paprašyk dviejų pakų "Hammermill Bond" arba "Triad Modern". Jis dukart pigesnis, negu tas, kurį dabar nupirkai. Ir jo užteks visam darbui - ir juodraščiui ir švarraščiui.

- Aš tuoj pat ir eisiu, - tarė ji, staiga pašokdama.

Polas pažvelgė į ją - sunerimęs dėl to, ką suprato. Ji ruošėsi vėl palikti jį be vaistų, sėdintį krėsle. Jau dabar sėdėjimas kėlė skausmą, o kol ji grįš, nors ir labai paskubėtų, skausmas galėjo tapti nepakenčiamas.

- Tau nereikia to daryti, - greitai tarė jis. - Pradėti aš galiu ir ant šito popieriaus. Juk vis tiek teks perrašyti...

- Tik kvailys gerą darbą pradėtų blogu įrankiu.

Ji paėmė paką popieriaus, ištraukė lapą su dviem nusitrynusiomis linijomis ir suglamžė jį. Švystelėjusi šiukšlių dėžėn, moteris atsigręžė į Polą. Jos veidą tarsi vėl uždengė akmeninė žiaurumo kaukė. Akys žibėjo kaip išblukusios dešimties centų monetos.

- Aš važiuosiu į miestą dabar, - pareiškė ji. - Aš žinau, tu kuo greičiau nori imtis darbo, juolab, kad esi *mano pusėje...* - ji ištarė tuos žodžius su akivaizdžiu sarkazmu (ir tokia neapykanta sau pačiai!) - todėl aš net negaišiu laiko, guldydama tave atgal į lovą.

Ji nusišypsojo, ir Anės veidas tapo groteskiškai panašus į lėlės; paskui ji ant savo baltų medicinos sesers batelių čiūžtelėjo prie jo. Jos pirštai palietė jo plaukus. Polas krūptelėjo. Nenorėjo, bet neįstengė susivaldyti. Anė dar plačiau išsišiepė. Tai buvo gyvo lavono šypsena.

- Kaip ten būtų, manau, darbą teks atidėti dienai... ar dviem... o gal net trim. Taip, gali praeiti trys dienos, kol tu galėsi atsisėsti. Dėl skausmo. Labai stipraus skausmo. Aš ten, šaldytuve turėjau šampano. Teks nunešti jį atgal į rūsį.

- Ane, aš tikrai galiu pradėti, jeigu tik tu...

- Ne, Polai.

Ji patraukė prie durų, paskui atsigręžė ir pažvelgė į jį suakmenėjusiu veidu. Gyvos buvo tik akys: dvi blankios dešimties centų monetos.

- Aš noriu, kad tu suprastum vieną dalyką. Gal tu galvoji, jog gali apkvailinti mane arba iškrėsti kokį nors triuką. Aš žinau, jog atrodau buka ir lėtapėdė. Bet taip nėra, Polai.

Staiga jos veidas perskilo. Akmeninė išraiška subyrėjo į šipulius, ir ją pakeitė beprotiškai pikto vaiko mina. Iš pradžių Polas pamanė, kad jis mirs nuo ūmai jį apėmusio siaubo. O jis tarėsi paėmęs viršų! Argi galima vaidinti Šecherezadą savo bepročiui prižiūrėtojui?!

Ji puolė prie jo, storos blauzdos priminė siurblius, keliai lankstėsi, alkūnės judėjo pirmyn atgal lyg mašinos stūmokliai, judindamos kambario orą. Iš po smeigtuko išslydę plaukai draikėsi aplink veidą. Dabar jos judesiai nebuvo begarsiai - ji žingsniavo kaip Galijotas Kaulų Slėnyje. Ant sienos įsisiūbavo paveikslas su Triumfo arka.

- Iii-iech! - suspigo ji ir iš visų jėgų nuleido savo kumštį ant druskos kupstą primenančio kairiojo Polo Šeldono kelio.

Jis atlošė galvą ir užkaukė, ant kaktos ir kaklo išsprogo venos. Skausmas išsiveržė iš kelio ir apsiautė jį naujos žvaigždės švytėjimu.

Ji čiupo nuo lentos rašomąją mašinėlę ir trenkė ją į židinį, taip lengvai pakėlusi metalinį griozdą, tarsi tai būtų tuščia kartoninė dėžė.

- Štai ir sėdėk ten, - tarė ji, ir jos lūpas vėl perkreipė numirėlio šypsena. - Ir pagalvok apie tai, kieno čia valdžia bei prisimink visus būdus, kuriais aš galiu sukelti tau skausmą, jeigu blogai elgsiesi arba bandysi mane apkvailinti. Sėdėk čia ir rėk, jeigu nori, nes niekas tavęs neišgirs. Čia niekas nesustoja - visi žino, kad Anė Vilkes - beprotė; jie visi pripažintų mane nekalta - nesvarbu, kuo aš užsiiminėčiau.

Ji pasuko prie durų ir vėl atsigręžė. Polas suriko, nujausdamas dar vieną jos pranašumo pasireiškimą. Šis šūksnis jai sukėlė kreivą šypsnį.

- Aš tau dar kai ką pasakysiu, - švelniai tarė ji. - Jie mano, jog aš padariau nusikaltimą, ir jie teisūs. Pamąstyk apie tai, Polai, kol aš važiuosiu to tavo prasmirdusio popieriaus.

Ji išėjo trenkdama durimis taip, jog net namas sudrebėjo. Po to trakštelėjo spyna.

Polas atsilošė kėdėje, stengdamasis apmaldyti kūno drebulį, nes jis žadino skausmą. Jo skruostais ritosi ašaros. Jis regėjo ją besiblaškančią po kambarį, smogiančią kumščiu it plaktuku per jo kelio liekanas, ir jį apgaubė bjaurus žydras skausmo švytėjimas.

- Prašau, Viešpatie, prašau, - vaitojo jis, - prašau išlaisvint mane arba nužudyt... Išlaisvink arba nužudyk.

Keliu triukšmingai nuburzgė automobilis, o Polas liko vienas - tik su savo ašaromis ir prabudusiu bei pradėjusiu kūną smelkti skausmu.

30

Vėliau jis pagalvojo, kad visuomenė, linkusi į skambius žodžius, jo pastangas būtų pavadinusi žygdarbiu. Jis neprieštarautų tam, nors iš tikrųjų tai buvo vien paskutinis konvulsiškas kabinimasis į gyvenimą.

Jam atrodė, jog jis girdi vieno tų puspročių susijaudinusių sportinių rungtynių komentatorių balsą - Hovardo Koselo ar Vornerio Vulfo, o gal to visiškai bepročio Džono Mousto, kuris komentuoja viską, tarsi Polo beviltiškos pastangos gauti vaistų tebūtų kažkokios sporto varžybos. Įdomu, kaip vadintųsi tas sportas? Narkotikų vaikymasis?

"Tiesiog neįtikėtina, kokią ištvermę parodė Šeldonas, - susijaudinęs riaumojo Polo galvoje komentatorius. - Esu tikras, jog niekas Anės Vilkes stadione, jau nekalbant apie milijonus televizijos žiūrovų, nemanė, kad po to, kas jam šiandien atsitiko, jis pajėgtų pajudinti savo krėslą. Bet aš tikėjau juo... ir štai krėslas pajudėjo. Taip! Jis juda! Nagi, pažiūrėkime dar kartą!"

Prakaitas žliaugė per kaktą ir kapsėjo į akis. Polas apsilaižė sūrias nuo ašarų ir prakaito lūpas. Drebulys nepraėjo. Skausmas varstė peiliais. Jis pagalvojo: "Artėja momentas, kai mintys iš skausmo virs kliedesiais. Niekas nežino, kas yra skausmas, apėmęs visą gyvenimą. Tai tarsi demono apsėdimas."

Vienintelė mintis, verčianti jį judėti, buvo mintis apie tabletes, apie novrilą, kurį Anė laiko kažkur namuose. Užrakintos miegamojo durys... Tikimybė, jog narkotikai gali būti ne apačioje, vonioje, kaip jis mano, o kažkur kitur... Pavojus, jog ji grįš ir sučiups jį... Visa tai nieko nereiškė... Tik silpnas šešėlis paskui skausmą. Arba jis turi kažko griebtis, arba jis mirs. Trečios išeities nėra.

Žemiau juosmens jo kūną spaudė ugnies žiedas, kuris su kiekvienu judesiu vis labiau susiverždavo ir vis giliau įsirėždavo į kojas įkaitę diržai. Bet krėslas vis dėlto judėjo. Labai lėtai, bet pradėjo riedėti.

Jis pasistūmė maždaug keturias pėdas ir suprato, kad jeigu neįstengs pasukti, tai pavyks nuvažiuoti tik į kitą kambario galą, bet jis nė per colį nepriartės prie durų.

Drebėdamas Polas griebė dešinį ratą (galvok apie tabletes, galvok apie palengvėjimą, kurį jos sukelia!) ir užgriuvo jį visu svoriu. Guma sucypė į medines grindis it pelė. Jo raumenys, anksčiau tokie tvirti, dabar drebėjo kaip želė, lūpos apnuogino sukąstus dantis, ir krėslas iš lėto pasisuko.

Jis įsikibo į abu ratus, stengdamasis pajudinti krėslą. Šįsyk nuvažiavo apie penkias pėdas ir vėl sustojo atsitiesti. Padaręs tai, jis papilkėjo kaip žemė.

Po penkių minučių grįžo realybėn ir vėl išgirdo tylų, drąsinantį komentatoriaus balsą: "Jis bando judėti toliau! Šeldono valios stiprybė neįtikėtina!"

Jo protas suvokė tik skausmą, ir tik maža jo dalis vadovavo akims. Jis pamatė TAI prie durų ir nuriedėjo ten. Polas pasilenkė, bet pirštų galai pakibo per tris colius nuo grindų, kur gulėjo du ar trys jai iš plaukų išslinkę smeigtukai, kai ji čia švaistėsi savo kaltinimais. Jis prikando lūpą, nepastebėdamas per veidą ir kaklą žliaugiančio prakaito, jo pižama patamsėjo nuo drėgmės.

(Nemanau, kad jam pavyks pasiekti tą smeigtuką, draugužiai, viskas, ką jis padarė lig šiol, buvo FANTASTIŠKA, bet, bijau, jog tai riba).

Nors palauk, gal dar ne riba.

Jis pasilenkė į dešinę, stengdamasis nekreipti dėmesio į skausmą šone, o paskui rikteldamas. Kaip ji ir sakė, aplinkui nebuvo nieko, kas jį išgirstų.

Pirštų galiukai virpėdami vis dar kabėjo per colį nuo grindų, tiesiog virš smeigtuko, ir Polas pajuto, jog dešinysis klubas paprasčiausiai gali sprogti, ir iš jo srovele ištekės šlykštus balzganas kaulų kisielius.

"O Viešpatie, meldžiu, padėk," - jis staigiai pasilenkė į šoną ir nepaisydamas skausmo pasilenkė dar žemiau. Jis vos palietė smeigtuką, tačiau nuo to šis tik atšoko maždaug per ketvirtį colio į šoną. Polas, vis dar pasilenkęs į dešinę, pasislinko krėsle ir vėl sustūgo iš skausmo apatinėje blauzdos dalyje. Jo akys išsprogo, iš pražiotos burnos išlindo liežuvis. Ant grindų varvėjo seilės.

Jis grybštelėjo smeigtuką pirštų galais... atsargiai sučiupo jį... vos neišmetė... ir štai jis jau kumštyje.

Atsitiesiant jį dar kartą pervėrė skausmas, bet kai jis vis dėlto padarė tai, kurį laiką galėjo tik sėdėti - sunkiai alsuodamas, atlošęs galvą,

kiek leido bekompromisinė krėslo atkaltė. Smeigtukas gulėjo ant lentos priešais jį. Vieną akimirksnį jam pasirodė, jog tuoj pradės kliedėti, bet tai greitai praėjo.

"Ką tu darai? - suurzgė dalis jo proto. - Nejaugi manai, kad skausmas praeis? To nebus. Ji visą laiką cituoja savo mamytę, bet juk ir tavoji žinojo kai kokių posakių, ar ne?"

Taip. Žinojo.

Sėdėdamas krėsle, atlošęs galvą, su blizgančiu nuo prakaito veidu, prie kaktos prilipusiais plaukais, Polas garsiai ištarė vieną iš jų: "Pasikliauki Dievu, bet ir pats nesnausk."

(Štai būtent! Tad nebedelsk, Polai. Vienintelis Dievo angelas, kuris gali tau čia pasirodyti - tai sunkumų kilnojimo čempionė Anė Vilkes).

Jis vėl pajudėjo, iš lėto stumdamasis prie durų. Anė buvo užrakinusi jas, bet jis tikėjosi atrakinti. Tonis Bonasaro, kuris dabar buvo tik šūsnis suanglėjusių lapų, kitados garsėjo kaip automobilių nuvarinėtojas. Ruošdamasis rašyti "Greituosius automobilius", Polas kartu su senu, į pensiją išėjusiu policininku Tomu Tvifordu nagrinėjo mašinų nuvarymo paslaptis. Tomas parodė jam, kaip užvesti mašiną be rakto, kaip plonu ir lanksčiu metaliniu virbu, kurį vagys vadina Liesuoju Džimu, išlupti durų spyneles ir nutraukti signalizaciją.

"Arba, - prieš dvejus su puse metų vieną pavasario dieną Niujorke pasakė jam Tomas, - sakykim, tu visai nenori vogti mašinos. Tačiau paėmei mašiną ir trūksta benzino. Tu imi žarną ir pamatai, jog bakas užrakintas. Problema? Jokios problemos, jeigu žinai, kad bakų spynelės - kaip vaikų žaisliukai. Tereikia smeigtuko".

Praslinko penkios minutės it ištisa amžinybė, kol jis pasuko krėslą kaip norėjo - kairysis ratas beveik lietė duris.

Raktų skylutė buvo pakankamai senamadiška. Poliui ji priminė Džono Tenielo "Alisos stebuklų šalyje" iliustracijas ir buvo išpjauta blausios metalinės plokštės vidury.

Jis truputį pasislinko krėsle - suvaitodamas vos vieną kartą - ir pažvelgė pro skylutę. Polas galėjo matyti mažą koridoriuką, vedantį tiesiai į prieangį, tamsiai raudoną pledą, panašiu audiniu apmuštą senovišką sofą, seną lempą, kurios gaubtą puošė kutai. Kairėje, koridoriaus vidury, buvo durys. Jo pulsas padažnėjo. Tai, be abejo, buvo žemutinė vonia. Jis dažnai girdėdavo, kaip Anė prisileidžia ten vandens. Tąsyk, kai jis su tokiu malonumu gėrė vandenį iš kibiro, ji taip pat jo prisileido vonioje... Ir argi ne iš ten ji išeidavo kiekvieną kartą, kai duodavo jam vaistų?

Jis neabejojo. Ji išeidavo iš ten.

Polas griebė smeigtuką. Šis išsprūdo iš rankos ir nusirito per lentą, nepermaldaujamai artėdamas prie krašto.

- Ne! - sukriokė jis ir prispaudė smeigtuką delnu kaip tik tą akimirksnį, kai šis ruošėsi nukristi. Polas suspaudė jį kumštyje ir dar labiau papilkėjo.

Nors jis nebuvo tikras, tačiau jam pasirodė, kad šįsyk atsijungė ilgesniam laikui. Skausmas ėmė po truputį rimti, tik kamuojančiai maudė kairį kelį. Šį kartą, prieš paimdamas nuo lentos smeigtuką, jis pamankštino pirštus.

"Dabar, - pagalvojo Polas, spausdamas jį dešinėje rankoje, - svarbiausia nedrebėti. Pasistenk išlaikyti šią mintį. TU NETURI DREBĖTI!"

Jis pasilenkė visu kūnu į priekį ir klausydamasis ausyse skambančio energingo komentatoriaus balso įkišo smeigtuką rakto skylutėn.

Prakaitas it nafta žliaugė jo veidu. Jis įsiklausė... Ne, jis PAJUTO garsus spynoje.

"Pigios spynos - tai tik išlenkta svirtis, - aiškino jam Tomas Tvifordas, rodydamas savo išlenktą rankos riešą. - Tu nori apversti supamąją kėdę? Nėra nieko paprasčiau, tiesa? Griebi už ranktūrių ir išverti mamulę... Taip ir su tokia spyna. Pakeli sklendę ir greitai atidarai, kol gaubtuvas nesugrįžo atgal".

Jis du kartus buvo užkabinęs sklendę, bet smeigtukas vis nuslysdavo ir gaubtuvas užsitrenkdavo, Polui dar nespėjus atidaryti durų. Smeigtukas ėmė linkti. Polas pagalvojo, kad dar truputis ir jis luš.

- Meldžiu, Dieve, - suvapėjo jis, vėl kišdamas smeigtuką. - Meldžiu.

(Na, draugužiai, Šeldonas šiandien laikėsi didvyriškai, bet tai, atrodo, bus paskutinis mėginimas. Minia laukdama nuščiuvo).

Polas užsimerkė ir įsiklausė į smeigtuko krebždėjimą raktų skylutėje. Net komentatoriaus balsas nutilo. Štai! Jaučiasi kliūtis! Išlendi! Jis matė ją spynoje, ją, primenančią išlenktą supamąją kėdę, prispaudusią spynos liežuvėlį, laikančią gaubtuvą ir JĮ PATĮ šiame pragare.

"Spyna paprasta kaip vaikiškas žaisliukas, Polai, tik išlik ramus, tik išsaugok ramybę".

Kurgi ne! Manai, lengva būti ramiam, kenčiant tokius skausmus?

Kairiąja ranka jis įsitvėrė durų rankenos, o dešine ėmė iš lėto spausti smeigtuką.

Taip... dar truputį... dar šiek tiek.

Savo vaizduotėje jis jau regėjo, kaip mažoje dulkėtoje nišoje pajuda sklendė, kaip pamažu pakyla spynos liežuvėlis. Ačiū Dievui, kad jam nereikia, jog šis visiškai pakiltų... Kaip sakydavo Tomas Tvifordas, jam

nereikia išversti mamulės iš krėslo. Užtenka, kad liežuvėlis išeis iš įlinkio raktų skylutėje, tada stumtelėjimas ir...

Smeigtukas ėmė linkti ir slystelėjo. Polas pajuto tai ir iš nevilties kilstelėjo jį aukštyn taip stipriai, kaip įstengė. Po to pasuko rankeną ir pastūmė duris. Pasigirdo trakštelėjimas, ir smeigtukas lūžo pusiau. Ta dalis, kuri buvo spynoje, įkrito vidun, ir Polas pagalvojo, kad viskas žlugo, bet čia pamatė, jog durys prasiveria ir liežuvėlis kyšo iš jų it plieninis pirštas.

- Viešpatie, - sušnibždėjo jis, - dėkui Tau, Viešpatie!

"Nagi pažiūrėkime paskutinį momentą sulėtintai" - sukriokė, ne, sucypė džiūgaudamas Vorneris Vulfas, o tūkstančiai žmonių stadione ir milijonai televizijos žiūrovų pratrūko plyšoti iš susijaudinimo.

- Ne dabar, Vorneri, ne dabar, - sumurmėjo jis ir ėmė spraustis su krėslu pro duris.

31

Vieną nemalonų, netgi siaubingą akimirksnį Polui pasirodė, kad krėslas netelpa tarpdury. Jis buvo vos dviem coliais platesnis, bet tai buvo du nereikalingi coliai.

"Anė įnešė jį sulankstytą, štai kodėl tu palaikei jį vežimėliu," - niūriai sudundeno vidinis balsas.

Pagaliau Polui pavyko susispausti ir vargais negalais pralįsti pro duris. Pasilenkęs į priekį, jis įsitvėrė durų angos šonų. Ratų ašys, brėždamos per medį, sučirpė, bet jis vis dėlto prasprūdo.

Po to jis dar labiau pražilo.

32

Jos balsas privertė jį atsipeikėti. Polas atsimerkė ir pamatė, kad ji nukreipusi į jį medžioklinio šautuvo vamzdį. Jos akys beprotiškai žibėjo. Lūpų kampučiuose pasirodė putos.

- Jeigu tu taip trokšti laisvės, Polai, aš tau mielai ją suteiksiu.

Ji atlaužė abu gaidukus.

33

Polas krūptelėjo laukdamas šūvio. Bet šis nenuaidėjo, ir jis suprato, kad tai sapnas.

Ne, ne sapnas - PERSPĖJIMAS. Ji galėjo bet kuriuo metu grįžti. Bet kuriuo momentu.

Pro praviras vonios duris sklindanti šviesa pasikeitė, tapo ryškesnė ir priminė dienos šviesą. Polas norėjo, kad laikrodis savo dūžiais praneštų, ar jis buvo teisus, bet šis atkakliai tylėjo.

Praeitą kartą ji paliko tave penkiasdešimčiai valandų. O dabar gali negrįžti ir aštuoniasdešimt valandų. Argi tu nežinai, kad meteorologinė tarnyba gali paštu atsiųsti perspėjimą apie artėjančią audrą, bet kai reikia tiksliai nustatyti audros vietą ir laiką, jie, velniai griebtų, nieko nežino.

- Visiškai teisingai, - tarė jis ir nurideno krėslą į vonią.

Dirstelėjęs į ją, Polas pamatė paprasčiausią baltomis plytelėmis išklotą patalpą. Ant kojelių su užrūdijusiais kranais stovėjo vonia. Šalia buvo spinta baltiniams. Priešais vonią - kriauklė. Virš jos - vaistinėlė. Kibiras plauti grindims stovėjo vonioje - Polas pamatė jo plastmasinį dangtį.

Holas buvo pakankamai platus, kad Polas galėtų apsukti krėslą ir pakreipti jį prie durų, bet dabar jo rankos drebėjo iš nuovargio.

Vaikystėje jis buvo silpnas, ir todėl sulaukus brandaus amžiaus visada verta pasirūpinti savo sveikata. Tačiau dabar jo raumenys buvo invalido raumenys, ir jis vėl jautėsi silpnu vaiku, tarsi visą tą laiką būtų laikęsis mamos sijono, supęsis jai ant kelių ir svajojęs sukurti ką nors didaus.

Šis tarpduris buvo platesnis - aišku, nedaug, bet to pakako, kad Polas prasmuktų pro jį. Jis užkliuvo už slenksčio ir po trinktelėjimo ratai su minkštomis padangomis švelniai nuriedėjo per plytelėmis išklotas grindis. Jis užuodė kažkokį rūgštų, ligonines primenantį kvapą - galbūt lizolio. Čia nebuvo tualeto. Polas jau numanė, kad staiga sušniokščiančio vandens garsas atsklisdavo tik iš viršaus, ir dabar jis prisiminė, jog dažnai tai būdavo, kai jis pasinaudodavo pakišamuoju indu. Čia buvo tik vonia, praustuvė ir spinta su praviromis durimis.

Polas probėgšmais dirstelėjo į tvarkingai sudėtus žydrus rankšluosčius bei paklodes - jie buvo jam pažįstami iš masažų, kuriuos Anė jam darydavo; paskui jis atkreipė dėmesį į vaistinėlę, kabančią virš praustuvo.

Ji buvo nepasiekiama.

Kad ir kaip jis stengėsi pasiekti, iki vaistinėlės nuo pirštų galų vis likdavo geri devyni coliai. Polas matė tai, bet vis tiek stengėsi pasiekti, nenorėdamas patikėti, kad likimas jam gali būti toks žiaurus. Priminė žaidėją tolimajame lauko gale, beviltiškai besistengiantį sugriebti į jo pusę švystelėtą kamuolį.

Polas apmaudžiai suinkštė, nuleido ranką ir švokšdamas atsilošė. Pilkasis debesis leidosi. Polas visomis valios pastangomis privertė jį

pasitraukti ir apsidairė, ieškodamas ko nors, kuo galėtų atidaryti vaistinėlės duris. Kampe jis išvydo šluotą su ilgu žydru kotu.

Ketini ja pasinaudoti, ar ne? Taip, manau, ji tiktų. Išlaužk vaistinėlės duris ir iškratyk viską į kriauklę. Tačiau suduš buteliukai, ir net jeigu ten nėra buteliukų, kiekvienas savo vaistinėlėje laiko kažką, ko jūs negalite padėti atgal. Taigi, kai ji grįš ir pamatys netvarką, kas tada?

- Pasakysiu, jog tai padarė Mizerė, - sugargė jis. - Pasakysiu, kad tai ji viską numetė, bandydama rasti tonizuojančių, kurie ją atgaivintų.

Paskui jis pratrūko raudoti... Pro ašaras jo akys naršė po kambarį, ieškodamos, ko griebtis - idėjos, šanso, palankių aplinkybių...

Polas dar kartą dvilktelėjo į spintelę patalynei ir jam užgniaužė kvapą. Išpūtęs akis, jis apžvelgė lentynas su tvarkingai sudėtomis paklodėmis, užvalkalais bei rankšluosčiais. Dabar jis žiūrėjo į grindis, kur stovėjo kubo formos kartoninės dėžutės. Ant kai kurių buvo užrašyta APDŽON. Ant kitų - LILI. Ant trečių - FARMACEPTINIAI.

Jis staigiai pasuko savo krėslą, susitrenkė, bet nekreipė į tai dėmesio.

Kad tik nebūtų jos šampūnų ar tamponų atsargos, arba jos senos brangios mamytės portretai, arba...

Jis pačiupo vieną dėžutę, ištraukė ją, atidarė dangtį. Jokio šampūno, jokios kosmetikos. Nieko panašaus. Ten buvo krūva įvairių vaistų ant kartoninių padėklėlių; daugelis iš jų gulėjo mažose dėžutėse su užrašu "Pavyzdžiai". Ant dugno mėtėsi keletas spalvotų piliulių bei kapsulių. Kai kurios iš jų jam buvo pažįstamos - pavyzdžiui, motrimas ir lopresoras, vaistai nuo hipertonijos, kuriuos savo paskutiniaisiais gyvenimo metais vartojo jo tėvas. Kitų jis nebuvo matęs.

- Novrilas, - murmėjo jis, kuisdamasis dėžutėje; nugara bėgo prakaitas, o kojose pulsavo skausmas. - Novrilas, kurgi tas prakeiktas novrilas?

Bet novrilo nebuvo. Jis uždengė dėžutę ir įstūmė atgal į spintelę, stengdamasis pastatyti ten, iš kur paėmė. Kad viskas atrodytų kaip anksčiau. Vieta turi priminti narkotikų sąvartyną.

Stipriai pasislinkęs į kairę, Polas griebė antrą dėžutę, atidarė ją ir vos galėjo patikėti tuo, ką ten pamatė.

Darvonas. Darvocetas. Darvonas kompaundas. Morfozė ir morfozė kompleks. Libriumas. Valiumas. Ir novrilas. Daugybė dėžučių. Tokių mielų. Tokių brangių... O mielosios, brangiosios, palaimintosios dėžutės! Jis čiupo vieną pradarytą ir pamatė kapsules, kurias Anė duodavo jam kas šešios valandos.

Užrašas ant dėžutės skelbė: "Nepardavinėti be gydytojo recepto".

- O Viešpatie, gydytojas čia! - sušuko Polas.

Jis dantimis atplėšė polietileninį įpakavimą ir sukramtė tris kapsules, vos pajusdamas jų kartumą. Paskui stabtelėjo, susimąstęs pažvelgė į likusias penkias ir godžiai griebė ketvirtą.

Polas greitai apsidairė ir nuleido gudrias bei išsigandusias akis. Nors žinojo, jog praėjo pernelyg mažai laiko, kad palengvėtų. Polas PAJUTO tai - piliulių TURĖJIMAS pasirodė svarbesnis, negu jų IŠGĖRIMAS. Jausmą patyrė tokį, tarsi jį būtų tiesiogiai veikęs mėnulis kaip potvynį. Tai buvo pašėlusi, bauginanti mintis su kaltės ir šventvagystės atspalviais.

Jeigu ji dabar grįš...

- Gerai. Aš gavau pranešimą.

Jis dirstelėjo į dėžutes, bandydamas nuspėti, kiek pakelių galėtų pasiimti, kad ji nepastebėtų, jog jos sandėliuke pabuvojo mažytis peliukas, vardu Polas Šeldonas.

Nuo šios minties Polas šaižiai sukikeno ir prisiminė, kad vaistai ne iš karto paveikia kojas. Jis buvo jau pripratęs prie jų.

Veikia, idiote. Tau nėra laiko mėgautis dykinėjimu.

Polas pasiėmė penkis pakelius - trisdešimt kapsulių - ir turėjo susilaikyti, kad nepasiglemžtų daugiau. Jis sumaišė buteliukus ir pakelius, tikėdamasis, kad viskas atrodys kaip anksčiau. Paskui uždengė dėžutę ir pastatė ją atgal į spintelę.

Lauke suburzgė mašina.

Polas išsitempė, vyzdžiai išsiplėtė. Rankos mėšlungiškai įsitvėrė krėslo turėklų. Jeigu tai Anė, jis žuvęs. Jis niekaip nespės pasiekti savo lovos. Gal pavyks užmušti ją šluotkočiu ar dar kuo nors, kol ji nusuks jam kaip viščiukui sprandą.

Polas sėdėjo krėsle su novrilo pakeliais ant kelių, su sutraiškytomis ir styrančiomis priešais kojomis ir klausėsi: pravažiuos mašina pro šalį ar užsuks.

Garsas sustiprėjo, o paskui ėmė tolti.

Gerai. Gal tau reikia dar aiškesnio perspėjimo, mažyli Polai?

Polas to tikrai nenorėjo. Jis paskutinį kartą dirstelėjo į dėžutes. Jos atrodė maždaug taip pat, kaip jis pirmą kartą jas pamatė - nors žvelgė į jas pro skausmo rūką ir negalėjo būti visiškai tikras. Tačiau Polas žinojo, kad vaistų pakeliai galėjo mėtytis anaiptol ne bet kaip. Anė, kaip neurotikė, buvo itin jautri ir galėjo tiksliai prisiminti, kur stovėjo kiekviena dėžutė. Ji galėjo mesti akį ir iš karto kažkokiu nepaaiškinamu būdu suprasti, kas įvyko. Ši mintis sukėlė ne baimę, greičiau susitaikymą su padėtim - jam reikėjo vaistų, jis vargais negalais išsiveržė iš kamba-

rio ir jų gavo. Jeigu už tai susilauks bausmės, jis priims ją suprasdamas, jog kitaip pasielgti negalėjo. Po viso to, ką ji jam iškrėtė, šis susitaikymas, žinoma, buvo blogiausias simptomas: ji pavertė jį skausmo palaužtu gyvuliu be jokios teisės pasirinkti.

Polas iš lėto pajudėjo per vonios kambarį, vis grežiodamasis įsitikinti, jog neiškrypo iš kelio. Anksčiau tokia kelionė būtų privertusi jį rėkti iš skausmo, bet dabar skausmas po truputį slopo.

Jis įriedėjo į holą ir sustojo nuo siaubingos minties: o kas, jeigu grindys kambaryje buvo šiek tiek drėgnos ar net nešvarios...

Polas įsispoksojo priešais save į vieną tašką. Po minutės mintis, jog pėdsakai tikrai liko ant baltų, plytelėmis išklotų grindų, tapo tokia įkyri, kad Polas jau kone MATĖ juos. Jis krestelėjo galvą ir vėl atsigręžė. Jokių vėžių. Bet durys buvo atlapotos labiau negu prieš tai. Jis pavažiavo į priekį: pasuko krėslą truputį į dešinę, kad galėtų pasilenkti bei pasiekti durų rankeną, ir stumtelėjo duris. Pasižiūrėjo, po to dar pristūmė jas prie slenksčio. Štai taip. Dabar gerai.

Jis jau siekė ratų, ketindamas apsukti krėslą ir riedėti atgal į savo kambarį, kai staiga sumetė, jog yra netoli svetainės, o svetainėje daugelis turi telefoną ir...

Staiga jam švystelėjo netikėta mintis - kaip žaibas virš rūko užklotos pievos.

- Alio, Saidvinderis. Policijos skyrius. Budintis karininkas Hambagis klauso...

- Paklausykite manęs, pone Hambagi. Paklausykite labai atidžiai ir nepertraukinėkite, nes aš nežinau, ar ilgai galėsiu kalbėti. Aš - Polas Šeldonas. Skambinu jums iš Anės Vilkes namų. Esu čia įkalintas mažiausiai dvi savaites, o gal ir mėnesį. Aš...

- Anė Vilkes?!

- Tučtuojau atvažiuokite. Atsiųskite Greitosios pagalbos mašiną. Ir, dėl Dievo, atvažiuokite anksčiau, negu ji grįš...

- Anksčiau, negu ji grįš, - sušnabždėjo Polas. - O, taip. Puiku.

Kodėl tu manai, kad ji turi telefoną? Ar kada girdėjai ją kalbant telefonu? Ar kas nors jai skambino? Gal jos geri draugai Roidmanai?

Tai, kad ji neturi su kuo plepėti telefonu kiaurą dieną, dar nereiškia, jog ji nesupranta, kad būna nelaimingų atsitikimų; ji gali pargriūti ir susilaužyti ranką ar koją, gali užsidegti daržinė...

Kiek kartų tu girdėjai skambant tą telefoną?

Juk mūsų laikais tai būtina. Telefonas turi suskambėti bent kartą per dieną, antraip jį atjungia. Be to, aš ilgai buvau be sąmonės.

Tu prarasi savo sėkmę. Tu prarasi savo sėkmę ir tu žinai tai.

Taip, jis tai žino; tačiau mintis apie telefoną, įsivaizduojamas vėsios juodos plastmasės rankose pojūtis, sukamo disko spragsėjimas ar pratisas gausmas, susukus “0” - prieš jį buvo sunku atsilaikyti.

Jis muistėsi krėsle tol, kol pavyko jį pastatyti tiesiai priešais svetainę, ir tada įvažiavo į ją.

Oras kambaryje buvo pridusęs, atsidavė pelėsiais. Nors užuolaidos ant pusiau apvalių langų ne visai užtrauktos, kambarys atrodė pernelyg tamsus. Tvyrojo tamsiai raudona prieblanda tarsi pralietas venos kraujas.

Virš židinio kabėjo nublukusi fotografija, iš kurios mažytėmis, giliai įkritusiomis akutėmis žvelgė nemalonaus mėsingo veido moteris. Melsvai rausvos lūpos stipriai suspaustos. Fotografija, įstatyta į paauksuotus rokoko stiliaus rėmelius, buvo maždaug tokio pat dydžio kaip prezidento portretas, kabantis kokio nors didmiesčio pašto vestibiulyje. Polas kaipmat pažino Anės motiną.

Jis nuriedėjo toliau į kambarį. Kairysis ratas užkliudė mažą įvairiais niekniekiais apkrautą staliuką. Susidauždami vienas į kitą, jie skimbtelėjo, o keraminis pingvinas ant ledo lyties parvirto ant šono.

Negalvodamas Polas sugriebė jį. Gestas buvo kone nesąmoningas... po to sekė reakcija. Bandydamas atsikratyti drebulio, jis tvirtai suspaudė pingviną kumštyje.

Tu jį lengvai sugavai, nors ant grindų patiestas kilimas, ir pingvinas tikriausiai nebūtų sudužęs...

“O jeigu būtų?! - sušuko vidinis balsas. - Jeigu sudužtų? Tau geriau važiuoti į savo kambarį, kol dar nepalikai čia... pėdsakų...”

Ne. Ir dar kartą ne. Ne, kad ir kaip jis būtų įbaugintas. Nes tai jam pernelyg brangiai kainavo. Jeigu už tai reikės atsiskaityti, jis buvo pasiruošęs.

Polas apžvelgė patalpą, apstatytą sunkiais gremėzdiškais baldais. Atrodė, pagrindinį dėmesį turėjo atkreipti arkos formos langai su nuostabiais vaizdais už jų, tačiau čia dominavo šios storos moters fotografija siaubinguose rangytuose rėmuose.

Ant staliuko, prie tolimojo kušetės galo, kur Anė tikriausiai sėdėdavo priešais televizorių, stovėjo paprastas telefonas su disku.

Atsargiai, užgniaužęs kvapą, Polas pastatė keraminį pingviną (“Dabar mano dainelė sudainuota!” - skelbė užrašas ant ledo luito) ir nuriedėjo prie telefono.

Priešais sofą stovėjo mažas žurnalinis staliukas. Polas pasistengė apvažiuoti jį. Ant jo pūpsojo bjauri žalia vaza su sudžiūvusių gėlių puokšte; viskas atrodė taip netvirta, tarsi bet kuriuo metu galėtų nukristi.

Jokių artėjančių mašinų - tik vėjo šniokštimas.

Polas griebė telefono ragelį ir iš lėto jį pakėlė.

Prieš pridedant jį prie ausies, šmėkštelėjo silpna nesėkmės nuojauta. Jis nieko neišgirdo. Jokių garsų. Mirtina tyla. Polas lėtai padėjo ragelį. Atmintyje iškilo Rodžerio Milerio dainos eilutė, turinti, atrodė, tam tikrą žiaurią prasmę: "Nei telefono, nei baseino, nei numylėtinių gyvūnų... Aš neturiu cigarečių..."

Jis nužvelgė telefono laidą, ant disko pamatė mažą kvadratinį modulį, išvydo prijungimo lizdą. Viskas atrodė gerai.

Kaip daržinė su šildytuvais ant stogo.

Labai labai svarbu palaikyti gerą išorinį vaizdą.

Jis užsimerkė ir įsivaizdavo Anę, išimančią kėliklį ir į modulio angą pripilančią Elmerio klijų. Įsivaizdavo, kaip ji įkiša kėliklį, kur šis prilimpa visiems laikams. Telefonų kompanijos darbuotojai net nepagalvos, kad čia kažkas ne taip, kol kas nors nepamėgins paskambinti Anei ir nepraneš į remonto biurą, kad linija neveikia. Bet juk Anei niekas neskambino, tiesa? Ji kas mėnesį gaudavo sąskaitas ir sąžiningai jas apmokėdavo, bet telefonas buvo tik butaforija, jos niekada nesibaigiančios kovos už išorinio padorumo išlaikymą dalis, kaip ir naujai raudonai nudažyta daržinė su šildymo įrenginiais ledui tirpdyti žiemą. Ar numatė ji galimybę, jog Polas ištrūks iš kambario? Jis abejojo tuo. Telefonas - VEIKIANTIS telefonas - erzino ją dar gerokai prieš jo pasirodymą. Ji gulėjo naktimis, žiūrėdama į savo miegamojo lubas, klausydamasi vėjo staugimo, prisimindama žmones, kurie kalbėjo apie ją arba nemeiliai, arba su atviru pykčiu. Visą pasaulį sudarė Roidmanai - žmonės, kurie bet kuriuo metu galėjo paskambinti jai ir sušukti: "Tai tavo darbas, Ane! Jie vis tiek tave nuveš į Denverį, ir mes žinome, kad tai padarei tu! Jie nevežtų tavęs į Denverį, jeigu tu būtum nekalta!" Ji prašė ir gavo į telefonų knygą neįtrauktą numerį. Žinoma, kiekvienas žmogus, pripažintas nekaltu dėl sunkaus nusikaltimo (o jeigu tai įvyko Denveryje, nusikaltimas buvo tikrai sunkus), pasielgtų taip pat, bet netgi į telefonų knygą neįtrauktas numeris neapsaugotų tokios neurotikės, kokia buvo Anė. JIE visi buvo prieš ją, JIE galėjo surinkti numerį, jeigu norėjo: tikriausiai prieš ją nusiteikę teisininkai mielai būtų atidavę numerį žmonėms, kuriems jo reikia; o žmonės prašė telefono!!! O taip, ji matė pasaulį kaip tamsią judančių žmonių masių jūrą, piktą pasaulį, supantį mažytę sceną, kurioje ryški dėmė buvo tik... ji. Todėl geriau likviduoti telefoną, priversti jį tylėti; ji būtų privertusi tylėti ir Polą, jei būtų žinojusi, kaip toli jis nuėjo.

Staiga jį apėmė panika; vidinis balsas sakė, jog metas grįžti, paslėpti piliules, vėl įsitaisyti prie lango ir atrodyti TOKIAM PAČIAM kaip

tada, kai jį paliko. Polas visiškai sutiko su vidiniu balsu. Jis atsargiai atbulas pavažiavo nuo telefono ir išriedėjęs į laisvą plotą kambary ėmė nertis iš kailio, stengdamasis apsukti krėslą. Jis labai saugojosi, kad neužkabintų mažo staliuko, kurį vieną kartą jau užkliudė.

Polas jau buvo beveik apsisukęs, kai išgirdo artėjančios mašinos burzgimą ir suprato, tiesiog ŽINOJO, kad tai iš miesto grįžta ji.

34

Apimtas siaubo, - paties baisiausio, kokį kada nors jautė, siaubo, sumišusio su neišsiauklėjusio žmogaus kaltės jausmu, - jis vos neprarado sąmonės. Staiga jis prisiminė vienintelį gyvenime atvejį, emocine įtampa labai panašų į šį. Jam buvo dvylika metų. Buvo vasaros atostogos. Tėvas dirbo, o motina su kaimyne misis Kaspbrak išvyko į Bostoną. Polas pamatė pakelį jos cigarečių ir užsirūkė vieną. Jis rūkė su entuziazmu, svaiginamas ir pasitenkinimo, ir pykinimo, jausdamasis, kaip, jo nuomone, jaučiasi banko plėšikai. Surūkęs pusę cigaretės ir pripildęs kambarį dūmų, jis išgirdo motiną atidarant laukujes duris: "Polai? Tai aš. Aš užmiršau piniginę!" Jis ėmė beviltiškai mojuoti rankomis, sklaidydamas dūmus ir suprasdamas, jog tai beprasmiška, jog jis įkliuvo ir jam klius.

Šįsyk bausmė bus stipresnė už niuksus.

Polas prisiminė savo sapną. Anė atlaužia šautuvo gaidukus ir sako: "Jeigu tu taip trokšti laisvės, Polai, aš tau ją suteiksiu."

Mašinos motoro ūžesys tilo. Tai BUVO ji.

Polas uždėjo nutirpusias rankas ant ratų ir probėgšmais dirsteldamas į keraminį pingviną nuriedėjo į holą. Ar jis buvo toje pačioje vietoje, kur Anė jį paliko? Jis negalėjo pasakyti. Galėjo vien tikėtis.

Polas vis greičiau stūmėsi miegamojo link. Jis vylėsi iš karto pataikyti pro duris, bet tikslas buvo truputį į šalį. Tik truputį... tačiau įtampa buvo tokia stipri, jog truputis reiškė daug. Krėslas garsiai trenkėsi į dešinį tarpdurio kraštą ir atšoko atgal.

"Tu nubraukei dažus! - suspigo vidinis balsas. - O Dieve, tu palikai pėdsaką!"

Jokių įbrėžimų. Mažytis įlinkimas buvo, bet ne įbrėžimas. Ačiū Dievui! Jis pasistūmė atgal ir ėmė sukti ratus, stengdamasis pataikyti pro duris.

Motoro gausmas vėl stiprėjo, artėjo. Dabar jis girdėjo stabdant po padangomis gurgždantį sniegą.

Švelniau... na... švelniau.

Polas pasistūmė į priekį, ir ratų ašys tvirtai įstrigo tarp durų. Muistėsi iš paskutiniųjų, nors suprato, kad viskas perniek: jis įstrigo tarpdury kaip kamštis vyno butelyje - nei pirmyn, nei atgal...

Jis įsitempė paskutinį kartą, rankų raumenys virpėjo it smuiko stygos, ir krėslas, šaižiai sučirpęs, prasmuko pro duris.

"Šeroki" įsuko į įvažiuojamą keliuką.

"Ji turės paketus, - neaiškiai greitakalbe sukuždėjo vidinis balsas, - rašomojo popieriaus, o gal ir kitų daiktų, ir ji atsargiai eis apledėjusiu takeliu, o tu jau čia, blogiausia paraeity, tu dar turi laiko..."

Polas įvažiavo toliau į kambarį ir nerangiai apsisuko. Kai riedėjo pro miegamojo duris, išgirdo, jog "Šeroki" variklis nutilo.

Jis persilenkė, įsitvėrė durų rankenos ir pabandė užtrenkti duris. Tačiau spynos liežuvėlis, vis dar kyšojęs it metalinis pirštas, atsitrenkė į staktą. Polas prispaudė jį nykščiu. Tasai pasidavė, tačiau paskui sustojo neleisdamas durims užsidaryti.

Akimirksnį Polas bukai įsistebeilijo į jį, prisimindamas seną jūrininkų posakį: "Jeigu GALI būti blogai, tai ir BUS blogai".

Dieve, pasigailėk, nejaugi maža to, kad ji pražudė telefoną?

Jis atleido liežuvėlį, ir šis vėl išvirto laukan. Polas dar sykį ėmė stumti jį vidun ir pajuto, kaip tasai atsiremia į tą pačią kliūtį. Spynos viduje jis išgirdo keistą traškėjimą ir suprato, jog tai dalis nulūžusio smeigtuko. Jis kažkaip įkrito ten ir dabar neleido liežuvėliui visiškai nulįsti spynon.

Polas išgirdo, kaip atsidaro laukujės durys. Jis net išgirdo jos bambėjimą. Netgi popierinių paketų šiugždenimą.

- Nagi, pajudėk, - sušnabždėjo jis ir įniko stumdyti liežuvėlį pirmyn atgal. Kiekvieną kartą detalė pajudėdavo maždaug šešioliktąją colio dalį ir ūmai sustodavo. Polas jau negirdėjo smeigtuko traškėjimo.

- Na, pajudėk... pajudėk... pajudėk...

Jis vėl nesąmoningai pravirko, skruostais ritosi prakaitas ir ašaros, nepaisant išgertų vaistų, varstė skausmas. Jis suprato, kad teks brangiai užmokėti už šį darbą.

Bet ne tokią didelę kainą, kokią ji priverstų sumokėti, jeigu tau nepavyktų uždaryti šių prakeiktų durų, Polai.

Jis išgirdo, kaip ji atsargiai tykina artyn. Paketų čežėjimas... iš krepšio traukiamų raktų skimbtelėjimas.

- Nagi... nagi... nagi...

Šįsyk, kai jis stumtelėjo liežuvėlį, spynoje pasigirdo duslus spragtelėjimas, ir metalinė detalė sulindo per ketvirtį colio. Nepakanka, kad nekliudytų tarpdurio šono, bet vis dėlto... beveik...

- Na, prašau...

Klausydamasis, kaip Anė atidarė virtuvės duris, jis įniko dar greičiau klebenti liežuvėlį. Paskui, kaip ir tą dieną, motinai užklupus jį rūkantį, Anė linksmai sušuko: "Polai? Tai aš! Atnešiau tau popieriaus!"

Įkliuvau! Aš įkliuvau! Dieve, meldžiu, neleisk, kad ji smogtų man...

Jo pirštas mėšlungiškai tvirtai įsirėmė į liežuvėlį, ir nuskambėjo garsus trakštelėjimas - smeigtukas lūžo. Liežuvėlis visiškai sulindo į duris. Iš virtuvės atsklido atsegamos striukės užtrauktuko garsas.

Jis uždarė miegamojo duris. Spyna spragtelėjo kaip startinio pistoleto šūvis. (Ar girdėjo ji tai? Turėjo, turėjo girdėti!)

Jis pasuko savo krėslą prie lango ir, kai jos žingsniai pasigirdo hole, vis dar riedėjo.

- Aš atnešiau tau popieriaus, Polai! Miegi?

Niekada... niekada laiku... ji išgirs...

Jis paskutinį kartą patraukė valdymo rankeną ir kaip tik tą akimirksnį, kai jos raktas pasisuko spynoje, sustojo prie lango.

Raktas nerakins... smeigtukas... jai kils įtarimas.

Tačiau smeigtukas tikriausiai visas įkrito gilyn, nes raktas puikiausiai rakino. Polas sėdėjo primerkęs akis, beprotiškai vildamasis, kad pastatė krėslą tiksliai į tą pačią vietą (ar bent pakankamai arti tos vietos, kad ji nepastebėtų), tikėdamasis, jog prakaitą ant veido ir drebantį kūną ji palaikys paprasčiausia reakcija į vaistų trūkumą, o labiausiai vildamasis, kad nepaliko pėdsakų...

Tą mirksnį, kai durys atsidarė, jis nuleido akis ir pamatė, jog iš baimės nepalikti pėdsakų visiškai užmiršo svarbiausia: pakeliai su novrilu vis dar gulėjo ant kelių.

35

Šypsodamasi kiekvienoje rankoje ji laikė po paką popieriaus.

- Tai, ko tu prašei, ar ne? "Triad Modern". Du pakai ir dar du dėl viso pikto virtuvėje. Taigi tu matai...

Ji raukydamasi ir žiūrėdama į Polą nutraukė frazę.

- Tu visas šlapias nuo prakaito ir išraudęs kaip džiovininkas, - Anė patylėjo. - Kas tau darosi?

Ir nors tai privertė jo isterišką vidinį balsą vėl suspigti, kad jis įkliuvo ir tikėdamasis jos malonės gali prisipažinti, vis dėlto jam pavyko sutikti įtarų, ironišką ir nuvargusį Anės žvilgsnį.

- Manau, tu žinai, ką aš veikiau, - atrėžė jis. - Kentėjau.

Ji išsitraukė iš sijono kišenės popierinę servetėlę "Kleenex" ir nušluostė jam kaktą. Servetėlė sušlapo. Ji su apgaulingu dėmesingumu nusišypsojo Polui.

- Labai buvo bloga?

- Taip, taip. Aš dabar galiu...

- Aš tau SAKIAU, kad vedi mane iš proto. Kiek gyveni, tiek mokaisi, ar ne? Gerai, kol tu gyvas, manau, mokysiesi.

- Ar galiu dabar gauti piliules?

- Minutėlę, - tarė ji, nenuleisdama akių nuo jo prakaituoto, raudonomis dėmėmis išmušto veido. - Pirmiausia aš noriu įsitikinti, kad tau DAUGIAU nieko nebereikia. Nieko daugiau, ką galėjo užmiršti sena kvaila Anė Vilkes, nes ji nesupranta, kaip misteris Gražuolėlis rašo knygas. Man reikia įsitikinti, jog tu nenori, kad aš vėl važiuočiau į miestą ir atvežčiau tau magnetofoną, porą specialių šlepečių ar dar ko nors. Nes jeigu tu nori, aš važiuosiu. Tavo noras - man įsakymas. Aš netgi nežaisiu girdydama tave vaistais. Vėl šoksiu į Senąją Besę ir dumsiu. Taigi ką pasakysi, misteri Gražuolėli? Viską supratai?

- Aš viską supratau, - tarė jis. - Ane, prašau...

- Ir tu daugiau manęs nesiutinsi?

- Ne. Aš daugiau tavęs nesiutinsiu.

- Nes kai aš pykstu, nebesivaldau.

Ji nuleido akis. Ir įsispoksojo ten, kur buvo tvirtai suspaustos abi jo rankos, po kuriomis jis slėpė novrilą. Ji ilgai neatplėšė žvilgsnio.

- Polai? - pagaliau švelniai prabilo ji. - Polai, kodėl tu taip laikai rankas?

Jis pravirko. Jis verkė, nes jautėsi kaltas, ir būtent to jis labiausiai neapkentė. Be visko, ką ši siaubinga moteris jam padarė, dar privertė jį pasijusti kaltu. Taigi jis verkė dėl savo kaltės... ir paprasčiausio vaikiško pykčio.

Polas ašarotomis akimis pažvelgė į ją ir išmetė paskutinę kortą.

- Aš noriu savo piliulių, - tarė jis. - Ir man reikia indo. Kentėjau visą laiką, kol tavęs nebuvo, bet daugiau, Ane, nebegaliu ir nenoriu vėl apsišlapinti.

Ji švelniai nusišypsojo ir nubraukė jam nuo kaktos plaukus.

- Oi tu mano vargšeli. Tiek prisikentėjai per tą Anę, tiesa? Labai daug! Tikra sena bjaurybė!

36

Jis nebūtų drįsęs pakišti piliules po kilimu, net jeigu būtų turėjęs laiko iki jai sugrįžtant - pakeliai buvo maži, tačiau iškilimas vis tiek būtų pastebimas. Vos tik jis išgirdo, jog ji įėjo apačioje į vonią, išsitraukė juos, sukandęs iš skausmo dantis apsuko aplink save ir užsikišo už trumpikių. Aštrūs įpakavimų kampai įsirėžė į sėdmenis.

Ji grįžo su pakišamuoju indu - senamadišku, absurdišku, džiovintuvą primenančiu puodu - vienoje rankoje ir su dviem novrilo kapsulėmis bei stikline vandens kitoje.

"Dar dvi kapsulės gali tau sukelti komą ir nužudyti," - pagalvojo jis. O vidinis balsas kaipmat atšovė: na ir puiku.

Polas paėmė piliules ir išgėrė jas su vandeniu.

Ji ištiesė basoną.

- Tau padėti?

- Nereikia, pats, - atsakė jis.

Ji taktiškai nusisuko, kol jis negrabiai prikišęs savo penį prie šalto vamzdelio šlapinosi. Kai pasigirdo duslus teškėjimas, jis atsitiktinai pažvelgė į ją ir pamatė, jog ji šypsosi.

- Viskas? - kiek palaukusi paklausė ji.

- Taip.

Jis tikrai labai norėjo nusišlapinti - per visą jaudinimąsi net neturėjo laiko apie tai pagalvoti.

Anė paėmė basoną ir atsargiai pastatė ant grindų.

- Dabar grįšime į lovą, - tarė ji. - Tu tikriausiai gerokai prisikankinai... ir tavo kojos turbūt jau arijas traukia.

Jis linktelėjo, nors NIEKO nebejautė, - jos duoti vaistai ir tie, kuriuos išgėrė pats, suveikė labai greitai. Polas pradėjo prarasti sąmonę. Viską aptraukė pilkšva migla. Galvoje sukosi tik viena mintis - ji ruošėsi pernešti jį į lovą, ir reikėjo būti aklai bei kurčiai, kad nepastebėtų po jo drabužiais pūpsančių pakelių su vaistais.

Anė pristūmė krėslą prie lovos.

- Dar minutėlę, Polai, ir tu šiek tiek nusnūsi.

- Ane, ar negalėtum penkias minutes palaukti?

Ji pažvelgė į jį, rūkas tirštėjo.

- Aš maniau, kad tu labai kankiniesi.

- Taip, tu teisi, - tarė jis. - Labai skauda... ypač keliai, kur tu... oi, kur tu nesusivaldžiusi trenkei. Aš pasiruošęs pernešimui, bet man reikia penkių minučių, kad... kad...

Jis žinojo, ką norėjo pasakyti, bet tai išlėkė iš galvos į... rūką. Bejėgiškai žvelgė į ją, suprasdamas, jog netrukus ji perpras jo gudravimus.

- Duoti vaistų? - paklausė ji. Polas dėkingai palinksėjo galva. - Žinoma. Aš tik išnešiu kai kuriuos daiktus ir tuoj grįšiu.

Vos tik ji išėjo, Polas išsitraukė pakelius iš trumpikių ir paslėpė juos po čiužiniu. Rūkas tirštėjo, iš pilko virsdamas juodu.

"Užkišk juos kuo toliau, - dingtelėjo jam. - Padėk taip, kad ji negalėtų jų ištraukti su apatine paklode, kai keis patalynę. Padėk juos kuo toliau..."

Jis nustūmė paskutinį pakelį po čiužiniu, atsilošė ir pažvelgė į lubas, kur rangėsi W raidės formos suskeldėjusio tinko linijos, primenančios

Afriką, - pagalvojo jis.

Dabar aš turiu nuplaukti.

O, aš čia kaip kalėjime.

Pėdsakai, - pamanė jis. - *Ar nepalikau pėdsakų?*

Polas Šeldonas prarado sąmonę. Kai jis prabudo po keturiolikos valandų, už lango vėl snigo.

II

MIZERĖ

Literatūrinė kūryba nekelia kančių,
ji pati yra kančia

Montenis

1

Polas Šeldonas
MIZERĖS SUGRĮŽIMAS
skiriu Anei Vilkes

PIRMAS SKYRIUS

Nors Jenas Karmaiklas už jokias pasaulio brangenybes nebūtų išvažiavęs iš Mažojo Dantorpo, jam teko pripažinti, jog Kornvalyje lydavo daugiau negu bet kur Anglijoje.

Prie įėjimo ant kablio kabėjo kažkoks senas rankšluostis, net ne rankšluostis, o paprasčiausiai rankšluostinės medžiagos gabalas, kuriuo jis nusisausino savo tamsiai rudus plaukus.

Iš tolumos į prieangį atsklido styginio instrumento melodija - grojo Šopeną; jis apmirė su rankšluosčiu rankoje, įsiklausė.

Jo skruostais ritosi ne lietaus lašai, o ašaros.

Jis prisiminė Džefrio žodžius: "Tu neturi prieš ją verkti, seni. Niekada nerodyk ašarų".

Žinoma, jis buvo teisus - Džefris retai klysdavo, bet dabar, kai artinosi Mizerės išėjimas, sulaikyti ašarų buvo tiesiog neįmanoma. Jis taip mylėjo ją, jog be jos būtų paprasčiausiai žuvęs. Be Mizerės gyvenimas sustotų ir jame, ir aplink jį.

"Gimdymas buvo ilgas ir sunkus, nors ne ilgesnis ir ne sunkesnis, negu kitų jaunų moterų, o jų per savo amžių aš mačiau nemažai" - paaiškino pribuvėja. Tai įvyko apie vidurnaktį, praslinkus valandai po to, kai Džefris, kylant audrai, išlėkė ieškoti gydytojo, apie kurį vis reikliau kalbėjo pribuvėja. Kaip tik tada prasidėjo kraujoplūdis.

"Drauguži Džefri!" - garsiai tarė jis, įėjęs į didžiulę virtuvę, kur sustingusiu debesiu kabojo karštas oras.

- Jūs kažką sakėte, jaunasis šeimininke? - paklausė ponia Remidž, Karmaiklų ekonomė, kaprizinga, bet apskritai geraširdė ir meili senutė. Kaip paprastai, jos kepuraitė buvo persisukusi ir nuo mo-

ters trenkė tabaku, nors ji visus tuos metus neabejojo, kad apie jos mažytę silpnybę niekas nežino.

- Ne, nieko, ponia Remidž, - atsakė Jenas.

- Tikriausiai apsiaustas permirko. Juk viskas nuo sandėlio iki namo patvinę!

- Aš ir pats vos nenuskendau, - tarė Jenas ir pagalvojo: "Jeigu Džefris su gydytoju būtų pavėlavę bent dešimt minučių, ji tikrai būtų mirusi". Jis sąmoningai vijo nuo savęs tą mintį - ji atrodė žiauri ir šlykšti, bet kita mintis - apie tai, kaip gyventi be Mizerės - buvo dar baisesnė, todėl pirmoji dažnai vis iš kažkur išlįsdavo, gąsdindama jį savo atkarumu.

Jo niūrius apmąstymus pertraukė kūdikio verksmas. Normalus, sveikas verksmas jo sūnaus, kuris prabudo ir jau norėjo užvalgyti. Pasigirdo Anės Vilkes, Tomo auklės, balsas; keisdama palas, ji tyliai kalbino vaiką.

- Štai koks balselis pas mus nuskardeno, - tarė ponia Remidž.

Kažkurį akimirksnį Jenas susivokė tapęs tėvu, ir ši mintis jį labai nustebino. O paskui jis išgirdo žmoną sakant:

- Sveikas, mielasis!

Jis atsigręžė ir pažvelgė į Mizerę, savo mylimąją. Ji šiek tiek svirduliuodama stovėjo ant slenksčio, ant pečių krito nuostabaus, nepakartojamo atspalvio rusvi it rusenantys angliukai plaukai. Ji vis dar buvo išblyškusi, tačiau Jenas pastebėjo, kad skruostai jau po truputį rausvėja. Tamsių ir gilių akių vyzdžiuose tarsi maži briliantai ant tamsaus dėklo aksomo šokčiojo lempos atšvaitai.

- Brangioji! - sušuko jis ir puolė prie jos kaip ir tada Liverpulyje, kai visi manė, jog ją pagrobė gangsteriai. Puskvaišis Džekas Vikeršamas net prisiekinėjo.

Ponia Remidž staiga prisiminė kažką užmiršusi prieangyje ir ramiai šypsodamasi išėjo, palikdama juos vienus.

Ji ir pati kartais pagalvodavo, kaip būtų susiklostęs jų gyvenimas, jeigu tą tamsią, audringą naktį prieš du mėnesius Džefris su daktaru būtų valandą

pavėlavęs. Arba jeigu būtų nepavykęs tas kraujo perpylimo eksperimentas, kai jaunasis šeimininkas taip drąsiai davė savo kraują Mizerei.

- Et, gyvenimas, gyvenimas... - sumurmėjo ji ir ėmė skubiai leistis žemyn į holą.

"Apie kai kuriuos dalykus geriau negalvoti", - dingtelėjo jai. Jos šeimininkas pats dažnai tai kartojo, bet abu jie žinojo, kad duoti patarimus kur kas lengviau, negu jų laikytis.

Jenas stipriai prisispaudė Mizerę, ir jam pasirodė, kad tuoj uždus nuo jos šiltos ir švelnios odos kvapo.

Jo ranka nuslydo per jos krūtinę, ir jis pajuto dažną jos širdies pulsą.

- Jeigu tu būtum mirusi, aš mirčiau kartu su tavim, - sušnibždėjo jis.

Ji apsivijo rankomis jo kaklą ir tvirčiau prisispaudė prie jo krūtine.

- Liaukis, mielasis, - sukuždėjo Mizerė, - nekalbėk kvailysčių. Aš čia, su tavimi. Nagi, pabučiuok mane. Jeigu ir mirsiu, tai tik dėl to, kad pernelyg stipriai noriu tavęs.

Jis įsisiurbė į jos lūpas, ir jo rankos paniro į švelnių plaukų bangas. Akimirksniu viskas kažkur dingo, ir jie visame pasaulyje buvo vieni.

2

Anė padėjo mašinėle atspausdintus puslapius ant staliuko prie jo lovos. Jis pažvelgė į ją, laukdamas, ką Anė pasakys. Ir nors buvo labai smalsu, Polas nė kiek nesinervino, tik stebėjosi, kaip pasirodė lengva grąžinti į gyvenimą Mizerę. Tai senamadiškas melodramos pasaulis, ir vis dėlto grįžimas į jį anaiptol nebuvo, kaip jis tikėjosi, nemalonus - priešingai, tai veikė raminančiai, tarsi apsiautum senas patogias šlepetes.

Todėl jam tiesiog atkaro žandikaulis, kai Anė pasakė:

- Tai neteisinga.

- Tu... tau ką, nepatiko?

Jis nepatikėjo savo ausimis. Kaip jai galėjo kiti pasakojimai apie Mizerę patikti, o šis ne?! Jo stilius toks artimas "Mizerei", kartais net absurdiškai, - pavyzdžiui, toje vietoje, kur senoji ponia Remidž slapčia sandėliuke uosto tabaką arba kur Jenas su Mizere stumdosi kaip du se-

nų gerų laikų įsimylėjėliai, grįžtantys namo po šokių mokykloje, o ir visa kita taip pat...

Dabar jau ji atrodė sutrikusi.

- Ar man patinka? Aišku, patinka. Tai puiku. Kai Jenas ją apkabino, aš tiesiog negalėjau susilaikyti nepravirkusi, - jos akys iš tikrųjų paraudo. - Ir Tomo auklę tu pavadinai mano garbei... Tai taip miela...

"Taip, tai, be abejo, puiku, - pagalvojo jis. - Ir, beje, mieloji, iš pradžių vaiko vardas buvo Sinas, jeigu tave tai domina, bet aš pakeičiau jį, nes buvo pernelyg daug "n", kurias tenka įrašinėti ranka."

- Tada aš tavęs nesuprantu.

- Taip, nesupranti. Aš nesakiau, jog man nepatiko, aš pasakiau, kad tai neteisinga. Tai melas. Tau teks kai ką pakeisti.

Taip... O kadaise jis manė, kad ji puiki skaitytoja. Oi, vaikine. Reikia pripažinti, Polai, - kai tu klysti, tai visu šimtu procentų. Vadinasi, Pastovusis Skaitytojas virto Beširdžiu Redaktoriumi.

Nors jokio redaktoriaus nė kvapo nebuvo, ir Polas puikiausiai tai suprato, jo veidas savaime įgavo nuoširdaus dėmesingumo išraišką, kaip tai atsitikdavo visuomet, jam besiklausant redaktoriaus. Šią išraišką jis pats vadino KUO GALIU BŪTI NAUDINGAS, PONIA? Nes daugelis redaktorių primena moteris, kurios atvažiuoja į techninio aptarnavimo stotį ir prašo mechaniko pritvirtinti tą detalę, kuri barška po kapotu arba pataisyti tai, kas kliūva po sparnu ir skleidžia siaubingą girgždėjimą, ir viskas turi būti padaryta per valandą. "Nuoširdaus dėmesingumo" išraiška - būtent tai, ko reikia, nes ji paglosto redaktoriaus savimeilę, ir šis kartais gali net atsisakyti kokios nors kvailos savo idėjos.

- Kodėl tai melas? - paklausė jis.

- O štai kodėl. Džefris išjojo gydytojo, - tarė ji. - Čia viskas teisinga. Jis tikrai išjojo. Tai įvyko 38 skyriuje. Tačiau visa esmė, jog gydytojas, kaip pats puikiausiai žinai, neatvyko, nes kai Džefris bandė peršokti tą idiotišką pono Krenthorpo tvorą, - aš labai tikiuosi, kad tas niekšas "Mizerės sugrįžime" bus nubaustas, - arklys pasibaidė. Džefris nukrito ir susilaužė petį bei kelis šonkaulius. Jis pragulėjo visą naktį lietuje, kol jį paėmė pro šalį bandą ginęs berniūkštis. Taigi gydytojas taip ir neatvyko. Supranti?

- Taip, - staiga jis pajuto, jog negali atplėšti nuo jos akių. Jis manė, kad ji bando dėtis redaktore ar net bendraautore, aiškindama jam, kaip ir ką rašyti, bet, pasirodo, yra ne taip. Štai kad ir tas misteris Krenthorpas bei jo idiotiška tvora. Ji TIKĖJOSI, jog jis bus nubaustas, bet nereikalavo to. Į pasakojimo kūrimo procesą Anė žiūrėjo kaip į kažką objektyviai vykstantį, nepaisant akivaizdžios jos kontrolės. Tačiau kai ko tiesiog neįmanoma pavaizduoti. Ko tu besigriebtum, tai būtų ne protin-

giau, negu dalinti proklamacijas, atšaukiančias traukos dėsnį, arba žaisti stalo tenisą su plyta.

Ji iš tikrųjų buvo ir liko Pastovi Skaitytoja, tačiau net Pastovus Skaitytojas dar ne Pastovus Gerbėjas.

Ji neleido jam nužudyti Mizerės, bet neleis apgaulės pagalba jos ir į gyvenimą grąžinti.

"Viešpatie, bet juk aš jau nužudžiau ją, - pavargęs pagalvojo jis. - Ką gi man dabar daryti?"

- Kai buvau maža, - tarė ji, - rodydavo tokius kino serialus, po vieną seriją per savaitę. Apie Paslaptingą Keršytoją ir Flešą Gordoną, apie Frenką Baką, kuris medžiojo Afrikoje laukinius žvėris ir galėjo žvilgsniu tramdyti liūtus bei tigrus. Prisimeni?

- Aš tai prisimenu, bet tu negali jų prisiminti, Ane, - galbūt tu matei juos per televizorių arba tau pasakojo vyresnysis brolis ar sesuo.

Moteris įsižeidusi suspaudė lūpas, ir ant jos smakro akimirksniu atsirado daugybė duobučių.

- Nagi, tęsk, kvaily, tęsk! Taip, aš turėjau vyresnį brolį, ir mes šeštadieniais eidavome kartu į kiną. Tai buvo Beikersfilde, Kalifornijoje, kur aš užaugau. Man visada labai patikdavo ir kino kronika, ir animaciniai filmukai, ir pilnametražiai, kuriuos aš žiūrėdavau prieš kiekvieną seriją. Ir paskui, jeigu man nusibosdavo pamokos arba tekdavo sėdėti su misis Krenmic, kuri gyveno vienu aukštu žemiau, vaikais, aš visą savaitę galvodavau apie juos. Aš tiesiog nepakenčiau jos vaikų.

Anė susmąsčiusi įsispoksojo į kampą ir nugrimzdo į tylą. Ji tarsi atsijungė, ir tai įvyko pirmą kartą per keletą dienų. Polas pasijuto nejaukiai - jeigu tai rodo, kad jos bloga nuotaika, jam geriau užtrenkti liukus.

Po kurio laiko ji atsipeikėjo ir kaip visada kiek nustebusi apsidairė, tarytum nesitikėdama vėl išvysti šį pasaulį.

- Labiausiai mėgau seriją apie Žmogų-raketą. Šeštosios serijos "Mirtis danguje" arba devintosios - "Žiaurusis likimas" pabaigoje, kai jo kosminis laivas darė energetinį šuolį, jis galėjo prarasti sąmonę. Jis galėjo būti pririštas prie kėdės degančiame pastate; kartais tai būdavo automobilis be stabdžių, kartais - nuodingos dujos arba elektros srovė...

Apie visa tai Anė kalbėjo su neįtikėtinu švelnumu, kuris atrodė jai itin nebūdingas.

- Jį vadino Klifu-kabintoju, - išdrįso prabilti jis.

Ji susiraukė:

- Nežinau, prasmirdėli tu nelaimingas! Aš kartais pagalvoju, jog tu manai, kad esu siaubingai kvaila.

- Ne, Ane, tikrai ne.

Ji piktai numojo ranka, ir Polas suprato, kad neverta jos pertraukinėti, bent jau šiandien.

- Būdavo įdomu įsivaizduoti, kaip jam pavyktų iš ten ištrūkti. Kartais man pavykdavo, o kartais - ne.

Ji įdėmiai pažvelgė į Polą - idant įsitikintų, jog jis klausosi. Polas pagalvojo, jog klausosi jos pakankamai atidžiai ir nieko nepraleižia.

- Pavyzdžiui, jis praranda sąmonę lėktuve. Paskui atsigauna, susiranda po sėdyne seną parašiutą, užsideda jį ir iššoka iš lėktuvo. Ir to pakanka.

"Tūkstančiai anglų kalbos ir literatūros mokytojų nesutiktų su tavim, mieloji, - pagalvojo Polas. - Tai, apie ką tu kalbi, ne kas kita, kaip tik *deus ex machina*. Dievas iš mašinos, kurį naudodavo senovės graikų amfiteatre. Kai veikėjas dėl autoriaus kaltės atsidurdavo kebliose situacijose, iš dangaus nusileisdavo gėlėmis papuoštas sostas, veikėją pasodindavo į jį ir perkeldavo į saugią vietą. Ir visiškam kvailiui aišku, kad herojų išgelbėdavo Dievas, nors šis Dievas - šiuolaikiniu žargonu jį būtų galima pavadinti "senu-parašiutu-po-sėdyne-lėktuve" - išėjo iš mados maždaug 1700 metais. Taigi, mieloji Ane, tu, atrodo, nesidomi naujienomis. Nors, beje, tokie šedevrai, kaip serialas apie Žmogų-raketą arba Nansės Driu knygos, be abejo, yra išimtis".

Ir čia (jis niekada neužmirš to siaubingo momento) Polas vos nepratrūko juoktis. Turint omeny jos nuotaiką tą rytą, tai galėjo sukelti itin nemalonias pasekmes. Todėl jis prisidengė burną ranka, kad paslėptų šypseną, kuri tiesiog plėšė burną nuo ausies iki ausies, ir pabandė suvaidinti kosulio priepuolį.

Anė ėmė daužyti jam per nugarą iki skausmo.

- Geriau?

- Taip, ačiū.

- Man tęsti, Polai, ar tu dar ruošiesi čiaudėti? Gal atnešti kibirą, jeigu norėsi nusišnirpšti?

- Ne, Ane. Prašau tęsti. Viskas, ką kalbi, tiesiog nuostabu.

Ji šiek tiek aprimo.

- Kai jis rado po sėdyne parašiutą, tai buvo teisinga. Gal ne itin realistiška, bet pagal visas taisykles.

Jis truputį išsigando - toks jos įžvalgumas negalėjo negąsdinti. Paskui pagalvojo, jog sąlygiška prasme žodžiai "teisinga" ir "realistiška" gali būti sinonimai, bet tik sąlygiška.

- Tačiau čia kitas atvejis, - tęsė ji. - Tai, ką tu rašei vakar, visiškai neatitinka to, ką tu man davei šiandien. Prašau, Polai, paklausyt.

- Aš klausausi.

Ji atidžiai pažvelgė į jį, tarsi tirdama, ar jis nejuokauja. Tačiau jo veidas liko išblyškęs ir rimtas sąžiningo studento veidas. Juoko protrūkio nebuvo nė žymės. Jis suprato, kad ji viską žino apie *deus ex machina,* gal tik pavadinimo ne.

- Gerai, tarė Anė, - tai buvo serija apie sugadintus stabdžius. Negeri vyrukai pasodino Žmogų-raketą į mašiną be stabdžių (bet niekas nežinojo, kad jis Žmogus-raketa). Paskui jie užrakino visas duris ir paleido automobilį nuo kalno vingiuotu keliu. Turiu pasakyti, jog tądien aš negalėjau nusėdėti kėdėje.

Ji sėdėjo ant jo lovos krašto, o jis - priešais ją savo krėsle. Po kelionės į vonią ir koridorių buvo praėjusios jau penkios dienos, taigi jis jautėsi visiškai atsigavęs, ir atsigavęs kur kas greičiau, negu tikėjosi. Jeigu ne kosulys, jį būtų buvę galima laikyti visiškai sveiku.

Anė bukai spoksojo į kalendorių, kur besišypsantis berniukas sliuogė ant rogučių per begalinį vasarį.

- Tad štai. Tai buvo vargšas senas Žmogus-raketa, įgrūstas į automobilį su sugadintais stabdžiais be savo specialių reikmenų ir net be šalmo. Jis bandė ištrūkti, atidarydamas šonines duris. Taigi rūpesčių jam pakako kaip vienarankiui laikraščių klijuotojui.

Polas staiga aiškiai suprato, kaip ši žiauri melodramatiška scena gali būti kupina neramaus laukimo. Fonas perkreiptas, viskas juda, lekia žemyn nuo kalno. Žmogaus-raketos koja (jis aiškiai įsivaizdavo vyro koją, apautą pagal keturiasdešimtųjų metų madą batu su atviru priekiu) desperatiškai spaudžia pedalą. Smūgis petimi į duris. Dar smūgis.

Žinoma, kvaila ir neliteratūriška, bet iš to gali šis tas išeiti, kas priverstų suspurdėti širdį.

Nereikės net viskio: tai fantastiškas provincialios popkultūros pakaitalas.

- O paskui tu matai, jog kelias baigiasi skardžiu. Ir visi supranta, kad jei Žmogus-raketa neištrūks iš mašinos, jam galas. Mama! Ir čia rodo, kaip automobilis privažiuoja, Žmogus-raketa bando išmušti duris, ir paskui jis... rieda toliau? Mašina išlekia į orą ir krenta į vandenyną. Tik užpakalinė dalis trenkiasi į skardžio kraštą ir užsidega. O po to pasirodo užrašas: “Kitą savaitę žiūrėkite II dalį - “Drakono skrydis”.

Ji tvirtai sunėrė rankas, o jos didelė krūtinė greitai kilnojosi.

- Po to, - tarė ji, - aš jau negalėjau žiūrėti filmo. Ir visą kitą savaitę aš ne šiaip galvojau apie Žmogų-raketą, aš NESILIOVIAU APIE JĮ GALVOJUSI. Kaip jam pavyko išsigelbėti? Aš negalėjau nuspėti. Kitą šeštadienį jau vidurdienį stovėjau prie kino teatro, nors kasą turėjo atidaryti tik be penkiolikos dvi, o seansas prasidėjo antrą.

Bet Polai! Tu net neįsivaizduoji, kas įvyko!

Polas nieko neatsakė, bet jis galėjo įsivaizduoti. Jis žinojo, kaip stipriai gali kažkas patikti, pavyzdžiui, tai, ką jis parašė, nors ji pareiškė, kad tai neteisinga, ir pasakė ne kaip redaktorius savo literatūrines abejones, o kaip tvirtą Pastovaus Skaitytojo įsitikinimą. Jis suprato ir, keista, jam buvo gėda. Ji pasirodė visiškai teisi. Tai, ką jis parašė, buvo melas.

- Nauja serija prasidėdavo tuo, kuo baigdavosi ankstesnė. Rodė, kaip jis važiuoja keliu žemyn, rodė skardį ir kaip jis daužosi į duris, bandydamas jas atidaryti. Ir paskui, likus sekundei iki to, kai mašina nulėks nuo skardžio, durys atsidaro, ir jis iškrenta ant kelio! Automobilis nudarda žemyn, ir visi vaikai salėje vienbalsiai ir džiaugsmingai aikteli, nes Žmogus-raketa išsigelbėjo. BET NE AŠ! Aš visiškai apkvaitusi pradėjau vapėti: "Tai ne tas, ką rodė praeitą savaitę! Tai ne tas, ką rodė praeitą savaitę!"

Anė pašoko ir ėmė žingsniuoti po kambarį - galva nuleista, užkritę plaukai rėmina veidą, rankos sunertos, akys blizga.

- Mano brolis stengėsi priversti mane nutilti, o kai aš nenutilau, jis uždengė man ranka burną. Aš kirtau jam per ranką ir vėl užrikau: "Tai ne tas, ką rodė praeitą savaitę! Jūs ką, tokie kvailiai, kad nesuprantate? Ar atmintis sušlubavo?!" O mano brolis pasakė: "Ane, gal tu nenormali?" Bet aš žinojau, kad aš normali! Atėjęs direktorius pareiškė, kad jei nenutilsiu, turėsiu išeiti, o aš atšoviau: "Galite nesijaudinti, aš vis tiek ruošiuosi išeiti, nes tai bjaurus melas, ne tai, ką rodė praeitą savaitę".

Ji pasižiūrėjo į jį, ir Polas aiškiai jos akyse pamatė žmogžudystę.

- Jis neištrūko iš tos prasmirdusios mašinos. Ji nusirito nuo skardžio ir įkrito į vandenyną, o jis buvo viduje. Tu supranti?

- Taip, - atsakė jis.

- TU TAI SUPRANTI?!

Ji kaip laukinė šoko prie Polo, ir jis pagalvojo, jog ji vėl nori sukelti jam skausmą - bent jau dėl to, kad negali to padaryti niekšams, kurie primelavo, esą Žmogus-raketa suspėjo ištrūkti iš mašinos. Jis nejudėjo. Pro langą, kurį ji pati ką tik atvėrė, matė jos šiandieninių protrūkių šaltinį praeity. Jis jautė visą neteisybę, kurią jautė ji, ir jam buvo skaudu, nepaisant šios nuoskaudos vaikiškumo.

Ji netrenkė jam, tik griebė už chalato ir prisitraukė taip, kad jų veidai kone susilietė.

- SUPRANTI?

- Taip, Ane, taip.

Ji pervėrė Polą įtūžusiu žvilgsniu, bet tikriausiai nepamatė jo veide melo šešėlio, nes po akimirksnio su pasidygėjimu nustūmė jį atgal į krėslą.

Polą surietė nuo aštraus skausmo, kuris tačiau greitai atlėgo.

- Tada tu žinai, kas neteisinga, - tarė ji.

- Atrodo, žinau, - atsakė Polas ir pagalvojo: "Bet, velniai griebtų, nežinau, kaip tai ištaisyti".

Tačiau kaipmat kitas balsas pasakė: "Nesvarbu, ką tu žinai ar nežinai. Nes jeigu nesugalvosi būdo atgaivinti Mizerę taip, kad ji patikėtų, - ji paprasčiausiai tave užmuš".

- Vadinas, padaryk viską kaip reikia, - griežtai tarė ji ir išėjo iš kambario.

3

Polas pažvelgė į rašomąją mašinėlę. Ji buvo čia.

"N"! Jis niekada nebuvo susimąstęs, kiek kartų spausdintoje eilutėje pasikartoja raidė "n".

"O aš maniau, kad tu patikimas vyrukas, - tarė rašomoji mašinėlė. Polo vaizduotėje tai buvo lūžinėjantis nosinis balsas. Jaunuolio su "Vinčesteriu" iš Holivudo vesterno balsas, vaiko, kuris atkakliai bando įsigyti reputaciją čia, Dedvude. - Tačiau tu ne toks šaunuolis. Velniai griebtų, tu net neįstengei pamaloninti šios storos puskvaišės eksslaugės. Galbūt šioje avarijoje tau ir rašytojo gyslelė nutrūko... taip, tik ji jau nesuaugs".

Jis atsilošė, kiek leido krėslas, ir užsimerkė. Jos nepasitenkinimą būtų buvę lengviau pakęsti, jeigu būtų įmanoma visą kaltę suversti skausmui, bet šis jau po truputį rimo.

Pavogtos piliulės gulėjo po čiužiniu. Jis nepaėmė nė vienos, nors galėjo tai padaryti bet kuriuo momentu. Užtekdavo Anei pasirodyti, kad jis tam nesiryžtų. Jis neabejojo, jog ji būtų suradusi vaistus, jeigu jai būtų šovę į galvą apversti čiužinį. Vis dėlto liko nors koks šansas.

Po kivirčo dėl popieriaus tarp jų nebeįvyko jokių konfliktų. Jis vis pagalvodavo - nejaugi ji mano, kad užkabino jį ant kabliuko su tomis piliulėmis?

Nagi, Polai, pirmyn - tu, atrodo, truputį dramatizuoji.

Ne, jis nedramatizavo. Prieš tris naktis, įsitikinęs, kad ji viršuje, slapčia išsitraukė dėžutes ir perskaitė viską, kas buvo užrašyta ant etiketės, nors pakako žinoti pagrindinę sudėtinę dalį. Gal tu tikėjaisi, kad tai raminantys R-O-L-A-I-D-S, bet tai novrilas K-O-D-E-I-N-A-S.

Tu sveiksti, Polai, tai faktas. Žemiau kelių tavo kojos rausvos kaip keturių metų vaiko. Dabar tau užteks ir aspirino. O novrilas - tai ne tau, geriau jį sušerk beždžionei.

Jam teks atsisakyti tablečių. Kol to nepadarys, ji laikys jį krėsle, prirakinusi novrilo piliulių grandine.

Gerai, vieną piliulę aš prarysiu, o kitą vis pasikišiu po liežuviu. Paskui, kai ji išneš stiklinę, paslėpsiu po čiužiniu. Tik ne šiandien. Aš nepasiruošęs pradėti šiandien, pradėsiu rytoj ryte.

Ir jis aiškiai išgirdo, kaip Baltųjų Valdovė sako Alisai: "Čia mūsų darbai jau padaryti vakar, ir mes planuojame jų imtis rytoj, bet mes niekada nedarom jų šiandien".

"Cho-cho, Polai, tu per daug įsisiautėjai, tikras sukilėlis", - chuligano ir dykaduonio balsu pareiškė rašomoji mašinėlė.

- Mes, "prasmirdę menkystos", niekada nieko gero nedarom, nors labai stengiamės, - sumurmėjo jis.

Na, tau geriau pasvarstyti apie visus narkotikus, kuriuos vartojai, ir rimtai pasvarstyti.

Jis nusprendė, jog vos tik parašys pirmą skyrių taip, kad jis patiktų Anei ir neatrodytų jai melas, kaipmat atsisakys kai kurių vaistų.

Viena jo esybės pusė - ta, kuri nepakentė jokių, net teisingiausių redaktoriaus pastabų, - negalėjo sutikti su tuo, kad Anė "pusprotė slaugė", kad ne jai spręsti, kas gerai ir kas blogai ir kad ji ne tik žaidžia, bet ir blefuoja.

Tačiau kita jo pusė - kur kas jautresnė - protestavo ir nesutiko su pirmąja. Kai tik juos surado, jis būtų iš karto supratęs, kad tai geras daiktas. Tikri narkotikai būtų jam padėję normaliai parašyti tai, ką jis davė jai vakar perskaityti, ir jam nebūtų išėjęs toks niekalas kaip šis, dėl kurio veltui sugaišo tris dienas. Palyginti su jo kitais kūriniais, šitas sudilusio dvylekio nevertas.

Argi jis nežinojo, kad visa tai neteisinga? Tai buvo nepanašu į jį. Darbas ėjosi kaip niekada skausmingai, ir krepšys buvo pilnas prirašytų lapų su maždaug per vidurį besibaigiančiu tekstu: "Mizerė atsigręžė į jį, jos akys žibėjo, o lūpos šnibždėjo stebuklingus žodžius, idiote, BET JUK TAI VISIŠKAI NE TAI!!!" Jis imdavo įnirtingai traukyti lapus iš mašinėlės, tarsi nuo to, kaip jis parašys, priklausytų ne šiaip jo vakarienė, o visas gyvenimas. Panašios mintys, žinoma, nebuvo teisybė, bet labai priminė tiesą. Iš tikrųjų viskas buvo labai lėkšta ir banalu. Dirbti sekėsi sunkiai, nes jis melavo ir pats tai žinojo.

"Juk ji tave mato kiaurai, kvaily nelaimingas, - tarė rašomoji mašinėlė. Jos balsas kaip ir anksčiau buvo bjaurus ir akiplėšiškas. - Ką, sakysi ne? Ir apskritai, ką ruošiesi daryti?

Jis suprato, kad jam teks kažko imtis, ir kuo greičiau, nors nežinojo ko. Jos nuotaika šiandien ryte jam labai nepatiko. Polas manė, jog jam dar labai pasisekė, kad ji vėl nesulaužė kojų ar, išreikšdama savo nepa-

sitenkinimą knyga, nedavė išgerti benzino. Turint omeny unikalią Anės pasaulėjautą, panašūs kritikos pasireiškimai buvo labai įmanomi. Jeigu jis ištrūks iš čia, reikės parašyti Kristoferiui Heilui. Heilas į Niujorko "Times" rašydavo knygų recenzijas. Laiške būtų sakoma: "Aš dėkojau likimui, kai mano redaktorius paskambinęs pranešė, jog dienraštyje "Times" išspausdinta tavo parašyta mano knygos recenzija. Tu visada suskeldavai ką nors gero, drauguži Krisai, nors, kaip pats žinai, ir tu esi kartą mane sulyginęs su žeme. Šiaip ar taip, aš paprasčiausiai norėjau pasakyti, kad tęstum ta pačia dvasia toliau. Ar netgi padarytum kai ką blogesnio. Aš atradau naują kritikos būdą, drauguži, ir mes pavadinsime jį "Mėsa koloradiškai" arba "Grindų plovimo kibirų mokykla". Po tokios kritikos tavo pavaldiniai vaikščios gatvėmis ant pirštų galų ir atsargiai dairydamiesi."

Tai, žinoma, labai įdomu, Polai, siuntinėti kritikams meilės laiškelius. Bet ar tau neatrodo, kad prieš geriant arbatą reikia nors arbatinuką susirasti.

Taip. Iš tiesų.

Rašomoji mašinėlė stovėjo ir šypsodamasi spoksojo į jį.

- Neapkenčiu tavęs, - burbtelėjo Polas ir nusigręžė į langą.

4

Po ekspedicijos į vonią prasidėjusi pūga siautė dvi dienas, ir per tą laiką išaugo maždaug aštuoniolikos colių aukščio pusnys. Kol pro debesis pagaliau prasiskverbė saulės spinduliai, Anės "Šeroki" jau priminė kupranugario kuprą, jo kontūrai vos matėsi ant kelio.

Tačiau dabar vėl išlindo saulė ir dangus nusigiedrijo. Saulė ne tik švietė, bet ir šildė - sėdėdamas jis jautė jos šilumą. Vėl ėmė lašėti varvekliai. Akimirksniu jis prisiminė ten, po sniegu, likusį savo automobilį, o paskui paėmė popieriaus lapą ir įkišo jį į mašinėlę. Kairiajame viršutiniame kampe jis atspausdino žodžius "Mizerės sugrįžimas", o dešiniame pažymėjo 1. Jis spaudė klavišus stipriau negu reikia, kad ji suprastų, jog jis kažką rašo. Bent jau kažką.

Dabar visa ta tuščia balta erdvė po žodžiais "Pirmas skyrius" jam priminė apsnigtą krantą, kur jis galėjo nukristi ir sušalęs žūti.

Afrika.

Kol kas jie žaidė teisingai.

Šis paukštis iš Afrikos.

Po sėdyne buvo parašiutas.

Afrika.

O dabar aš turiu užsigerti.

Jo mintys maišėsi, nors jis žinojo, kad to neturi būti. Jeigu ji užeis ir pamatys, jog užuot dirbęs jis užsiiminėja niekais, ji tiesiog padūks iš įtūžio, bet jis vis tiek nesipriešino. Jis ne šiaip snaudė, o tam tikra prasme svarstė, žiūrėjo, ieškojo.

Ieškojo? Ko gi tu ieškojai, Polai?

Tai buvo aišku. Lėktuvas atliko energetinį šuolį. O jis po sėdyne ieškojo parašiuto. Na, kaip, tiks? Ar tai pakankamai teisinga?

Bus gerai. Ieškoti po sėdyne parašiuto - tai teisinga. Gal nelabai realistiška, bet teisinga.

Mama dvi vasaras iš eilės vežė jį į vaikų stovyklą Maldene, ir ten jie žaisdavo tą žaidimą... Kai jie susėsdavo ratu ir žaisdavo kažką panašaus į šiuos kino serialus, jis visada laimėdavo... Kaipgi vadinosi tas žaidimas?

Jis aiškiai įsivaizdavo penkiolika dvidešimt berniukų ir mergaičių, sėdinčių ratu žaidimo aikštelės pavėsyje, vilkinčių marškinėlius su Maldeno vaikų stovyklos emblema ir atidžiai klausančių auklėtojo, kuris aiškina žaidimo taisykles. "Ar sugebėsi?" - štai taip vadinosi žaidimas. Jis labai priminė dvikovą, tas žaidimas, kurį tu žaidei, Polai, ir būtent taip vadinasi žaidimas, kurį tu dabar žaidi, ar ne?

Taip. Jis manė, jog taip ir yra. "Ar sugebėsi?" auklėtojas pradėdavo pasakojimu apie žmogų, vardu Nerūpestingasis Kariganas. Šis Nerūpestingasis pasiklydo Pietų Amerikos džiunglėse. Staiga jis apsidairo ir mato, jog už jo liūtai, kairėje - liūtai, dešinėje - liūtai ir - o Dieve! - priekyje taip pat liūtai! Trumpai tariant, jis iš visų pusių apsuptas liūtų, ir jie sėlina artyn. Kol kas šios katytės niekur neskuba, nes dar tik penkios valandos, ir vakarienei jos turės šį užsižiopsojusį Nerūpestingąjį, nes kaip ir visi Pietų Amerikos liūtai jos labai mėgsta gerai pavakarieniauti.

Auklėtojas turėjo sekundmatį, ir Polas Šeldonas stulbinančiai aiškiai išvydo jį priešais save, nors paskutinį kartą, jausdamas jo sidabrinę vėsą, laikė rankose kone prieš trisdešimt metų. Jis vėl regėjo varinį ciferblato dangtelį, mažytę, dešimtąsias sekundės dalis fiksuojančią rodyklę apačioje ir fabriko ženklą su miniatiūrinėmis raidelėmis - "ANNEX".

Auklėtojas apžvelgdavo ratą ir pasirinkdavo kurį nors vaiką.

"Danieliau, - sakydavo jis, - ar sugebėsi?" Tardamas paskutinį žodį, jis nuspausdavo sekundmatį.

Po to Danielius turėdavo lygiai dešimt sekundžių pratęsti istoriją. Jeigu per tą laiką jis nepradėdavo kalbėti, turėdavo palikti ratą. Bet jeigu sugebėdavo išgelbėti Kariganą iš liūtų nasrų, auklėtojas apžvelgdavo visus sėdinčius rate ir užduodavo dar vieną klausimą, kad atstatytų atminty visą situaciją. Klausimas skambėjo taip: "Ar tai tiesa?"

Pirmosios šio žaidimo dalies taisyklės buvo tarsi sudarytos pačios Anės. Nereikėjo jokio realistiškumo, tik sąžiningumo. Danielius, pavyzdžiui, galėjo pasakyti: "Bet Kariganas, laimei, turėjo "Vinčesterį" ir krūvą šovinių. Jis nušovė du tris liūtus, o kiti išsilakstė kas kur".

Tačiau dešimt sekundžių buvo visai nedaug, ir per tą laiką buvo sunku ką nors sugalvoti, kur kas lengviau pameluoti. Todėl kitas vaikas visiškai galėjo išdrožti: "Ir kaip tik tuo metu nusileido milžiniškas paukštis - manau, tai buvo Andų kondoras. Kariganas Nerūpestingasis griebė jį už kaklo ir nuskrido kuo toliau nuo pavojingos vietos".

Kai auklėtojas paklausdavo: "Ar tai tiesa?", tu turėjai pakelti ranką, jei sutikai su tuo, arba nepakelti, jeigu ne taip. Tada pasakęs apie Andų kondorą, be abejo, iškristų iš žaidimo.

"Ar sugebėsi tu, Polai?"

Taip. Tik taip galiu išlikti gyvas. Tik taip pagausiu du zuikius ir nieko neprarasiu. Todėl kad aš sugebėsiu ir man nėra ko atsiprašinėti, velniai griebtų.

Daug kas rašo ir geriau už mane bei supranta, ką žmonės mėgsta, o ko - ne. Aš žinau. Bet kai po jų pasakojimo auklėtojas klausia publikos: "Ar tai tiesa?", tik keletas pakelia ranką. Tačiau jie kelia ranką už mane... arba už Mizerę... manau, tai tas pat.

Ar aš sugebėsiu? Žinoma. Galvą guldau, sugebėsiu. Pasaulyje daug dalykų, kurie ne mano jėgoms, tik ne tai. Ar mokydamasis mokykloje galėjau nors kartą pagauti kamuolį? Aš nesugebu laikyti liežuvio už dantų, nesugebu važinėti ant ratukų, nesugebu groti gitara. Du kartus bandžiau vesti, bet nesėkmingai. Bet jeigu nori, kad aš tave sudominčiau, įbauginčiau ar pradžiuginčiau, priversčiau verkti ar juoktis, tu nesumaišei adreso. Tai aš sugebu. Aš galiu padaryti taip, kad tu juoksiesi ir verksi, mylėsi ir neapkęsi tiek, kiek norėsiu aš, kol tu pats paprašysi pasigailėti. AŠ GALIU.

Kažkur jo svajonės gelmėje sušnibždėjo akiplėšiškas rašomosios mašinėlės balsas.

Ir ką gi mes matome, draugužiai? Mes matome tik du dalykus, kurių labai daug: daug kalbų ir daug tuščios vietos.

Ar tu sugebėsi?

Taip. Taip!

Ar tai tiesa?

Ne. Jis sumelavo. "Mizerės vaike" gydytojas nebuvo atėjęs. Tu, žinoma, galėjai ir užmiršti, kas įvyko praeitą savaitę, bet akmeniniai stabai niekada nieko neužmiršta. Polui teks išeiti iš žaidimo. Dabar aš turiu užsigerti. Dabar aš turiu...

5

..."užsigerti", - sumurmėjo jis ir apsivertė ant kito šono. Jo kairė koja kryptelėjo, ir pervėrusi skausmo strėlė galutinai prižadino. Praėjo penkios minutės. Jis girdėjo, kaip Anė virtuvėje plauna indus. Paprastai darbuodamasi namie, ji niūniuodavo, bet ne šiandien; girdėjosi tik lėkščių tarškėjimas kriauklėje bei įprastas tekančio vandens šniokštimas. Dar vienas blogas ženklas. "Specialus metereologinis pranešimas Šeldono grafystės rajonams: iki septynioliktos valandos gali kilti uraganas. Kartoju - iki septynioliktos valandos..."

Bet metas liautis žaidus ir imtis darbo. Ji nori, kad Mizerė grįžtų į gyvenimą, bet tai turi įvykti teisingai. Jeigu jis sugebės tai padaryti šiandien ryte, galbūt išvengs depresijos, kuri, kaip jis aiškiai jautė, artėjo it nuo kalno lekiantis traukinys sugedusiais stabdžiais.

Parėmęs ranka smakrą, Polas pažvelgė pro langą. Dabar jis jau buvo visiškai išsibudinęs ir ėmė įtemptai galvoti, bet vis dar nesuprasdamas, kas vis dėlto vyksta. Tos dvi trečiosios jo sąmonės, kurios labiau buvo susijusios su tokiais klausimais, kaip antai: kada jis paskutinį kartą plovė galvą? ar atneš Anė kitą vaistų dozę laiku? - visiškai atsijungė. Toji sąmonės dalis tarsi išėjo kažkur pasivaikščioti, šašlykų paskanauti ar dar ko nors. Jis nebereagavo į išorinius dirgiklius, o visas susikoncentravo į vidinius procesus ir nieko aplinkui nei matė, nei girdėjo.

Kita jo pusė pašėlusiu greičiu kūrė idėjas, rūšiavo jas, tikrino, kombinavo, derino kombinacijas ir t. t. Jis jautė, kad tai nesąmoningas procesas, bet niekaip negalėjo, o ir nenorėjo jo kontroliuoti. Šioje purvinoje dirbtuvėje buvo bjauru ir šlykščiai dvokė.

Jis suprato visa tai kaip bandymą rasti idėją arba, kitaip tariant, ją IŠMĄSTYTI. Išmąstyti - tai ne tas pats, kas sugalvoti. Sugalvoti - maždaug tas pats, kas šūktelti: "Eureka! Aš įkvėptas! Mano mūza prabilo!" - na, gal kiek kukliau.

"Greitųjų automobilių" idėja jam kilo Niujorke. Jis vaikščiojo po miestą, norėdamas nusipirkti vaizdo magnetofoną ir parsinešti į savo namus Aštuoniasdešimt trečiojoje gatvėje. Eidamas pro automobilių stovėjimo aikštelę, jis pamatė vaikiną, kuris bandė apiplėšti mašiną. Ir viskas. Polas net nenutuokė, ar tai, ką jis matė, buvo teisėta ar ne, o kai nuėjo dar porą kvartalų, jam jau buvo į tai nusispjauti. Tas vaikinas tapo Toniu Bonasaro. Polas žinojo apie Tonį viską, išskyrus jo vardą, kurį vėliau paėmė iš telefonų knygos, atvertęs ją kur papuolė. Pusė istorijos jau egzistavo jo prote, o kita labai greitai susiformavo, ir viskas susidėstė į savo vietas.

Jam svaigo galva nuo džiaugsmo, jis buvo kaip girtas. Pasirodė mūza it netikėtas čekis laiške, kai visi reikalai eina vėjais. Jis išėjo iš namų nusipirkti vaizdo magnetofono, o grįžo su kai kuo daug vertingesniu. Jis SUGALVOJO!

Idėjos užbaigimo procesas - savotiška egzaltacija - buvo truputį paslaptingesnis. Nes rašydamas romaną, beveik visada sutinki kliūčių, ir tokiu atveju visiškai nėra prasmės tęsti, kol nesugalvosi KAIP.

Paprastai, kai jam tekdavo ką nors sugalvoti, jis užsivilkdavo paltą ir eidavo pasivaikščioti. Šiaip eidamas pasivaikščioti, jis visada imdavo su savim knygą. Pasivaikščiojimą jis laikė gera fizine mankšta, nors greitai nusibostančia. Jeigu tu pasivaikščiojimo metu neturi su kuo pasikalbėti, knyga tiesiog būtina. Bet kai reikia ką nors sugalvoti, nuobodulys veikia užstrigusį romaną ne prasčiau negu cheminė terapija vėžiu sergantį ligonį.

"Greitųjų automobilių" vidury Tonis Taims skvero kino teatre nužudė leitenantą Grėjų, kai šis rengėsi jam kirsti per veidą. Polas nenorėjo, jog Tonis įkliūtų dėl šios žmogžudystės bent jau dėl to, kad jeigu jis atsidurtų kalėjime, negimtų trečioji romano dalis. Kol kas Tonis negalėjo taip paprastai palikti Grėjaus kino teatre su kairiame šone styrančiu peiliu, nes mažiausiai trys žmonės žinojo, kad Grėjus išėjo susitikti su Toniu.

Visa problema buvo - kur paslėpti kūną, ir Polas neišmanė, kaip ją išspręsti. Tai buvo kliūtis. Ir tai buvo žaidimas.

Tarkim, Nerūpestingasis nužudė tą vyruką. Dabar jam reikia nutempti lavoną į mašiną taip, kad niekas nepasakytų: "Ei, misteri, o šis vaikinas iš tikrųjų toks negyvas, kaip atrodo, ar jis paprasčiausiai koją išsisuko?" Jeigu jis nutemps Grėjaus kūną į mašiną, galės nuvežti jį į Kvynsą ir palikti savo žinomame apleistame name. Na kaip, Polai? Ar sugebėsi?

Čia, žinoma, niekas nedavė dešimties sekundžių - Polas nebuvo sudaręs kontrakto. Jis rašė knygą savo malonumui ir nereikėjo jaudintis dėl kažkokios iš anksto nustatytos datos. Ir vis dėlto egzistuoja tam tikras laiko tarpas, kuriam baigiantis, autoriui tenka išeiti iš žaidimo, ir daugelis rašytojų tai žino. Jeigu knyga pernelyg ilgai neužbaigiama, ji darosi vis nuobodesnė, kol galiausiai visi mažyčiai triukai bei gudrybės išlenda į paviršių pačiu nemaloniausiu aspektu.

Taigi jis išėjo pasivaikščioti, proto krašteliu apie kažką mintydamas, lygiai kaip dabar. Jis nužingsniavo kone tris mylias, kol nuo konvejerio nuriedėjo reikalinga mintis: O KĄ, JEIGU JIS SUKELTŲ GAISRĄ KINO TEATRE?

Tai galėjo suveikti. Jis nejautė nei svaigulio, nei įkvėpimo. Jis jautėsi kaip skulptorius, žvelgiantis į akmens luitą, iš kurio gali išeiti kažkas genialaus.

Tonis galėjo uždegti gretimo krėslo apmušalus. Prakeikti krėslai kino teatruose visada apdraskyti. Tada būtų daug dūmų. Labai daug dūmų. Jis sėdėtų, kiek pajėgtų, o paskui nusitemptų Grėjų su savimi. Ir būtų galima pasakyti, kad šis uždūso nuo dūmų.

Polas pagalvojo, kad tai visai neblogai. Ne itin išmoninga, daugelį detalių teks apšlifuoti, bet apskritai, atrodo, to ir reikia. Jis IŠMĄSTĖ! Darbas galėjo tęstis.

Prieš pradedant knygą, jam niekad netekdavo ilgai apie ją galvoti, bet jis instinktyviai jausdavo, kad sugebėtų ir iš anksto viską apmąstyti.

Polas ramiai sėdėjo krėsle pasirėmęs rankomis smakrą ir žvelgė pro langą į sandėlį. Jeigu jis būtų galėjęs vaikščioti, būtų leidęsis ten, į laukus. Jis sėdėjo snūduriuodamas ir mąstydamas, jog šios oro pilys, kurias jis stato norėdamas priversti ją patikėti, gali greitai pavirsti į nieką, tereikia neatsargiai nusispjauti. Praėjo dešimt minučių. Penkiolika. Dabar Anė jau siurbė prieangį (kaip ir anksčiau visiškoje tyloje). Jis galėjo girdėti viską, bet nesiklausė; tasai garsas buvo beprasmiškas ir su niekuo nesusijęs, jis ėjo per visą jo esybę ir be pėdsako sutirpdavo erdvėje kaip iš krano švirkščiantis ir į nutekamąjį vamzdį subėgantis vanduo.

Pagaliau ten, apačioje, toje nešvarioje idėjų dirbtuvėje, kaip paprastai, su griausmu, žerdamas kibirkštis ir skleisdamas karštį, kažkas nuriedėjo nuo konvejerio.

Vargšeliai, jie visą gyvenimą grumdosi ten, apačioje, tame mėšle, nė minutėlei nesustodami atsikvėpti, o jis nė karto net nepadėkojo jiems ir neleido pailsėti.

Polas apmirė. Jis pradėjo MĄSTYTI. Sugrįžo realybės suvokimas... GYDYTOJAS BUVO... jis rezgė mintį, kaip už kampučio iš pašto dėžutės traukiamas laiškas.

Pradėjo ją tikrinti. Jau vos neatmetė (argi gali gimti kas nors normalaus toje prasmirdusioje kontoroje?), paskui pripažino, nusprendė, kad kai kas gali praversti.

Antrasis plykstelėjimas daug ryškesnis už pirmąjį.

Polas neramiai pabarbeno pirštais į palangę.

Apie vienuoliktą jis pradėjo spausdinti. Iš pradžių labai lėtai - pavieniai klavišų spustelėjimai kaitaliojosi su ilgomis pauzėmis, kartais po penkiolika dvidešimt sekundžių. Kaip archipelagas, žiūrint iš viršaus, - neaukštų kauburių grandinė, suaižyta lazurito ruožų.

Po kurio laiko protrūkiai trumpėjo, smūgiai vis dažnėjo ir dažnėjo, kol pagaliau oras suvirpėjo nuo šių garsų.

Spausdinant jo elektrine mašinėle, tai būtų buvę malonūs, švelnūs garsai, bet šis bjaurus "Royal'is" tik atkariai klapsėjo. Bet Polas į nieką nekreipė dėmesio.

Į pirmojo lapo pabaigą jį pagavo darbo įkarštis, o kai baiginėjo antrą, pylė jau visu greičiu.

Anė išjungė dulkių siurblį ir stebėdama jį sustojo tarpdury. Polas jos nepastebėjo - tuo metu jis nepastebėjo net savo paties buvimo. Jis visiškai nutolo nuo realybės ir dabar buvo Mažojo Dantorpo bažnyčios kiemelyje, kvėpavo drėgnu nakties oru, jautė rūko, žemės ir samanų kvapą; girdėjo, kaip presbiterionų bažnyčios bokšto laikrodis išmušė dvi, ir klojo visa tai ant popieriaus, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos. Kai darbas eidavosi gerai, jis galėdavo regėti pro frazes. Ir dabar vėl patyrė tokį jausmą.

Anė stebėjo jį pakankamai ilgai, jos suakmenėjusiame veide nebuvo nė šešėlio šypsenos, jis nejudėjo, bet atspindėjo tam tikrą pasitenkinimą. Paskui ji nuėjo. Jos žingsniai buvo sunkūs, bet Polas ir jų negirdėjo.

Tą dieną jis dirbo iki trijų, o aštuntą paprašė jos padėti vėl atsisėsti į krėslą. Jis rašė dar tris valandas, nors apie devintą skausmas pasidarė nepakenčiamas. Anė atėjo vienuoliktą. Jis paprašė jos dar penkiolikos minučių.

- Ne, Polai, užteks. Tu išbalęs kaip lavonas.

Anė paguldė jį į lovą, ir po trijų minučių Polas jau miegojo. Jis pirmą kartą po to, kai išėjo iš pilkojo debesies, pūtė į akį visą naktį, nieko nesapnuodamas.

Jis buvo prisisvajojęs tikrovėje.

6

Polas Šeldonas
MIZERĖS SUGRĮŽIMAS
Skiriama Anei Vilkes

PIRMAS SKYRIUS

Vieną akimirksnį Džefris Elibertonas nebuvo tikras, kad pažįsta tarpduryje stovintį žmogų, nes skambutis labai staigiai pažadino jį iš saldaus snaudulio. Gyvenimas kaime jį visada erzindavo dėl to, kad nebuvo nė vieno visai nepažįstamo žmogaus, ir drauge pažinoti visus taip pat rodės neįmanoma,

nes apylinkėje buvo keletas kaimų. Kartais žmonės paprasčiausiai atrodydavo panašūs vienas į kitą, nes daugelį siejo giminystės ryšiai. Tačiau giminės gali būti ir nepanašūs, o štai koks nors nesantuokinis vaikas dažnai paveldi vieną ar kitą šeimos bruožą.

- Tikiuosi, nesutrukdysiu, sere, - tarė atėjūnas, nervingai glamžydamas rankose pigią drobinę kepurę. Mirksinčioje žibinto šviesoje Džefris pastebėjo, kad gelsvas, raukšlėtas nepažįstamojo veidas atrodo labai išsigandęs.

- Tiesą sakant, aš labai nenorėčiau eiti pas daktarą Bukingsą ir trukdyti jo šviesybę - bent jau tol, kol nepasikalbėsiu su jumis, jeigu jūs suprantate, apie ką aš, sere.

Džefris nelabai suprato, apie ką jis kalba, bet staiga jam dingtelėjo, kas gi šis taip vėlai pas jį atkeliavęs žmogus. Padėjo daktaro Bukingso paminėjimas. Prieš tris dienas daktaras Bukingsas bažnyčios kiemelyje už klebonijos atliko prie Mizerės paskutinį ritualą, ir šis vyrukas taip pat buvo ten, pasislėpęs tolimajame plane, tarsi nenorėtų būti pastebėtas.

Jis buvo vardu Kolteris ir dirbo prie bažnyčios. Trumpai tariant, buvo duobkasys.

- Kuo galiu būti naudingas, Kolteri? - pasiteiravo Džefris.

- Tas triukšmas, sere, - dvejodamas prabilo vyrukas. - Ten, bažnyčios kieme. Jos šviesybė nesiilsi, sere, ne... aš bijau ir labai nerimauju, aš...

Džefriui tarsi smogė į paširdžius. Jis mėšlungiškai kvėptelėjo oro, ir karštas skausmas pervėrė toje vietoje, kur daktaras Šainbonas buvo tvirtai subintavęs šoną. Šainbonas padarė liūną išvadą, kad Džefris, pliaupiant lietui visą naktį išgulėjęs purvyne, turėtų būtinai susirgti pneumonija, bet štai jau praėjo trys dienos, ir nė menkiausių karštligės ar kosulio požymių. Džefris žinojo, kad jų ir nebus. Jis tikėjo, jog jam lemta gyventi labai ilgai ir amžinai atsiminti savo prarastąją meilę.

- Ar jums viskas gerai, sere? - paklausė Kolteris. - Girdėjau, jūs siaubingai nukritote tą naktį, - jis užsikirto, - na, tą naktį, kai ji ir mirė...

- Aš puikiai jaučiuosi, - iš lėto atsakė Džefris. - Kolteri, tie garsai, triukšmas, kurį, kaip sakai, girdi... Tu juk žinai, kad tai tik vaizduotės žaismas, ar ne?

Kolteris atrodė nustebęs.

- Vaizduotės žaismas? - perklausė jis. - Na ką jūs, pone! Kodėl jūs taip? Argi Dunkanas Fromslis, praslinkus dviems dienoms po senio Petersono laidotuvių, nematė jo viso švytinčio kaip žaltvykstė? ("Kur kas didesnė tikimybė, - pagalvojo Džefris, - kad tai ir buvo žaltvykslė ir dar tai, kas išlindo iš paskutiniojo senio Fromslio butelio".) Ir argi pusė šio miesteliūkščio nematė to vienuolio kataliko, kuris klaidžiojo Ridžhetų dvaro griuvėsiuose? Tada dar iš Londono atsiuntė dvi moterėles, kad jos tai pamatytų!

Džefris žinojo, ką Kolteris turėjo omeny - dvi kvaištelėjusias isterikes, kurios, matyt, spręsdavo gyvybiškai svarbius santykių su anapusiniu pasauliu klausimus ir visiškai pamišo.

- Vaiduokliai tokie pat realūs kaip ir mes su jumis, sere, - rimtai tarė Kolteris. - Aš ne prieš vaiduoklius, - tęsė jis, - bet tie garsai tokie šiurpūs, kad man kojos nekyla eiti į bažnyčios kiemą, o rytoj man teks kasti duobę Roidmanams, na, jų mažylis mirė...

Džefris tvardėsi iš paskutiniųjų, kad neišplūstų šio nelaimingo duobkasio. Jis ramiai snaudė prie židinio su knyga ant kelių, ir štai atsidangino šis Kolteris, prižadino jį... Miegai vis labiau sklaidėsi, ir kas minutę vis giliau į sąmonę skverbėsi suvokimas, kad jo mylimoji mirė, kad jos nebėra.

Jau trečia diena, kaip ji kape, greitai bus savaitė... mėnuo... metai... dešimt metų...

"Liūdesys, - pagalvojo jis, - panašus į uolą vandenyno pakrantėje. Kai miegi, prasideda potvynis ir atneša palengvėjimą. Sapnas kaip potvynis paskandina liūdesio uolą. Bet kai prabundi, vanduo po truputį atslūgsta, ir uola, inkrustuota kriauklelėmis, neginčytinos realybės atributais, vėl išnyra. Ir ji stūksos amžina arba bent jau kol Dievas, ir tik Jis, nuspręs ją nušluoti nuo žemės paviršiaus.

O šis kvailys atsibastė čia ir tauzija kažkokius niekus apie vaiduoklius".

Tačiau Kolteris atrodė toks nelaimingas, kad Džefris rado jėgų susivaldyti.

- Panelė Mizerė. Jo šviesybė juk labai ją mylėjo, - ramiai tarė Džefris.

- O taip, sere, ją mylėjo, - sutiko Kolteris. Jo dešinė ranka toliau glamžė kepurę, o kairė, kuri atrodė visiškai nesusijusi su dešine, traukė iš kišenės didžiulę nosinę. Kolteris šniurkštelėjo nosimi, ir jo akys sudrėko.

- Mes visi labai liūdime dėl jos mirties, - Džefrio rankos neramiai maigė muslininius marškinius.

- O taip, sere, mes labai liūdime, sere, labai... - Kolterio žodžius prislopino nosinė, tačiau Džefris matė jo akis - jis tikrai verkė. Paskutiniai jo apmaudo lašai ištirpo gailestyje. - Ji buvo gera ledi, sere! Taip, ji buvo nuostabi ledi. Tiesiog neįsivaizduoju, kaip jo šviesybė išgyvena tokį siaubą...

- Taip - taip, ji buvo... ji buvo nuostabi, - švelniai tarė Džefris ir išsigando pajutęs, kad tuoj jam pačiam kaip rugpjūčio lietus pasipils ašaros. - Ir kartais, Kolteri, kai kažkas, ypač labai geras ir mums brangus, miršta, mes suprantame, kaip sunku su tuo susitaikyti. Ir tada galime įsivaizduoti, kad jis nemirė. Tu supranti mane?

- Taip, sere, be abejo! - nekantriai atsakė Kolteris. - Bet tie garsai... sere, jeigu jūs būtumėte girdėjęs!

- Apie kokius garsus tu kalbi? - paklausė Džefris.

Jis manė, kad Kolteris ims pasakoti apie tokius garsus, kurie galėjo būti vėjo šniokštimas medžių viršūnėse ar bebro pagraužtų rąstų dunksėjimas prie upokšnio, tekančio už bažnyčios, apie garsus, padidintus jo vaizduotės... Ir todėl toks netikėtas jam buvo Kolterio atsakymas:

- Krebždesys, sere! Tarsi ji ten, apačioje, būtų likusi gyva ir dabar ruoštųsi grįžti atgal, į žemę, - štai kokie garsai!

ANTRAS SKYRIUS

Po penkiolikos minučių vėl likęs vienas, Džefris priėjo prie bufeto valgomajame. Jis svirduliavo, tarsi žirgliodamas per denį, siaučiant audrai. Jis pats jautėsi kaip šėlstančiame vandenyne. Atrodė, kad karštligė, kurią taip susijaudinęs išpranašavo daktaras Šainbonas, pagaliau prasidėjo it siaubingas kerštas. Tačiau ne karštligė buvo jo paraudusių skruostų ir išblyškusio veido priežastis, ne dėl jos taip drebėti pradėjo rankos, kad jis vos neišmetė iš bufeto ištraukto grafino su brendžiu.

Jeigu būtų buvusi tikimybė, nors mažiausia, kad siaubinga, į Kolterio protą įleidusi šaknis idėja pasiteisins, delsti nebebūtų prasmės.

Jis pajuto, kad turi išgerti, antraip apalps. Ir čia Džefris Elibertonas padarė, ko niekada gyvenime nebuvo daręs ir niekada daugiau nedarys. Jis pakėlė grafiną ir ėmė maukti iš kakliuko.

Paskui žingtelėjo atgal ir sušnibždėjo:

- Pažiūrėsim. Būtinai pažiūrėsim. Ir jeigu ši beprotiška idėja pasirodys vien tik kvaištelėjusio duobkasio klejonė, senio Kolterio ausys kabės ant mano laikrodžio grandinės, ir man nusispjauti, mylėjo jis Mizerę ar ne.

TREČIAS SKYRIUS

Ponio traukiamas vežimas riedėjo po besiniaukstančiu dangumi, kur, tarsi nerasdama ramybės, tai išnirdavo, tai po debesų kauburiais vėl pasislėpdavo pilnatis. Išeidamas iš namų, jis tik akimirksnį stabtelėjo prie spintos koridoriuje, kad išsitrauktų pirmą po ranka pasitaikiusį drabužį - tai buvo tamsios bordo spalvos švarkas. Jam pliekiant senutę Merę, skvernai plaikstėsi užpakaly. Senai kumelei ne itin patiko, kad šeimininkas taip skuba, o Džefriui nepatiko skausmas petyje ir šone... bet tai buvo ne taip svarbu.

"Krebždesys, sere! Tarsi ji ten, apačioje, būtų likusi gyva ir dabar bandytų grįžti..."

Kolterio prielaida jam nebūtų sukėlusi tokio siaubo, jeigu jis nebūtų prisiminęs, kaip kitą dieną po Mizerės mirties atėjo į sodybą. Jiedu su Jenu susižvalgė, ir Jenas pabandė nusišypsoti, nors jo akys buvo pilnos ašarų.

- Gal būtų lengviau, - pasakė Janas, - jeigu ji... na... būtų panaši į mirusią... supranti... nes ji visai kaip gyva, tarsi miegotų.

- Niekai, - atsakė Džefris, taip pat bandydamas šyptelti. - Žmonės iš laidojimo biuro pasistengė ir...

- Žmonės iš laidojimo biuro?! - Jenas kone suspiegė, ir Džefris suprato, jog viena koja jo draugas jau peržengė beprotybės slenkstį. - Kraugeriai, kad daugiau nė vieno iš jų nebūtų mano namuose!!! Aš neleisiu jiems ateiti ir dažyti mano mylimąją kaip kokią nors lėlę!

- Jenai! Drauguži! Žinoma, to nebus! - Džefris patapšnojo jam per petį ir pabandė apkabinti. Du vyrai puolė vienas kitam į glėbį kaip du išsigandę ir pavargę vaikai, o tuo metu kitame kambaryje prabudo ir pravirko Mizerės kūdikis, kuriam sukako viena diena ir kuris dar neturėjo vardo. Ponia Remidž iš geros, bet sielvarto iškamuotos širdies virpančiu balsu užgiedojo jam lopšinę.

Tada, susirūpinęs Jeno sveikatos būkle, jis atkreipė dėmesį ne į tai, ką Jenas pasakė, o į tai, kaip pasakė, - tai suprasti Džefris pradėjo tik dabar, artėdamas prie Mažojo Dantorpo ir nepaisant stiprėjančio skausmo vis įnirtingiau plakdamas Merę. Mintyse įkyriai sukosi Kolterio žodžiai.

Jeigu ji būtų labiau panaši į mirusią... jeigu ji būtų labiau panaši į mirusią, drauguži...

Bet tai dar ne viskas. Tą pačią dieną, kai kaimo gyventojai traukė į sodybą išreikšti šeimininkui užuojautos, grįžo Šainbonas. Jis atrodė pavargęs ir blogai jautėsi, ir tai nenuostabu, nes šis žmogus, anot jo paties, dar vaikystėje spaudęs ranką didžiajam generolui Velingtonui. Džefris visada manė, jog istorijos su Velingtonu šiek tiek perdėtos, tačiau Šenis, kaip jie vadino jį vaikystėje, gydė Džefrį dar mažą ir jau tada atrodė senas žmogus.

Net turint omeny, kad visi vyresni negu dvidešimt penkerių metų žmonės vaikams atrodo pagyvenę, Šenis vis tiek buvo ne mažiau kaip septyniasdešimt penkerių.

Jis buvo senas... Tos dvidešimt keturios valandos prie mirštančio džiovininko jam buvo klaikios... Tad kodėl senas išvargęs žmogus negalėjo suklysti?

Siaubingai nedovanotinai suklysti...

Būtent ši mintis labiau negu bet kuri kita ir privertė Džefrį tą šaltą, vėjuotą naktį drauge su debesyse klaidžiojančia pilnatimi leistis į kelią.

Ar jis galėjo padaryti tokią klaidą? Baugščioji, silpnadvasė jo esybės pusė, kuri buvo linkusi geriau visiems laikams prarasti Mizerę, negu pamatyti tokios klaidos rezultatus, neigė tai. Bet kai įėjo Šenis...

Džefris sėdėjo prie Jeno, kuris kėlė iš atminties nuotrupas, kaip jiedu kartu iš išprotėjusio prancūzo vikonto rūmų požemio gelbėjo Mizerę, kaip spruko vežime su šienu, kaip daili, iš šieno išlindusi ir viliojančiai pajudinusi pirščiukus Mizerės kojelė nukreipė sargybinio dėmesį. Džefris rausėsi savo paties prisiminimuose apie šį nuotykį - iki to laiko jis buvo jau visiškai apimtas sielvarto - ir dabar plūdo save, kad pasidavė tik todėl, jog ten buvo Šenis.

Argi Šenis neatrodė kažkaip keistai susvetimėjęs ir paniręs į savo paties mintis? Ar tai buvo nuovargio pasekmė, ar dar kažko... kokio nors įtarimo..?

Ne, žinoma, ne, - jo protas bandė protestuoti.
Vežimas lėkė į Keltorp Hilą.

Pati sodyba buvo tamsi, bet, ačiū Dievui, ponios Remidž namelyje vis dar degė žiburys.

- N-no, Mere! - sušuko jis ir vos nesulaužė botago. - Dar truputis, ir tu galėsi pailsėti.

"Žinoma, žinoma, tai ne tai, apie ką tu galvoji!"

Šenis apžiūrėjo sulaužytus šonkaulius bei išnarintą Džefrio petį gana negrabiai ir nė žodžio nepratarė Jenui, nors šis, apimtas nevilties, vis pratrūkdavo kūkčioti. Ne, po savo vizito, kuris buvo ne ilgesnis už įprastą tokiais atvejais oficialų apsilankymą, Šenis ramiai paklausė:

"Ji ten?.."

– Taip, svetainėje, – atsakė Jenas. – Mano vargšelė guli svetainėje. Pabučiuok ją už mane, Šeni, ir pasakyk, kad greitai būsiu su ja.

Po to Jenas vėl pravirko, ir Šenis, burbtelėjęs keletą užuojautos žodžių, nuėjo į svetainę.

Dabar Džefris galėjo prisiekti, kad senasis gydytojas prabuvo ten pakankamai ilgai... nors Džefris taip pat galėjo kažką ne taip prisiminti. Tačiau išėjęs iš ten, Šenis atrodė kone linksmas, ir tai Džefris prisiminė labai aiškiai. Jis buvo tikras, kad Šenio veidas visiškai netiko kambaryje, kur viešpatavo ašaros ir sielvartas, kur ponia Remidž kabino ant langų juodas gedulo užuolaidas.

Džefris išėjo paskui daktarą ir neryžtingai, užsikirtinėdamas prakalbino jį virtuvėje. Jis paprašė išrašyti receptą Jenui, kuris atrodė tikras ligonis. Tačiau Šenis nekreipė dėmesio.

– Tai nė per nago juodymą nepanašu į panelės Evelinos Haid atvejį, – pareiškė jis. – Aš visiškai patenkintas.

Jis nusisuko į savo vežimėlį, net nesureagavęs į Džefrio klausimą.

Džefris grįžo atgal į namą, beveik užmiršęs daktaro pastabą ir, matyt, paaiškinęs ją senyvu amžiumi, nuovargiu ar širdgėla. Apimtų sielvarto žmonių poelgiai gali būti patys keisčiausi ir netikėčiausi. Visos jo mintys vėl nukrypo į Jeną, ir jis nusprendė, kad jeigu jau nėra migdomųjų, reikia paprasčiausiai įpilti vargšeliui į gerklę viskio, kol jis dar nenusigalavo.

Užmiršo... neatkreipė dėmesio...

Lig šiol...

Tai nė kiek nepanašu į panelės Evelinos Haid atvejį. Aš visiškai patenkintas.

KUO?!

Džefris nežinojo, bet ketino sužinoti, nors tai kainuotų jo paties sveikatą. Jis suprato, kad kaina bus labai didelė. Kai Džefris pradėjo daužyti į ponios Remidž duris, ji dar nebuvo atsigulusi, nes paprastai tokiu metu senutė jau dvi valandos kaip miegodavo.

KETVIRTAS SKYRIUS

Nuo tada, kai mirė Mizerė, ponia Remidž pajuto, jog gulasi miegoti vis vėliau ir vėliau. Ramiai miegoti ji negalėjo, todėl geriau negulti visai, negu blaškytis lovoje.

Nors ponia Remidž buvo šaltakraujė ir blaivaus proto moteris, netikėti smūgiai į jos namuko duris privertė ją krūptelti ir apsilieti karštu pienu, kurį ji pylė iš ąsočio į puodelį. Visą tą laiką ji atrodė taip, tarsi tuoj turėtų pravirkti. Tai nebuvo sielvartas, nors ji skendėjo liūdesy, tai buvo keista įtampa: ji neprisiminė, kad ką nors panašaus būtų išgyvenusi anksčiau. Kartais jai atrodydavo, jog geriau nepastebėti minčių, kurios sklando už jos nelaimės gniaužtuose suspausto proto ribų.

- Kas čia beldžiasi dešimtą vakaro?! - rūsčiai sušuko ji į duris. - Kad ir kas tu būtum, aš tau dėkoju vien už tai, kad apsisvilinau!!!

- Tai Džefris, ponia Remidž! Džefris Elibertonas! Dėl Dievo, atidarykite greičiau!

Ponia Remidž taip ir liko išsižiojusi ir tik pusiaukelėje prie durų prisiminė, kad vilki vien naktinius marškinius bei kepuraitę. Ji dar nebuvo girdėjusi tokio Džefrio balso ir negalėjo patikėti savo ausimis. Jeigu visoje Anglijoje ir atsirastų žmogus su tokia širdimi kaip jos numylėtojo Viešpaties, tai būtų Džefris. Tačiau dabar jis spiegė isterišku moters balsu.

- Minutėlę, ponaiti Džefri, aš neapsirengusi.

- Velniai griebtų! - užkriokė Džefris. - Man nusispjauti, jei ir visai nuoga būtumėt! Atidarykit duris! Greičiau!

Ji pastovėjo dar vos sekundę, paskui priėjo prie durų, nuėmė skląstį ir atlapojo jas. Džefrio išvaizda ją pritrenkė, ir savo proto gilumoj ji vėl pajuto neaiškią, miglotą tamsių minčių įtampą.

Džefris stovėjo ant slenksčio persikreipęs, tarsi jo stuburas būtų deformavęsis nuo ilgo gulėjimo maiše. Dešinę ranką jis spaudė prie kairiojo šono. Plaukai susivėlę, tamsiai rudos akys degte degė išblyškusiame veide. Drabužiai taip pat krito į akis

- Kai kas, žinodamas, kaip puošniai rengėsi Džefris Elibertonas, galėjo jį pavadinti dendžiu. Dabar jis vilkėjo seną smokingą, juosmuo buvo persisukęs, baltų marškinių apykaklė prasegta, o šiurkščios vilnonės kelnės labiau būtų tikusios keliaujančiam sodininkui negu turtingiausiam Mažojo Dantorpo žmogui. Visą vaizdą tarsi užbaigė seni naminiai bateliai.

Ponia Remidž, pati su ilgais baltais naktiniais marškiniais, kepuraite, suktukais plaukuose, trumpai tariant, ne itin tinkamai apsirengusi dvariškio priėmimui, sunerimusi įsispoksojo į jį. Buvo aišku, jog jis vėl susitrenkė sulaužytus šonkaulius, tačiau ne dėl skausmo taip degė jo akys. Tai buvo siaubas.

- Ponaiti Džefri! Kas...

- Neklausinėkite, - kimiai sušvokštė jis, - ne dabar. Pirmiausia atsakykite į mano klausimą.

- Kokį klausimą? - dabar ji nustėro, dešinė ranka tvirtai susigniaužė ant krūtinės.

Ir staiga ji suprato tos siaubingos įtampos, kuri ją jau kankino nuo šeštadienio, priežastį. Jai jau buvo šmėkštelėjusi ši žiauri mintis, tačiau ji nuslopino ją, nes nereikėjo jokių paaiškinimų. Pakako vieno vargšės panelės Šarlotės Evelinos Haid iš Storping Firkilo, kaimeliūkščio Mažojo Dantorpo vakaruose, vardo, kad ji pravirktų ir pratrūktų šūkčioti.

- O Dieve! Nejaugi ją gyvą palaidojo?! Mano brangiausią Mizerę gyvą užkasė?!

Ir Džefriui dar nesuspėjus atsakyti, senajai tvirtajai poniai Remidž atsitiko tai, ko niekada anksčiau nebūdavo ir niekada daugiau neįvyks. Ponia Remidž apalpo.

PENKTAS SKYRIUS

Džefris neturėjo laiko ieškoti uostomosios druskos. Jis abejojo, ar tokią apskritai turi tvirtos sveikatos senutė Remidž, bet po kriaukle pastebėjo mazgotę, kuri atsidavė chlorkalkėm. Jis nekišo jos prie nosies, tik brūkštelėjo per mielą senučiukės veidelį. Kolterio iškelta prielaida nors buvo abejo-

tina, bet ir pernelyg baisi, kad būtų galima ją apsvarstyti.

Ponia Remidž krūptelėjo, tyliai aiktelėjo ir atsimerkė. Minutėlę žvelgė į jį apstulbusi ir nieko nesuprasdama. Paskui atsisėdo.

- Ne, - tarė ji. - Ne, ponaiti Džefri, pasakykite, kad tai netiesa...

- Aš nežinau, tiesa tai ar ne, - tarė jis. - Tačiau mes tučtuojau turime tai patikrinti. Dabar pat, ponia Remidž. Aš negalėsiu kasti pats, jeigu to reikės.

Ji neatplėšė nuo jo iš siaubo paklaikusių akių, jos rankos taip prisispaudė prie burnos, jog net kojos pabalo.

- Ar galėsite padėti? Daugiau neturiu ko prašyti.

- Dieve mano, - sumurmėjo ji, - ponaitis Jenas...

- Nieko nežino ir nieko neturi žinoti, kol mes patys nepažiūrėsime! - užbaigė Džefris. - Jei norite, kad jis liktų gyvas, tai jam geriau nieko nežinoti.

Jis negalėjo išreikšti tos vilties, glūdinčios jo sąmonės gelmėje, vilties, kuri buvo tokia pat siaubinga kaip ir jo būgštavimai. Jeigu Dievas tikrai geras jam, tai jis (Jenas) apie tą naktį sužinos tiktai tada, kai jo žmona ir vienintelė mylimoji bus jam sugrąžinta, ir jos prisikėlimas bus toks pat stebuklas, kaip ir Lozoriaus sugrįžimas iš numirusių.

- O, koks siaubas... o, siaubas! - virpančiu balsu vapėjo ponia Remidž. Mėšlungiškai įsitvėrusi stalo krašto, ji bandė išsilaikyti ant kojų. Ji stovėjo svirduliuodama, iš po kepuraitės išsipešusios plaukų sruogos drauge su kaspinėliais ir raišteliais rėmino jos išsigandusį veidą.

- Na, kaip jūs jaučiatės? - paklausė jis, kaip įmanydamas švelniau. - Jeigu ne, tada aš turiu pabandyti viską padaryti pats, bent jau ką įstengsiu...

Ji giliai įkvėpė. Po truputį jos svirduliavimas liovėsi. Ji apsisuko ir patraukė prie sandėlio.

- Ten guli du kastuvai, - paaiškino ponia Remidž. - Atrodo, yra ir kaplys. Įmeskite juos į vežimą.

Sandėly turiu pusę butelio džino - aš jo neliečiau nuo tada, kai mirė Bilas, jau penkeri metai. Aš paimsiu jį ir pasivysiu jus, ponaiti Džefri.

- Jūs drąsi moteris, ponia Remidž. Bet paskubėkite.

- Aha, manęs neišgąsdinsi, - tarė ji ir drebančiomis rankomis suspaudė butelį. Ant jo nesimatė nė dulkelės - net sandėly įsisukdavo negailestingoji ponios Remidž mazgotė, - bet etiketė buvo pageltusi. - Patys paskubėkite!

Ji visada negalėjo pakęsti kalbų apie vaiduoklius ir dabar jos skrandis būtų neatsisakęs gurkšnelio džino, nepaisant bjauraus kadagių kvapo ir aliejų primenančio skonio.

Ji gurkštelėjo. Šiandien jai tai padės.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Vežimas greitai artėjo prie bažnyčios kiemo. Virš jų vis dar plaukė debesys, kurių juodi kontūrai aiškiai išsiskyrė net tamsiame nakties danguje. Dabar jau ponia Remidž važnyčiojo kumelę, iš paskutiniųjų vanodama nelaimingosios šonus. Jei ši būtų mokėjusi kalbėti, būtinai būtų pasakiusi, kad viskas ne taip, visai tikri niekai, kad tokiu metu kiekvienas padorus arklys turi stovėti šiltame tvarte, prie savo ėdžių su avižom. Šaltai vienas į kitą daužydamiesi skimbčiojo kastuvai bei kaplys, ir ponia Remidž pagalvojo, jog kiekvienas, pamatęs juodu tą minutę išsigąstų - abudu priminė prisikėlusius iš kapo... Arba greičiau vieną prisikėlusį, valdantį vaiduoklį. Juolab, kad ji buvo su baltais marškiniais, kurie plaikstėsi apie jos tvirtas gyslotas (anaiptol ne vaiduokliškas) kojas kaip ir ilgi naktinės kepuraitės kaspinai.

Štai ir bažnyčia. Drebėdama nuo stūgaujančio vėjo, ponia Remidž pasuko Merę į palei tvorą bėgantį takelį.

Kurį laiką ji galvojo, kodėl tokia šventa vieta kaip bažnyčia tamsoje atrodo tokia baisi, bet paskui suprato, jog ne bažnyčia baisi, o ketinimai, su kuriais jie čia atvažiavo.

Kai ji atsipeikėjo po apalpimo, pirma mintis buvo, kad jiems turi padėti milordas. Bet po minutės ji suprato, jog šios idėjos reikia atsisakyti - ne todėl, kad jis išsigąstų ir neitų, o dėl jo sveikatos.

Džefriui nereikėjo net aiškinti, kas yra. Pakako vien panelės Evelinos Haid vardo, ir ji viską suprato.

Staiga jai dingtelėjo, kad nei Džefris, nei milordas nežino, kas tai vargšelei atsitiko. Tai įvyko prieš pusę metų, pavasarį. Mizerei buvo pats nuostabiausias nėštumo metas - ji buvo ką tik pradėjusi pilnėti, bet pilvo dar nesimatė ir su tuo susijusių problemų taip pat neiškilo. Ji mielai išleido abu vyrus savaitėlei į Ouk Holą, Donkasterį, pamedžioti, palošti kortomis ir vienas Dievas žino, kokiais niekais dar užsiiminėti. Milordas mažumą dvejojo, bet Mizerė įtikino jį, kad viskas bus gerai ir kone išstūmė pro duris. Tuo, kad Mizerei niekas neatsitiks neabejojo ir ponia Remidž. Bet ji gerai žinojo, jog jeigu milordas su ponaičiu Džefriu traukia į Ouk Holą, tai bent vieną iš jų (o labai įmanoma, kad ir abu) pargabens namo vežime, iš kurio kyšos tik jų kojos.

Ouk Holas buvo Alberto Fosingtono, Džefrio ir Jeno mokyklos draugo, dvaras. Ponia Remidž galėjo galvą guldyti, kad Bertas Fosingtonas - pamišėlis. Prieš keletą metų jis suvalgė savo mylimą ponį, kai šis susilaužė dvi kojas ir jį reikėjo nušauti. Jis tvirtino, jog tai padarė iš meilės vargšui gyvuliui. "Mokykitės iš fazi-vazi tautos, gyvenančios Keiptaune, - sakydavo jis. - Puikūs vaikinai. Įsistato sau į lūpas lazdas ir kitokius niekus. O kai kurie ant savo apatinės lūpos gali pakelti po dvidešimt tomų navigacinių žemėlapių, cha-cha! Mane jie mokė, kad tą, ką myli, turi suvalgyti. Manding, labai poetiška!"

Nepaisant tokio ekscentriškumo, misteris Džefris ir milordas buvo nuoširdžiai prisirišę prie Berto. (Įdomu, ar tai reiškia, kad jie suvalgys Albertą po jo mirties? - pasidomėjo kartą ponia Remidž po Berto vizito, kai jis pamėgino sužaisti kroketą su viena

iš naminių kačių ir vos nesutraiškė jai galvos.) O tąsyk jie beveik dešimt dienų prabuvo Ouk Hole.

Praslinkus dienai po jų išvykimo, pievelėje už namo buvo rasta negyva panelė Šarlotė Evelina Haid iš Storping Firkilo. Rankoje ji spaudė puokštelę šviežiai nuskintų gėlių.

Kaimo gydytojas Bilfordas buvo pakankamai kompetentingas, tačiau jis pasikvietė pasikonsultuoti daktarą Šainboną. Mirties priežastimi Bilfordas pripažino širdies priepuolį, nors mergina atrodė visiškai sveika ir buvo labai jauna - vos šešiolikos metų. Bilfordas buvo sunerimęs.

Atrodė kažkas ne taip. Senis Šenis taip pat buvo sutrikęs, bet pagaliau kaip ir daugelis kaimo gyventojų sutiko su Bilfordo diagnoze, - paprasčiausiai mergina turėjo silpną širdį, ir tiek. Nors tokie atvejai gana reti, tačiau visi lengvai priima panašius paaiškinimus. Tikriausiai būtent šis sutapimas ir išgelbėjo Bilfordui jei ne galvą, tai bent jau reputaciją po galimos siaubingos atomazgos. Ko gero, visi sutiko, kad merginos mirtis neįprasta, tačiau niekam nė į galvą nešovė, jog ji visai nemirė.

Praėjus keturioms dienoms po laidotuvių, į kapus padėti gėlių ant savo pernai žiemą mirusio vyro kapo užsuko pagyvenusi moteris, vardu ponia Soms - ponia Remidž šiek tiek pažinojo ją, - ir netikėtai ant žemės pamatė kažką baltą. Tas daiktas buvo pernelyg didelis, kad galėtum pagalvoti, jog tai žiedlapis, ir ji nusprendė, jog tai koks nors negyvas paukštelis. Prisiartinusi ji suprato, jog daiktas ne šiaip guli, o kyšo iš po žemių. Ji atsargiai žengė dar porą žingsnių ir pamatė maldaujančiai ištiestą ranką. Vietoj pirštų galiukų styrojo kruvini kaulai.

Šaižiai spiegdama, ji išlėkė iš kapinių, paknopstom nubėgo iki pat Storpingo - maždaug mylią su ketvirčiu - ir pranešė viską kirpėjui, kuris buvo ir vienintelis policininkas. Paskui ji apalpo. Tą pačią dieną ji, vos pasiekusi lovą, atgulė beveik mėnesiui. Ir jai niekas negalėjo papriekaištauti.

Nelaimingosios Evelinos Haid kūną, žinoma, atkasė, bet iki to laiko, kai Džefris Elibertonas sus-

tabdė Merę prie kapinių vartų, ponia Remidž pajuto, kad nenori net prisiminti tos istorijos su ekshumacija, - tokia ji buvo šlykšti.

Daktaras Bilfordas, visas drebėdamas ir pats per plauką nuo mirties, nustatė katalepsiją. Vargšė moteris, matyt, buvo atsidūrusi kažkokioje į mirtį labai panašioje miego būsenoje - taip savanoriškai užmiega Indijos fakyrai, leisdami palaidoti save gyvus ar susmaigstyti į kūną adatas. Ji prabuvo tokios būsenos gal keturiasdešimt aštuonias valandas, o gal ir visas šešiasdešimt. Šiaip ar taip, pakankami ilgai, kad prabudusi pamatytų, jog guli ne pievelėje už namo, kur skynė gėles, o karste.

Ji iš paskutiniųjų grūmėsi už gyvybę, toji mergina, ir ponia Remidž suprato tai dabar, paskui Džefrį įžengdama pro vartus į nakties miglą, pakrypusius antkapius paverčiančią boluojančiomis salelėmis. Kitu metu tai būtų atrodę įdomiai, tačiau dabar kėlė tik siaubą.

Mergina buvo susižiedavusi. Ant kairiosios rankos - ne ant tos, kuri it skenduolės ranka kyšojo iš žemių - ji mūvėjo žiedą su briliantu. Juo mergina perplėšė atlasinius karsto apmušalus ir vienas Dievas žino, kiek laiko sugaišo, kad pradraskytų medinį dangtį.

Pagaliau dusdama ji, matyt, kairiąja ranka pradėjo rausti žemę, o dešine žarstyti. Kone išvirtusios iš orbitų spoksojo jos nereginčios, krauju pasruvusios akys, spoksojo su siaubu, viską apimančia baime, ir negalėjo pamatyti nieko, išskyrus kapo tamsą.

Bokšto laikrodis išmušė dvyliktą - valandą, kai, kaip sakydavo jos motina, prasiveria durys tarp gyvenimo ir mirties, ir mirusieji gali išeiti į gyvųjų kelią. Ponia Remidž vos susilaikė nesušukusi ir nesileidusi į padus iš panikos, kuri ne tik nesumažėjo, o priešingai - kiekvieną minutę stiprėjo; ji žinojo, kad jeigu pasiduos siaubui ir šoks bėgti, tai skuos, kol nekris visiškai be jėgų.

"Kvaila bailė! - plūdo ji save, o paskui pasitaisė: - Kvaila, egoistiška bailė! Dabar tu turi galvoti apie ką nors gera, o ne apie tai, ko bijai. O Viešpatie... jeigu yra nors šansas, kad ponia...

Ach, bet ne - beprotiška apie tai net galvoti. Pernelyg vėlu... Pernelyg... vėlu..."

Džefris privedė ją prie Mizerės kapo paminklo, ir abu sustingo kaip pakerėti. LEDI KELTHORP - skelbė užrašas, o po gimimo ir mirties datomis buvo vos du žodžiai: DAUGELIO MYLIMA.

Ponia Remidž pažvelgė į Džefrį ir tarsi atsipeikėjusi tarė:

- Mes neatsinešėm įrankių.

- Ne, ne dabar, - atsakė jis ir atsigulęs priglaudė ausį prie žemės, iš kurios jau buvo pradėję kaltis pirmieji daigai.

Vieną akimirksnį žibinto šviesoje jo veide galėjo matyti tik vieną išraišką - tą pačią, kurią išvydo ir atidariusi duris, - iš siaubo apmirusio žmogaus išraišką. Paskui jo mina po truputį pradėjo keistis, ir baimę persmelkė viltis.

Išpūstomis akimis spoksodamas į ponią Remidž, Džefris tyliai suvapėjo:

- Esu tikras, ji gyva! O, ponia Remidž...

Staiga jis vikriai pasivertė ant pilvo ir sušuko į žemę (kitomis aplinkybėmis tai būtų atrodę komiškai):

- MIZERE! MIZERE! MES ČIA! MES ŽINOM! LAIKYKIS! LAIKYKIS, MANO BRANGIOJI!

Po sekundės jis pašoko ir leidosi atgal prie vežimo, kur gulėjo įrankiai; naminiais bateliais apautos jo kojos plėšė tvyrančią miglą.

Ponios Remidž keliai sulinko, ir ji susmuko, kone prarasdama sąmonę. Ji pati pagalvojo, kad dabar, pasukta galva ir prie žemės prispausta ausimi, ji panaši į vaikus, kurie klausosi, ar neatvažiuoja traukinys.

Ji išgirdo tylų, prislopintą krebždėjimą žemėje - tai ne žvėriūkštis rausėsi sau urvą, ne, - tai buvo mėšlungiškai į medį besibraižančių pirštų garsas.

Ji įkvėpė - taip giliai, konvulsiškai, jog, atrodė, širdis sustos - ir suvapėjo:

- MES EINAM, ŠEIMININKE! MELSKITĖS DIEVUI IR DĖKOKITE JĖZUI, KAD NEPAVĖLAVOME. MES ATEINAM!

Virpančiomis rankomis ji pradėjo raustis, ir kol su įrankiais grįžo Džefris, buvo pasikasusi jau apie aštuonetą colių.

7

Jis jau rašė septintą skyriaus puslapį - poniaRemidž su Džefriu ištraukė Mizerę iš kapo, bet pasirodė, jog moteris visiškai nenutuokia nei kas jie tokie, nei kas ji pati, - kai į kambarį įėjo Anė. Dabar Polas išgirdo ją. Jis liovėsi spausdinęs ir su gailesčiu atsiplėšė nuo savo svajonių.

Suspaudusi sijono krašteliu, ji laikė šešis pirmuosius skyrius. Juos perskaityti jai būtų užtekę dvidešimties minučių, ir dar mažiau, bet štai jau praėjo visa valanda nuo tada, kai ji paėmė šį pluoštą lapų. Jis susimąstęs pažvelgė į ją ir susidomėjo, pamatęs, jog Anė Vilkes išblyškusi.

- Na, - paklausė jis, - tai teisinga?

- Taip, - abejingai tarė ji, tarsi nė nesiruoštų tęsti (Polas pagalvojo, kad taip ir bus). - Tai teisinga. Ir tai gerai. Tiesiog nuostabu! Bet kartu ir siaubinga! Visai nepanašu į kitas knygas apie Mizerę. Ta nelaiminga moteris, kuri besiverždama iš kapo nusidraskė mėsą nuo pirštų galų... - ji papurtė galvą ir pakartojo: - Nepanašu, visai nepanašu... siaubinga!

"Tai parašiusio žmogaus sielos būklė taip pat nebuvo pati geriausia, mieloji" - pagalvojo Polas.

- Man tęsti? - paklausė jis.

- Tik pabandyk netęsti, aš paprasčiausiai tave užmušiu, - šyptelėjusi atsakė ji.

Polas jai nenusišypsojo. Ši frazė, kuri kitu metu būtų pasirodžiusi tokia pat banalybė, kaip "Tu taip puikiai atrodai, nors imk ir suvalgyk" ar kažkas panašaus, dabar jam visai neatrodė banali.

Jį sukrėtė ir jos poza, tai, kaip ji stovėjo ant slenksčio. Ji tarsi bijojo prisiartinti, kad neužsidegtų. Ne, ne pernelyg ankstyvos laidotuvės sukėlė tokį siaubą, - jis buvo pakankamai protingas, kad tai suprastų. Ne pats tekstas, o skirtumas tarp to, ką jis parašė pirmą kartą ir dabar. Tas pirmasis variantas buvo paprasčiausias aštuntoko rašinys, tema "Kaip aš praleidau vasaros atostogas". Šis - visai kas kita. Įkaitinta krosnis.

O, kad jis taip gerai rašytų ir istorija būtų tokia puiki! Ne... Herojai buvo labai paprasti ir stereotipiški. Tačiau laikas, pats laikas sukūrė tam tikrą energiją ir skleidė karštį tarp eilučių.

"Įdomu, - pagalvojo Polas. - Ji pajuto tą karštį. Galbūt dabar ir nesiryžta prisiartinti prie manęs, kad neužsidegtų".

- Na, - švelniai tarė jis, - tau nereikės manęs žudyti, Ane. Aš NORIU tęsti. Tad kodėl gi man to nesiėmus?

- Gerai, - sutiko moteris. Ji atnešė jam lapus, padėjo ant stalo ir greitai pasitraukė.

- Gal tu norėtum vis skaityti, man berašant? - paklausė jis.

Anė nusišypsojo.

- Taip! Tai bus visai kaip serialai, kuriuos žiūrėdavau vaikystėje!

- Bet aš negaliu tau pažadėti kiekvieno skyriaus pabaigoje reklamos, - tarė jis. - Taip nedaroma.

- O man padarysi! - užsiplieskė ji. - Aš noriu žinoti, kas vyks 18 skyriuje, net jeigu ankstesnis baigėsi tuo, kad Mizerė, Jenas ir Džefris sėdėjo verandoje ir skaitė laikraštį. Aš tiesiog noriu žinoti, kas vyks toliau.

- Žinai, šiaip aš niekam niekada nerodau savo nebaigtų darbų, - tarė jis ir šyptelėjo. - Tačiau kadangi dabar situacija kiek kitokia, aš duosiu tau paskaityti skyrių po skyriaus.

“Taip prasidėjo tūkstantis ir viena Polo Šeldono naktis”, - pagalvojo jis.

- Bet aš noriu žinoti, ar padarysi tu kai ką dėl manęs?

- Ką?

- Įrašyk tas prakeiktas “n” raides, - paprašė jis.

Ji nušvito, išsišiepė.

- Tai man didelė garbė. O dabar paliksiu tave vieną.

Ji pasitraukė prie durų, apsisuko. Paskui su skausmingu drąsumu ištarė vienintelę per visą tą laiką redaktoriaus pastabą:

- Gal tai buvo bitė?

Polas jau buvo nukreipęs žvilgsnį į mašinėlę. Prieš pradėdamas spausdinti, jis norėjo grįžti mintimis atgal į ponios Remidž kotedžą, ir todėl dėbtelėjo į Anę su neslepiamu nepasitenkinimu.

- Atleisk, aš neišgirdau, ką tu pasakei.

- Bitė, - pakartojo ji, ir jis pamatė, kaip iš lėto jos veidą užlieja raudonis. Greitai net ausys ėmė degti. - Maždaug kas dešimtam žmogui nuo bičių medaus prasideda alergija. Man ne kartą teko susidurti su tokiais atvejais, kol... na, kol neišėjau į pensiją. Alergija gali pasireikšti įvairiai. Kartais įgėlimas sukelia komos būseną, labai panašią į tą, kurią žmonės paprastai vadina katalepsija.

Dabar ji jau buvo ne šiaip raudona, o purpurinė.

Polui šmėkštelėjo ši mintis ir greitai išblėso. Bitės įgėlimas galėjo būti pernelyg ankstyvų vargšelės Evelinos Haid laidotuvių priežastis. Tai būtų panašu į tiesą, nes viskas atsitiko pavasarį sode. Tačiau čia pat jis nusprendė, kad tų dviejų laidotuvių tikroviškumas priklauso nuo to, kaip jos susijusios. Esmė netgi ne ta, jog vėlai rudenį bičių beveik nepasirodo, o ta, kad katalepsija nuo bitės įkandimo labai reta. Polas pagalvojo, jog nuolatinis skaitytojas nepakęstų, kad per pusę metų viename mieste būtų gyvos palaidotos dvi nuo bitės įgėlimo komos būseną patyrusios moterys.

Jis kol kas negalėjo to pasakyti Anei ne tik todėl, kad tai būtų ją supykdę. Jis negalėjo jai to pasakyti, nes tai būtų ją įžeidę, ir nepaisant viso skausmo, kurį dėl jos Polas turėjo iškęsti, jis suprato, jog negali jos įžeisti, nes jį patį taip įžeidinėjo.

Ir jis atsakė jai, išsisukdamas įprastu rašytojų eufemizmu:

- Tai labai įmanoma, aš turėsiu omeny šią idėją, tačiau, Ane, ir aš kai ką sugalvojau. Taigi gali ir netikti.

- O, suprantu - tu rašytojas, ne aš. Todėl užmiršk, ką pasakiau. Ir atleisk.

- Nekalbėk nesą...

Tačiau ji jau buvo išėjusi, sunkūs žingsniai nuskubėjo į apačią, į priebutį.

Nuleidęs akis, jis spoksojo į vieną tašką. Abiejose durų angos pusėse, maždaug per aštuonis colius nuo grindų, jis pamatė juodus krėslo ratų ašių paliktus ruožus.

Iš toli Anė nepastebėjo jų. Tai, kad ji visą savaitę jų nepamatė, atrodė tikras stebuklas. Bet greitai - rytoj, o gal ir šiandien vakare, - ji ateis išsiurbti kilimo ir pastebės jas.

Ji pastebės.

Tą dieną Polas visai nesiilsėjo.

Skylutė apmušaluose dingo.

8

Kitą rytą jis sėdėjo paramstytas pagalvėmis, gėrė kavą ir kaltai spoksojo į tas žymes, kaip žmogžudys, ant savo drabužių pamatęs kraują, kurį jis užmiršo nuplauti. Staiga išsproginusi akis į kambarį įšoko Anė. Vienoje rankoje ji laikė dulkėms šluostyti mazgotę, kitoje - neįtikėtina, bet kitoje ji spaudė antrankius.

- Ką...

Tai buvo viskas, ką jis suspėjo ištarti. Ji paniškai griebė Polą ir pasodino tiesiai. Pervėrė aštrus skausmas, ir jis sušuko. Kavos puodukas išslydo iš rankų ir sudužo į grindis.

"Šiuose namuose dar yra, kas gali sudužti, - pagalvojo jis. - Ji pamatė juos. Žinoma. Ir tikriausiai jau seniai.

Tik tuo jis galėjo paaiškinti jos keistą elgesį. Ji pastebėjo žymes ir dabar pradeda naują, itin efektingą egzekuciją.

- Užsičiaupk, kvaily, - sušnypštė ji, ir jo rankos akimoju buvo užlaužtos už nugaros.

Kartu su spynos trakštelėjimu jis išgirdo įvažiavimo alėjon įsukančią mašiną. Jis išsižiojo riktelti, bet ji vikriai įgrūdo į burną šlykščiai

lavonu atsiduodančią mazgotę. "Įkaitas, - pagalvojo jis, - ar kažkas panašaus".

- Nė garso, - perspėjo Anė, pasilenkusi virš jo, abiem rankom įsirėmusi į pagalvę, plaukais liesdama jo skruostus ir kaktą. - Kartoju, Polai, jeigu kas nors iš jų išgirs nors garsą arba jeigu *aš* išgirsiu ką nors ir *pagalvosiu,* kad ir jie išgirdo, užmušiu jį, arba juos, paskui tave, o po to pati nusižudysiu.

Ji atsistojo - išsproginusi akis, prakaito išpiltu veidu, apsiputojusi.

- Atmink, Polai!

Jis linktelėjo galva, bet ji jau buvo išėjusi.

Prie namo sustojo senas, tačiau gerai išsilaikęs "Ševrolė Bel Air". Polas girdėjo, kaip prieangyje atsidarė ir užsitrenkė durys. Paskui pasigirdo dar vienas garsas, ir neliko abejonių, kad visą savo "turtą" ji laiko sandėliuke.

Iš mašinos išlipęs vyras taip pat buvo senyvas, bet neblogai atrodantis - tipiškas Vidurio Vakarų gyventojas, tikras koloradietis, nors Polas nelabai įsivaizdavo, kaip atrodo tikri Kolorado gyventojai. Iš akies galėjai jam duoti šešiasdešimt penkerius, bet galėjo būti ir aštuoniasdešimties... Jis galėjo būti vyresnysis juridinės kontoros darbuotojas arba pusiau atsistatydinęs su statybomis susijusios firmos prezidentas, bet dar labiau panėšėjo į rančos savininką ar prekybos nekilnojamu turtu agentą. Jis priminė tuos respublikonus, kurie apsiavę smailanosius itališkus batelius jau nieko nebeklijuoja ant savo automobilių. O gal jis oficialus miesto valdžios atstovas, atvažiavęs čia merijos reikalais, nes tik tarp atvykusių merijos reikalais gali pasitaikyti toks vyras kaip jis - pas tokią moterį atsiskyrėlę kaip Anė Vilkes.

Polas žiūrėjo, kaip ji skuba žemyn, prie kelio, bet ne tam, kad jį pasitiktų, o tam, kad sulaikytų.

Polui pasirodė, jog jo svajonės pagaliau išsipildė. Na, tegul tai ir ne policininkas, bet kažkas iš valdžios atstovų. Valdžia. Jos pasirodymas galėjo tik sutrumpinti jo gyvenimą.

"Kodėl tau nepasikvietus jo į namus, Ane? - pagalvojo jis, stengdamasis nepaspringti dulkėta mazgote. - Kodėl nepakvietus jo ir neparodžius savo afrikietiško paukštelio?"

O ne. Misterį Uolinių Kalnų Biznierių ji pasikvies į namus ne anksčiau, negu nuveš Polą į Stepltoną ir įteiks jam bilietą į Niujorką skrendančio lėktuvo pirmos klasės salone.

Ji prabilo dar prieš ištiesdama atvykėliui ranką; iš burnos kamuoliais virto garai ir stingo ore, sudarydami baltus debesis. Jis ištiesė jai elegantiška odine pirštine aptemptą ranką. Anė tik dėbtelėjo į ją ir ėmė

grūmoti jam po nosimi pirštu. Jai iš burnos virto vis daugiau ir daugiau baltų kamuolių. Ji liovėsi grūmojusi pirštu tik trumpam, kad užsisegtų paltą.

Žmogus įsikišo ranką į kišenę, išsitraukė lapą popieriaus ir kone kaltai ištiesė jai. Nors Polas nežinojo, kas tai buvo per lapelis, jis neabejojo, jog Anė kaipmat apibūdino jį kokiu nors epitetu, pavyzdžiui, žodžiu "prasmirdęs."

Ji vis kalbėdama pasivedėjo atvykėlį taku. Dabar Polas galėjo matyti tik jų ant sniego krentančius šešėlius. Jis suprato, kad Anė tai tyčia padarė. Jeigu jis, Polas, negalės matyti jų, vadinasi, ir Misteris Grand Ranča nežiūrės į langą ir nepastebės jo.

Šešėliai ant tirpstančių pusnių prabuvo penketą minučių. Vieną kartą Polas nugirdo net Anės balsą, kuris iš įtūžio virto kone grasinančiu rėkimu. Tos penkios minutės Polui slinko labai lėtai. Skaudėjo pečius. Anė buvo ne tik uždėjusi jam antrankius, bet ir už nugaros, prie lovos krašto pririšusi rankas.

Tačiau bjauriausia buvo mazgotė burnoje. Nuo dvokiančio skysčio baldų valymui jį pykino ir svaigo galva. Jis stengėsi neapsivemti, kad nepaspringtų savo paties vėmalais, kol Anė plūsta miesto valdžios atstovą, kuris kartą per savaitę apsilanko vietinėje kirpykloje ir tikriausiai visą žiemą ant savo juodų pusbačių nešioja kaliošus.

Kol jie vėl grįžo, Polo kakta buvo šlapia nuo prakaito. Dabar jau Anė laikė popierių. Ji sekė paskui Misterį Grand Rančą ir leisdama baltus garų kamuolius grasė pirštu. Misteris Grand Ranča į ją nesigręžiojo. Jo veidas buvo bereikšmis, tik lūpos suspaustos taip tvirtai, jog jų beveik nesimatė. Tai atspindėjo jo emocijas, kurios, matyt, nebuvo itin teigiamos. Pyktis? Galbūt. Pasibjaurėjimas? Taip, greičiausiai būtent tai.

"Tu manai, kad ji beprotė. Tu ir visi tavo šią apylinkę kontroliuojantys draugai, ko gero, ilgai deratės, kam važiuoti raustis tame mėšlyne, vadinamame Anės Vilkes ferma. Žinoma, niekam nepatinka atnešti blogas naujienas, ypač psichams. Bet, ach, Misteri Grand Ranča! Jeigu jūs žinotumėt, kokia tai psichė, jūs nesiryžtumėte jai taip nepagarbiai atsukti nugaros kaip dabar".

Jis sėdo į savo "Ševrolė", užtrenkė duris. Anė stovėjo prie mašinos ir grūmojo pirštu. Polas vėl išgirdo jos balsą: "Tu manai, jog esi ypatingas?!"

"Ševrolė" iš lėto pajudėjo alėja. Misteris Grand Ranča specialiai nežiūrėjo į dantis išsiepusią Anę, kuri vis taip pat garsiai spiegė: "Manai, jeigu tavo tokie dideli ratai..."

Staiga ji taip stipriai spyrė į priekinį buferį, kad numušė suledėjusio sniego luitą. Žmogus, sukdamasis vis žiūrėjo į ją per dešinį petį. Dabar jis atsigręžė į Anę su ta neapsakoma mina, kuri nesikeitė viso jo vizito metu.

- Aš tau kai ką pasakysiu, prasmirdėli! ANT TOKIŲ PRAŠMATNIŲ RATŲ MAŽI ŠUNYČIAI, PAKĖLĘ KOJĄ, ATLIEKA SAVO REIKALUS! Ką tu apie tai manai, a?!

Kad ir ką Misteris Grand Ranča būtų apie tai galvojęs, jis nesuteikė Anei malonumo tai pamatyti. Jo sustingęs bereikšmis veidas priminė dujokaukę. Riedėdamas atbulas, automobilis pagaliau visai dingo iš akių.

Ji stovėjo ten kurį laiką susidėjusi rankas ant klubų, paskui patraukė atgal į namą. Jis išgirdo, kaip virtuvėje atsidarė ir užsitrenkė durys.

"Taigi jis išvažiavo, - pagalvojo Polas. - Misteris Grand Ranča išvažiavo, o aš likau čia. O taip, aš likau čia".

9

Tačiau šįsyk Anė neskubėjo išlieti ant jo savo pykčio. Ji įžengė į kambarį dar su paltu ir ėmė žingsniuoti pirmyn atgal, net nepažvelgdama į jį. Popieriaus lapas vis dar buvo jos rankoje, ir ji purtė jį sau prieš nosį, tarsi vainodama pati save.

- Sako, dešimt procentų rentos! Sako, nesumokėta! Sukčiai! Juristai prakeikti! Sako, tik iš dalies apmokėta! Uždelsta! Prasmirdėliai! Kakariekū! Vištidės įstatymai!

Polas sumykė į skudurą, bet ji neatsigręžė. Pasinėrusi į save, ji vis greičiau blaškėsi po kambarį, masyviu kūnu drumsdama orą. Polui atrodė, kad ji tuoj sudraskys lapelį, bet to daryti ji nesiryžo.

- Penki šimtai šeši doleriai! - sukriokė ji ir kyštelėjo popierių Polui prie veido. Paskui abejingai ištraukė mazgotę jam iš burnos ir numetė ant grindų. Jo galva nulinko į šoną, ir jis užsižiaugčiojo. Jam atrodė, kad jo rankos tuoj išnirs iš sąnarių.

- Penki šimtai šeši doleriai ir septyniolika centų! Jie žino, jog man nieko iš pašalinių čia nereikia! Argi aš jiems to nesakiau?! Ir štai, žiūrėk! ŽIŪRĖK!

Jį vėl supykino, ir jis sugargaliavęs atsiriaugėjo.

- Jeigu apsivemsi, manau, turėsi taip ir gulėti. Atrodo, man kitų rūpesčių atsirado. Jis kažką minėjo apie nuosavybės areštą. Na, kas ten?

- Antrankiai, - sudejavo jis.

- Taip... taip, - nekantriai tarė ji. - Tu kartais tiesiog kaip mažas vaikas.

Ji išsitraukė iš sijono kišenės raktą ir stumtelėjo Polą į kairę taip stipriai, kad jis įsirėmė nosimi paklodėn. Polas suinkštė, bet ji nekreipė jokio dėmesio. Pasigirdo trakštelėjimas, ir jo rankos išsilaisvino. Sunkiai alsuodamas, jis atsitiesė, po truputį pasislinko ant pagalvių, stengdamasis, kad tik kojos liktų tiesios. Ant riešų matėsi balkšvi ruožai, kurie greitai paraudo.

Anė abejingai kaip senas policininkas susikišo antrankius į kišenę.

- Ką reiškia nuosavybės areštas? - paklausė ji. - Gal kad pasisavins mano namą?

- Ne, - atsakė Polas, - tai reiškia, kad tu... - jis užsikosėjo pajutęs dvokiančios mazgotės skonį. Skrandį sutraukė, ir vėl atsiriaugėjo. Ji visiškai į tai nesureagavo, tik stovėjo ir nekantriai laukė, kol jis prabils.

Po kurio laiko jis pagaliau įstengė tęsti.

- Paprasčiausiai tai reiškia, kad tu negalėsi jo parduoti.

- Paprasčiausiai?! PAPRASČIAUSIAI?! Čia jūs gerai sugalvojote, misteri Šeldonai. Bet aš manau, kad tokios vargšės našlės problemos nedomina tokio turtingo misterio Gražuolėlio kaip tu.

- Priešingai. Apie tavo problemas aš galvoju kaip apie savo paties. Aš tik turėjau omeny, jog nuosavybės areštas neprilygsta tam, ką jie gali padaryti, jeigu tu tikrai įsivėlei į skolas. O juk tu neapsimokėjusi, taip?

- Neapsimokėjusi. Vadinasi, viskas - velniop, tiesa?

- Taip.

- Aš ne valkata ir ne prašinėtoja! - jis pamatė, kaip pasikėlus jos viršutinei lūpai švystelėjo siauras dantų ruožas. - Aš moku mokesčius tiksliai pagal sąskaitas. Tiesiog aš... dabar aš...

"Tu užmiršai, ar ne? Lygiai taip pat, kaip vis užmiršti nuplėšti vasario mėnesio kalendoriaus lapelį, velniai jį griebtų. Tačiau užmiršti sumokėti mokesčius kur kas rimčiau, negu užmiršti nuplėšti kalendoriaus lapelį, ir tu nusivylusi, nes pirmą kartą užmiršai kai ką labai svarbaus. Faktas, kad tau labai negera, akivaizdus, juk taip, Ane? Kiekvieną dieną tau vis blogiau ir blogiau. Psichiniai ligoniai, žinoma, kurį laiką gali gyventi visuomenėje ir atlikinėti pareigas, bet anksčiau ar vėliau viskas baigiasi liūdnai, ir, manau, tu tai puikiausiai žinai. Tu neišvengiamai artėji prie tos ribos... ir nesąmoningai tai pati jauti".

- Aš vos spėju suktis, - niūriai tarė ji. - Dabar, kai tu pas mane, aš taip užsiėmusi, kaip net vienarankis afišų klijuotojas nesapnavo.

Staiga jam šovė puiki idėja. Jis nušaus iš karto ne vieną ir ne du, o daugybę zuikių.

- Aš suprantu, - nuoširdžiai tarė jis. - Aš žinau, jog esu skolingas tau gyvybę ir dabar suteikiu tiek rūpesčių. Mano piniginėje yra apie keturi šimtai dolerių. Aš noriu, kad paimtum juos ir sumokėtum skolas.

- O, Polai... - ji pažvelgė į jį sumišusi ir pradžiugusi. - Aš negaliu imti TAVO pinigų...

- Jie ne mano, - tarė jis ir nusišypsojo jai. Tiksliau, nusišypsojo jo PIRMASIS NUMERIS. O sau jis pagalvojo: "Aš noriu tik vieno, Ane, - kad tau prasidėtų sklerotinis priepuolis, tada aš nusigausiu į tavo virtuvę, pasiimsiu peilį ir, manau, sugebėsiu jį tinkamai panaudoti. Taip, jog tau dar nespėjus susivokti, kad mirei, jau būsi velnių kepama pragare".

- Jie ne mano. Jie - tavo. Jei nori, gali tai vadinti mokesčiu už kambarį, - jis kiek patylėjo ir ryžosi apsidrausti. - Jeigu manai, kad aš neprisimenu, kiek daug dėl manęs padarei, tai esi paprasčiausiai beprotė.

- Polai... Na, aš nežinau...

- Aš visiškai rimtai, - jis pasistengė nutaisyti nuginkluojančiai nuoširdžią veido išraišką ("Viešpatie, padėk man ją nuginkluoti"). - Žinai, tu ne tik man išgelbėjai gyvybę. Jei ne tu, Mizerė visiems laikams būtų likusi kape.

Dabar ji, užmiršusi popierių, švytinčiu veidu žvelgė į Polą.

- Tu parodei man mano klaidas, sugrąžinai į teisingą kelią. Aš skolingas tau daug daugiau negu keturi šimtai dolerių, ir jeigu nepaimsi tų pinigų, man bus labai nemalonu.

- Na, aš... Na, gerai, aš... ačiū, Polai.

- Tai aš turiu tau dėkoti. Nagi, duok dirstelti į popierių.

Ji ištiesė lapą, net nebandydama priešintis. Tai tebuvo perspėjimas, kad greičiau susimokėtų mokesčius. Nuosavybės areštas buvo paminėtas kaip paprasčiausias formalumas. Polas greitai peržvelgė popierių ir atidavė jai.

- Tu turi banke pinigų?

- Šiek tiek turiu, bet ne banke, - ji nudelbė akis. - Aš nepasitikiu bankais.

- Čia grasinama nuosavybės areštu, jeigu iki kovo dvidešimt penktos neapmokėsi sąskaitos. Šiandien kelinta?

Ji puolė prie kalendoriaus.

- Viešpatie, čia viskas neteisingai!

Ji nuplėšė lapelį, ir berniukas su rogutėmis dingo. Polas stebėjo tai su kažkokiu nesuprantamu apgailestavimu. Ant kovo mėnesio kalendoriaus buvo pavaizduotas upokšnis apsnigtais krantais.

Anė įsispoksojo į kalendorių.

- Šiandien kovo dvidešimt penkta.

"Dieve mano, kiek laiko praėjo!" - pagalvojo jis.

- Žinoma, aš taip ir maniau. Todėl šiandien jis atvažiavo.

"Jis nesakė, kad jie gali tai padaryti, jei šiandien pat nepaklosi pinigų. Taigi vyrukas tikrai norėjo padaryti tau paslaugą."

- Bet jeigu tu sumokėsi tuos penkis šimtus šešis dolerius iki...

- Ir septyniolika centų, - pridūrė ji. - Neužmiršk tų prasmirdusių septyniolikos centų.

- Gerai, ir septyniolika centų. Jeigu sumokėsi šiandien iki uždarymo, jokio arešto nebus. Jei žmonės mieste tikrai nusiteikę prieš tave, kaip tu sakai, Ane...

- Jie neapkenčia manęs! Jie visi prieš mane, Polai!

- ...tai jiems bus puiki proga tavęs atsikratyti. Dabar jie kažką šūkalioja apie nuosavybės areštą, nors tu tik vieną kartą uždelsei sumokėti, bet viskas velniop. O jeigu tu nesumokėsi dar kartą, jie gali atimti iš tavęs namą ir parduoti aukcione miesto naudai. Tai beprotiška idėja, bet, manau, jie turėtų tam teisę.

Ji kimiai nusijuokė.

- Tegul pabando, žarnas paleisiu.

- Tačiau galiausiai jie TAU žarnas paleis, - ramiai atsakė Polas. - Bet esmė ne čia.

- O kur?

- Ane, Saidvinderyje tikriausiai yra žmonių, kurie nemoka du ar tris metus. Niekas nekonfiskuoja jų turto ir neatiminėja namų. Blogiausiu atveju, atjungia vandenį. Štai kad ir Roidmanai, - jis dvilktelėjo į ją. - Manai, jie moka laiku?

- Kas? Tie šiukšlės? - ji isteriškai nusikvatojo.

- Manau, jie paprasčiausiai kasa tau duobę, Ane.

Jis tikrai taip manė.

- Aš niekada iš čia neišvažiuosiu! Tegul neriasi iš kailio - aš pasiliksiu čia! Aš pasiliksiu ir spjaudysiu jiems į šlykščias fizionomijas!

- Tu surasi dar šimtą šešis dolerius prie mano keturių šimtų?

- Taip, - atrodė, ji pradėjo aprimti.

- Gerai. To pakaks, - tarė Polas. - Tada aš siūlau tau apmokėti tą nelaimingą sąskaitą šiandien pat.

"Kol tavęs nebus, aš pažiūrėsiu, ką galima padaryti su tomis žymėmis ant durų. Ir kai tai sutvarkysiu, dar pažiūrėsiu, ko galima imtis, kad pasprukčiau iš čia, ir kuo greičiau. Kažkodėl man nusibodo tavo ligoninė, mieloji Ane".

Jis prisivertė nusišypsoti.

- Septyniolika centų gal rasi kur nors spintelėje, - tarė jis.

10

Anė Vilkes turėjo savo elgesio taisykles ir moralinį kodeksą; ji savaip buvo labai išsiauklėjusi ir laikėsi etiketo.

Privertė Polą gerti vandenį iš grindų plovimo kibiro; neduodavo jam vaistų iki pat agonijos; liepė sudeginti vienintelį naujojo romano egzempliorių; buvo uždėjusi jam antrankius, užkišusi burną mazgote, bet niekada nebūtų ėmusi pinigų iš jo piniginės.

Ji atnešė Polui jo seną, apsitrynusią firmos "Lord Buxton" piniginę ir padavė tiesiai į rankas.

Visi jo asmens pažymėjimai buvo dingę. To padaryti ji nepasigėdijo. Polas jos neklausinėjo. Jam atrodė, jog geriau dėtis, kad nieko nepastebėjo.

Pažymėjimai dingo, bet pinigai liko - nauji čežantys banknotai po penkiasdešimt dolerių. Jis stebėtinai aiškiai išvydo save, dieną prieš baigiant rašyti "Greituosius automobilius" sustabdantį "Kemero" prie banko. Jis paduoda čekį, kad gautų keturis šimtus penkiasdešimt dolerių ir kitoje pusėje pasirašo (atrodo, tada net vaikinai prie konvejerio kalbėjo apie būsimas atostogas).

Visa tai daręs žmogus buvo laisvas, sveikas ir apskritai puikiai jautėsi. Jis net neįsivaizdavo, kokius nuostabius dalykus jam tenka daryti. Tas žmogus susidomėjęs apžiūrinėjo moterį prie banko durų - aukštą blondinę su purpurine, švelniai kūno linijas paryškinančia suknele. Ji taip pat pažvelgė į jį...

Įdomu, ką ji pagalvotų apie jį dabar, jei pamatytų sulysusį, numetusį kone keturiasdešimt svarų, pasenusį dešimčia metų, su šlykščiais mėsgaliais vietoj kojų.

- Polai?

Jis pažvelgė į Anę, laikydamas rankoje pinigus. Iš viso keturis šimtus dvidešimt dolerių.

- Taip?

Ji žiūrėjo trikdančiu žvilgsniu, atspindinčiu ir motinišką meilę, ir švelnumą. Tas žvilgsnis trikdė todėl, kad už švelnumo buvo visiška tamsa.

- Tu verki, Polai?

Jis ranka palietė skruostą, kuris tikrai buvo drėgnas. Polas nusišypsojo ir ištiesė Anei pinigus.

- Taip, truputį. Aš pagalvojau, kad tu tokia gera man. Tikriausiai daugelis manęs nesuprastų, bet aš tai žinau.

Ji žybtelėjo akimis, pasilenkė, pakėlė jo smakrą. Jis užuodė jos dvokiantį kvapą, sklindantį iš tamsiausios gelmės, pūvančios žuvies kvapą.

Tai buvo tūkstantį kartų bjauriau už dulkėtos mazgotės skonį, nes priminė jam, kaip...

(...kvėpuok, o prakeikimas! KVĖPUOK!)

...tas šlykštus, rūgštokas kvapas tarsi vėjas iš pragaro įsiveržė į jo plaučius.

Jam susuko vidurius, tačiau jis prisivertė nusišypsoti.

- Aš myliu tave, brangusis, - tarė ji.

- Tu pasodinsi mane į krėslą išeidama? Aš noriu rašyti.

- Žinoma, - Anė apkabino jį. - Žinoma, brangusis.

11

Jos gerumas nebuvo toks beribis, kad paliktų nerakintas duris, bet tai nekėlė problemų. Tuo metu Polas nebesikraustė iš proto nuo skausmo ir vienatvės. Jis buvo surinkęs keturis segtukus, kaip rūpestinga voveraitė žiemai prisirenka riešutų, ir paslėpė juos po čiužiniu kartu su piliulėmis.

Įsitikinęs, jog ji tikrai išėjo ir nesisukioja aplinkui, kad patikrintų, ar jis nesiruošia "ką nors iškrėsti" (dar vienas vilkesizmas jos leksikone), Polas pristūmė krėslą prie lovos ir išsitraukė segtukus; paskui paėmė ąsotį vandens ir pakelį "Kleenex" servetėlių nuo naktinio staliuko. Stumdyti krėslą kartu su priešais jį ant lentos stovinčia rašomąja mašinėle nebuvo sunku - jo rankos jau buvo įpratusios ir sutvirtėjusios. Anė Vilkes gerokai nustebtų sužinojusi, KIEK stipresnės jos dabar, ir jis nuoširdžiai vylėsi, kad greitai tokia diena ateis.

"Royal" buvo sudilusio grašio neverta rašomoji mašinėlė, tačiau ji labai tiko pratimams. Polas kiekvieną kartą, Anei išėjus iš kambario, pradėdavo ją kilnoti. Iš pradžių pavykdavo pakelti vos penkis kartus po šešetą colių. Dabar jis pajėgė nepailsėdamas pakelti mašinėlę aštuoniolika ar dvidešimt kartų. Tai jau neblogai, turint omeny, kad griozdas svėrė mažiausiai penkiasdešimt sarų.

Jis plūkėsi prie spynos su vienu smeigtuku, kitus du, it siuvėja, raukianti suknelę, laikydamas burnoje. Jis manė, kad smeigtuko nuolauža vis dar kyšojo kažkur spynoje ir galėjo jį išduoti, bet taip nebuvo. Jis beveik iš karto pagavo svirtį, o kartu su ja užkabino ir spynos liežuvėlį. Tik akimirkai šmėkštelėjo mintis, ar neužsklendė ji durų iš lauko pusės. Jis labai stengėsi atrodyti silpnesnis ir liguistesnis, negu buvo iš tikrųjų, tačiau paranojikės įtarumo simptomai vis labiau pasitvirtino. Paskui durys atsidarė.

Jis pajuto tą pačią nervinę įtampą, kaltę ir raginimą padaryti tai GREITAI. Ausys sukluso, ar negrįžta Senoji Besė, nors buvo praėju-

sios tik keturiasdešimt penkios minutės, kai ji išvažiavo. Jis išsitraukė pakelį "Kleenex" servetėlių, pamirkė pluoštą ąsotyje ir laikydamas rankoje šlapią masę, pasivertė ant šono. Sukandęs dantis ir ignoruodamas skausmą, jis pradėjo trinti brėžį dešinėje durų pusėje.

Laimė, ji iš karto ėmė blankti. Ratų ašys nenudraskė dažų, kaip būgštavo Polas. Jis atsistūmė nuo durų, pasuko krėslą ir įsitaisė taip, kad būtų patogu darbuotis prie kito brėžio. Padaręs viską, ką galėjo, vėl pavažiavo į šalį ir pažvelgė į duris, stengdamasis pamatyti jas itin įtariomis Anės akimis. Žymės liko, bet vos pastebimos. Jis pagalvojo, kad bus gerai. Jis TIKĖJOSI, kad bus gerai.

- Bunkerio pasislėpti nuo uragano - štai, ko jai reikia, - tarė jis, apsilaižė ir sausai nusijuokė. - Kam jai tie draugai ir kaimynai.

Jis vėl pasuko prie durų ir dirstelėjo į koridorių; dabar, kai pėdsakų nebeliko, Polas nebejautė noro važiuoti toliau ar dar ką nors šiandien daryti. Kitą dieną - taip. Jis žinos kada.

Dabar Polas norėjo rašyti.

Uždarė duris, spynos trakštelėjimas pasirodė labai garsus.

Afrika.

To paukščio tėvynė - Afrika. Tačiau nereikia verkti dėl šio paukščio, Polai, nes jis greitai užmiršo, kaip kvepia vidurdienį stepės, užmiršo antilopių bliovimą prie vandens telkinių ir rūgštų egzotiškų medžių kvapą, kurį atnešdavo nuo Didžiojo Kelio gaivus šiaurės vėjelis. Jis greitai užmiršo šviesiai vyšninę už Kilimandžaro mirštančios saulės spalvą. Labai greitai jis priprato prie ūkanotų, tarsi purvinų Bostono saulėlydžių; tai buvo viskas, ką jis prisiminė, viskas, ką norėjo prisiminti.

Labai greitai jam dingo noras grįžti, ir jeigu kas nors būtų atvežęs jį atgal ir paleidęs į laisvę, jis būtų nutūpęs ant žemės ir ilgėjęsis namų (tik neaišku kokių), kol kas nors, eidamas pro šalį, nebūtų jo užmušęs.

- O, Afrika, o bjaurybė! - ištartų jis drebančiu balsu.

Sriūbaudamas jis nuriedėjo prie šiukšlių dėžės ir užkasė tarp popierių šlapius servetėlių tumulus. Po to vėl pastatė krėslą prie lango ir įsuko į mašinėlę popieriaus lapą.

Beje, Polai, nejaugi tavo mašinos buferis vis dar kyšo iš sniego? Kol sėdi čia ir lauki galbūt paskutinio savo šanso, jis linksmai žybčiodamas saulėje kyšo ir laukia, kol kas nors, važiuodamas pro šalį, jį pastebės.

Polas dvejodamas pažvelgė į švarų popieriaus lapą mašinėlėje.

Šiandien aš negaliu rašyti. Praėjo noras.

Tačiau dar niekas niekada nebuvo nuslopinęs jam noro rašyti. Jis žinojo, kad taip gali būti, tačiau nepaisant tariamo kūrybinio akto sunkumo jis visada buvo patikimiausias ir vienintelis Polo gyvenimo užsiėmimas. Niekas negalėjo užteršti šio svajonių šaltinio: nei išgėrimai, nei

narkotikai, nei skausmas. Dabar Polas vengė jo kaip prietemoje šaltinį radęs ištroškęs gyvulys. Ir pagaliau jis atsigėrė iš jo: galima sakyti, visa galva pasinėrė į darbą. Kai be penkiolikos šešios grįžo Anė, jis buvo parašęs beveik penkis puslapius.

12

Tris kitas dienas jis jautėsi gaubiamas kažkokios keistos įelektrintos ramybės. Jam nuolat džiūvo burna. Garsai atrodė pernelyg skambūs. Būdavo dienų, kai jis jausdavo galįs žvilgsniu perlenkti šaukštą, o kartais atrodydavo, jog tuoj isteriškai pravirks.

Ir vis dėlto, nepaisant visos atmosferos, iš proto varančio skausmo, vyko darbas. Po truputį mašinėlės dešinėje augo šūsnis lapų. Iki tol jis kiekvieną dieną apgalvodavo po keturis puslapius, ir tai buvo labai daug (rašydamas "Greituosius automobilius", jis per kelias savaites apsvarstydavo tik po du tris puslapius, kol prasidėjo pašėlęs lėkimas į finišą). Bet per tas tris savaites, kurios baigėsi stipria liūtimi balandžio penkioliktą, Polas parašydavo *po dvylika puslapių per dieną* - septynis rytais ir penkis ar net daugiau vakarais. Jeigu kas nors iš ankstesnių jo pažįstamų (Polas dažnai taip nesąmoningai pagalvodavo) būtų pamanęs, kad jis gali taip greitai dirbti, jis būtų paprasčiausiai nusijuokęs.

Kai pradėjo lyti, jis turėjo du šimtus šešiasdešimt septynis "Mizerės sugrįžimo" puslapius - žinoma, juodraštyje, tačiau peržiūrėjęs jį, Polas su nuostaba suprato, kad jie visiškai tinka ir švarraščiui.

Iš dalies tai buvo galima paaiškinti tuo, kad dabar jis gyveno itin sveikai. Daugiau nebebuvo beprotiškų naktų baruose ir ne mažiau beprotiškų dienų, kliaukiant kavą ir apelsinų sultis, ryjant vitamino B tabletes (jeigu tokiomis dienomis jo žvilgsnis atsitiktinai užkliūdavo už rašomosios mašinėlės, jis krūptelėjęs nukreipdavo akis). Daugiau nebebuvo tų vėlyvų prabudimų su didžiakrūte blondine ar rusvaplauke iš vakaro pasigauta kekše, kuri naktį priminė kino žvaigždę, o dešimtą ryto - susiraukšlėjusią šmėklą. Nebebuvo cigarečių. Kartą jis droviu balsu pabandė jų paprašyti, tačiau Anė taip dėbtelėjo, kad jis nusprendė rūkymą tučtuojau užmiršti. Dabar jis buvo Misteris Nekaltybė. Jokių blogų įpročių (žinoma, išskyrus kodeino vartojimą; bet juk daugiau mes nieko blogo nedarom, tiesa, Polai?), jokių pasilinksminimų.

"Čia, - kartą pagalvojo jis, - aš tapau vieninteliu vienuoliu narkomanu."

Keldavosi septintą. Dvi tabletės novrilo su sultimis. Aštuntą valandą pusryčiai lovoje. Tris dienas per savaitę - kiaušinis, kitas keturias - košė. Paskui į krėslą, prie lango, ir visa galva panirdavo į darbą. Pirmyn

į devynioliktą amžių, kai vyrai dar buvo vyrai, o moterys nešiojo turniūrus. Priešpiečiai. Pietų miegas. Vėl keldavosi - kartais, kad suredaguotų, ką parašęs, kartais, kad paprasčiausiai paskaitytų. Ji turėjo viską, ką buvo parašęs Somersetas Moemas.

(Kartą Polas nelinksmai pagalvojo, ar ji turi Džono Faulzo pirmąjį romaną, bet nusprendė geriau neklausti).

Taigi Polas pradėjo sau tiesti kelią per tuos dvidešimt tomų. Bėgant metams, jis vis labiau įsitikino, kad nebegali skaityti knygų taip kaip vaikystėje. Tapęs rašytoju, jis pasmerkė save gyvenimo analizei.

Moemas iš pradžių suviliojo jį, o paskui leido vėl pasijusti vaiku. Ir tai buvo puiku.

Penktą valandą ji patiekdavo lengvą vakarienę, o septintą atstumdavo nespalvotą televizorių, kad kartu pasimėgautų vietine Cincinačio programa. Paskui tęsdavosi darbas. Pavargęs jis iš lėto pririedėdavo su krėslu prie lovos (jis galėdavo tai padaryti greičiau, bet nenorėjo, kad Anė sužinotų). Tačiau ji išgirsdavo, ateidavo ir padėdavo jam atsigulti į lovą. Vėl vaistai. Gausmas. Snaudulys tarsi grimzdimas į šviesą. Kitą dieną tas pat. Rytoj ir poryt - vis tas pat.

Ramus, monotoniškas gyvenimas, be abejo, buvo viena iš tokio produktyvumo priežasčių. Bet kur kas svarbesnė priežastis buvo pati Anė. Šiaip ar taip, būtent jos abejotinas pasiūlymas it bitės įgėlimas paskatino pradėti knygą po to, kai Polas buvo jau visiškai tikras, kad "Mizerę" baigė visiems laikams.

Jis žinojo tik viena: jokio "Mizerės sugrįžimo" nebuvo ir būti negalėjo. Polas nėrėsi iš kailio, kad kuo panašesnis į tiesą būtų tos kumelės prikėlimas iš kapo. O tokius nereikšmingus klausimus, APIE KĄ apskritai bus ta prakeikta knygiūkštė, teko atidėti.

Dvi dienas po Anės išvykimo į miestą apmokėti sąskaitos Polas stengėsi negalvoti apie tai, kad praleido puikią progą pasprukti, o domėjosi tik Mizerės sugrįžimu į ponios Remidž namelį. Jos buvo nevalia vežti į Džefrio namus. Tarnai - pirmiausia tas ilgaliežuvis Taileris - pamatytų ir kaipmat viską išpliurptų. Be to, reikėjo, kad praeitų visiška amnezija, kilusi dėl šoko po to, kai Mizerė gyva atsidūrė karste.

Amnezija? Velnias, ta paukštytė vos prašneka. Kur kas lengviau, kai pradeda savo įprastą plepėjimą.

Tad kas toliau? Ta gražuolė jau ne kape, apie ką gi dabar bus ši idiotiška istorija? Ar pasakys Džefris su ponia Remidž Jenui, kad Mizerė liko gyva? Polas abejojo. Jis žinojo jog nepasitikėjimas - ne itin linksmas kampelis skaistykloje rašytojams, kurie veržiasi į priekį, visiškai nenutuokdami, ką rašys toliau.

"Ne Jenui, - pagalvojo jis, spoksodamas į daržinę. - Kol kas ne Jenui. Pirmiau daktarui. Tam senam ožiui, kurio pavardėje tiek daug "n" - Šainbonui".

Mintis apie daktarą jam jau kelintą kartą primindavo Anės pasakymą apie bitės įkandimą. Polas vis grįždavo prie tos minties. "Maždaug kas dešimtas žmogus..."

Bet tai tiesiog neįtikėtina. Dvi moterys, gyvenančios viename mieste, beveik tuo pat metu miršta nuo labai retos alergijos?

Trečią dieną po to, kai Anė išsisuko iš nemalonaus reikalo, susijusio su mokesčiais, Polas kaip visada snaudė; staiga vyrukai gamykloje sukėlė kažkokį griausmą, primenantį tikrą branduolinės bombos sprogimą.

- Ane! - sušuko jis. - Ane, greičiau šen!

Jis išgirdo jos žingsnius viršuje, ant laiptų, paskui koridoriuje. Anė įžengė į kambarį iš siaubo išsproginusi akis.

- Polai! Kas atsitiko? Tau traukuliai? Tu...

- Ne, - atsakė jis, nors jo PROTĄ iš tikrųjų buvo apėmę spazmai. - Ne. Ane, atleisk, jei išgąsdinau, bet tu turi padėti man atsisėsti į krėslą. Velniai griebtų! Aš radau!

Jis suspėjo sulaikyti beišsprūstantį keiksmažodį, bet dabar tai neturėjo reikšmės. Ji pažvelgė į Polą pagarbiai ir kantriai, tarsi jos akyse skleistųsi kartą per šimtą metų pražystantis papartis.

- Žinoma, Polai.

Ji greitai pasodino jį į krėslą ir norėjo pristumti prie lango, bet Polas ryžtingai papurtė galvą.

- Tai ilgai netruks, - tarė jis, - bet tai labai svarbu.

- Kas nors susiję su knyga?

- Tai ir yra pati knyga. Ramiai. Truputį patylėk.

Net nedvilktelėjęs į rašomąją mašinėlę - jis niekada nesinaudojo ja, kad įterptų pastabas, - Polas pagriebė tušinuką ir ėmė kažką ant popieriaus lapo keverzoti.

> Jos buvo SUSIJUSIOS. Bitės įgėlimas joms sukėlė tą pačią reakciją, nes jos buvo kažkaip SUSIJUSIOS. Mizerė - našlaitė. Ir ką galima spėti? Mažoji Evelina Haid buvo MIZERĖS SESUO! Arba jos motinos sesuo. Taip tikriausiai dar geriau. Kas pirmas sužinos? Šenis? Ne. Šenis kvailys. Ponia Remidž. Ji gali eiti aplankyti Evelinos Haid mamulės ir...

Jam švystelėjo nuostabi idėja. Pagaliau gimė siužetas. Polas apmirė išsižiojęs.

- Polai? - susijaudinusi pašaukė Anė.

- Ji ŽINOJO, - sušnibždėjo Polas. - Ji, BE ABEJO, žinojo. Bent jau įtarė. Bet...

Jis vėl palinko prie savo užrašų.

...ji - ponia R. iš karto supranta, jog Mizerė - ponios E. H. dukra. Tokie patys plaukai ar dar kas nors. Mamulė E. H. tampa vienu iš svarbiausių personažų. Prie to reikės padirbėti. Ponia R. pradeda suprasti, kad ponia E. H. GALĖJO NET ŽINOTI, KAD MIZERĖ PALAIDOTA GYVA! VELNIAI GRIEBTŲ! PUIKU! Senoji ledi galbūt žiūrėjo į Mizerę kaip į kažką, kas siejo ją su buvusiomis linksmomis dienelėmis ir...

Jis padėjo tušinuką ir pažvelgė į popieriaus lapą, paskui vėl iš lėto jį pakėlė ir parašė dar keletą eilučių.

Trys svarbūs dalykai:

1. Kaip į ponios R. įtarimą sureaguos ponia E. H.? Ji arba panūs ją nužudyti, arba iš siaubo prileis kelnes. Manau, geriau išgąstis, bet E. H. greičiausiai pasirinks žmogžudystę. Gerai. Tegul būna žmogžudystė.

2. Koks šioje situacijoje Jeno vaidmuo?

3. Mizerės amnezija?

Ir dar. Ar sužinos Mizerė, kad jos mamulei geriau, jog abi jos dukterys būtų gyvos palaidotos, negu kad būtų apšviesta jos praeitis?
Jeigu ne, tai kodėl?

- Gal galėtum man padėti vėl atsigulti į lovą, - paprašė Polas. - Atleisk, kad rėkiau kaip beprotis. Paprasčiausiai buvau susijaudinęs.

- Viskas gerai, Polai, - jos balse nuskambėjo susitaikymas. Nuo tada darbas tiesiog virė. Anė buvo teisi: knyga išėjo kur kas baisesnė ir niūresnė, palyginus su kitomis istorijomis apie Mizerę. Pirmasis skyrius dar nebuvo labai pavykęs, tačiau jau tarsi pranašavo, kokia bus kitų nuotaika. Ši knyga buvo dinamiškesnė ir kupinesnė įvykių negu bet kuri kita, ir visi personažai gyvybingesni.

Trys paskutinės knygos atrodė primityvūs nuotykių ir moterų džiaugsmui sukurtų pikantiškų erotinių scenų aprašymai. Jis pradėjo suprasti, kad ši knyga bus gotikinis romanas, tai yra remsis ne situacijomis, o siužetu. Tačiau abejonės jo nepaliko. Tai buvo ne šiaip pirmą kartą per daugelį metų kilęs klausimas: AR TU SUGEBĖSI pradėti

knygą? Šį klausimą jis užduodavo sau kone kasdien: AR SUGEBĖSI?.. ir atsakydavo: SUGEBĖSIU.

Paskui pradėjo lyti ir viskas pasikeitė.

13

Nuo balandžio aštuntos iki keturioliktos jie mėgavosi nuostabiu oru. Giedrame danguje švietė saulė, ir temperatūra kartais pakildavo iki dešimties laipsnių šilumos. Laukuose už švarutėlaitės raudonosios Anės daržinės ėmė atsirasti rudi lopai. Polas, įnikęs į darbą, stengėsi negalvoti apie savo mašiną, kuri, be abejo, jau buvo pastebėta. Jo darbas stūmėsi į priekį, tačiau nuotaika vis bjuro: jis vis aiškiau jautė, kad gyvena debesuotoje kameroje ir alsuoja įelektrinta atmosfera. Vos tik atminty iškildavo "Kemero", Polas tučtuojau kviesdavo policiją, ir ši mintis nusivesdavo jį sukaustytą grandinėmis. Nelaimė - toks prakeiktas dalykas, kuris turi įprotį tai pasitraukti, tai vėl vienaip ar kitaip pasireikšti.

Vieną naktį jis sapnavo, kad pas Anę vėl atvažiavo Misteris Grand Ranča. Jis išlipo iš savojo "Ševrolė", vienoje rankoje laikydamas "Kemero" buferį, kitoje - vairą.

- Tai jūsų? - paklausė jis Anės sapne.

Polas prabudo ne itin geros nuotaikos.

Anė, priešingai, dar niekada nebuvo taip gerai nusiteikusi kaip tą saulėtą savaitę pavasario pradžioje. Ji tvarkėsi, gamino įmantrius patiekalus, kurių, tiesa, neįmanoma buvo valgyti, tarsi ilgi maitinimosi ligoninių valgyklose metai būtų nuslopinę jos kitados turėtą šeimininkės talentą. Kiekvieną dieną ji susupdavo Polą į didžiulę žydrą antklodę, užmaukšlindavo žalią medžiotojo kepuraitę ir išstumdavo krėslą į vidinio kiemo verandą.

Paprastai jis imdavo su savimi Moemo knygą, bet retai skaitydavo ją - poilsis gryname ore buvo pernelyg didelis įvykis, kad jis į dar ką nors sutelktų savo dėmesį. Dažniausiai jis tiesiog sėdėdavo ir vietoj priplėkusio miegamojo oro kvėpdavo tyrą bei vėsų, klausydavosi lašų kapsėjimo, stebėdavo, kaip per tirpstantį sniegą laukuose bėga debesų šešėliai. Tai buvo geriausia.

Anė savo tyliu dusliu balsu traukė dainas. Ji kikeno kaip vaikas, žiūrėdama pramogines televizijos laidas, ypač kvatojosi iš pačių lėkščiausių ir banaliausių pokštų. Kai Polas užbaigė devintą ir dešimtą skyrius, ji nepailsdama įrašinėjo raidę "n".

Balandžio penkioliktą rytas išaušo vėjuotas, apsiniaukęs, ir Anės nuotaika pasikeitė. Polas pagalvojo, kad tai, ko gero, susiję su slėgio kritimu. Toks paaiškinimas buvo ne blogesnis už kitus.

Ji nepasirodė su vaistais iki pat devynių ryto, o iki to laiko Polui jau labai reikėjo jų - taip stipriai, kad jis ėmė galvoti apie atsargą. Pusryčių negavo. Tik piliules. Kai ji įžengė į kambarį, vis dar vilkėjo rausvą dygsniuotą chalatą. Su vis augančia bloga nuojauta ant jos skruostų ir rankų pastebėjo rausvus dryžius it nuo smūgio rimbu. Be to, Polas pamatė ant chalato lipnias dėmes; avėjo ji tik vieną šlepetę. "Fud-sluš", - girdėjosi jai prisiartinant. "Fud-sluš, fud-sluš, fud-sluš". Jos plaukai draikėsi aplink veidą, akys buvo apsiblaususios.

- Štai, - tarė ji ir švystelėjo jam piliules. Jos rankos taip pat buvo aplipusios tąsiais purslais. Kažkas raudonas, rudas, nemaloniai baltas. Polas neįsivaizdavo, kas tai galėtų būti. Piliulės atsitrenkė jam į krūtinę ir nukrito ant kelių. Ji pasisuko išeiti. "Fud-sluš, fud-sluš, fud-sluš".

- Ane?

Ji sustojo, bet neatsigręžė. Su tuo chalatu atrodė stambesnė, pečiai platesni, o plaukai susivėlę į šalmą. Ji priminė iš urvo išlindusią pirmykštę moterį.

- Ane, ar tau viskas gerai?

- Ne, - abejingai tarė ji ir atsisuko. Dešinės rankos smiliumi ir didžiuoju pirštu prispaudusi lūpą, ji bukai spoksojo į Polą. Paskui ištempė ją, susuko ir įstūmė vidun. Kraujas iš pradžių kliūstelėjo tarp lūpų ir dantenų, po to nutekėjo per smakrą. Anė apsigręžė ir netarusi nė žodžio išėjo, jo apstulbusiam protui dar nespėjus suvokti, kad jis tikrai matė tą sceną. Uždarė duris ir... užrakino. Polas išgirdo jos tolstančius, šliurksinčius per koridorių žingsnius. Paskui, Anei sėdantis, sugirgždėjo jos mėgstama kėdė. Daugiau nieko. Nei televizoriaus, nei dainų. Nei indų tarškėjimo. Tyla. Ji paprasčiausiai sėdėjo. Paprasčiausiai sėdėjo, ir jai buvo negera.

Po to pasigirdo garsas. Jis nepasikartojo, bet nuskambėjo labai aiškiai. Tai buvo pliaukštelėjimas. Ir, velniai griebtų, gana stiprus. Ir nors Polą skyrė durys, nereikėjo būti Šerloku Holmsu, kad suprastum, jog ji plakė pati save. Sprendžiant iš garso, gana stipriai. Jis įsivaizdavo, kaip ji ištempia savo lūpą ir suleidžia į jautrią, rausvą mėsą trumpai nukirptus nagus.

Netikėtai atmintyje iškilo pastraipa apie psichinius ligonius jo pirmoje "Mizerės" ciklo knygoje, kur veiksmas daugiausia vyksta Londone, Bedlamo psichiatrinėje ligoninėje (Mizerę ten buvo paguldžiusi viena pavyduolė). "Kai maniakui prasideda depresija, - rašė jis, - vienas iš simptomų yra tas, kad jis arba ji pradeda save bausti: plakti, badyti, žnaibyti, deginti cigaretėmis ir t. t."

Staiga Polas labai išsigando.

14

Polas prisiminė Edmundo Vilsono straipsnį, kuriame autorius su sau būdinga santūria maniera pareiškė, esą svarbus geros poezijos sukūrimo kriterijus - ramybės periodu kilusios stiprios emocijos - gali būti pakankamai naudingos ir daugeliui prozos kūrinių. Ir tai buvo tiesa. Polas pažinojo rašytojus, kurie nevaliojo kurti po šeimyninių kivirčų: jis ir pats nepajėgė rašyti, kai būdavo dėl ko nors nusivylęs. Tačiau kartais tokiais atvejais atsirasdavo priešingas efektas - tada, kai dirbdavo ne tik iš reikalo, kiek norėdamas išvengti viso to, kas jį liūdino. Paprastai tai būdavo atvejai, kai neįmanoma nustatyti liūdesio priežasties.

Dabar buvo vienas iš tokių atvejų. Kai Anė neatėjo pasodinti jį į krėslą iki vienuolikos ryto, Polas nusprendė padaryti tai pats. Jis, žinoma, neįstengė atsinešti nuo židinio mašinėlės, bet galėjo rašyti ranka. Polas neabejojo, jog jau galėtų atsisėsti į krėslą ir be kitų pagalbos, bet suprato, kad Anė neturi to žinoti. Tačiau jam reikėjo pakeisti padėtį, - velniai griebtų, jis negalėjo rašyti gulėdamas.

Polas persilenkė per lovos kraštą, patikrino, ar nuleistas krėslo stabdis, paskui įsitvėrė jo rankenos ir iš lėto pasislinko. Akimirksnį jam teko atsiremti kojomis, ir tai buvo vienintelis atvejis, sukėlęs skausmą. Jis nuriedėjo su krėslu prie lango ir pasiėmė rankraštį.

Spynoje trakštelėjo raktas. Anė įžengė į kambarį ir įsispoksojo į jį degančiomis akimis. Jos dešinysis skruostas buvo ištinęs ir atrodė, tarsi ant jo tuoj turėtų atsirasti mėlynė. Aplink burną ir ant smakro kažkas raudonavo. Iš pradžių Polas pamanė, kad tai kraujas iš pramuštos lūpos, bet paskui pastebėjo sėklas. Tai buvo ne kraujas, o aviečių uogienė. Anė žiūrėjo į Polą. Jis atsigręžė. Nė vienas nepratarė nė garso. Tik lauke į langą barbeno pirmieji lietaus lašai.

- Jeigu tu gali atsisėsti į krėslą, Polai, - pagaliau tarė ji, - tai, manau, gali pats įrašinėti ir savo prakeiktas "n".

Ji užtrenkė duris ir vėl jas užrakino. Polas ilgai sėdėjo spoksodamas į jas, tarsi ten kažką galėtų pamatyti. Jis buvo pernelyg sukrėstas, kad dar ką nors darytų.

15

Jis nematė jos iki pat vakaro. Po jos apsilankymo dirbti pasidarė neįmanoma. Jis keletą kartų nesėkmingai mėgino, bet sulamdė popierių ir metė. Tai buvo beprasmiška. Polas nuriedėjo per kambarį. Lipant iš krėslo į lovą, viena ranka slystelėjo, ir jis vos nenukrito. Skausmas buvo nepakenčiamas: tarsi į kaulus būtų įsukta geras tuzinas varžtų. Jis

riktelėjo, įsitvėrė lovos krašto, pasislinko; jo kairė koja vilkosi iš paskos.

"Triukšmas privers ją ateiti, - nesąmoningai pagalvojo jis. - Ji panūs pažiūrėti, nejaugi Šeldonas iš tikrųjų virto Lučianu Pavaročiu, ar jai tik atrodo".

Tačiau ji neatėjo, o kentėti Polas daugiau nebegalėjo. Jis nerangiai pasivertė ant pilvo, pakišo ranką po čiužiniu ir ištraukė vieną pakelį novrilo. Prarijo dvi piliules be vandens ir trumpam atsijungė.

Kai sąmonė grįžo, jis pirmiausia pamanė, jog vis dar tebemiega. Tai buvo pernelyg siurrealistiška - kaip ir tą vakarą, jai atitempus čia krosnelę. Anė sėdėjo ant lovos krašto. Ant staliuko stovėjo stiklinė su vandeniu ir gulėjo novrilo kapsulės. Rankoje ji laikė pelėkautus. Juose buvo žiurkė - didelė, pilkšvai rusvu kailiu. Jos nugara buvo sutraiškyta, užpakalinės kojos styrojo šonuose, ant ūsų blizgėjo kraujo lašai.

Tai buvo ne sapnas. Tik dar viena diena Juokų namuose su Ane. Jos dvokiantis kvėpavimas priminė pūvančio lavono smarsą.

- Ane?

Jis išsitiesė, nukreipė akis nuo jos į žiurkę. Lauke tirštėjo keistos, žydros, kupinos lietaus ūkanos. Lietaus šydas uždengė langą. Vėjo gūsiai drebino ir girgždino namą.

Kad ir kaip blogai jai buvo anksčiau, tą rytą viskas buvo blogiau. DAUG blogiau. Jis suprato tai, vos pažvelgęs į ją; moteris nusiėmė savo kaukes - tai buvo tikroji Anė, Anė be pagražinimų. Jos veido oda, anksčiau atrodžiusi siaubingai kieta ir standi, dabar nukaro it tešla. Bereikšmis žvilgsnis. Išvirkščias sijonas. Ant kūno nauji sumušimai, ant drabužių - naujos dėmės nuo maisto. Anei judant, jos skleidė tiek įvairiausių kvapų, kad Polas galėjo juos suskaičiuoti. Beveik visa jos megztinio rankovė buvo persisunkusi jau apdžiūvusiu skysčiu, skleidžiančiu mėsos sultinio kvapą.

Ji pakėlė pelėkautus.

- Lyjant jos subėgo į rūsį, - prispausta žiurkė tyliai cypčiojo ir gaudė orą. Ji išvertė savo juodas akutes, kur kas gyvesnes už jos pagavėjos. - Aš pastačiau spąstus, ištepiau juos kiaulės taukais. Aš visada taip pagaunu po aštuonias devynias. Kartais rasdavau kitas...

Staiga ji nutilo. Tylėjo su žiurke rankoje beveik tris minutes: tipiškas amiloidinės katatonijos atvejis. Polas įdėmiai pažvelgė į ją, į žiurkę, kuri cypė ir muistėsi, - ir suprato, kad prasti popieriai.

Pagaliau, kai Polas jau pagalvojo, kad ji užmiršo jį visiems laikams, Anė nuleido spąstus ir lyg niekur nieko užbaigė frazę:

- ...nuskendusias. Blogi dalykai.

Ji nudelbė akis į žiurkę, ir ant tankaus kailio nukrito ašara.

- Blogi, blogi dalykai...

Viena stipria ranka ji apglėbė žiurkę, kita atlenkė spyruoklę. Žiurkė muistėsi jos gniaužtuose, stengdamasi įkąsti ir šlykščiai žvygčiodama. Polas prispaudė delną prie virpančių iš pasidygėjimo lūpų.

- Kaip daužosi jos širdis! Kaip ji trokšta pasprukti! Taip kaip ir mes, Polai! Kaip mes. Manome žinantys labai daug, bet iš tikrųjų žinom ne daugiau negu žiurkė spąstuose - žiurkė sutraiškyta nugara, vis dar norinti gyventi.

Žiurkę laikiusi ranka susigniaužė į kumštį. Anės akys žvelgė vis taip pat tuščiai ir bukai. Polas norėjo nukreipti žvilgsnį, bet negalėjo. Ant jos delno išsprogo įtempta sausgyslė. Žiurkei iš burnos pliūptelėjo kraujas. Polas išgirdo, kaip sutraškėjo jos kaulai ir stori Anės pirštai susmigo į gyvūno kūną. Kraujas barbeno į grindis. Žiurkės akys išvirto.

Anė nusviedė kūną į kampą ir abejingai nusišluostė ranką į paklodę, palikdama ilgus raudonus ruožus.

- Dabar ji nusiramino, - tarė Anė, krūptelėjo ir nusikvatojo. - Aš pasiimsiu savo ginklą, gerai, Polai? Gal kitas pasaulis geresnis. Ir žmonėms, ir žiurkėms - tarp jų nėra didelio skirtumo.

- Ne, kol aš nebaigsiu knygos, - atsakė Polas, stengdamasis tarti kiekvieną žodį itin rūpestingai. Buvo sunku, nes jis jautėsi taip, tarsi burna būtų pilna novokaino. Jis matydavo ją prislėgtą ir anksčiau, tačiau nieko panašaus kaip dabar nebuvo. Įdomu, ar patyrė ji kada nors tokią būseną? Juk būtent tokiu atveju ligoniai nužudo visus šeimos narius, o paskui ir patys nusižudo. Būtent tokios psichinės būsenos moteris aprengia savo vaikus geriausiais drabužiais, vaišina ledais, o paskui vedasi prie artimiausio tilto, ima už rankų ir šoka į vandenį. Sergantys depresija žudosi; užliūliuoti užnuodytuose savo pačių *ego* lopšiuose, jie nori visiems suteikti malonę ir pasiimti su savimi.

"Aš arčiau mirties negu bet kada, - pagalvojo Polas, - nes ji ketina tai padaryti. Būtent tai ji turi omeny."

- Mizerė? - paklausė ji, lyg pirmą kartą girdėdama šį žodį, ir, kaip jam pasirodė, jos akys žybtelėjo.

- Taip, Mizerė.

Jis desperatiškai suko galvą, kaip reikėtų tęsti pokalbį. Kiekvienas variantas atrodė pavojingas.

- Aš sutinku, jog pasaulis dažnai iš tiesų niekam tikęs, - tarė jis ir kvailai pridūrė: - Ypač, kai lyja.

O, tu idiote, prikąsk liežuvį!

- Aš norėjau pasakyti, kad per paskutines savaites aš tiek iškentėjau ir...

- Iškentėjau? - ji dėbtelėjo į Polą su liguista panieka. - Tu net nežinai, kas yra kančia. Tu VISIŠKAI NENUTUOKI, Polai.

- Ne... Gal ir ne. Palyginus su tavim.

- Teisingai.

- Bet aš noriu užbaigti šią knygą. Aš noriu pamatyti, kuo viskas baigsis, - jis patylėjo. - Ir aš norėčiau, kad tu būtum šalia ir taip pat matytum. Kam rašyti knygą, jeigu jos nėra kam perskaityti. Tu mane supranti?

Jis gulėjo ir virpančia širdimi žvelgė į tą siaubingą suakmenėjusį veidą.

- Ane, ar tu girdi mane?

- Taip... - atsiduso ji. - Aš NORIU sužinoti, kuo viskas baigsis. Tai VIENINTELIS dalykas, kurio aš norėčiau.

Iš lėto, matyt, nesuvokdama, ką daro, ji ėmė laižyti nuo pirštų žiurkės kraują. Polas sukando dantis ir niūriai įsakė sau NESIPYKINTI, NESIPYKINTI.

- Tai tas pats, kas laukti pabaigos vieno iš tų serialų.

Ji netikėtai atsigręžė, kraujas ant jos lūpų priminė lūpų dažus.

- Leisk man pasiūlyti dar kartą, Polai. Aš galiu atsinešti savo šautuvą ir viską užbaigti. Tu nekvailas. Tu žinai, kad aš niekada tau neleisiu iš čia pasprukti. Juk žinai, tiesa?

Neleisk savo akims mirksėti. Jeigu ji pamatys tavo akyse neryžtingumą, kaipmat nužudys tave.

- Taip. Viskas turi savo pabaigą, ar ne, Ane? Pagaliau juk mes čia visi ne amžinai.

Jos lūpų kampučiai suvirpėjo nuo vos įžvelgiamos šypsenos, ji meiliai palietė jo veidą.

- Manau, kad tu galvoji apie pabėgimą. Neabejoju, kad taip pat galvojo ir žiurkė pelėkautuose. Bet tu to nepadarysi, Polai. Tu galėtum, jeigu tai būtų vienas iš tavo romanų, bet tai ne romanas. Aš negaliu leisti tau iš čia ištrūkti... tačiau aš galėčiau eiti kartu su tavimi.

Ir staiga, kažkurį akimirksnį, jis buvo pasiruošęs šūktelti: "Gerai, Ane. Pirmyn! Tik dabar pat".

Bet paskui noras gyventi ir valia griežtai užprotestavo prieš silpnumo sekundę. Silpnumas - štai kas tai buvo. Silpnumas ir bailumas. Bet laimei ar nelaimei, jis nesirgo psichine liga, kuria būtų galima pasiteisinti.

- Ačiū, - tarė jis, - bet aš noriu pabaigti, ką pradėjau.

Ji atsiduso ir atsistojo.

- Gerai. Aš tikriausiai žinojau, kad tu norėsi tęsti, nes, kaip matau, atnešiau tau piliules, nors ir neprisimenu, kaip jas paėmiau.

Ji nusijuokė - beprotiškas kikenimas, atrodė, sklido iš paties pilvo.

- Man reikia neilgam išeiti. Jeigu to nepadarysiu, įvyks tai, ko mes nenorime. Todėl negaliu kitaip pasielgti. Aš turiu nuošalią vietelę, kur visada einu, kai taip jaučiuosi. Ji kalnuose. Tu kada nors skaitei dėdulės Rimuso pasakos, Polai?

Jis linktelėjo.

- Prisimeni, kaip Brolis Triušis pasakojo Broliui Lapinui apie savo Juoko Vietą?

- Taip.

- Taip aš vadinu ir savo vietelę aukštai kalnuose. Mano Juoko Vieta. Prisimeni, minėjau, kad tave radau, grįžinėdama iš Saidvinderio.

Jis linktelėjo.

- Tai buvo melas. Aš pamelavau, nes tada tavęs dar gerai nepažinojau. Iš tikrųjų aš grįžau iš Juoko Vietos. Ten virš durų kabo lentelė: "ANĖS JUOKO VIETA". Kartais ten nukakusi aš tikrai juokiuosi. Bet dažniausiai tiesiog rėkiu.

- Kiek laiko tu ruošiesi nebūti, Ane?

Ji susimąsčiusi slinko prie durų.

- Negaliu pasakyti. Aš atnešiau tau piliules. Tau viskas bus gerai. Gerk po dvi kas šešias valandas. Arba po šešias kas keturias valandas. Arba visas iš karto.

"Bet ką aš valgysiu?" - norėjo paklausti jis, tačiau nepaklausė. Jis nenorėjo atkreipti jos dėmesio į save. Jis troško, kad ji greičiau išeitų. Būti šalia jos - tas pat, kas būti kartu su Mirties Angelu.

Jis ilgai gulėjo nejudėdamas, klausydamasis jos žingsnių - iš pradžių viršuje, paskui ant laiptų, virtuvėje - ir būgštaudamas, kad ji apsigalvos ir grįš pas jį su šautuvu. Jis neatsikvėpė net išgirdęs, kaip trinktelėjo lauko durys ir spynoje trakštelėjo raktas. Paskui pasigirdo šlepsėjimas lauke. Ginklas galėjo būti ir mašinoje.

Suburzgė Senosios Besės motoras. Įsižiebė priekiniai žibintai, apšviesdami sidabrinę lietaus sieną. Šviesos ėmė tolti keliu, kol visai dingo iš akių. Anė pasuko ne žemyn, o į kalnus.

- Lekia į savo Juoko Vietą, - burbtelėjo Polas ir nusijuokė iš savęs. Ji šį tą pasiekė - jis jau tapo pačiu savimi. Linksmybės priepuolis kaipmat išblėso, kai jo žvilgsnis užkliuvo už kampe gulinčio sumaitoto žiurkės kūno.

Staiga jam kilo idėja.

- Kas pasakė, kad ji nepaliko man valgyti? - garsiai paklausė jis ir vėl nusikvatojo. Tuščiuose namuose Polo Šeldono Juoko Vieta priminė vatalinu apmuštą psichiatrinės ligoninės vienutę.

16

Po dviejų valandų Polas vėl atrakino miegamojo durų spyną ir antrą kartą išriedėjo su krėslu pro durų angą, kuri vis dėlto buvo pernelyg siaura. Tai buvo jo paskutinė viltis.

Jam ant kelių gulėjo pora vilnonių antklodžių. Visas po čiužiniu slėptas tabletes, dabar susuktas į servetėles, slėpė užantyje. Jis ketino ištrūkti į lauką, net nekreipdamas dėmesio, lyja ar ne. Tai buvo šansas, ir jis norėjo juo pasinaudoti. Saidvinderis buvo kalno papėdėje, ir kelias žemyn bus slidus; be to, buvo tamsu, nors į akį durk. Polas žinojo tai, tačiau jo niekas nesustabdė. Jis nebuvo nei didvyris, nei šventasis, tačiau nusigaluoti kaip egzotiškas paukštis narvelyje taip pat nesiruošė.

Jis prisiminė tą vakarą Viladže, kai "Liūto galvoje" gėrė kartu su paniurusiu dramaturgu Bernšteinu (jei jis išgyvens ir vėl pamatys Viladžą, jis bet kuria kaina atsiklaups ant kelių, kad pabučiuotų Kristoferio gatvę). Pokalbis kažkaip pakrypo apie žydus, gyvenusius Vokietijoje ketverius sunkius metus, kol į Lenkiją įsiveržė Vermachtas ir užvirė visa ta košė pasauliniu mastu. Polas prisiminė, kaip jis sakė genocide tetą ir senelį praradusiam Bernšteinui, kad nesupranta, kodėl Vokietijos, - ir visos Europos, bet ypač Vokietijos, - žydai nepabėgo, kol dar buvo laiko. Tokia didžiulė nacija juk jau buvo patyrusi panašius persekiojimus.

Bernšteino atsakymas pritrenkė jį savo žiaurumu: "Daugelis iš jų turėjo pianinus. Mes, žydai, labai gabūs muzikai. O kai nusiperki pianiną, tau jau labai sunku galvoti apie išsikraustymą".

Dabar jis suprato. Taip. Iš pradžių tai buvo jo sutraiškytos kojos ir sulaužyti dubens kaulai. Paskui jį sulaikė ši knyga. Kaip beprotiškai tai skambėtų, rašydamas ją, jis net jausdavo pasitenkinimą. Būtų pernelyg paprasta viską paaiškinti sulaužytais kaulais ar narkotikais, kai pagrindinė kaltininkė buvo KNYGA. Knyga ir monotoniškas dienų tekėjimas, jam sveikstant. Visa tai, o ypač prakeikta, idiotiška knygiūkštė ir buvo jo PIANINAS.

Ką ji padarytų, jei grįžusi nerastų jo kambary? Ką? Sudegintų rankraštį.

- A, trauk jį devynios! - tarė Polas, ir tai buvo beveik tiesa. Jeigu jis liks gyvas, galės parašyti kitą arba panorėjęs atkurti šitą knygą. O mirusiam ne daugiau šansų parašyti naują knygą, negu nusipirkti naują pianiną.

Jis buvo svetainėje. Anksčiau ji buvo švari ir tvarkinga, tačiau dabar visur mėtėsi nešvarūs, apdaužyti indai. Poliui pasirodė, kad čia išsvaistyta viskas, kas tik yra namie. Anė, matyt, ne tik mušė ir žnaibė save;

apimta depresijos, ji dar ir svilinosi, net nemanydama paskui viską sutvarkyti. Polas prisiminė jam dar bebūnant migloje į burną įsiveržusį dvokiantį vėją, ir jį supykino. Daugelis valgio likučių buvo saldumynai. Puodeliuose tirpo ir džiūvo ledai. Lėkštėse - pyrago trupiniai ir kremas. Ant televizoriaus, prie dviejų litrų plastikinio butelio pūpsojo išdrėbta citrininė želė. Nenatūraliai didelis pepsikolos butelis priminė kovinę galvutę "Titan-II". Indo paviršius buvo kažkuo išteptas ir atrodė beveik nepermatomas. Jis pagalvojo, kad ji, ledais ar sultimis išteptais pirštais apsikabinusi butelį, maukė tiesiog iš jo.

Polas negirdėjo metalo skambesio, ir nenuostabu. Kambaryje mėtėsi daugybė lėkščių bei dubenėlių, bet nė vieno peilio, šakutės ar šaukšto. Grindys ir kušetė buvo aptaškyti ledais.

Štai, ką mačiau ant jos chalato: tai, ką ji valgė. Tuo ji ir smirdėjo. Jis vėl įsivaizdavo Anę kaip pirmykštę moterį. Jis tarsi matė, kaip ji sėdi čia pilna burna ledų ir nešvariomis nuo vištienos sultinio rankomis. Visa tai ji užsigerdavo pepsikola - tiesiog rijo viską iš eilės ir apimta depresijos maukė pepsikolą.

Pingvinas su savo ledokšniu vis dar stovėjo ant staliuko, bet aibę kitų keraminių figūrėlių ji buvo sumėčiusi į kampą, kur voliojosi tik jų mažyčiai aštrūs šipuliai.

Jis tarsi regėjo jos pirštus, susmingančius į žiurkės kūną. Raudonos pirštų žymės ant paklodės. Jis regėjo, kaip ji taip abejingai nulaižo nuo pirštų kraują, tarsi valgytų ledus ar želė. Tie vaizdai buvo šlykštūs, tačiau jie puikiai pasitarnavo paskubindami.

Vaza su sudžiūvusiomis gėlėmis buvo nuversta ant grindų, po stalu gulėjo indas su pieno pudingu ir didelė knyga. Ji vadinosi "Atminties užkaboriai".

Keliauti po "atminties užkaborius" - ne pats geriausias užsiėmimas, kai kankina depresija.

Jis nuriedėjo per kambarį. Tiesiai priešais jį buvo virtuvė. Platus trumpas koridorius dešinėje vedė prie lauko durų. Šalia koridoriaus keletas laiptelių suko į šoną, prie užpakalinių durų. Dvilktelėjęs į laiptelius (juos dengiantis kilimėlis ir turėklai buvo aptaškyti tais pačiais ledais), Polas nuvažiavo prie durų. Jis manė, kad jeigu jis, prikaustytas prie krėslo, ir galės pasprukti, tai tik per virtuvę, iš kur Anė eidavo šerti gyvulių ir iš kur ji išlėkė kaip kulka, kai atvyko Misteris Grand Ranča. Polo galėjo laukti siurprizas.

Bet siurprizo nebuvo. Laipteliai verandoje pasirodė tokie pat statūs, kaip jis ir bijojo. Bet netgi jeigu būtų buvęs nuvažiavimas (o tai neįmanoma net žaidime "Ar sugebėsi?"), Polas nebūtų galėjęs juo pasinaudoti. Ant durų buvo trys spynos. Su skląstimi jis susidorotų. Bet kitos bu-

vo “Kreig” firmos - geriausios spynos pasaulyje, anot jo draugo, buvusio policininko Tomo Tvifordo. O kurgi raktai? Mmm... leiskite pagalvoti. Gal pakeliui į Juoko Vietą? Na taip, Bobai! Duokite džentelmenui cigarą ir žiebtuvėlį!

Jis atsistūmė į holą, stengdamasis nepasiduoti panikai ir kartodamas mintyse, kad nesitiki ištrūkti pro šias duris. Jis apsuko krėslą ir įriedėjo į virtuvę.

Tai buvo senamadiška patalpa su šviesiu linoleumu ant grindų ir plytelėmis išklotomis lubomis. Senas, bet geras šaldytuvas. Ant jo durų buvo pritvirtinta keletas magnetinių figūrėlių - nenuostabu, kad visos jos vaizdavo saldumynus: kramtomąją gumą, saldainius, ledus. Vienos iš durų į kabinetą buvo praviros, ir jis galėjo matyti tvarkingai sudėtus ir klijuote uždengtus segtuvus. Už kriauklės buvo dideli langai. Šlykščiai dvokdamos šilumoje, iš neuždengto kibiro kone virto ant grindų šiukšlės. Bet dvokė ne tik šiukšlės. Ten buvo dar kai kas: Vilkes kvapas, puvimo smarsas.

Kambaryje buvo trys durys: dvejos kairėje ir vienerios tiesiai, prie šaldytuvo. Iš pradžių Polas privažiavo prie durų kairėje. Jos vedė į virtuvės sandėliuką; suprato tai, dar prieš pamatydamas paltą, kepurę ir batus. Kitomis durimis paprastai naudojosi Anė, ir čia buvo dar vienas skląstis bei du “Kreig” užraktai. Roidmanai lieka ten. Polas lieka čia.

Jis prisiminė, kaip ji juokiasi.

- Ach, tu bjaurybe! - jis trenkė kumščiu į duris ir iš skausmo prispaudė jį prie lūpų. Jis neapkentė savęs, ašaros graužė akis, ir viskas aplinkui dvejinosi. Apėmė panika. Ką daryti? Ką gi, velniai griebtų, daryti? Galbūt tai paskutinis šansas...

Štai ką padarysiu. Pirmiausia nuspręsiu, kaip iš čia ištrūkti. Jei gali išsaugoti ramybę, tai krutink smegenis, nedelsk, šunie tu nususęs.

Jis pasitrynė akis ir pažvelgė pro stiklinę durų dalį. Tai buvo vienintelis langas, išskyrus daugiau kaip dešimt mažų orlaidžių palubėj. Jis galėjo išdaužti stiklą, bet tada tektų laužti ir groteles, o tai užtruktų geras dvi valandas. Ir kas tada? Tolimajame plane pasirodo kamikadzė. Puiki idėja. Galbūt jis nusisuka sprandą ir taip įgyja proto? Ir jam nereikės ilgai tysoti ant sniego, laukiant mirties. Gamta tuo pasirūpins.

Jokios išeities. Jokios. Gal pamėginti išmušti duris, bet dievaži, aš nedarysiu to, kol nepasitaikys proga įrodyti savo didžiausiai gerbėjai, kokia maloni man buvo pažintis su ja. Ir tai ne šiaip pažadas, o šventa priesaika.

Idėja atsilyginti Anei nuramino jį labiau, negu bet kokia savigaila. Šiek tiek aprimęs, jis paspaudė jungiklį šalia užrakintų durų. Įsižiebė šviesa - per tą laiką, kol jis ištrūko iš savo kambario, lauke sutemo.

Įvažiavimo alėja buvo patvinusi, o Anės kiemas virtęs stovinčio vandens, purvo bei tirpstančio sniego makalyne. Sukdamas savo krėslą vis į kairę nuo durų, Polas pirmą kartą pastebėjo pro Anės sklypą einantį kelią - su dvipusiu eismu, žvilgantį tarp tilžtančių pusnių it ruonio kailis, panirusį po lietaus ir ledo vandenimis.

Galbūt ji užrakino duris, kad neįleistų Roidmanų, bet jai nereikėjo rakinti jų, kad neištrūkčiau aš. Jeigu aš ir išsikapstyčiau iš čia su savo krėslu, tai po penkių sekundžių paskęsčiau šiame purvyne. Tu niekur neisi, Polai. Nei šiandien vakare, nei, ko gero, dar keletą savaičių. Praslinks ištisas beisbolo sezono mėnuo, kol sutvirtės žemė, ir tu galėsi išriedėti iš čia su savo krėslu. Žinoma, jeigu nenori su griausmu išvirsti pro langą ir paskui šliaužioti priešais ją.

Ne, jis to nenorėjo. Pernelyg lengva buvo įsivaizduoti, ką jaustų jo sutraiškyti kaulai dešimt ar penkiolika minučių it mirštantis buožgalvis pašliaužioję lediniame vandenyje. Ir net jeigu jis įstengtų pasiekti kelią, kokia tikimybė, kad susistabdytų mašiną? Per visą tą laiką, be Senosios Besės, jis girdėjo pravažiuojant tik dvi mašinas: El Grand Rančos ir mašiną, kuri mirtinai jį išgąsdino pirmą kartą išlindus iš kambario.

Jis išjungė šviesą ir nusistūmė prie kitų durų, esančių tarp šaldytuvo ir sandėlio. Jose taip pat buvo trys spynos, ir jos neatsidarė nei į lauko pusę, nei į vidų. Šalia šitų durų buvo dar vienas jungiklis. Polas paspaudė jį ir išilgai namo išvydo švarutėlę verandą. Viename jos gale gulėjo krūva malkų ir stovėjo kaladė su įkirstu kirviu, kitame gale - darbastalis, o virš jo ant kablių įvairūs įrankiai. Kairėje buvo dar vienerios durys. Lempa nebuvo labai ryški, tačiau jos šviesos pakako, kad Polas įžvelgtų dar vieną skląstį ir dvi “Kreig” spynas.

Roidmanai... visi... visi manęs tyko...

- Aš nieko apie juos nežinau, - sušnibždėjo jis tuščioje virtuvėje. - Ir aš tuo neabejoju.

Atsisakęs minties atidaryti duris, Polas nuriedėjo į sandėlį. Prieš apžiūrėdamas maisto atsargas ant lentynų, jis susirado degtukus. Sandėlyje buvo dvi dėžutės popierinių degtukų ir mažiausiai du tuzinai tvarkingai sudėtų “Diamond Blue Tips” dėžučių.

Vieną akimirksnį jis buvo nusprendęs paprasčiausiai padegti namą, bet paskui atmetė šią mintį kaip kvailą ir juokingą.

Beje, čia buvo dar vienos durys be spynų. Polas atidarė jas ir pamatė besisukančius, stačius laiptus, vedančius žemyn, į rūsį. Iš tamsos tvokstelėjo gaižus drėgmės bei pūvančių daržovių kvapas. Jis išgirdo tylų cypimą ir prisiminė žodžius: “Lyjant jos subėga pas mane į rūsį. Aš pastatau spąstus. Aš priversta tai daryti”.

Jis skubiai užtrenkė duris. Smilkiniu į dešinės akies kamputį nuriedėjo svilinantis prakaito lašas. Polas nusibraukė jį. Žinodamas, kad durys veda į rūsį ir matydamas, jog nėra spynų, jis bematant pagalvojo, kad būtų gerai apšviesti tą vietą deglais racionalesniam jos panaudojimui: jis galėjo rasti ten priebėgą. Tačiau laiptai pasirodė pernelyg statūs ir tikimybė būti gyvam palaidotam, jeigu degančiame Anės name užvirstų išėjimas iš rūsio, dar prieš atvažiuojant iš Saidvinderio gaisrinės mašinoms, labai reali; be to, dar tos siaubingos žiurkės apačioje... o bjauriausia - jų cypimas.

Kaip daužosi jos širdis! Kaip ji kovoja, kad išsigelbėtų! Lygiai kaip mes, Polai. Kaip mes.

- Afrika, - tarė Polas ir neišgirdo pats savęs.

Jis ėmė rinktis nuo lentynų butelius ir paketus su maistu, stengdamasis, kad Anei, kitą kartą čia užėjus, nekiltų nė mažiausias įtarimas. Viena jo esybės pusė tiksliai žinojo, ką reiškia šios pastangos: jis atsisakė minties pabėgti.

"Tik laikinai", - užprotestavo jo sunerimęs protas.

"Ne, - negailestingai atrėžė vidinis balsas. - Visiems laikams, Polai, visiems laikams."

- Aš niekada neatsisakysiu tos minties, - sušnibždėjo jis. - Girdi? Niekada.

"Ne? - ciniškai sušnypštė balsas. - Na gerai... pažiūrėsim..."

Taip. Jie pažiūrės.

17

Anės sandėlys labiau priminė slėptuvę nuo bombardavimo negu paprastą sandėlį. Polas spėjo, kad tiek prisikaupti maisto atsargų vertė jos padėtis: ji vieniša gyveno aukštai kalnuose, kur žmogus turi būti pasiruošęs praleisti tam tikrą laiko tarpą - gal dieną, o gal savaitę ar net dvi - atskirtas nuo pasaulio. Tikriausiai net tie vištgaidžiai Roidmanai turėjo sandėlį, kuris bet kurį namo savininką iš kitos vietovės priverstų kilstelti antakius... Tačiau Polas suabejojo, ar vištgaidžiai Roidmanai turėjo ką nors panašaus. Tai buvo ne sandėlys, o tikras supermarketas. Jam pasirodė, kad Anės sandėlyje tarpo tam tikras simbolizmas: prekių eilės turėjo kažką panašaus į niūrią sieną tarp Suverenios Realybės Valstybės ir Paranojos Liaudies Respublikos. Tačiau jo padėtis neleido studijuoti smulkmenų. Velniai griebtų tą simbolizmą! Pirmyn prie maisto!

Taip, bet būk atsargus. Neliks nepastebėta nė menkiausia smulkmena. Jis turi pasiimti ne daugiau, negu galės patikimai paslėpti, jeigu ji netikėtai grįžtų... o kaipgi kitaip, jo manymu, Anė turėtų grįžti? Jos te-

lefonas tylėjo, ir Polas labai abejojo, kad ji atsiųs jam telegramą ar gėlių paštu. Pagaliau nesvarbu, ko ji gali pasigesti čia ar jo kambaryje. Jis juk turėjo kažką valgyti. Trauktis nebuvo kur.

Sardinės. Čia buvo daugybė sardinių plokščiose stačiakampėse dėžutėse su rakteliu ant dangtelių. Gerai. Jis paims keletą. Indeliai su kumpiu. Raktų nėra, bet jis galėtų porą jų atsidaryti virtuvėje ir tuoj pat suvalgyti. Tuščius indelius galima užkasti jos pačios šiukšlėse.

Razinų krūvoje Polas pastebėjo atidarytą dėžę su daugybe mažesnių dėžučių, ant kurių polietileninio įpakavimo buvo užrašyta: "Lengvi pusryčiai". Prie augančio kalno ant jo kelių Polas pridėjo keturis "Lengvus pusryčius" ir dar sausų kukurūzų bei kvietinių dribsnių. Jis atkreipė dėmesį, kad tarp atsargų nebuvo saldžių kukurūzų. Jeigu jų ir būta, tai Anė sušlamštė juos savo paskutinės puotos metu.

Ant viršutinės lentynos buvo rietuvė "Slim Jims". Taip tvarkingai sudėti, kaip sandėly skiedros prakuroms. Jis paėmė keturis, stengdamasis nesuardyti piramidės, ir godžiai vieną suvalgė, mėgaudamasis sūroku skoniu. Likusius pakelius pasislėpė po apatiniais baltiniais.

Įsiskaudo kojos. Polas nusprendė, kad jeigu neketina sprukti iš namo arba sudeginti jį, turi grįžti į kambarį. Jis galėtų išgerti porą piliulių ir rašyti, kol užmigs. Paskui galėtų pamiegoti. Jis abejojo, kad ji grįš vakare; artėjo audra. Mintis, jog galima ramiai padirbėti, o po to nusnūsti, nebijant, kad Anė grįš su kokia nors laukine idėja ar dar labiau laukiniu reikalavimu, buvo pakankamai patraukli.

Jis išvažiavo iš sandėlio ir truputį užgaišo, kad išjungtų šviesą, primindamas sau, jog turi viską gerai sutvarkyti. Jeigu jam pavyktų paslėpti maistą prieš jai sugrįžtant, jis visada galėtų sugrįžti čia vėl ir pasiimti dar (kaip alkana žiurkė, tiesa, Polai?). Bet nereikia užmiršti atsargumo ir to paprasto fakto, jog kiekvieną kartą, palikdamas kambarį, jis rizikuoja gyvybe.

Visiškai nevalia to užmiršti.

18

Krėsdamas svetainę, jis vėl atkreipė dėmesį į po stalu gulinčią knygą, "Atminties užkaborius". Tai buvo albumas klijuoti iškarpoms. Jis buvo toks didelis kaip Šekspyro pjesių foliantas ir toks storas kaip Biblija.

Įdomu. Polas pakėlė jį ir atsivertė.

Pirmame puslapyje buvo priklijuota viena skiltis iš laikraščio su pavadinimu "Vilkes-Berimeno sutuoktuvės". Iš nuotraukos žvelgė išblyškęs džentelmenas siauru veidu ir moteris tamsiomis akimis bei putlio-

mis lūpomis. Polas pakėlė žvilgsnį nuo nuotraukos į portretą virš židinio. Abejonių neliko. Moteris, laikraščio iškarpoje vadinama Krisilda Berimen („Šį vardą verta panaudoti romane "Mizerė", - pagalvojo jis) buvo Anės motina. Po iškarpa buvo kruopščiai juodu rašalu išvedžiota: "Beikersfield Journal", 1938 metų gegužės 30 d.

Kitame puslapyje buvo skelbimas apie tai, jog 1939 metų gegužės 12 d. Beikersfildo ligoninėje gimė Polas Emeris Vilkes. Tėvas - Karlas Vilkes, motina - Krisilda Vilkes. Tai buvo vyresnysis Anės brolis. Jis tikriausiai ir buvo tas vaikas, su kuriuo ji eidavo į kiną ir žiūrėdavo įvairius serialus. Jos brolis taip pat buvo vardu Polas.

Trečiame puslapyje jis išvydo skelbimą apie Anės Marijos Vilkes gimimą 1943 metais balandžio 1 d. Vadinasi, Anei ką tik sukako 44 metai. Tas faktas, kad ji gimė balandžio pirmą, "kvailių dieną", žinoma, neliko Polo nepastebėtas.

Lauke stūgavo vėjas. Į langus barbeno lietus.

Polas kaip užkerėtas, net pamiršęs skausmą, pervertė lapą. Čia buvo iškarpa iš pirmojo "Beikersfield Journal" puslapio. Polas pamatė prie degančio namo stovinčio gaisrininko nuotrauką.

PENKIOS GAISRO AUKOS GYVENAMAME NAME

Penki žmonės - keturi iš jų vienos šeimos nariai - žuvo anksti ryte, trečiadienį, kilus gaisrui Beikersfilde, Vačhilo aveniu. Tarp žuvusiųjų buvo trys vaikai: Polas Krenmic - aštuonerių metų, Frederikas Krenmic - šešerių metų, Elisonas Krenmic - trejų metų. Ketvirtasis buvo jų tėvas Adrianas Krenmic - keturiasdešimt vienerių metų. Ponas Krenmic išgelbėjo gyvybę jauniausiam Krenmicų šeimos vaikui - pusės metų Laurinai. Kaip pasakojo ponia Džesika Krenmic, jos vyras padavė jai į rankas jų jauniausią vaiką ir pasakė: "Aš grįšiu su kitais po poros minučių. Melskis už mus". "Aš niekada daugiau jo nemačiau", - pasakė ji.

Penktoji auka buvo Irvinas Talmenas, viršutiniame pastato aukšte gyvenęs penkiasdešimt aštuonerių metų našlys. Trečiasis namo aukštas gaisro metu buvo tuščias. Karlo Vilkes šeima, iš pradžių laikyta dingusia, buvo palikusi namą gaisro išvakarėse dėl virtuvėje sprogusio vandens vamzdžio.

"Mano širdis plyšta iš skausmo, pagalvojus apie ponią Krenmic ir jos netektį, - pareiškė Krisilda Vilkes žurnalistams, - bet aš dėkoju Dievui už savo vyro ir dviejų vaikų išgelbėjimą".

Centrinės gaisrinės tarnybos vadovas Maiklas O'Vanas spėjo, kad gaisras kilo pastato rūsy. Kai jo paklausė, kas galėjo tai padaryti, jis atsakė: "Labiausiai tikėtina, kad gaisras kilo dėl kokio

nors girto numestos degančios cigaretės. Užuot iškvietęs gaisrinę, jis pasislėpė. Dėl to žuvo penki žmonės. Tikiuosi, mes sučiupsim tą niekšą." Paklaustas, ar duoti atitinkami nurodymai, O'Vanas atsakė: "Policijai duota keletas įsakymų, ir ji operatyviai veikia".

Apačioje po iškarpa taip pat kruopščiai išvedžiota: 1954 metų spalio 28 d.

Polas atplėšė akis nuo albumo. Jis sėdėjo sustingęs, bet gerklėje ėmė tvinksėti pulsas. Jis pajuto, jog tuoj paleis vidurius.

Maži vaikiūkščiai.

Trys iš žuvusių buvo vaikai.

Keturios misis Krenmic atžalos.

O, ne. O Dieve, ne.

Aš visada neapkenčiau tų mažų bjaurybių.

Ji buvo paprasčiausiai vaikas! Ir net ne namie!

Jai buvo vienuolika. Pakankamai didelė ir nuovoki, kad aplink butelį su pigiu alkoholiu išlietų žibalo ir vidury pastatytų uždegtą žvakę. Gal ji net negalvojo, kad užsiplieks. Gal ji manė, kad žibalas išgaruos, žvakei dar nesudegus. Gal manė, jog liks gyvi... ir norėjo juos tik pagąsdinti. Bet ji tai padarė, Polai, ji, velniai griebtų, padarė. Ir tu tai žinai.

Taip, jis žinojo. Bet kas galėjo ją įtarti?

Jis pervertė lapą.

Čia buvo kita iškarpa iš "Bakersfield Journal", datuota 1957 metų liepos 19 d. Joje Karlas Vilkes atrodė kiek vyresnis. Viena aišku: vyresnis jis jau niekada netapo. Tai buvo jo nekrologas.

BEIKERSFILDO BUHALTERIO MIRTIS ATSITIKTINAI NUKRITUS

Praeitą naktį, vos atvežtas į centrinę Hernandeso ligoninę, mirė Beikersfildo gyventojas Karlas Vilkes. Skubėdamas laiptais žemyn atsiliepti į telefono skambutį, jis atsitiktinai užkliuvo už sukrautų ant laiptų skalbinių. Budintis gydytojas Frenkas Kenlis teigia, jog Vilkes mirė nuo kaukolės ir kaklo lūžių. Jam buvo 44 metai. Liko žmona Krisilda, 18 metų sūnus Polas ir 14 metų dukra Anė.

Pervertęs lapą, Polas pagalvojo, kad Anė įklijavo dvi savo tėvo nekrologo kopijas iš sentimentų ar atsitiktinai (vėliau jis nusprendė, jog

antrasis variantas labiau tikėtinas). Bet buvo ir kitoks atsitiktinumas, ir jų panašumo priežastis buvo paprasta: nė vienas iš jų nebuvo atsitiktinumas.

Polas pajuto, kaip jį persmelkė siaubas.

Užrašas po iškarpa skelbė: Los Andželas, 1962 metų sausio 29 d.

STUDENTĖS MIRTIS ATSITIKTINAI NUKRITUS

Praeitą naktį prie įvažiavimo į Los Andželo ligoninės teritoriją mirė medicinos koledžo studentė Andrėja Sent Džeims. Ji neabejotinai buvo atsitiktinumo auka.

Panelė Džeims gyveno Delormo gatvėje, viename bute kartu su kita studente - Ane Vilkes iš Beikersfildo. Maždaug vienuoliktą valandą vakare Vilkes išgirdo šaižų klyksmą, o po to "siaubingus duslius smūgius". Panelė Vilkes puolė į trečio aukšto laiptų aikštelę ir pamatė "labai nenatūralia poza" gulinčią panelę Džeims.

Panelė Vilkes tvirtino, jog stengdamasi padėti ji pati vos nenukrito. "Mes turėjome katiną, vardu Piteris Ganas, - pasakojo ji, - tačiau jau nebuvome jo mačiusios keletą dienų ir nusprendėme, kad jį pagavo kaip benamį, nes mes nuolat užmiršdavome užrišti jam ant kaklo juostelę. Tad štai, tasai katinas gulėjo ant laiptų negyvas. Andrėja užkliuvo už jo. Aš žinojau, kad ji mirusi, bet neišmaniau, kur kitur kreiptis".

Panelė Sent Džeims, 21 metai, Los Andželo gyventoja.

- Dieve, - sušnabždėjo Polas ir drebančiomis rankomis pervertė lapą. Čia pamatė pranešimą, kad benamis studenčių prijaukintas katinas buvo nunuodytas.

"Piteris Ganas. Šmaikščiai pavadintas katinas", - pagalvojo Polas.

Namo rūsyje veisėsi žiurkės, ir dėl gyventojų skundų namo savininkas prieš metus buvo perspėtas inspektorių. Kitame municipalinės tarybos posėdyje dėl namo savininko aplaidumo kilo didelis triukšmas, į kurį kaipmat atkreipė dėmesį spaudos atstovai. Anė apie tai, be abejo, žinojo. Pajutęs, jog gali būti griežtai nubaustas, namo savininkas išmėtė rūsyje užnuodyto maisto. Katinas suėdė masalą. Dvi dienas jis buvo dingęs rūsyje. Paskui iš paskutiniųjų atšliaužė pas savo šeimininkes, kad išleistų kvapą ant jų rankų arba būtų jų pribaigtas.

"Likimo ironija, verta Polo Harvėjaus dėmesio, - pagalvojo Polas Šeldonas ir pašėlusiai nusikvatojo. - Galvą guldau, tai buvo tų dienų sensacija".

Tikslu. Labai tikslu.

Mes žinome viską - Anė paėmė iš rūsio keletą užnuodytų maisto gabalų ir sušėrė juos katinui, ir jeigu senasis Piteris Ganas net nenorėjo jų ėsti, ji tikriausiai per prievartą sugrūdo juos jam į gerklę. Kai gyvulys nudvėsė, ji padėjo jį ant laiptų, tikėdamasi, kad jos kambario draugė grįš "apsvaigusi". Tai nebūtų didelis siurprizas. Nudvėsęs katinas. Krūva baltinių. Tie patys M. O., kaip pasakytų Tomas Tvifordas. Bet kodėl, Ane? Šios iškarpos paaiškina viską, išskyrus tai. KODĖL?*

Savisaugos tikslais per paskutines savaites dalis jo vaizduotės buvo VIRTUSI Ane ir dabar prabilo jos vardu, tardama frazes savo dusliu ir nepakenčiančiu prieštaravimų balsu. Ir kadangi viskas, ką jis kalbėjo, skambėjo kaip tikra beprotybė, joje taip pat buvo tam tikra prasmė.

Aš nužudžiau ją, nes jos radijas trukdydavo man naktimis miegoti.

Aš nužudžiau ją, nes ji davė kvailą vardą savo katinui.

Aš nužudžiau ją, nes man nusibodo žiūrėti, kaip ji laižosi su savo vaikinu ant kušetės ir kaip jis kiša savo ranką taip giliai po sijonu, tarsi ieškotų ten aukso.

Aš nužudžiau ją, nes sugavau ją sukčiaujant.

Aš nužudžiau ją, nes ji sugavo mane sukčiaujant.

Formuluotės tikslumas neturi reikšmės, tiesa? Aš nužudžiau ją, nes ji buvo vištgaidžių atžala, štai ir viskas... ir to pakako.

- O gal todėl, kad ji buvo Panelė Gražuolė, - sušnibždėjo Polas. Jis atmetė galvą ir šaižiai, baugščiai nusikvatojo. Tad štai kokie buvo Atminties Užkaboriai! O, kokia įvairovė keistų ir nuodingų gėlių išdygo už Anės versijos ribų!

Nejaugi niekas niekada nesugretino šių dviejų keistų nelaimingų atsitikimų? Iš pradžių jos tėvas, paskui kambario draugė.

Tu man rimtai apie tai kalbi?

Taip, jis kalbėjo rimtai. Nelaimingus atsitikimus skyrė beveik penkeri metai, ir įvyko jie skirtinguose miestuose. Apie juos tankiai gyvenamoje valstijoje, kur kritimas nuo laiptų tikriausiai buvo įprastas dalykas, rašė įvairūs laikraščiai.

Ir ji buvo labai labai išmintinga.

Atrodė, ji buvo tokia išmintinga, kaip pats velnias. Tik dabar ji pradėjo prarasti protą. Tačiau jį ne itin paguostų, jeigu Anė vis dėlto nuspręstų nunuodyti ir jį, Polą Šeldoną.

Jis pervertė lapą ir rado dar vieną iškarpą iš "Bakersfield Journal" - paskutinę. PANELĖ VILKES - MEDICINOS SESERŲ MOKYKLOS ABSOLVENTĖ, 1966 metų gegužės 17 d. Iš nuotraukos šypsojosi jau-

---

* Mail order (angl.) - užsakymas paštu.

nutė, žavi Anė Vilkes su medicinos sesers uniforma ir kepuraite. Tai, be abejo, buvo išleistuvių nuotrauka.

"Ji baigė mokyklą puikiai, tik turėjo nužudyti savo kambario draugę", - pagalvojo Polas ir vėl pratrūko virpančiu, baugščiu juoku. Tarsi atsiliepdamas, į namą bloškėsi vėjo gūsis. Ant sienos susiūbavo mamos fotografija.

Kita iškarpa buvo iš Mančesterio "Union-Leader". Datuota 1969 metų kovo 2 d. Tai buvo paprasčiausias nekrologas, kuris, atrodė, neturėjo nieko bendra su Ane Vilkes. Ernestas Gonijaras, 79 metų, mirė Švento Juozapo ligoninėje. Mirties priežastis nenurodyta; tik pasakyta, jog mirė po "ilgos ligos". Liko žmona, 12 vaikų ir maždaug 400 anūkų bei proanūkių. "Nieko nėra geriau už nuolatinę kartų kaitą, už visų palikuonių, didelių ir mažų, ritmišką gamybos metodą", - pagalvojo Polas ir vėl nusijuokė.

Jinai nužudė jį. Štai kas įvyko seniui Erniui. O kodėl čia jo nekrologas? Tai "Mirties knyga", tiesa?

Bet kodėl? KODĖL?

Kaip tu gerai žinai, Anė Vilkes į šį klausimą neturi protingo atsakymo.

Dar vienas puslapis, dar vienas nekrologas iš "Union-Leader". 1969 metų kovo 19 d. Ledi buvo vardu Estera "Kvini" Bjulifant, 84 metų. Nuotraukoje ji atrodė, tarsi jos kaulai būtų ekshumuoti.Išvada tokia pati, kaip ir apie Ernio mirtį: po užsitęsusios ligos ji pagaliau užvertė kojas. Kaip ir Ernestas ji mirė Švento Juozapo ligoninėje. Atsisveikinimas su velione kovo 20 d. nuo 14:00 iki 18:00 laidotuvių salėje. Laidojama kovo 21 d. 16:00 val. Meri Sir kapinėse.

Polas pagalvojo, kad mormonų chorui reikėjo specialiai atlikti "Ane, ar neateisi čia".

Kitame puslapyje jis rado dar tris nekrologus iš "Union-Leader". Du seni žmonės, mirę nuo pamiltosios ilgos ligos. Trečioji - 46 metų moteris, vardu Pauletė Simeks. Nors nuotrauka buvo prastesnės kokybės negu paprastai, Polas suprato, kad palyginus su Paulete "Kvini" Bjulifant atrodė kaip Tumbelina. Jis pagalvojo, kad liga, ko gero, tikrai buvo ūmi: tarkim, netikėtas širdies priepuolis, po to kelionė į Švento Juozapo ligoninę, o paskui... kas paskui? Tikrai, KAS?

Jis iš tikrųjų nenorėjo galvoti apie specifiką... bet visus tris nekrologus jungė ta pati mirties vieta - Švento Juozapo ligoninė.

Įdomu, ar rastume Vilkes pavardę 1969 metų kovo mėnesio seselių budėjimo sąrašuose?

Šis albumas, o, koks jis svarbus.

Prašau, užteks. Aš daugiau nenoriu žiūrėti. Man kilo idėja. Padėsiu šį albumą atgal, ten, kur jį radau. Paskui trauksiu į savo kambarį. Aš vis dėlto nenoriu rašyti; išgersiu dar vieną piliulę ir gulsiu miegoti. Pavadinsim tai apsisaugojimu nuo nakties košmarų. Ir daugiau jokių atminties užkaborių, Ane, prašau! Maldauju!

Tačiau jo rankos, atrodė, turi savo protą ir valią; jos ir toliau vis greičiau vertė lapus.

Dar dvi staigios mirtys, paminėtos "Union-Leader": viena 1969 metų rugsėjo pabaigoje, kita - spalio pradžioje.

1970 metų kovo 19 d. Tas žmogus buvo iš Harisburgo, Pensilvanijos valstijos. Džeraldas. Paskutinis puslapis. Naujo ligoninės personalo sąrašas. Ten buvo ir plikteléjusio akiniuoto žmogaus, kuris, Polo nuomone, galėjo slapčia suryti bulių, nuotrauka. Straipsnyje buvo pažymėta, kad be direktoriaus (plikteléjusio akiniuočio) prie Rivevju ligoninės personalo prisijungė dar dvidešimt žmonių: du gydytojai, aštuonios medicinos seserys, virtuvės darbuotojai, valytojos ir sanitaras.

Anė buvo viena iš seselių.

"Kitame puslapyje - pagalvojo Polas, - tikriausiai pamatysiu trumpą nekrologą apie kokio nors seno vyro ar moters mirtį Rivevju ligoninėje, Harisburge, Pensilvanijos valstijoje".

Taip ir buvo. Senas prekybininkas mirė vis nuo tos pat užsitęsusios ligos.

Paskui mirė trejų metų vaikas, kuris krisdamas į šulinį susitrenkė galvą ir pateko į ligoninę komos būsenos.

Sustingęs iš siaubo, Polas vis vartė lapus, o drebulys ir vėjas stiprėjo. Nusikaltimų pobūdis buvo aiškus. Ji dirbo ir žudė žmones.

Staiga jis prisiminė sapną, kurį jau buvo suspėjęs užmiršti ir kuris dabar įgavo dviprasmišką rezonansą. Jis regėjo Anę Vilkes ilga suknele bei prijuoste, su plaukus dengiančia namine kepuraite; Anę, kuri atrodė kaip Londono Bedlamo psichiatrinės ligoninės medicinos sesuo. Vienoje rankoje ji laikė krepšį. Ji semdavo iš jo smėlį ir žerdavo į akis žmonėms, pro kuriuos eidavo. Tai buvo ne raminantis, migdantis, o bjaurus smėlis. Jis žudė žmones. Kai smėlis pasiekdavo juos, žmonių veidai išblykšdavo, ir linijos jų gyvybes palaikančių monitorių ekranuose išsilygindavo.

Na, tiek to, kad ji nužudė Krenmicų vaikus, nes šie buvo bjaurybės... ir savo kambario draugę... ir net savo tėvą. Bet kuo čia dėti kiti?

Tačiau jis žinojo atsakymą. Anė jame žinojo. Seni ir ligoti. Visi jie buvo seni ir ligoti, išskyrus misis Simeks, kuri atvežta į ligoninę, jau priminė daržovę. Anė nužudė juos, nes...

- Nes jie buvo žiurkės spąstuose, - sušnibždėjo Polas.

Vargšeliai. Blogi dalykai.

Taip. Viskas buvo būtent taip. Jos manymu, visi žmonės pasaulyje priklausė tokioms grupėms: bjaurybės, vargšai ir... Anė.

Ji vis traukėsi į Vakarus. Iš Harisburgo į Pitsburgą, paskui į Dalasą ir Fargo, kol pagaliau, 1979 metais į Denverį. Ir kiekvieną kartą schema buvo ta pati: "sveikinantis" straipsnis, kuriame Anė buvo minima tarp kitų darbuotojų (Mančesteryje ji praleido tokią galimybę, nes nežinojo, kad vietiniai laikraščiai publikuoja panašius dalykus); paskui dvi ar trys niekuo neypatingos mirtys. Po to ciklas paprastai vėl kartodavosi.

Iki pat Denverio.

Iš pradžių viskas ėjosi taip pat. Šįsyk naujai atvykusiųjų sveikinimas buvo iškirptas iš vietinio Denverio ligoninės laikraščiūkščio, kuris lygia Anės rašysena buvo įvardytas kaip "The Gurney". Keista, kad niekam neatėjo į galvą jį pavadinti "Išvietė". Jis nusižvengė dar siaubingiau, pats to neįtardamas. Pervertė lapą ir rado čia pirmąjį nekrologą iš "Uolinių kalnų naujienų". Laura Rosberg, 89 metų. Užsitęsusi liga. 1978 metų rugsėjo 21 d. Denverio ligoninė.

Paskui schema plečiasi.

Kitame puslapyje vietoj laidotuvių įklijuotas skelbimas apie vestuves. Nuotraukoje Anė jau ne uniformuota, o vestuvine suknele. Šalia, paėmęs jos ranką, stovi vyras, vardu Ralfas Duganas. Duganas buvo terapeutas. Iškarpos antraštė skelbė:

DUGANO IR VILKES SUTUOKTUVĖS

"Uolinių kalnų naujienos", 1979 metų sausio 2 d.

Duganas būtų niekuo neatkreipęs dėmesio, jei ne viena detalė: jis panėšėjo į jos tėvą. Polui dingtelėjo, kad jeigu Duganas nusiskustų ūsus, ką ji greičiausiai ir privertė jį padaryti tuoj po medaus mėnesio, panašumas būtų stulbinantis.

Polas didžiuoju pirštu kilstelėjo visus likusius Anės albumo puslapius ir pagalvojo, kad Ralfui Duganui, prieš pasiperšant Anei, pirmiausiai reikėjo pasitikrinti savo horoskopą ir sudaryti siauboskopą.

Manau, kažkur priekyje, dar nevartytuose puslapiuose, yra tikimybė surasti trumpą pranešimą apie tave. Kai kurių žmonių laukia netikėti susitikimai Samaroje - jie gali taip pat užkliūti ant laiptų už skalbinių krūvos ar negyvos katės. Negyvos katės su originaliu vardu.

Bet jis klydo. Kita iškarpa iš Nederlando laikraščio buvo skirta naujai atvykusiems. Nederlandas buvo mažytis miestelis į vakarus nuo Boulderio. "Visai netoli nuo čia", - nusprendė Polas. Iš pradžių ilgame sąraše jis vis nerado Anės, kol pagaliau suprato, kad ieško ne to vardo.

Ji buvo čia, tačiau jau tapusi sociosekusualinės korporacijos "Misteris ir misis Ralf Dugan" dalimi.

Polas kilstelėjo galvą, įsiklausė. Nejaugi mašina? Ne... tik vėjas. Žinoma, vėjas. Ir jis vėl įniko į albumą.

Ralfas Duganas, ištikimas savo profesijai, gydė luošius ir akluosius Arapago apygardos ligoninėje, o Anė grįžo prie savo amžinai švento medicinos sesers darbo ir slaugė sunkiai sužeistuosius.

"Dabar prasidės žmogžudystės", - pagalvojo Polas. Vienintelis klausimas buvo apie Ralfą. Kada jis pasirodys: pradžioje, per vidurį ar pabaigoje?

Bet Polas vėl klydo. Vietoj nekrologo jis pamatė iškarpą su nekilnojamo turto reklama. Viršutiniame kairiajame kampe buvo namo nuotrauka. Polas pažino jį tik iš daržinės, nors niekada nebuvo matęs namo iš lauko.

Apačioje Anė buvo tvarkingai užrašiusi: sumokėta 1979 metų kovo 3 d; dokumentai gauti 1979 metų kovo 18 d.

Namas vienatvei? Polas tuo abejojo. Vila? Ne, jie negalėjo leisti sau tokios prabangos. Taigi?..

Gerai, gal tai tik fantazija, bet jis pamėgins pasvarstyti. Gal ji tikrai mylėjo senį Ralfą? Gal, bėgant metams, ji vis negalėjo būti jam abejinga? Tikriausiai KAŽKAS buvo pasikeitę; nekrologai nesirodė nuo...

Jis atgal pervertė lapus, kad pažiūrėtų.

...nuo Lauros Rotberg mirties 1978 metų rugsėjį. Vos tik sutiko Ralfą, ji liovėsi žudyti. Bet tai buvo tada, o dabar kas kita. Dabar spaudimas vėl kyla. Vėl atsiranda depresijos suformuotos iliuzijos. Ji žvelgia į neišgydomai sergančius senius ir galvoja, kokie jie nelaimingi, o gal galvoja: "Dėl mano prislėgtos būsenos kalta aplinka. Mylios kosulio pilnų koridorių, kvapai, kaučiukinių padų čežėjimas, ligonių dejonės. Jeigu galėčiau iš čia ištrūkti, viskas būtų gerai".

Taigi Ralfas ir Anė aiškiai grįžo prie žemės.

Jis pervertė lapą ir sumirksėjo.

Stipriai įrėžta į puslapį: 1880 METŲ RUGPJŪČIO 43 D. VELNIOP!

Gana storas popierius nuo beprotiško rankos spaudimo keliose vietose buvo įplyšęs.

Tai buvo skelbimų apie skyrybas skiltis. Polas turėjo apsukti albumą, kad surastų ten Anės ir Ralfo vardus. Ji buvo priklijavusi juos aukštyn kojomis.

Taip, jie buvo ten. Ralfas ir Anė Duganai. Motyvas: žiaurumas.

- Išsiskyręs po neilgai trukusios ligos, - sumurmėjo Polas ir vėl pakėlė akis, įsiklausydamas, ar neatvažiuoja mašina. Vėjas, tik vėjas...

Jam geriau grįžti į savo kambarį. Tai buvo ne stiprėjantis skausmas kojose, o laikinas silpnumas.

Bet jis vėl palinko prie albumo. Padėti jį į šalį būtų buvę pernelyg gerai. Jis priminė bjaurų romaną, kurį tu privalai pabaigti.

Anės santuoka buvo nutraukta daug teisėtesniu būdu, negu jis manė. Teisingiau pasakius, skyrybos įvyko po neilgos ligos: pusantrų metų vedybinės laimės ne taip jau daug.

Kovo mėnesį jie nusipirko namą, ir to tikriausiai nebūtų įvykę, jeigu jie būtų pajutę, kad šeima yra. Kas atsitiko? Polas nežinojo. Paskui iš naujo skaitydamas iškarpas, jis kai ką pastebėjo, kas vertė susimąstyti.

Andžela Ford ir Džonas Fordas

Kristina Froli ir Stenlis Frolis

Dana Maklaren ir Li Maklarenas

ir...

Ralfas Duganas ir Anė Dugan

Tai ir yra amerikietiška tradicija, tiesa? Niekas apie tai daug nekalba, bet ji egzistuoja. Vyrai pasiperša mėnulio šviesoje; moterys paduoda pareiškimą į teismą. Tačiau ne visada įvyksta būtent taip. Taigi, ką rodo gramatinė struktūra? Andžela pasakė: “Nešdinkis iš čia, Džonai!” Kristina pareiškė: “Gali kurti naujus planus, Stenai!” Dana išdrožė: “Palik raktus, Li!” O ką pasakė Ralfas, vienintelis skiltyje, pirmuoju įrašytas vyras? Manau, jis iškošė: “Leisk man nešdintis iš čia velniop!”

- O gal jis pamatė ant laiptų nudvėsusį katiną, - sušnibždėjo Polas.

Kitas puslapis. Dar vienas naujai atvykusiųjų pristatymas. Šis straipsnis jau iš Boulderio, Kolorado valstijoje einančio “Camera”. Iš nuotraukos žvelgia dvylika ant pievelės priešais ligoninę susėdusių naujų personalo narių. Anė antroje eilėje. Po seselės kepuraite su juodu kaspinu jos veidas priminė blyškų apskritimą. Dar vienas atradimas dar vieno šou, datuoto apačioje 1981 metų kovo 9 d. Ji susigrąžino mergautinę pavardę.

Boulderis. Štai kur Anė IŠPROTĖJO.

Jis vis greičiau ir greičiau su kylančiu siaubu vartė lapus. Dvi mintys jam nedavė ramybės: kodėl jie nepranešdavo, kas vyksta? Ir kaip jai pavykdavo praslysti jiems pro rankas?

1981 metų gegužės 10 d. - ilga liga

1981 metų gegužės 14 d. - ilga liga

1981 metų gegužės 23 d. - ilga liga

1981 metų birželio 9 d. - trumpa liga

1981 metų birželio 15 d. - trumpa liga

1981 metų birželio 16 d. - ilga liga

Ilga. Trumpa. Ilga. Trumpa. Ilga. Ilga. Trumpa.

Lapai šnarėjo tarp jo pirštų. Jis užuodė silpną sudžiūvusių klijų kvapą.

- Dieve, kiekgi žmonių ji nuvarė į kapus?

Kiekvieną albume priklijuotą nekrologą laikant žmogžudyste, iki 1981 metų pabaigos jos aukų susidarytų apie TRISDEŠIMT... ir jokio administracijos įtarimo. Žinoma, daugelis aukų buvo seni, sunkiai sergantys žmonės, bet vis dėlto... reikia tik pagalvoti...

1982 metais Anė pagaliau suklupo. Iš sausio 17 d. "Camera" iškarpos žvelgė rastro taškeliais išmargintas sustingęs bukas veidas. Apačioje užrašas: NAUJAS AKUŠERIJOS VYRESNIOSIOS MEDICINOS SESERS PASKYRIMAS.

Nuo sausio 29 d. pradėjo žūti kūdikiai. Anė viską pedantiškai ir chronologiškai surašė.

Jeigu kas nors surastų tavo knygą, Ane, tu stotum prieš teismą arba iki gyvos galvos būtum uždaryta į psichiatrinę ligoninę.

Dviejų pirmųjų naujagimių mirtis nesukėlė įtarimo - vieno iš jų ligos istorijoje buvo kalbama apie rimtas gimdymo traumas. Tačiau vaikai, apsigimę ar sveiki, buvo ne tas pat, kas nuo mažakraujystės merdėjantys seniai arba autokatastrofų aukos, atvežtos dar gyvos, nors sutraiškytomis galvomis ar prakiurusiais skrandžiais. Paskui kartu su ligoniais ji įsismagino žudyti sveikus žmones. Polas spėjo, kad su savo vis labiau įsisukančia psichine spirale ji pradėjo laikyti juos visus vargšais.

Iki 1982 metų kovo vidurio ligoninės gimdymo skyriuje jau buvo užregistruoti penki mirties atvejai. Prasidėjo tyrimas. Kovo 29 d. "Camera" kaltininką pavadino "Sugadintu". Buvo puolamas "patikimas ligoninės šaltinis", ir Polas nebūtų nustebęs, jeigu tas šaltinis pasirodytų pati Anė Vilkes.

Dar vienas kūdikis mirė balandžio mėnesį. Du gegužės.

Paskui antraštė birželio 1 d. Denverio "Post" pirmame puslapyje:

GIMDYMO SKYRIAUS VYRESNIOSIOS MEDICINOS SESERS APKLAUSA DĖL KŪDIKIŲ MIRTINGUMO
"Jokių kaltinimų "kol kas" nekeliama", - pareiškė šerifo atstovas Maiklas Leisas.

Šiandien įvyko 39 metų vyresniosios Boulderio ligoninės gimdymo skyriaus medicinos sesers Anės Vilkes apklausa dėl aštuonių kūdikių mirties per paskutinius keletą mėnesių. Visi naujagimiai mirdavo po misis Vilkes budėjimo.

Kai šerifo atstovę Tamarą Kinsolving paklausė, ar ponia Vilkes areštuota, ji atsakė neigiamai. Į klausimą, ar ponia Vilkes da-

vė parodymus savo valia, Kinsolving atsakė: "Manau, šiuo atveju - ne. Tai labai komplikuota situacija". Į klausimą, ar ponia Vilkes buvo anksčiau teista dėl kokių nors nusikaltimų, Kinsolving atsakė: "Ne. Kol kas ne".

Toliau ėjo visos Anės karjeros perpasakojimas. Buvo akivaizdu, kad ji pakeitė daug gyvenamųjų vietų, tačiau NEI VIENOJE ligoninėje žmonės nemirdavo jos darbo metu.

Polas susižavėjęs žvelgė į fotografiją.

Anė, lydima sargybos. Dieve mano, Anė areštuota. Stabas nenuvirto, bet siūbuoja... siūbuoja...

Sustingusiu veidu, lydima tvirtų moterų policininkių, ji kopia akmeniniais laiptais. Ji vilki uniformą ir avi baltus batelius.

Kitame puslapyje:

VILKES PALEISTA, LIUDININKŲ APKLAUSA TĘSIASI

Taigi ji išslydo. Kažkaip išslydo. Ji turėjo laiko pasirodyti kitoje vietoje - Aidahas, Juta, Kalifornija... tačiau grįžta į tą patį darbą. Bet užtat kur nors toli vakaruose vietoj skilties "Naujai atvykusieji", "Uolinių kalnų naujienose" 1982 metais birželio 2 d. pirmame puslapyje pasirodo stambi antraštė:

SIAUBAS TĘSIASI:
BOULDERIO LIGONINĖJE DAR TRYS MIRĘ NAUJAGIMIAI

Praslinkus dviems dienoms, policija areštavo puertorikietį, bet po devynių valandų jį paleido. Paskui, birželio 19 d. Denverio " Post" ir "Uolinių kalnų naujienos" pranešė apie Anės areštą. Rugpjūčio pradžioje įvyko išankstinis pasitarimas, o rugsėjo 9 d. ji stojo prieš teismą dėl vienos dienos amžiaus mergytės Kristofer mirties. Straipsnyje buvo pažymėta, jog kai kurios spėjamos Anės aukos pragyveno pakankamai ilgai, kad gautų vardus.

Kartu su teismo proceso aprašymais Denverio ir Boulderio laikraščiuose pasirodė redaktoriui adresuoti laiškai. Polas suprato, jog Anė specialiai parinko labiausiai priešiškus - tuos, kurie patvirtino jos nusistatymą prieš žmoniją, kaip HOMO BRATTUS, tačiau, bet kuriuo atveju, jie buvo įžeidžiantys. Atrodė, egzistavo bendra nuomonė: mirties bausmė pakariant dar pernelyg švelnus nuosprendis. Vienas žurnalistas taikliai praminė Vilkes ledi-šėtonu, ir ši pravardė lydėjo ją per visą teismo procesą. Daugelis manė, kad ledi-šėtoną reikėtų mirtinai užbadyti karštomis šakėmis, o ryžtingiausi net pareiškė norą tai įvykdyti.

Šalia vieno tokio laiško virpančiu, visai nepanašiu į savąjį braižu Anė buvo užrašiusi: “Akmenys ir lazdos gali sutraiškyti mano kaulus, bet žodžiai nieko nepadarys”.

Buvo aišku, jog didžiausia Anės klaida ta, kad ji nesustojo, kai žmonės pradėjo kažką įtarti. Tai buvo blogai, bet, nelaimei, ne visai blogai. Stabas tik siūbavo. Kaltinimas buvo visiškai neįrodytas ir kai kuriais atvejais net pernelyg neesminis, kad jį spausdintų laikraščiai. Apylinkės prokuroras turėjo ant Kristofer veido ir kaklo paliktus pirštų atspaudus, kurie visiškai atitiko Anės rankos dydį, netgi su jos ant dešinės rankos ketvirtojo piršto nešioto žiedo su ametistu žyme. Be to, prokuroras turėjo seselių įėjimo ir išėjimo iš vaikų palatos tomis dienomis, kai mirė kūdikiai, užrašus. Tačiau Anė buvo vyresnioji medicinos sesuo, todėl ji BE PALIOVOS įeidavo ir išeidavo. Advokatai buvo pasiruošę pateikti daugybę kitų atvejų, kai Anė įeidavo į gimdymo skyrių ir NIEKO neįvykdavo. Polas pagalvojo, kad tai būtų tas pat, kaip įrodinėti, jog meteoritai niekada nekrito į žemę, imant tas penkias dienas, kai nė vienas iš jų nepakenkė šiauriniam dėdulės Džono laukui; jis suprato, jog teismo argumentai tokie pat svarūs.

Kaltintojai rezgė tinklus kaip įstengdami, bet pirštų atspaudai su žiedo žyme buvo vienintelis rimtas įkaltis. Tai, kad Kolorado valstija nusprendė perduoti kaltininkės bylą teismui, leido Polui padaryti tik vieną neabejotiną išvadą, jog Anė atsakinėjo į klausimus iššaukiančiai ir net sustiprindama įtarimą; jos advokatui pavyko gauti tos apklausos įrašą. Neabejotinas faktas buvo tas, kad Anė, aiškindama savo veiksmus išankstiniame pasitarime, pasielgė išties neprotingai. TOKIŲ parodymų jos advokatas negalėjo nuslėpti nuo teismo, nors ir kaip stengėsi. Ir kadangi Anė niekada nebuvo tokia kalbi kaip tas tris rugpjūčio dienas, kurias ji praleido Denverio teisme, Polas pagalvojo, kad ji tikrai prisipažino.

Iškarpos jos albume buvo tikra vertybė:

- Ar jie mane įžeidė? Žinoma, turint omeny, koks pasaulis, kuriame mes gyvename.

- Man nėra ko gėdytis. Man niekada negėda. Tai, ką padariau - padaryta, ir aš daugiau nieko neprisimenu.

- Ar buvau aš kurio nors iš jų laidotuvėse? Žinoma, ne. Manding, laidotuvės labai nemaloni ir dvokianti procedūra. Be to, aš netikiu, kad kūdikiai turi sielą.

- Ne, aš niekada neverkiau.

- Ar gailiuosi? Manau, tai filosofiškas klausimas, tiesa?

- Aš, aišku, suprantu klausimą. Aš suprantu VISUS jūsų klausimus. Aš žinau - jūs čia tam, kad sučiuptumėt mane.

"Jeigu ji būtų pareikalavusi, kad ją klausinėtų jos naudai, - pagalvojo Polas, - advokatas tikriausiai būtų nušovęs ją".

Teismo procesas tęsėsi iki 1982 metų gruodžio 13 d. Tuo metu "Uolinių kalnų naujienose" pasirodo nuotrauka, kurioje Anė ramiausiai sėdi savo kameroje ir skaitinėja "Mizerės kvotą". "KENTĖDAMA? - klausia užrašas po fotografija. - Tik ne ledi-šėtonas". Anė ramiai skaito, laukdama nuosprendžio.

Paskui gruodžio 10 d. laikraščio antraštė: MOTERIS-ŠĖTONAS NEKALTA. Vienas teisėjas, panorėjęs likti nežinomas, pareiškė: "Aš labai abejoju, ar ji nekalta. Deja, labai abejoju ir tuo, kad ji kalta. Tikiuosi, ji vėl pateks į teismą kitoje apygardoje. Galbūt tada kaltinimai bus labiau pagrįsti".

Jie visi žinojo, kad tai jos darbeliai, tačiau neturėjo įrodymų. Taigi ji išslydo pro pirštus.

Situacija buvo aprašyta trijuose keturiuose puslapiuose. Apylinkės prokuroras, tvirtinęs, jog Anė BŪTINAI pateks į teismą kitur, po trijų savaičių išsigynė savo žodžių. 1983 metų vasario pradžioje prokuratūra išspausdino pranešimą, kad nors vaikų žudynių Boulderio ligoninėje byla labai svarbi, Anės Vilkes kaltinimo procesas nutraukiamas.

Išslydo iš pirštų.

Jos vyras nė karto nedavė parodymų niekieno naudai. Įdomu kodėl?

Albume lapų daugiau nebuvo, bet pagal tai, kaip tvarkingai jie gulėjo vienas ant kito, Polas galėjo pasakyti, jog baigė Anės istoriją. Ačiū Dievui!

Kitame puslapyje buvo iškarpa iš 1984 metų lapkričio 19 d. Saidvinderio "Gazette". Rytinėje Grider rezervato dalyje turistai rado sukapotus jauno žmogaus palaikus. Po kelių dienų laikraštyje buvo pranešta, jog tai 23 metų Endriu Pomerojaus iš Niujorko kūnas. Pomerojus išvažiavo iš Niujorko į Los Andželą praeitų metų rugsėjį ir keliavo autostopu. Paskutinį kartą jo tėvai girdėjo apie jį spalio 15 d. Jis gyvas ir sveikas paskambino jiems iš Džulisburgo. Kūnas rastas išdžiūvusiame upės vingyje. Policija spėjo, kad jis buvo nužudytas netoli 9-osios autostrados ir pavasario potvynio nuneštas į draustinį. Ataskaitoje pažymėta, jog žaizdos padarytos kirviu.

Polas susidomėjo, ar toli nuo čia draustinis.

Jis pervertė lapą ir pagaliau pamatė paskutinę iškarpą. Staiga jam užgniaužė kvapą. Jis išvydo SAVO PATIES nekrologą. Jis buvo ne visiškai, bet...

- Pakankamai arti valstybinio, - kimiai suvapėjo Polas.

Iškarpa buvo iš "Newsweek". "Persikėlimų" skiltis. Po televizijos aktorių skyrybų bylų išvardijimo ir prieš pranešimą apie metalurgijos magnato mirtį buvo išspausdinta:

Dingo be žinios 42 metų Polas Šeldonas, rašytojas, labiausiai pagarsėjęs savo romanų serija apie seksualios kvailelės Mizerės Čestein meilės nuotykius. Jo patikėtinis Braisas Belas.

"Manau, kad jam nieko neatsitiko, - pareiškė Belas, - bet norėčiau, jog jis atsilieptų ir nuritintų man nuo širdies akmenį. Jo buvusios žmonos taip pat pageidauja, kad jis atsilieptų ir papildytų jų banko sąskaitas".

Paskutinį kartą Šeldoną matė Boulderyje, Kolorade, kur jis buvo atvažiavęs pabaigti savo naujos knygos.

Iškarpa buvo dviejų savaičių senumo.

Dingęs be žinios, štai ir viskas. Tik dingęs be žinios. Aš ne miręs, tai visai kas kita.

Bet tai buvo TAS PAT; ir staiga jam prisireikė vaistų, nes skaudėjo jau ne tik kojas. Jam VISKĄ gėlė. Polas atsargiai padėjo albumą į vietą ir pasuko krėslą į kambarį.

Lauke siautėjo vėjas, į namą pliekė šaltas lietus. Polas susigūžė iš siaubo, vaitodamas ir beviltiškai stengdamasis susivaldyti, kad nepratrūktų raudoti.

19

Po valandos, prisigėręs narkotikų ir grimzdamas į sapną (vėjo staugimas dabar greičiau ramino, negu gąsdino), jis pagalvojo: "Aš niekur nesiruošiu bėgti. Niekur. Ką pasakė Tomas Hardis "Džude nepastebimajame"? Kas nors galėjo ateiti pas berniuką jį nuraminti, bet niekas to nepadarė... nes niekas taip nedaro. Tikrai. Teisingai. Tavo laivas neatplauks, nes niekam nėra laivų. Vienišas Keliauninkas užsiėmęs paruoštų pusryčių reklama, o supermenai filmuojasi Tinsel Taune. Tu pats, Polai, miršti vienišas. Bet gal taip ir reikia. O gal tu žinai, koks turi būti atsakymas?"

Taip, be abejo, jis žinojo.

Jeigu jis sugalvos iš čia ištrūkti, turės nužudyti ją.

Taip, štai ir atsakymas. Vienintelis įmanomas. Taigi vėl tas pats senas žaidimas, ar ne? Polai... Polai... ar sugebėsi?

Ir jis atsakė nedvejodamas.

- Taip, aš sugebėsiu, - jo akys užsimerkė.

Jis užmigo.

20

Visą kitą dieną šėlo audra, bet naktį debesys išsisklaidė. Temperatūra nukrito iki 5 laipsnių šalčio. Lauke viskas sustingo. Sėdėdamas vienišas prie miegamojo lango ir kiaurą dieną žvelgdamas į ledu spindintį pasaulį, Polas girdėjo daržinėje žvygčiojančią Mizerę ir liūdnai mykiančią karvę.

Jis dažnai girdėdavo galvijų baubimą - čia jie taip pat buvo supančio pasaulio dalis kaip ir svetainėje mušantis laikrodis, tačiau jis dar niekada negirdėjo, kad taip žviegtų kiaulė. Polas pagalvojo, jog vieną kartą jau girdėjo panašų karvės mykimą, bet ligos migloje tai nebuvo tikras garsas, nes jis pats tada siaubingai kentėjo. Taip buvo, kai Anė pirmą kartą paliko jį be vaistų. Polas užaugo Bostono priemiestyje ir didesnę savo gyvenimo dalį praleido Niujorke, bet jis žinojo, ką reiškia šis liguistas karvės mykimas. Vieną karvę reikėjo pamelžti. Kitos, matyt, jau nereikėjo, nes dėl grubaus Anės elgesio melžiant ji visiškai užtrūko.

O kiaulė?

Alkana. Štai ir viskas. Ir to pakanka. Šiandien jiems niekas nepadės. Jis abejojo, kad Anė galėtų grįžti namo, net labai to norėdama. Ši pasaulio dalis buvo virtusi viena didžiule čiuožykla. Polas tūžo ant Anės: kaip ji galėjo dėl savo bjauraus egoizmo palikti juos kentėti daržinėje.

Jeigu tavo gyvuliai mokėtų kalbėti, Ane, jie pasakytų, kas iš tikrųjų čia bjaurus padaras.

Jis pats praleido tas dienas visiškai komfortabiliai. Valgė konservus, gėrė vandenį iš naujo ąsočio, reguliariai vartojo vaistus, kiekvieną dieną miegojo. Legenda apie Mizerę, jos amneziją ir netikėtai atsiradusius (ir stebėtinai sugedusius) kraujo gimines nepermaldaujamai krypo į Afriką, kuri turėjo tapti antrosios romano dalies veiksmo vieta. Visa ironija buvo ta, kad moteris privertė jį parašyti geriausią savo romaną apie Mizerę. Jenas su Džefriu iškeliavo į Sautamptoną pabėgimui įsirengti škuną "Lorelei". Būtent Juodajame kontinente Mizerė, kuri dažniausiai pačiais netinkamiausiais momentais vis dar krisdavo į katalepsinį transą (ir, žinoma, jeigu jai dar kartą įkąs bitė, ji bematant mirs), turėjo arba žūti, arba pasveikti. Už pusantro šimto mylių nuo mažytės anglų-olandų gyvenvietės, esančios žemyno gilumoje, pačiame šiauriniame pavojingojo pusmėnulio formos Barbarų kranto pakrašty, gyveno karingiausia afrikiečių gentis borkai. Kitados borkai buvo žinomi kaip bitės-

žmonės. Tie vienetai baltaodžių, drįsusių įsiveržti į jų šalį, dažniausiai nebegrįždavo. Tačiau grįžusieji pasakojo kraupias istorijas apie kalno šlaite išsikišusį moters veidą, negailestingą veidą su žiojėjančia burna ir didžiuliu rubinu akmeninėje kaktoje. Egzistavo dar viena legenda, - žinoma, tik gandas, bet stebėtinai pastovus, - kad urvo viduje, už papuoštos stabo kaktos, gyvena spiečius milžiniškų bičių-albinosių, dūzgiančių aplink savo karalienę, be galo nuodingą ir be galo magišką siaubūnę.

Keletą dienų jis mėgavosi šia malonia kvailyste. Vakarais jis tyliai sėdėjo, klausydamasis kiaulaitės žviegimo ir svarstydamas, kaip geriau susidoroti su ledi-šėtonu.

Polas suprato, kad žaisti “Ar sugebėsi” įprastiniame gyvenime visiškai ne tas pat, kas žaisti “turkiškai” parietus kojas kaip vaikas ar priešais rašomąją mašinėlę kaip suaugęs žmogus. Kai tai buvo vien žaidimas (net jeigu žaidi iš pinigų, tai vis tiek žaidimas), buvo galima sugalvoti įvairius keisčiausius dalykus ir priversti jais patikėti - pavyzdžiui, giminystės ryšį tarp Mizerės Čestein ir panelės Šarlotės Evelinos Haid (jos pasirodė esančios vienos motinos dukterys; vėliau Mizerė suras savo tėvą Afrikoje kartu su borkais). Tačiau tikrovėje gamtos paslaptys praranda savo jėgą.

Negalima pasakyti, kad Polas nebandė. Vonioje gulėjo įvairiausių vaistų, ir, žinoma, buvo būdas, kurio jis galėjo griebtis, norėdamas pašalinti ją iš kelio, tiesa? Ar bent jau ilgam nukenksminti, ar ne? Paimti novrilą. To šlamšto ten pakankamai, ir jam net nereikėtų jos varyti. Pati išsinešdintų.

Štai puiki idėja, Polai. Aš pasakysiu, ką tau daryti. Tu paprasčiausiai imi saują šitų kapsulių ir supili jas Anei į ledus. Ji mano, kad tai riešutai ir suvalgo.

Ne, žinoma, tai netiks. Taip pat negalėjo praplėšti kapsulių bei įmaišyti miltelius į sausus ledus. Novrilas labai kartus. Tai ji bematant pastebėtų, ir tada tau, Polai, galas. Kad tu kur prasmegtum!

Romanui tai būtų nuostabi idėja. Bet realybėje ji beprasmiška. Jis abejojo, ar pasinaudotų tokiu būdu net jeigu baltieji milteliai kapsulės viduje būtų beveik arba visai be skonio. Tai pernelyg nesaugu, pernelyg nepatikima. Tai ne žaidimas - tai jo gyvenimas.

Polui kilo ir kitų idėjų, bet visas jis atmetė. Jis net buvo sugalvojęs pritvirtinti ką nors virš durų (pavyzdžiui, rašomąją mašinėlę), kad pritrenktų ją mirtinai, kai ji įžengs. Taip pat buvo galima skersai laiptų ištempti vielą. Tačiau pagrindinė problema buvo ta pati kaip ir su fokusu “Novrilas leduose”: nė vienas iš šių variantų nebuvo patikimas. Polas net negalėjo įsivaizduoti, kas atsitiktų, jeigu žmogžudystė nepasisektų.

Sutemo antra naktis. Mizerės kiaulaitė vis taip pat monotoniškai žviegė; tas garsas priminė surūdijusių sąvarų girgždėjimą, vėjui daužant duris. O štai Bosė Nr. 1 staiga nutilo. Polas sunerimo, ar tik nesprogo vargšės karvės tešmuo, ar nenudvėsė ji kraujuodama. Minutėlę jis aiškiai įsivaizdavo kraujo ir pieno klane gulinčią karvę, bet paskui nuvijo tą reginį. Jis įsakė sau nebūti tokiam sentimentaliam: karvės taip nedvesia. Tačiau vidinis balsas tuo nebuvo tikras. Jis nežinojo, kaip iš tikrųjų dvesia karvės. Ir be to, juk ne karvė jam turi kelti nerimą, ar ne?

Visos tavo fantastiškos idėjos veda į vieną: nužudyti ją iš tolo. Tu nenori susikruvinti rankų. Tu primeni žmogų, kuris mėgsta storą kotletą, bet nė valandos neišbūtų skerdykloje. Tad klausyk, Polai, ir pasistenk suprasti: dabar tu turi mąstyti realiai. Jokių fantazijų. Jokių prasimanymų. Gerai?

Gerai.

Jis nuriedėjo atgal į virtuvę ir ėmė darinėti stalčius, ieškodamas peilių. Išsirinkęs ilgiausią mėsininko peilį, grįžo į kambarį, šiek tiek užtrukdamas, kad nuvalytų pėdsakus tarpdury. Ir vis dėlto kiekvieną kartą tos žymės paryškėdavo.

Nesvarbu; jeigu ji nepastebės jų dar kartą, vadinasi, nepastebės niekada.

Jis atsigulė į lovą ir pasikišo peilį po čiužiniu. Kai Anė grįš, jis paprašys jos stiklinės šalto vandens, ir jai pasilenkus paduoti vandenį, susmeigs peilį į gerklę.

Jokių fantazijų.

Polas užsimerkė ir užsnūdo. Kai ketvirtą valandą ryto Įvažiavimo alėjon tyliai, su išjungtu motoru bei žibintais įriedėjo "Šeroki", jis net nekrustelėjo, kol nepajuto dūrio į ranką. Prabudęs Polas pamatė jos palinkusį veidą. Jis negalėjo patikėti, kad ji grįžo.

21

Iš pradžių jis pamanė, kad regi sapną iš savo paties knygos, kad tai tamsa urve už milžiniškos akmeninės borkų bičių dievybės galvos ir dūris - bitės įgėlimas...

- Polai?

Jis sumurmėjo kažką panašaus į "nešdinkis iš čia, balse iš sapno".

- *Polai.*

Tai nebuvo balsas iš sapno, tai buvo Anės balsas. Jis prisivertė atsimerkti. Taip, tai buvo ji, ir tą patį akimirksnį jo panika sustiprėjo. Ji tiesiog skverbėsi į namą kaip skystis į vamzdį.

- *Kokio velnio?..*

Jis buvo visiškai išmuštas iš vėžių. Ji stovėjo prieblandoje, tarsi niekada nebūtų niekur išvažiavusi; vilkėjo vieną iš vilnonių sijonų ir neskoningą megztinį. Jis pamatė jos rankoje adatą ir suprato, jog tai buvo ne bitės įgėlimas. Kokio velnio... bet kuriuo atveju, dabar jau buvo vis tiek. Jis buvo užkluptas netikėtai. Bet ką ji?..

Panika ėmė vėl stiprėti ir dar kartą susispaudė atsileidę kontūrai. Viskas, ką jis galėjo pajusti - tai tam tikra nuostaba bei smalsumas, iš kur ji atsirado ir kodėl dabar. Jis pamėgino kilstelti rankas, bet jos pakilo tik truputį... visai nedaug. Polui pasirodė, kad prie jų pritvirtinti neregimi svarsčiai. Jie dusliai bumptelėdami nukrito ant lovos.

Dabar jau neturi reikšmės, ką ji man suleido. Tai panašu į tai, ką tu rašai paskutiniame savo romano puslapyje. GALAS.

Ši mintis nesukėlė baimės. Vietoj jos Polas pajuto kažką panašaus į ramią euforiją.

Pagaliau ji padarė tai... padarė tai...

- A, štai ir tu! - sušuko Anė ir nevykusiai koketuodama pridūrė: - Matau, tu Polai... tos mėlynos akys. Ar aš tau kada nors sakiau, kokios tavo nuostabios akys? Bet, manau, tai darė ir kitos moterys - daug jaunesnės, patrauklesnės už mane ir kur kas drąsesnės, rodydamos savo jausmus.

Grįžo. Įsėlino naktį ir dūriu ar bitės įgėlimu - nesvarbu - nužudė mane; ir nereikalingas jau peilis po čiužiniu. Tu dabar tik paskutinioji auka ilgame Anės sąraše.

Pradėdamas stingti nuo suleistų vaistų, Polas kone su humoru pagalvojo: "Pasirodo, aš netikusi Šecherezada".

Jis manė, kad po minutės nugrims į miegą - nesibaigiantį miegą, bet to neįvyko. Jis matė, kaip ji nuleido į sijono kišenę švirkštą ir atsisėdo ant lovos... tačiau ne ten, kur paprastai sėdėdavo; ji atsisėdo prie kojų ir kurį laiką, kai ji, tarsi kažką tikrindama, pasilenkė, jis matė tik jos nugarą. Polas išgirdo medinį "taukšt" ir metalinį "cinkt", o paskui kažkokį purtymo garsą, kuris buvo jau pažįstamas. Greitai Polas jį nustatė. *Imk degtukus, Polai.*

"Diamond Blue Tips". Jis nežinojo, ką ji dar galėjo turėti ten, kojūgaly, bet viena buvo degtukų dėžutė.

Anė atsigręžė į jį ir vėl nusišypsojo. Kaip ten būtų, jos apokaliptinė depresija praėjo. Ji užkišo nepaklusnią garbaną už ausies. Tai atrodė keistai; garbana buvo lyg taukuota ir nešvari.

Blausus nešvarus taukuotas o berniūkšti aš sustingau visa praeitis buvo prologas prieš šitą mėšlą hei beibi tai čia svarbiausia o velniai griebtų bet šitas kristalinis šlamštas šitas pakyla ant mylios aukščio bangos kaip velnio rate šitas...

- Ką tu pirmiau norėtum išgirsti, Polai, - blogas ar geras naujienas? - paklausė ji.

- Iš pradžių geras, - jam pavyko išspausti kvailą šypsenėlę. - Manau, bloga naujiena ta, kad man atėjo GALAS, a? Manau, tau nelabai patiko knyga, a? Blogai... aš stengiausi. Aš sąžiningai dirbau. Aš tik pradėjau... tu žinai... pajusti skonį.

Anė pažvelgė į jį su priekaištu.

- Man patinka knyga, Polai. Aš tau jau tai sakiau, o aš niekada nemeluoju. Man ji taip patinka, kad nenoriu jos daugiau skaityti, kol nebus baigta. Aš labai apgailestauju, jog priverčiau tave patį įrašinėti "n"... tačiau antraip būčiau ją perskaičiusi.

Jis dar plačiau idiotiškai išsišiepė ir pagalvojo, kad greitai ji aptiks tai, kas paslėpta jam po nugara, užriš meilės mazgą ir nulėks nuo pečių jo vargšė sena makaulė. Gal net į pakišamąjį indą po lova.

Pačioje jo aptemusio proto gelmėje, kur dar neprasiskverbė narkotikai, suskambo pavojaus varpas. Jai patiko knyga, o tai reiškė, kad ji nesiruošė jo žudyti. Kad ir kas įvyktų, ji nenorėjo jo žudyti; ir kol jo tarnavimas Anei Vilkes nesibaigė, tai reiškė, jog ji turėjo paruošusi kai ką blogesnio.

Dabar šviesa kambary nebebuvo blausi; ji buvo visiškai skaisti ir kupina paslaptingo pilko žavesio. Šioje šviesoje jis galėjo įsivaizduoti pilkšvame rūke kalnų ežero pakrantėje ant vienos kojos rymančias gerves, galėjo įsivaizduoti spindinčius kaip stikliniai langai žėručius aukštikalnių pievų rieduliuose, galėjo įsivaizduoti po ryto rasa varvančiais lopais drauge triūsiančius elfus...

"O mažyli, tu suakmenėjai" - pagalvojo Polas ir sukikeno. Anė nusišypsojo.

- Gera naujiena ta, - tarė ji, - kad tavo mašina dingo. Man ji labai kėlė nerimą, Polai. Aš žinojau, jog norint jos atsikratyti reikalingas uraganas, o gal net ir jis nepadarytų to fokuso. Pavasario potvynis nunešė bjaurybę Pomerojų, bet mašina kur kas sunkesnė už žmogų, ar ne? Net jeigu vyras buvo labai sunkus. Tačiau audra ir pavasario potvynis padarė savo darbą. Tavo mašina DINGO. Tai - *gera* naujiena.

Vėl sugaudė nerimo varpas. Pomerojus... Jam pažįstamas šis vardas, nors jis tiksliai negalėjo pasakyti, iš kur. Paskui prisiminė. Pomerojus. Paskutinysis Endriu Pomerojus, 23 metų, iš Šaltosios Srovės Uosto Niujorke. Rastas Graiderio draustinyje.

- Dabar, Polai, - tarė įtemptu, jam gerai pažįstamu balsu, - nereikia gėdytis. Aš žinau, jog tu žinai, kas buvo Endriu Pomerojus, nes perskaitei mano albumą. Aš tikėjausi, kad tu jį perskaitysi, antraip kam būčiau

jį palikusi matomoje vietoje? Patikrinau ir tuo įsitikinau. Įsitikinau, nes siūlai nutraukti.

- Siūlai... - suvapėjo jis.

- O, taip. Aš skaičiau apie būdą, kaip patikrinti, ar kas nors nelandžioja į tavo stalčius. Apriši kiekvieną stalčių plonyčiu siūlu, ir jeigu grįžęs namo randi juos nutrūkusius, - viskas aišku, ar ne? Kažkas lindo. Matai, kaip paprasta.

- Taip, Ane.

Jis klausėsi, tačiau labai norėjo ištrūkti iš tos keistos šviesos.

Ji vėl pasilenkė patikrinti, ar jis turi ką nors prie kojų; Polas vėl išgirdo duslų "klankt-klankt" - į kažkokį metalinį daiktą dunksėjo medis; paskui ji atsigręžė, išsiblaškiusi atmetė plaukus.

- Aš tą patį padariau su albumu, tik panaudojau ne siūlus, o savo plaukus. Aš pririšau juos trijose vietose ir kai šiandien ryte tylutėliai it maža pelytė, kad nepritžadinčiau tavęs, grįžau, jie visi buvo nutraukyti. Taigi aš sužinojau, kad tu vartei mano albumą.

Ji patylėjo ir šyptelėjo. Kaip jai, tai buvo labai žavinga šypsena, nors su nemaloniu šešėliu, kurio jis niekaip neįstengė atpažinti.

- Manęs tai nenustebino. Aš seniai *žinojau,* kad tu išvažiuoji iš kambario. Tai ir yra *bloga* naujiena. Aš seniai žinojau, labai seniai, Polai.

Jis manė, jog turėtų įpykti ir išsigąsti. Ji žinojo, žinojo beveik iš pat pradžių... bet jis jautė tik tą svaiginančią euforiją. Jam atrodė, jog viskas, ką ji kalbėjo, nebuvo taip svarbu kaip nuostabi auštančios dienos šviesa.

- Bet, - dalykiškai tarė ji, - mes kalbėjome apie tavo mašiną. Aš uždėjau ant ratų specialias 10X padangas ir kalnuose, savo buveinėje turėjau grandinių komplektą. Vakar ryte aš pasijutau daug geriau. Apsukau ratus grandinėmis ir iš lėto pajudėjau atgalios. Tai buvo nelengva, ir aš supratau, jog galiu patekti į avariją, nepaisant grandinių ir gerų padangų. Žinojau, kad tokiuose rangytuose aukštikalnių keliuose retai pasitaiko "nedideli nelaimingi atsitikimai". Bet aš jaučiausi saugi.

- Tai labai pagirtina, Ane, - sušvokštė Polas.

Ji neramiai ir kartu įtariai dėbtelėjo į jį, bet paskui atsipalaidavo ir nusišypsojo.

- Aš turiu tau dovaną, Polai, - švelniai tarė ji. Ir jam dar nesuspėjus paklausti, kas tai, - jis abejojo, ar norėtų kokios nors dovanos iš Anės, - ji tęsė: - Keliai buvo siaubingai slidūs. Aš du kartus vos neužsimušiau... Antrą kartą Senoji Besė nuslydo iki pat kalno papėdės.

Anė linksmai juokėsi.

- Paskui įlėkiau į sniego pusnį. Tai buvo apie vidurnaktį. Tačiau pro šalį važiavo kelią smėliu barstanti mašina, kuri ir padėjo man išsikapstyti.

- Šlovė kelių tarnybos departamentui! - tarė Polas, tačiau tai išėjo kažkaip nevykusiai.

- Dvi mylios iki apygardos automagistralės buvo sunkiausios. Tu žinai, tai 9-asis kelias. Kaip tik tas kelias, kur tu patyrei avariją. Jie pabarstė jį smėliu. Sustojau avarijos vietoje ir ėmiau ieškoti mašinos. Žinojau, ką turėsiu padaryti, jeigu ją pamatysiu. Nes jei kiltų klausimų, manau, tu žinai, kad pirmiausia jie būtų adresuoti man.

"Aš aplenkiau tave, Ane, - pagalvojo jis. - Aš išstudijavau visą šį scenarijų dar prieš tris savaites.

- Aš tau viską priminiau, nes tai labiau panašu į Likimo pirštą negu paprastą sutapimą.

- Kas buvo Likimo pirštas? - paklausė jis.

- Tavo mašina patyrė avariją beveik toje pačioje vietoje, kur aš atsikračiau to mulkio Pomerojaus. To, kuris prisistatė dailininku.

Ji su pasibjaurėjimu numojo ranka ir sustūmė kojas, sukeldama jau pažįstamą garsą "klank", tarsi viena koja būtų brūkštelėjosi į kažką ant grindų.

- Aš paėmiau jį, grįždama iš Estes parko. Buvau ten keramikos parodoje. Man patinka mažos keraminės figūrėlės.

- Pastebėjau, - tarė Polas. Atrodė, jo balsas atsklido iš kosminių tolių. "Kapitone Kirkai! Eteryje pasigirdo balsas", - pagalvojo jis ir tyliai sukikeno.

Ta gilioji jo esybės dalis, kurios dar nepasiekė narkotikai, bandė perspėti jį, kad nutiltų, paprasčiausiai užsičiauptų, bet kas iš to?

Ji žinojo. Ji, be abejo, žinojo - borkų bičių dievybė žino viską.

- Man labiausiai patiko pingvinas ant ledo lyties.

- Ačiū, Polai... jis žavus, tiesa? Pomerojus buvo turistas. Ant nugaros nešė kuprinę. Jis sakėsi esąs dailininkas, bet vėliau aš išsiaiškinau, kad jis buvo paprasčiausias hipis, narkomanas, purvinas pašlemėkas, kuris paskutinius du mėnesius plovė indus Estes parko restorane. Kai pasakiau, jog važiuoju į Saidvinderį, jis atsakė, jog tai tikras sutapimas. Jis pridūrė, kad su vieno Niujorko žurnalo užduotimi taip pat vyksta į Saidvinderį. Rengėsi pasiekti senąjį viešbutį ir nusipiešti griuvėsius. Esą jo piešiniai turėjo papuošti straipsnį žurnale. Tai buvo garsusis senas viešbutis "Apžvalga", sudegęs prieš dešimt metų. Jį sudegino lankytojas, kuris buvo beprotis. Taip manė visi mieste. Tačiau, kad ir kaip ten būtų, jis jau miręs.

Aš leidau Pomerojui pasilikti čia su manimi. Mes buvome meilužiai.

Ji pažvelgė į jį juodomis, blyškiame veide degančiomis akimis. Ir Polas pagalvojo: "Jeigu Endriu Pomerojui stovėjo dėl tavęs, Ane, tai jis buvo toks pat beprotis, kaip ir viešbutį sudeginęs lankytojas".

- Paskui aš išsiaiškinau, kad iš tikrųjų jis neturėjo jokios užduoties. Jis paprasčiausiai paišė paveikslėlius, tikėdamasis vėliau juos parduoti. Jis net nebuvo tikras, ar žurnalas rengia straipsnį apie "Apžvalgą". Aš visa tai išsiaiškinau pakankamai greitai! Paskui pasižiūrėjau į jo eskizų albumą. Jaučiau, jog turiu teisę tai padaryti. Juk aš maitinau jį ir miegojau su juo. Albume buvo vos aštuoni ar devyni eskizai ir tie patys siaubingi.

Jos veidas susiraukšlėjo ir minutėlę Anė tapo panaši į žviegiančią kiaulaitę.

- Aš pati būčiau geriau nupiešusi! Jis užklupo mane, apžiūrinėjančią piešinius, ir įtūžo. Pareiškė, kad kišu nosį ne į savo reikalus. Nemanau, jog negalėčiau ką nors apžiūrinėti savo pačios namuose. Aš pasakiau jam, kad jeigu jis dailininkas, tai aš madam Kiuri. Jis ėmė juoktis. Jis juokėsi iš manęs. Ir aš... aš...

- Tu jį nužudei, - užbaigė Polas. Jo balsas nuskambėjo dusliai.

Ji per prievartą nusišypsojo sienai.

- Taip, aš padariau kažką panašaus. Jau gerai neprisimenu. Tik prisimenu, kad jį jau negyvą aš nuprausiau.

Polas pažvelgė į ją ir pakraupo. Jis įsivaizdavo nuogą Pomerojaus kūną, plaukiojantį vonioje it tešlos gabalą - galva atlošta atgal, akys įsmeigtos į lubas...

- Aš buvau priversta tai padaryti, - virpančiomis lūpomis tarė ji. - Tu tikriausiai nežinai, kad policija gali išsiaiškinti iš menkiausių pėdsakų - siūlgalio, purvo panagėse ar net dulkių lavono plaukuose! Tu nežinai, o aš visą gyvenimą dirbau ligoninėje ir žinau! Taip, aš žinau!

Ji pradėjo dusti, ir Polas suprato, kad jam reikėtų ką nors pasakyti, kas bent laikinai ją apramintų, bet jam neapsivertė liežuvis.

- Jie visi prieš mane! Manai, jie klausys manęs, jeigu pabandysiu papasakoti, kaip viskas buvo? Tu taip manai? Taip? O ne! Jie tikriausiai pasakytų kokią nors nesąmonę, pavyzdžiui, kad aš lindau prie jo, jis juokėsi iš manęs ir todėl aš jį nužudžiau! Jie greičiausiai pasakytų ką nors panašaus!

Ir tu žinai ką, Ane? Žinai KĄ? Aš manau, tai būtų arčiau tiesos.

- Aplinkui purvini prasmirdėliai, kurie pasakys KAI KĄ, kas sukels man nemalonumų, ir suterš mano vardą.

Ji nutilo, tankiai ir sunkiai alsuodama, įdėmiai žvelgdama į jį - tarsi kviesdama jai paprieštarauti.

Tik pamėgink!

Paskui ji susivaldė ir tęsė jau ramesniu balsu.

- Aš apiploviau... na... tai, kas iš jo liko... ir jo drabužius. Žinojau, ką daryti. Lauke snigo, pirmą kartą tais metais, ir prognozavo, kad iki kito ryto prisnigs per pėdą. Sudėjau jo drabužius į plastiko maišą, susukau kūną į paklodes ir sutemus išmečiau viską į išdžiūvusią upės vagą. Devintajame kelyje. Tu turbūt manai, kad aš jį paslėpiau, bet ne. Aš žinojau, jog jį netrukus užsnigo ir tikėjausi, kad pavasario vandenys nuneš lavoną. Taip ir buvo. Tik nemaniau, kad jį nuneš taip TOLI. Jį rado kitais metais po... po jo mirties ir beveik už dvidešimt septynių mylių. Žinoma, būtų buvę geriau, jeigu jo nebūtų taip toli nunešę, nes draustinyje visada daug turistų ir paukščių čiulbėjimo mėgėjų. Miškas šioje apylinkėje kur kas mažiau lankomas.

Ji nusišypsojo.

- Būtent ten dabar yra tavo mašina, Polai, - kažkur miške tarp 9-ojo kelio ir Graiderio draustinio. Tai pakankamai toli, kad pamatytum nuo kelio. Senoji Besė šone turi gana stiprų prožektorių, aš apšviečiau juo vietovę, bet upės vaga buvo tuščia. Kai vanduo šiek tiek atslūgs, aš būtinai nueisiu ten pėsčia ir patikrinsiu, bet aš beveik neabejoju, kad viskas gerai. Kokie nors medžiotojai ras ją po penkerių septynerių metų, visą surūdijusią, su po sėdynėmis įsikūrusiais burundukais. Bet iki to laiko tu užbaigsi mano knygą ir gyvensi Niujorke, Los Andžele - kur norėsi, o aš ramiai leisiu savo dienas čia. Galbūt mes susirašinėsime.

Ji nusišypsojo, tarsi regėtų debesyse nuostabią pilį. Paskui šypsena išblėso, ir ji vėl tapo dalykiška.

- Taigi aš pasukau atgal ir visą kelią įtemptai mąsčiau, nes tavo dingusi mašina reiškė, jog gali pasilikti čia ir tęsti mano knygą. Tu žinai, aš ne visada buvau tuo tikra, nors niekada tau nesakiau, nes nenorėjau tavęs liūdinti. Aš nenorėjau tavęs liūdinti, nes supratau, jog tada nesugebėsi gerai dirbti; tai skamba šiek tiek šalčiau, negu aš iš tiesų manau, mano brangusis. Matai, aš pamilau tik vieną tavo dalį - tą, kuri sukuria tokius nuostabius romanus, nes tik tą dalį aš valdau. Apie kitą dalį aš nieko nežinau ir manau, kad ji gali pasirodyti visiškai nemaloni. Aš ne lėlė, aš skaičiau apie vadinamuosius "garsius autorius" ir žinau, jog labai dažnai jie BŪNA visai nemalonūs. Na, pavyzdžiui, Skotas Ficdžeraldas arba Ernestas Hemingvėjus, arba tas raudonskruostis iš Misisipės - Folkneris, ar kaip jį ten - visi jie, nors pelnė nacionalines premijas bei apdovanojimus, buvo ne kas kita, kaip vištgaidžiai, girtuokliai ir valkatos. Kiti taip pat, kai nerašė savo nuostabių knygų, gėrė, paleistuvavo, vartojo narkotikus ir darė velniai žino ką.

Tačiau tu nepanašus į tokį, ir po kurio laiko aš pažinau antrą Polą Šeldoną. Tikuosi, tu neprieštarauji tam, ką sakau? Aš pamilau ir kitą tavo dalį.

- Ačiū, Ane, - padėkojo jis nuo auksu spindinčios bangos keteros ir pagalvojo: “Bet tu galėjai sužinoti apie mane ir kai ką blogo. Čia ne taip dažnai pasitaiko, kad vyrai pasiduotų pagundai. Nelengva traukti pasilinksminti į barą, kai tavo abi kojos sulaužytos, Ane. Kai dėl narkotikų, tai borkų bičių deivė tai daro dėl manęs”.

- Ar tu nenorėtum pasilikti? - paklausė ji. - Šį klausimą aš sau jau ne kartą buvau uždavusi ir, kadangi nenorėjau tavęs išmušti iš vėžių, žinojau atsakymą; aš žinojau jį dar prieš tai, kai tarpdury pamačiau ratų ašių žymes.

Ji parodė į duris, ir Polas pagalvojo: “Galvą guldau, ji žinojo tai iš pat pradžių. Apsirikti? Ne, tai ne tau, Ane. Tik aš čią pakankamai priviriau košės, kad suklaidinčiau mus abu”.

- Tu prisimeni, kai aš išvažiavau pirmą kartą? Po to kvailo kivirčo dėl popieriaus?

- Taip, Ane.

- Būtent tada tu pirmą kartą ištrūkai iš kambario, ar ne?

- Taip, - nebuvo prasmės neigti.

- Žinoma, tau reikėjo vaistų. Man reikėjo susiprasti, jog tu padarysi viską, kad gautum piliulių. Tada aš įtūžau, tu žinai, - ji nervingai sukikeno.

Polas net nešyptelėjo. Prisiminimas apie tą liguistą, nesibaigiantį epizodą su įsivaizduojamu sporto komentatoriaus balsu buvo pernelyg stiprus.

“Taip, aš žinau, tu įtūžai”, - pagalvojo jis.

- Pradžioje aš nebuvau visiškai tikra. Aš, žinoma, pastebėjau, kad figūrėlės ant staliuko svetainėje pastumtos iš vietos, bet maniau, jog galėjau tai padaryti pati. Kartais būnu tikra užuomarša. Man buvo dingtelėję, kad tu galėjai išvažiuoti iš kambario, bet paskui pagalvojau: “Ne, tai neįmanoma. Jis taip sunkai sužeistas, be to, aš užrakinau duris. Netgi patikrinau, ar yra sijono kišenėje raktas. Taip, jis buvo ten. Tada prisiminiau, kad tu pats sėdaisi į krėslą. Taigi, vadinasi...”

Dešimt metų dirbdama medicinos seserimi, aš įsikaliau galvon vieną taisyklę: visada verta patikrinti tai, kas kelia įtarimą. Taigi aš peržiūrėjau visus vonioje sudėtus vaistus. Daugiausiai tai buvo pavyzdžiai, kuriuos parsinešiau namo dirbdama ligoninėje. Jeigu tu būtum MATĘS, ko tik nesimėto ligoninėse, Polai! Taigi vienur kitur aš buvau šiek tiek... na... šiek tiek DAUGIAU, negu reikia. Ir aš nebuvau išimtis. Aš gerai žinojau, kad nevalia imti daug vaistų, kurių pagrindas morfijus. Jie bu-

vo užrakinti. Jie buvo skaičiuojami. Ir jeigu ant kokios nors seselės krisdavo įtarimas, ji būdavo sekama tol, kol įkliūdavo. Tada chlop! - Anė trinktelėjo ranka. - Jos išlekia iš darbo, ir dauguma jau niekada neužsideda seselės kepuraitės.

Aš buvau gudresnė už jas.

Žiūrėti į tas dėžutes buvo tas pat, kas žiūrėti į statulėles ant staliuko svetainėje. Aš spėjau, kad vaistai viduje susimaišę ir kad viena iš dėžučių, anksčiau gulėjusi dugne, dabar gali atsidurti ant kitos dėžutės, bet aš nebuvau TIKRA. Ir aš būčiau GALĖJUSI tai padaryti pati, kai... na... skendėjau savo mintyse.

Paskui po dviejų dienų, kai nusprendžiau mesti tą mintį, atėjau tau duoti dieninę vaistų dozę. Tu vis dar miegojai. Aš pabandžiau pasukti durų rankeną, tačiau ji keletą sekundžių nepajudėjo, tarsi durys būtų užrakintos. Po to rankena pasisuko, ir aš išgirdau, kaip viduje kažkas trakštelėjo. Tą akimirksnį tu sujudėjai, ir aš kaip visada daviau tau vaistų, tarsi nieko neįtardama. Aš moku labai meistriškai apsimesti, Polai. Paskui padėjau tau atsisėsti į krėslą, kad galėtum rašyti. Ir kai dariau tai, pasijutau kaip šventas Paulius kelyje į Damaską. Mano akys atsivėrė. Aš pamačiau, jog tavo skruostai rausvėja, jog gali judinti kojas. Tai buvo skausminga ir tu galėjai judinti jas tik truputį, bet vis dėlto JUDINAI. Ir tavo rankos taip pat sutvirtėjo.

Aš supratau, kad tu beveik PASVEIKAI.

Štai tada ir sumojau, jog turėsiu su tavim problemų, net jeigu niekas iš išorinio pasaulio to neįtars. Aš žiūrėjau į tave ir supratau, kad ne tik aš moku saugoti paslaptis.

Tą naktį aš pakeičiau tavo vaistus stipresniais ir įsitikinusi, jog neprabusi net jeigu po tavo lova sprogtų granata, pasiėmiau rūsy nuo lentynos įrankius ir išardžiau spyną. Ir pažiūrėk, ką aš radau!

Ji ištraukė iš vyriškų marškinių kišenės kažką mažą ir tamsų ir padėjo Polui ant sustingusios rankos. Jis pakėlė ranką prie veido ir kvailokai įsispoksojo į ją. Tai buvo sulinkusi jos smeigtuko nuolauža.

Polas ėmė kikenti. Jis neįstengė sustoti.

- Kas čia juokinga, Polai?

- Tą dieną, kai tu išvažiavai sumokėti mokesčių, man vėl prisireikė atidaryti duris. Krėslas buvo pernelyg platus ir tarpdury paliko pėdsakus. Aš norėjau juos nuvalyti.

- Kad nepastebėčiau?

- Taip. Bet jau buvai juos mačiusi, tiesa?

- Po to, kai radau spynoje savo smeigtuką? - ji nusišypsojo. - Kurgi ne!

Polas linktelėjo ir dar stipriau užsikvatojo. Jis taip juokėsi, kad ištryško ašaros. Visas jo darbas... visas jaudinimasis... šuniui ant uodegos. Tai išties atrodė labai juokinga.

- Aš bijojau, kad smeigtuko nuolauža gali viską sugadinti... bet to neįvyko, - pagaliau tarė jis. - Aš niekada negirdėjau jos kliūvant. Ir tai buvo dėl vienos priežasties, ar ne? Ji nekliuvo, nes tu ją buvai ištraukusi. Kokia tu kvailė, Ane.

- Taip, - tarė ji ir įtemptai šyptelėjo.

Ji pajudino kojas ir vėl iš po lovos pasigirdo duslus medinis dunksėjimas.

22

- Kiek kartų tu buvai išvažiavęs iš kambario?

Peilis. O, velnias, peilis.

- Du. Ne, palauk. Buvau išriedėjęs dar kartą vakar apie penktą. Pasisemti į ąsotį vandens.

Tai buvo tiesa. Jis PASISĖMĖ vandens. Tačiau jis nuslėpė tikrąjį savo trečiojo bandymo tikslą. Tas tikrasis tikslas, paskatinęs jį išsigauti vakar iš kambario, dabar buvo po čiužiniu. Princesė ant žirnio. Polas ant mėsininko peilio.

- Trys kartai, įskaitant vakarykštį.

- Sakyk tiesą, Polai.

- Trys kartai, prisiekiu. Ir nė sykio nebandžiau bėgti. Dėl Dievo, Ane, aš vis dėlto knygą rašau, ar tu dar to nesupratai? Nesielk su manim taip! Pirmą kartą man taip skaudėjo, tarsi plikais keliais kas nors būtų paklupdęs ant įkaitintų anglių. Ir tas "kas nors" buvai tu, Ane!

- Užsičiaupk, Polai!

- Antrą kartą man paprasčiausiai žarna žarną rijo ir, gali būti rami, aš čia kai ką pasislėpiau juodai dienai, jeigu vėl mane paliktum ir kur nors išlėktum. O paskui mane ėmė kamuoti troškulys. Štai ir viskas. Ir jokios konspiracijos.

- Bet juk tu nesiartinai prie telefono ir nelindai prie spynų...

- Žinoma... Ar toli aš būčiau nubėgęs per tokį purvyną, net jeigu durys būtų buvusios atlapos?

Narkotikas užliejo jį sunkia švinine banga ir dabar jis norėjo tik vieno - kad ji užsičiauptų ir greičiau nešdintųsi iš čia. Ji jau pakankamai iškankino jį, kad sužinotų tiesą. Jis bijojo, jog teks brangiai sumokėti už tą neatsargų atlapaširdiškumą, bet pirmiausiai jam norėjosi miego.

- KIEK KARTŲ TU BUVAI IŠVAŽIAVĘS?

- Aš jau sakiau...

- KIEK KARTŲ? - jos balsas pakilo. - SAKYK TIESĄ.

- Aš sakau! Tris kartus!

- KIEK!!! Būk prakeiktas!

Nepaisant didžiulės narkotikų dozės, Polas pabūgo.

"Pagaliau, jeigu ji ką nors man ir padarys, labai neskaudės... ji ir pati nori, kad užbaigčiau šią knygą... ji juk taip sakė..."

- Tu manai, aš kvailė.

Jis pastebėjo, kokia jos žvilganti it plastikinė oda. Atrodė, ant veido nebuvo net porų.

- Ane, prisiekiu...

- O, melagiai visada prisiekinėja! Jie LABAI MĖGSTA prisiekinėti! Na ką gi, elkis taip ir toliau, laikyk mane kvaile, jei nori. Puiku. Elkis su normalia moterimi kaip su kvaile. Tad štai ką aš tau pasakysiu, Polai - aš ištempiau plaukus, savo pačios plaukus prie kiekvieno įėjimo ir išėjimo, VISUR, visuose namuose. O paskui aš radau juos nutraukytus arba visai neradau. Jie dingo. Puf! Ir nėra... Ne tik albume, bet ir koridoriuje, mano miegamajame viršuje... ir garaže... VISUR!

"Ane, kaip aš galėjau patekti į garažą, kai virtuvės duryse tiek spynų?!" - norėjo paklausti jis, bet ji jam neleido.

- O dabar tu tvirtini, jog buvo tik trys kartai, Misteri Gražuolėli. Tad aš tau pasakysiu, kas čia kvailys, o kas ne!

Nors veikė narkotikai, jis su siaubu įsispoksojo į ją, nežinodamas, ką atsakyti. Viskas buvo beprotybė... paranoja.

"Viršuje? - pagalvojo jis, užmiršęs apie garažą. - Ji pasakė viršuje? VIRŠUJE?"

- Ane, susimildama, sakyk, kaip aš galėjau užsikabaroti į viršų?

- TEISINGAI! - griežtai suspigo ji. - ŽINOMA! Kai prieš keletą dienų aš įėjau į kambarį, tu jau buvai įsigudrinęs atsisėsti į krėslą PATS, be mano pagalbos! Jeigu galėjai tai padaryti, galėjai atsidurti ir viršuje! TU GALĖJAI UŽŠLIAUŽTI!

- Taip, savo sulaužytomis kojomis ir sutraiškytais keliais, - su ironija tarė jis.

Vėl tas pats žvilgsnis, juoda praraja žydinčioje pievoje. Anės Vilkes nebėra. Yra borkų bičių deivė.

- Tu nenori man sukelti skausmo, Polai, - sušnibždėjo ji.

- Ne, Ane, vienam iš mūsų teks. Tai, ką tu darai - nelabai gerai. Jeigu tu paprasčiausiai pabandysi suprasti, kaip...

- Kiek kartų?

- Tris.

- Pirmą kartą vaistų.

- Taip. Novrilo kapsulių.

- Antrą kartą maisto. O trečią - kad prisisemtum į ąsotį vandens.

- Taip, Ane, man taip gelia...

- Tu prisipildei ąsotį vonioje, čia, koridoriuje.

- Taip...

- Vieną kartą maisto, vieną kartą vaistų ir vieną kartą vandens.

- Taip, aš juk tau sakiau! - jis norėjo sušukti, bet pasigirdo tik apgailėtinas gargimas.

Ji vėl įkišo ranką į sijono kišenę ir ištraukė peilį, mėsininko peilį. Ryto šviesoje žybtelėjo jo aštrūs ašmenys. Staiga ji pasisuko į kairę ir metė peilį. Ji švystelėjo jį su suvaidinta karnavalų žudikės gracija. Jis įsmigo į sieną tiesiai po Triumfo arka ir suvirpėjo.

- Prieš suleisdama tau pre-op, aš panaršiau po tavo čiužiniu. Tikėjausi ten rasti kapsulių, ir peilis man buvo naujas siurprizas - aš vos pati neįsipjoviau. Bet juk ten jo nedėjai, tiesa?!

Polas neatsakė. Jo smegenys sukosi, šokčiojo kaip pašėlusi karuselė. Pre-op. Ji taip pasakė? Pre-op? Staiga jam dingtelėjo, kad ji ruošiasi ištraukti peilį iš sienos ir jį iškastruoti.

- Ne, TU jo ten nedėjai. Tu vieną kartą buvai išvažiavęs vaistų, vieną kartą maisto ir vieną kartą vandens. Šis peilis tikriausiai... na taip, jis tikriausiai ATPLAUKĖ čia ir nepastebimai pats šastelėjo po čiužiniu. Taip, būtent taip ir buvo, - Anė pratrūko juokais.

"PRE-OP"? Ji tikrai TAI pasakė?

- Būk tu prakeiktas! - spiegė ji. - Būk tu prakeiktas! KIEK? KIEK KARTŲ?!

- Na gerai, gerai! Aš paėmiau peilį, kai važiavau vandens. Aš prisipažįstu! Jeigu manai, kad aš dėl to buvau išvažiavęs dar kartą, galvok sau ir toliau! Jei nori - penkis kartus, dvidešimt, penkiasdešimt, šimtą, prašau! Aš sutinku. Aš buvau ištrūkęs tiek kartų, kiek tu nori!

Iš įtūžio ir apsvaigimo nuo narkotikų jis kažkurį akimirksnį jau nebesuprato gąsdinančiai miglotos frazės "suleisti pre-op" prasmės. Jis taip daug norėjo jai pasakyti, nors žinojo, kad tokia pamišusi paranojikė kaip Anė neigs net paprasčiausią ir aiškiausią tiesą. Buvo drėgna, o staktos, žinia, nemėgsta drėgmės, ir daugeliu atvejų plonyčiai plaukeliai galėjo paprasčiausiai atsiklijuoti ir nulėkti su skersvėju. Ir žiurkės. Atslūgus vandeniui rūsyje ir šeimininkei išvykus iš namų, jis girdėjo jų cypimą. Žinoma. Jos lakstė po namus galbūt priviliotos Anės paliktų maisto likučių. Žiurkės ir buvo tie piktieji gnomai, kurie sudraskė visas pinkles. Tačiau ji būtų atmetusi šią mintį. Ji mano, kad jis pajėgtų bėgti Niujorko maratone.

- Ane... Ane, ką tu turėjai omeny, kai pasakei, kad suleidai man pre-op?

Bet Anė galvojo visai apie ką kitą.

- Aš sakau, kad buvo septyni kartai, - švelniai tarė ji. - Mažiausiai septyni. Septyni, taip?

- Jeigu taip nori, tebūnie septyni. Ką tu turėjai omeny, kai...

- Matau, tu ir toliau spyriojiesi, - tarė ji. - Turbūt tokie vyrukai kaip tu taip įpranta meluoti savo knygose, kad ir realybėje negali sustoti. Bet tiek to, Polai, viskas gerai. Nes ne tai svarbiausia. Buvai tu išvažiavęs septynis kartus, septyniolika ar septyniasdešimt - ne tai svarbiausia, tai nieko nekeičia kaip ir tavo atsakymas.

Jis vis kažkur plaukė, plaukė, plaukė. Jis užsimerkė ir girdėjo iš tolumos atsklindantį jos balsą... kaip iš už debesų.

"Deivė", - pagalvojo jis.

- Tu kada nors skaitei apie Kimberlio deimantų kasyklas, Polai?

- Aš net knygą apie tai parašiau, - atsakė jis ir be jokios priežasties nusijuokė.

(pre-op? Suleista pre-op?)

- Kartais darbininkai vogdavo deimantus. Jie susukdavo juos į lapus ir slėpdavo tiesiojoje žarnoje. Jeigu pavykdavo išnešti nepastebėtiems, jie pabėgdavo. Ir žinai, ką darydavo anglai, juos sugavę?

- Manau, nužudydavo, - atsakė Polas neatsimerkdamas.

- O ne! Tai būtų tas pat, kas išmesti brangią mašiną tik dėl sulaužytų durelių. Sugavę bėglį, jie padarydavo taip, kad jis galėtų dirbti, bet nebegalėtų pabėgti. Tas būdas vadinasi *šlubumas,* ir būtent tai aš ketinu padaryti dabar, Polai. Mano ir... ir tavo saugumui. Patikėk, tau reikia būti apsaugotam nuo savęs paties. Tik mažytis skausmas, ir viskas bus baigta. Pasistenk įsiminti tai ir išlaikyti galvoje.

It vėjo gūsis užliejęs siaubas peilio ašmenimis perplėšė pilkšvą narkotikų šydą, ir jis atsimerkė. Anė atsistojo ir nutraukė antklodę, apnuogindama sumaitotas kojas.

- Ne, - suvapėjo Polas. - Ne... Ane... Kad ir ką tu galvotum, mes juk galim susitarti geruoju, ar ne?.. Prašau...

Ji pasilenkė ir, vienoje rankoje spausdama kirvį, kitoje lempą, atsitiesė. Blausiai žybtelėjo kirvio ašmenys. Vienoje lempos pusėje buvo užrašas: "Bernz-O-matiC". Ji pasilenkė dar kartą, ir šįsyk pasirodė degtukų dėžutė bei tamsus butelis. Ant butelio buvo etiketė su užrašu: "Betadinas".

Polas niekada neužmirš tų žodžių, tų pavadinimų.

- Ane, ne! - suspigo jis. - Ane, aš pasiliksiu čia! Aš net iš lovos nesikelsiu! Prašau! Prašau nekapot manęs!

- Viskas bus gerai, - tarė ji, ir jos veidas tapo bereikšmis. Vėl žvilgsnis, tamsus tarpeklis, juoduma. Kol jo protas visiškai pasimetė

degančiame panikos miške, jis suprato, kad paskui jai liks tik migloti prisiminimai, ką ji padarė. Tokie pat migloti prisiminimai jai liko ir nužudžius vaikus, senius, ligoninių pacientus, Endriu Pomerojų.

Be to, tai buvo moteris, 1966 metais gavusi medicinos sesers diplomą ir tvirtinusi, jog dirbo sesele dešimt metų.

Ji nužudė Pomerojų tuo pačiu kirviu.

Jis vis kriokė, maldavo, bet vietoje žodžių liejosi tik nesuprantamas veblenimas. Polas bandė pasiversti, nusisukti nuo jos, jo kojos rėkė. Jis stengėsi ištiesti jas, nuraminti, nuvesti, jo keliai šaižiai dejavo.

- Dar minutėlę, Polai, - tarė ji ir atkimšo butelį. Paskui užpylė rausvai raudono skysčio ant jo kairio kulkšnies. - Dar minutėlę, ir viskas bus baigta.

Anė pakėlė kirvį, ant dešinės rankos riešo išsprogo sausgyslės, ir jis pamatė, kad ji kaip ir anksčiau nešioja žiedą su ametistu. Ji palaistė kirvį betadinu. Jis užuodė specifinį ligoninės kvapą.

- Truputį skaudės, visai nedaug, - ji pavertė kirvį ir aplaistė kitą pusę.

Polas pamatė rūdžių dėmes ant ašmenų, bet po akimirksnio skystis jas uždengė.

Ane Ane o Ane prašau prašau ne prašau nedaryk to prisiekiu būsiu geras O ANE PRAŠAU LEISK MAN BŪTI GERAM...

- Truputį skaudės, ir viskas. Ir tas idiotiškas reikalas bus baigtas. Ir mums abiems bus gerai, Polai.

Anė švystelėjo atkimštą butelį per petį, jos veidas liko bereikšmis ir ryžtingas, dešinė ranka nuslydo kirvio kotu, kairiąja ranka ji įsitvėrė koto prie pat ašmenų ir plačiai kaip medkirtys įsispyrė į grindis kojomis.

- Ane, prašau... NEDARYK TO!!!

Kirvis sušvilpė ore ir susmigo Poluі Šeldonui į kairę koją tiesiai virš kulkšnies.

Skausmas surietė jo kūną. Tamsiai raudonas kraujas aptaškė jos veidą, primindamas indėno karo kaukę. Siena taip pat buvo aptaškyta. Kai ji truktelėjo kirvį, Polas pajuto, kaip metalas girgžtelėjo į kaulą. Netikėdamas jis pažvelgė žemyn į save. Antklodė nusidažė tamsiai raudona spalva. Jis pamatė, kaip raitosi kojos pirštai. Po to jis išvydo, kad ji vėl kelią kirvį, nuo kurio kapsi purpuriniai lašai. Jos plaukai, išsidraikę iš po smeigtukų, krapnojo aplink buką, susvetimėjusį veidą.

Nekreipdamas dėmesio į skausmą, jis pabandė pasislinkti atgal, ir ūmai jam dingtelėjo, kad blauzda juda, o pėda ne. Kiekvienas judesys praplėsdavo kirvio paliktą žaizdą, darydamas ją panašią į prasižiojančius siaubūno nasrus. Jis turėjo pakankamai laiko suprasti, kad jo pėda

dabar laikosi tik ant pluoštelio raumenų, kol į prasižiojusią žaizdą vėl nusileido kirvis, nukirsdamas koją iki galo ir giliai įsirėždamas į čiužinį.

Anė ištraukė kirvį ir nusviedė jį į pašalį. Abejingai dvilktelėjo į krauju pasruvusią bigę, paskui pasilenkė ir paėmė dėžutę. Užsiplieskė degtukas. Ji paėmė litavimo lempą su užrašu "Bernz-O-matiC" ir pasuko vožtuvą. Degiklis sušnypštė. Kraujas tekėjo ten, kur daugiau nebebuvo Polo Šeldono. Anė laikė degtuką virš antgalio. Pasigirdo "puf". Šoktelėjo ilgas geltonas liepsnos liežuvis. Anė pakreipė vožtuvą, ir ugnis išsilygino į ilgą žydrą juostą.

- Aš negaliu susiūti, - tarė ji. - Nėra laiko. Turniketas silpnas. Nėra centrinio spaudimo taško. Reikia prideginti.

Ji pasilenkė. Kai ugnis palietė drėgną, kruviną bigę, Polas sustūgo. Pakilo salsvas dūmelis. Kadaise jis su savo pirmąja žmona praleido medaus mėnesį Havajuose. Šis kvapas jam priminė kiaulę, kurią ištraukdavo iš įkaitintų anglių duobės, kur ji buvo kepama visą dieną. Kiaulė būdavo pasmeigta ant juodos, linkstančios, apdegusios lazdos.

Skausmas šaižiai spiegė kartu su juo.

- Beveik viskas, - tarė ji ir pasuko vožtuvą. Dabar aplink bigę, kuri daugiau nebekraujavo, degė paklodė. Bigė buvo juoda kaip kiaulės oda, kai ją ištraukdavo iš duobės. Elina tada nusigręžė, o Polas nustebęs stebėjo, kaip jie lupa odą. Jie tai darė taip lengvai, tarsi karštą dieną nusivilkdami megztinį.

- Beveik viskas...

Ji išjungė lydymo lempą. Jo koja gulėjo prie ugnies linijos, atskirta pėda trūkčiojo šalia. Anė išėjo ir grįžo su jo senu pažįstamu - geltonuoju grindų plovimo kibiru. Ji kliūstelėjo vandenį ant ugnies.

Jis vis rėkė, rėkė.

Skausmas! Dieve! Skausmas! O Afrika!

Ji stovėjo ir žvelgė į jį, į pajuodusią kruviną paklodę. Sustingusi stovėjo ir žiūrėjo. Jos veidas buvo toks, tarsi ji būtų išgirdusi per radiją, kad Turkijoje ar Pakistane žuvo dešimt tūkstančių žmonių.

- Tau nieko bloga neatsitiks, Polai, - tarė ji, bet jos balsas staiga nuskambėjo baugščiai. O akys ėmė be tikslo bėgioti- kaip tąsyk, kai jai atrodė, kad jo gimstančios knygos ugnis darosi nebesuvaldoma. Ūmai ji su aiškiu palengvėjimu sustabdė jas viename taške.

- Aš paprasčiausiai atsikračiau šiukšlių.

Ji pakėlė jo koją. Pirštai vis dar mėšlungiškai trūkčiojo. Bet jai einant prie durų, jie liovėsi judėję. Polas matė ant pėdos randą ir prisiminė, kaip vaikystėje užlipo ant butelio šukės. Tai buvo Rivjeroje. Taip, atrodo būtent ten; jis prisiminė, kaip tada verkė, o tėvas pasakė, kad tai tik menka žaizdelė ir kad jis nesriūbautų, tarsi jam būtų nukirtę koją.

Anė stabtelėjo prie durų ir atsigręžė į apanglėjusiame, kruviname patale besiraitantį Polą; jo veidas buvo mirtinai išblyškęs.

- Dabar tu luošas, - tarė ji. - Nekaltink manęs. Tu pats kaltas.

Ji išėjo.

Polas taip pat.

23

Debesis grįžo. Polas nėrė į jį, negalvodamas, ką jis reiškė šį kartą - mirtį ar paprasčiausią sąmonės praradimą. Jis beveik tikėjosi, jog tai mirtis. Tik... prašau, kad neskaudėtų. Nei skausmo, nei prisiminimų, nei baimės, nei Anės Vilkes.

Jis nėrė į debesį ir nugrimzdo į jį, jau beveik nebeskirdamas savo paties dejonių ir savo prisvilusios mėsos kvapo.

Kai vėl sugrįždavo mintys, jis galvojo:

“Dieve! Užmušiu tave! Dieve! Užmušiu tave! Dieve!”

Paskui nebuvo nieko nieko.

III

POLAS

Negerai. Visą pusvalandį bandžiau užmigti ir negalėjau. Rašyti čia - savotiškas narkotikas. Tai vienintelis dalykas, ko aš laukiu, kuo pasitikiu.

Šiandien perskaičiau, ką parašęs. Tai pasirodė man įspūdinga. Aš žinau, man viskas atrodo taip akivaizdu, nes visi užkaboriai neprieinami kitiems. Visur sumaištis. Bet tai atrodo kažkoks stebuklas... Aš paprasčiausiai negalėsiu gyventi realybėje. Ten aš išprotėsiu.

Džonas Faulzas
"Kolekcionierius"

1

TRISDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

- O Dieve, - suvaitojau aš ir ko vulsiškai truktelėjau į priekį. Džefris griebė draugą už ra kos. Jo galvoje, įstumdamas į pražūti gą beprotybę, pulsavo mo oto iškas būg ų tratėjimas. Bičių dūzgimas esiliovė ė sekun dę, tarsi traukiamos mag eto, jos spietėsi apli k. Džefris pagalvojo, kad tas mag etas

2

Polas kilstelėjo rašomąją mašinėlę ir krestelėjo ją. Išlėkė mažytis metalo gabalėlis ir nukrito ant skersai ranktūrių padėtos lentos. Jis pakėlė jį.

Tai buvo raidė “t”. Iš rašomosiosios mašinėlės iškrito raidė “ţ”.

Jis pagalvojo: “Aš skųsiuosi vyresnybei. Aš ne šiaip prašysiu, velniai griebtų, aš REIKALAUSIU naujos mašinėlės. Aš žinau, ji turi pinigų - galbūt jie konservų dėžutėje užkasti po jos rūsiu ar įmūryti jos Juoko Vietos sienoje, bet ji jų turi. O raidė “t”, beje, viena iš dažniausių anglų kalboje!”

Žinoma, jis nieko neprašys ir juolab nereikalaus.

Gyveno kartą pasaulyje toks žmogus, kuris būtų bent pabandęs paprašyti. Žmogus, kuris labai gerai pažino skausmą. Tam žmogui nebuvo ko prarasti, ir net ši knygiūkštė nebūtų jo sulaikiusi; tas žmogus būtų paprašęs. Kad ir kaip jį būtų kamavęs skausmas, tas žmogus turėjo pakankamai drąsos (ar įžūlumo), kad surizikuotų ir stotų prieš Anę Vilkes.

Jis, JIS buvo tas žmogus. Tikriausiai jam turėtų būti gėda. Tačiau tas žmogus turėjo du didelius privalumus prieš jį, TAS žmogus turėjo dvi kojas...

Kurį laiką Polas susimąstęs sėdėjo, skaitydamas paskutinę eilutę, ir mintyse įstatinėjo praleistas raides. Paskui jis paprasčiausiai ėmėsi darbo.

Geriau taip.

Geriau neprašinėti.

Geriau neprovokuoti.

Už lango zyzė bitės.

Buvo pirmoji vasaros diena.

buvo jie.

- Leisk, - suurzgė Jenas ir atsigręžė į Džefrį. Jo dešinė ranka susigniaužė į kumštį, klaikiai išsprogo akys. Atrodė, jis nesupranta, kas jį laiko. Džefris neabejojo, jog tai, ką jis išvydo už krūmų, galėjo išvesti Jeną iš proto. Šis ir toliau sverdėjo ant paties skardžio krašto, ir menkiausias stumtelėjimas galėjo būti lemtingas. Jeigu tai įvyks - Mizerė žuvusi.

- Jenai...

- Sakau leisk. - Jenas nežmoniška jėga vėl truktelėjo ir Ezekijas baugščiai sudejavo.

- Ne, bose, nedaryk to, nedaryk bitės blogas, nedaryk jų kąsti šeimininke!

Jenas, atrodė, negirdėjo. Tuščiomis, paklaikusiomis akimis jis puolė Džefrį, smogė jam per pakaušį. Džefriui iš akių pasipylė kibirkštys.

Nepaisant to, jis pamatė, kaip Ezekijas spiegdamas "Ne, leiskite man tai padaryti!" ėmė leisti savo GOŠA - siaubingąjį smėlio pripildytą maišą, kurį naudoja borkai.

Ezekijas sunkiai nuleido gošą ir pradėjo jį kaip švyturį siūbuoti ant ilgos virvės.

Paskui Džefrio galva atsilošė nuo naujo smūgio. Šis smūgis praskėlė jam lūpą, ir jis pajuto, kaip šiltas, salsvai sūrus kraujas užpildo burną. Pasigirdo čežėjimas ir, Džefriui įsitvėrus į Jeno marškinius, šie ėmė plyšti. Dar akimirksnis, ir Jenas būtų buvęs laisvas. Džefris nustebęs pastebėjo, jog tai tie patys marškiniai, kuriuos Jenas vilkėjo prieš tris dienas pobūvyje pas baroną ir baronienę... Žinoma, tie patys. Nuo tada ne tik Jenas, bet ir nė vienas iš jų neturėjo kada persirengti. Vos prieš tris dienas... tačiau marškiniai atrodė taip, tarsi būtų dėvėti trejus metus. Ir Džefriui pasirodė, kad nuo pobūvio praėjo jau trys šimtai metų.

"VOS PRIEŠ TRIS DIENAS", - su buka nuostaba vėl dingtelėjo jam, kai Jenas dar kartą ruošėsi jį pulti.

– Leisk, velniai griebtų! – kruvinas Jeno kumštis daužė Džefrio veidą, draugo, už kurį jis, būdamas sveiko proto, galėjo atiduoti gyvybę.

– Nužudydamas ją, tu nori pademonstruoti savo meilę? – švelniai paklausė Džefris. – Jeigu tu to nori, seni, tai pirmyn, gali mušti mane iki sąmonės netekimo.

Jenas sudvejojo. Šiame beprotybės ir siaubo rūke po truputį ėmė atgyti protas.

– Aš turiu eiti pas ją, – sumurmėjo jis kaip per sapną. – Man labai gaila, kad aš pakėliau prieš tave ranką, Džefri, man tikrai labai gaila, seni, bet aš įsitikinęs, kad tu viską supranti... bet aš privalau... tu matai ją.

Jis vėl pažvelgė ten, kur džiunglėse pririšta prie medžio stovėjo Mizerė. Jos rankos buvo užlaužtos už galvos. Kažkas blizgantis ant riešų laikė jas pritvirtintas prie apatinės eukalipto, vienintelio medžio laukymėje, šakos. Tas "kažkas", matyt, labai patiko borkams, kai šie nusiuntė baroną Heidžigą į stabo nasrus, pasmerkdami jį siaubingai mirčiai: tai buvo plieniniai antrankiai.

Šįsyk jau Ezekijas sučiupo Jeną, tačiau krūmai sušnarėjo, ir kai Džefris pažvelgė į laukymę, jam užgniaužė kvapą. Jis pasijuto kaip žmogus, kuriam reikia užlipti ant uolos su labai pavojingu sprogmeniu rankose.

"VIENAS ĮGĖLIMAS, – pagalvojo jis, – tik vienas įgėlimas, ir jau bus viskas baigta".

– Ne, bose, nereikia, – išsigandęs nekantriai vapėjo Ezekijas. – Bosas pats sakė... Jeigu ten eisim, bitės prabusti, o jeigu bitės prabusti, tereikia, kad ją vieną kartą įkastų, o ne daug tūkstančių kartų. Jeigu bitės prabusti, mes visi mirti, bet ji pirmoji mirti baisiausia mirtimi...

Jenas po truputį atsipalaidavo geležiniuose dviejų vyrų – juodo ir balto gniaužtuose. Jis įtemptai spoksojo į laukymę, tarsi nenorėdamas to, bet ir nepajėgdamas nusigręžti.

– Tada ką mes turime padaryti? Ką mes turime padaryti mano mielai vargšelei?

"Nežinau", - vos neišsprūdo Džefriui, bet netgi tokios sąstingio būsenos jis surado jėgų prikąsti liežuvį. Jau ne pirmą kartą Džefriui ateidavo mintis, kad jau pats turėjimas moters, kurią jis slapta karštai mylėjo, patenkino Jeno egoizmą ir jo kone motinišką isteriškumą. Džefris niekada to nedarydavo. Tačiau jis iki gyvenimo pabaigos liks Mizerės draugas.

"Taip, būtent draugas", - su ironija pagalvojo Džefris ir jau negalėjo atplėšti akių nuo laukymės. Nuo savo DRAUGĖS.

Mizerė buvo neapsirengusi, bet Džefris pagalvojo, kad šiuo momentu net pats didžiausias jų kaimo paleistuvis neapkaltintų jos begėdyste ir nepadorumu. Tas paleistuvis, pamatęs Mizerę, gal net klykdamas leistųsi į padus, tačiau ne iš įžeisto dorovingumo, o iš siaubo ir pasidygėjimo. Mizerė buvo neapsirengusi, bet ir ne nuoga.

Nuo pat kojų pirštų galų iki savo nuostabių kaštoninių plaukų šaknų buvo aplipusi bitėmis. Atrodė, tarsi vilkėtų keistą vienuolės rūbą. Keistą, nes rūbas vilnijo ir judėjo ant krūtinės bei klubų, nors nedvelkė nė menkiausias vėjelis. Jos veidą dengė gyvas, musulmoniškąjį primenantis šydas - pro bičių kaukę, standžiai apgulusią nosį, burną, smakrą ir antakius, žvelgė tik mėlynos akys. Daugybė bičių, didžiulių, rudų ir pačių nuodingiausių visoje Afrikoje, šliaužė per plieninius antrankius, įsiliedamos į gyvų pirštinių masę.

Džefriui bežiūrint, bičių atskrisdavo vis daugiau ir daugiau; jis su siaubu pastebėjo, jog dauguma lėkė iš vakarų, kur vypsojo tamsus akmeninis Deivės veidas.

Ritmingai pulsavo būgnų tratėjimas. Jis veikė raminančiai ir migdė bites. Tačiau Džefris žinojo, kad šis miegas apgaulingas. Jis matė, kas atsitiko baronienei, ir galima tik dėkoti Dievui, kad jis išsaugojo Jeną... Mieguistas "chm-m-m-m" tada peraugo į šaižų spiegimą, garsą, kuris iš pradžių pritilo, o paskui ir visai nuskendo tingiame gausme - tai buvo agonijos apimtos moters dejonė... Ji buvo tuščia, kvaila ir, be to, pavojinga būtybė - ji pati

pasmerkė save mirčiai, išleisdama milžinišką gyvatę Stringfelou, - tačiau kvaila ar ne, pavojinga ar ne, nė viena moteris ir nė vienas vyras neužsitarnauja tokios baisios mirties.

Džefriui skambėjo ausyse Jeno klausimas: "Ką mums dėl jos padaryti?"

Ezekijas atsakė: "Nieko dabar nedaryti, bose. Jai nėra pavojus. Kol trata būgnai, bitės miegoti. Ir ponia miegoti".

Dabar bitės ją dengė stora liulančia antklode; jos atmerktos, bet neregės akys, atrodė, spindi gyvame ropinėjančių bičių urve.

- O jeigu būgnai liausis? - žemu bejėgiu balsu paklausė Džefris, ir būgnai liovėsi.

Kažkurį mom

4

Polas skeptiškai perskaitė paskutinę eilutę, paskui kilstelėjo mašinėlę (kai Anės nebūdavo kambary, jis vis dar kilnodavo ją kaip hantelį, pats nasuprasdamas kam) ir dar kartą krestelėjo. Skimbtelėjo klavišai ir ant rašomąjį stalą atstojančios lentos vėl nukrito metalo gabalas.

Iš lauko atsklido ryškiai mėlynos žoliapjovės burzgimas: Anė tvarkė veją, kad tie višdgaidžiai Roidmanai mieste nepliurptų nieko blogo.

Jis pastatė mašinėlę į vietą, paskui pakėlė ją taip, kad galėtų ištraukti iš jos naują siurprizą. Jis žvelgė į ją ryškioje gęstančios dienos šviesoje ir negalėjo patikėti savo akimis.

Ant rašalu ištepto klavišo buvo raidės E/e. Senas griozdas išmetė dar vieną, dažniausiai anglų kalboje vartojamą raidę.

Polas dirstelėjo į kalendorių. Paveiksliukas vaizdavo užlietą pievą, o po juo buvo užrašas: - "Gegužė", tačiau dabar Polas pats ant popieriaus lapelio žymėjosi dienas, ir pagal jo kalendorių šiandien buvo birželio 21-oji.

"Greičiau slinkite, tingios, beprotiškos vasaros dienos", - niūriai pagalvojo jis ir švystelėjo klavišą-plaktukėlį į šiukšlių dėžę.

"Na ir ką gi man dabar daryti?" - pagalvojo jis. Jis, žinoma, žinojo, kas bus toliau - rašymas ranka, štai kas.

Bet ne dabar. Nors prieš keletą sekundžių jis lėkė kaip nuo virvės nutrūkęs, kad Jeną, Džefrį ir Ezekiją įviliotų į borkų pinkles, kai visi kiti galėjo pasiekti urvą už stabo veido, dabar jis staiga pajuto nuovargį.

Rytoj.

Jis pradės rašyti paprastai rytoj.

Velniop rašymą ranka. Pasiskųsk mašinėle, Polai.

Bet jis to nepadarys. Anė pernelyg žiauriai keršija.

Jis įsiklausė į monotonišką žoliapjovės burzgimą, pamatė jos šešėlį ir, kaip tai dažnai būdavo, kai jis mąstydavo, kokia pamišėle tapo Anė, jam prieš akis vėl stojo pakylantis į viršų ir vėl nusileidžiantis kirvis, jos klaikus, abejingas it numirėlės, jo krauju aptaškytas veidas. Viskas buvo aišku. Kiekvienas jos išrėktas žodis, šaižus nuo perkirsto kaulo atšokusio kirvio švilpimas, kraujas ant sienos. Viskas absoliučiai aišku. Ir kaip visada jis pasistengė užblokuoti savo atmintį ir susitvardyti.

Prieš lemtingąjį siužeto posūkį "Greituosiuose automobiliuose", susijusį su kone fatališka Tonio Bonasaro avarija, jam paskutinį kartą beviltiškai bandant paspnikti nuo policijos (tai išaugo į ligoninėje buvusio Tonio partnerio leitenanto Grėjaus atliktos apklausos epizodą) Polas kalbėjosi su daugeliu avarijos aukų. Ir visą laiką jis girdėjo tą patį. Viskas buvo pateikiama skirtingai, bet prasmė išliko ta pati: "Aš prisimenu, kaip sėdau į mašiną. Prisimenu, kaip atsipeikėjau čia. Ir daugiau nieko".

Kodėl jam negalėjo įvykti taip pat?

Todėl, kad rašytojai viską prisimena, Polai. Ypač skausmą. Nurenk rašytoją nuogai, parodyk randus, ir jis tau papasakos kiekvieno istoriją, net paties mažiausio. Iš didelių randų gali išeiti romanas, o ne amnezija. Kad taptum rašytoju, nereikia didelio talento, bet vienintelis reikalavimas - sugebėjimas prisiminti kiekvieno rando istoriją.

Menui reikia stiprios atminties.

Kas tai pasakė? Tomas Sašas? Viljamas Folkneris? Sindė Louper?

Paskutinysis vardas sukėlė ypatingą asociaciją, šiomis sąlygomis liguistą ir nelaimingą: prisiminimas apie Sindę Louper, linksmai ieškančią savo gyvenimo kelio per "Merginos nori tiktai linksmintis". Tai viskas buvo aišku: "O, brangus tėte, tu vis dar pats mylimiausias, /bet merginos nori linksmintis,/ kai baigiasi darbo diena,/ merginos nori linksmintis".

Staiga jis kur kas stipriau, negu surūkyti cigaretę, panūdo pasiklausyti kokio nors rokenrolo. Nebūtinai Sindės Louper. Bet kokio. Tedas Njužintas ar kitas - viskas tiks.

Kirvis leidžiasi.

Kirvio švilpimas.

Negalvok apie tai.

Bet tai buvo kvaila: jis įkalbinėjo save negalvoti apie tai, puikiausiai suprasdamas, kad tai kaip rakštis panagėse. Paliks jis ją ten ar atsikratys šios minties?

Iškilo dar vienas prisiminimas, įtikinęs Polą Šeldoną, kad praeityje viskas buvo gerai. Tai buvo prisiminimas apie Oliverį Rydą, išprotėjusį, tačiau sugebantį įtikinti mokslininką Deivido Kroninbergo filme "Minia". Psichoplazmos institute (šį pavadinimą Polas laikė itin įdomiu) Ridas įtikina visus pacientus "ištverti visa tai! Ištverti visus išbandymus!"

Na... Kartais gal tai ir nebuvo toks jau blogas patarimas.

Aš kartą tai jau patyriau. Ir užteko.

Niekai visa tai. Jeigu užtektų ištverti išbandymus vieną kartą, jis būtų buvęs toks pat niekam tikęs prekiautojas dulkių siurbliais kaip ir jo tėvas.

Tada ištverk visa tai, ištverk visus išbandymus, Polai. Pradėk nuo Mizerės.

Ne.

Taip.

Eik tu...

Polas atsilošė, užsidėjo ranką ant akių, ir norom nenorom, pradėjo vėl viską išgyventi.

5

Jis nemirė, neužmigo, bet, praslinkus kuriam laikui po to, kai Anė jį suluošino, skausmas atlėgo. Jis plaukė pasroviui, lyg išėjęs iš kūno, kaip atitrūkęs oro balionas, kupinas tyrų minčių.

Ir ko jis jaudinasi? Ji padarė tai; ir visa laiko erdvė tarp tada ir dabar buvo užpildyta skausmo, liūdesio bei atsitiktinių darbo protrūkių prie jo kvailos melodramatinės knygos, kad išvengtų dviejų pirmųjų. Viskas buvo beprasmiška.

O, bet tai netiesa - visame kame yra prasmė, Polai. Ta susiejanti gija eina per viską. Ji tokia stabili. Nejaugi tu jos nematai?

Mizerė, žinoma. Štai viską susiejanti gija; teisinga ar ne, ji buvo velniškai kvaila.

Pats žodis "Mizerė"* reiškė kančią, paprastai ilgą ir buką skausmą, jis reiškė charakterį ir siužetą - ilgą, beprasmišką, tačiau labai greitai pasibaigiantį. "Mizerė" lydėjo jį visus paskutinius keturis (o gal ir penkis) gyvenimo mėnesius. Taip, daug skausmo, kančių, kiekvieną dieną "Mizerė"... bet tai, žinoma, būtų pernelyg paprasta...

Ne, Polai. "Mizerėje" nieko nėra paprasto. Išskyrus tai, kad ji išgelbėjo tau gyvybę... nes tu jai pirmiausia buvai Šecherezada, ar ne?

---

* Misery - angl. kančia, nelaimė, bėda.

Jis vėl pamėgino nuvyti šias mintis, bet neįstengė. Gera atmintis, štai ir viskas. Apgailėtini rašeivos nori pasilinksminti. Paskui kilo netikėta idėja, kuri pakreipė mintis visai kita linkme.

Nepaisant viso akivaizdumo, tu nepastebi, kad buvai ir esi Šecherezada pats sau.

Jis sumirksėjo nuleisdamas ranką ir kvailai įsispoksojo į vasaros gamtovaizdį, kurio jau nesitikėjo išvysti. Šmėkštelėjo Anės šešėlis ir dingo.

Nejaugi tai tiesa?

"Pats sau Šecherezada?" - vėl pagalvojo jis. Jeigu taip, tai jis susidūrė su didžiausiu idiotizmu: tavo gyvybės vertas tas faktas, kad norėjai užbaigti šlamštą, kurį Anė privertė tave rašyti. Jam reikėjo mirti... bet jis negalėjo. Negalėjo, kol nesužinos, kuo viskas baigsis.

Tu juk paprasčiausias beprotis!

Tu manai?.. Tu įsitikinęs?

Ne. Daugiau jis niekuo nebuvo įsitikinęs. Išskyrus viena: visas jo gyvenimas sukosi apie "Mizerę" ir priklausė nuo jos.

Jo sąmonė aptemo.

"Debesis, - pagalvojo jis, - pradėk nuo debesies."

6

Iki to laiko debesis patamsėjo, sutirštėjo ir kažkaip išsilygino. Sklandymo jausmą pakeitė slydimo pojūtis. Kartais ateidavo mintys, kartais būdavo visiška tuštuma, o kartais jis miglotai kažkur tolumoje girdėjo Anės balsą, skambantį tokia pačia intonacija, kaip ir sudeginant rankraštį, kai atrodė, jog ugnis taps nebesuvaldoma: "Išgerk tai, Polai... na!"

Slydimas?

Ne.

Tai buvo ne visiškai teisingas veiksmažodis. Tikslesnis būtų - *gesimas.* Jis prisiminė telefono skambutį trečią valandą ryto, kai dar mokėsi koledže. Užsimiegojęs ketvirto aukšto budintis beldė į duris, kviesdamas išeiti ir atsiliepti į prakeiktą skambutį. Tai buvo motina: "Greičiau parvažiuok namo, Polai. Tėvą suparalyžiavo. Jis gęsta." Ir jis lėkė namo taip greitai, kaip galėjo, išspausdamas iš savo senučio "Fordo" visas 70, nors važiuojant jau 50 mylių per valandą greičiu, pradėdavo drebėti priekiniai ratai. Tačiau viskas veltui. Kai jis atvažiavo, tėvas jau nebegeso. Jis buvo užgesęs.

Kaip arti jis pats buvo prie užgesimo tą naktį su kirviu? Jis nežinojo, bet beveik visiškas skausmo nebuvimas savaitę po kojos amputacijos aiškiai rodė, kaip arti. Ir panika galvoje.

Jis gulėjo pusiau komos būsenoje, sunkiai alsuodamas iš po respiratorinės depresijos - tiesioginio vaistų efekto; vėl buvo pastatyta lašelinė su gliukoze. Tačiau iš šios būsenos jį išvedė būgnų tratėjimas ir bičių dūzgimas.

Borkų būgnai.

Borkų bitės.

Borkų *regėjimai.*

Jis iš lėto ir nepermaldaujamai plūdo krauju, kuris gėrėsi į žemę bei gentis, neperžengusias jo prirašytų puslapių ribų.

Džiunglių žalumos fone neaiškiai tamsavo mąslus ir vėjo nugairintas dievybės veidas. Juoda deivė, juodas kontinentas, akmeninė, pilna bičių galva. Tačiau virš viso to iškilo vaizdas, kuris vis aiškėjo ir aiškėjo (tarsi priešais debesį, ant kurio jis gulėjo, būtų atsiradęs milžiniškas mikroskopo stiklas). Tai buvo laukymė, kurioje stovėjo tik vienas eukaliptas. Ant pačios žemiausios šakos karojo du senamadiški plieniniai antrankiai. Aplink juos dūzgė bitės. Antrankiai buvo tušti, nes Mizerė...

...pabėgo? Ji pabėgo, taip? Būtent taip turėjo vystytis įvykiai?

Labai įmanoma... Bet dabar jis nebebuvo tuo tikras. Ar būtent tai reiškė tušti antrankiai? O gal ją pavogė? Nusitempė į stabą? Nusitempė pas bičių karalienę, borkų deivę?

Tu buvai Šecherezada ir pats sau.

Kam tu pasakoji šią istoriją, Polai? Kam tu ją pasakoji? Anei?

Žinoma, ne.

Atgijo skausmas. Ir niežėjimas. Debesis vėl pradėjo šviesėti ir jame atsirado properša. Polas akies krašteliu apžvelgė kambarį, kuris buvo blogas, ir pažiūrėjo į Anę, kuri buvo dar blogesnė. Ir vis dėlto jis nusprendė gyventi. Viena jo pusė, taip pat mėgstanti serialus kaip ir Anė, nusprendė, kad jis negali mirti, kol nepamatys, kuo viskas baigsis.

Ar paspruko ji su Jeno ir Džefrio pagalba?

O gal ją nusitempė į dievybės galvą?

Absurdiška, tačiau visi šie kvaili klausimai reikalavo atsakymo.

7

Ji neleido jam iš karto grįžti prie darbo. Polas matė iš jos akių, kaip ji išsigando ir vis dar buvo išsigandusi. Taip arti mirties jis dar buvo. Ji rodė jam ypatingą dėmesį: kas aštuonios valandos keitė permirkusius bigės tvarsčius (o iš pradžių ji, tarsi žmogus, tvirtai žinantis, jog už tai, ką padarė, vertas apdovanojimo, bet niekada jo negaus, tvirtino, esą juos keitė kas keturias valandas), apiplaudavo ją, patrindavo spiritu, tarsi neigdama, ką padarė. "Darbas, - sakė ji, - tau pakenks. Jis neleis tau

pasveikti, Polai. Patikėk, aš to netvirtinčiau, jeigu tai nebūtų tiesa. Tu bent jau žinai, kas bus toliau. O aš mirštu iš smalsumo."

Pasirodė, kol jis iš lėto merdėjo, ji perskaitė visą jo ikioperacinį darbą... daugiau kaip tris šimtus puslapių. paskutiniuose keturiasdešimt puslapių jis neįrašė "n"; Anė padarė tai. Ji parodė jam savo darbą su iššaukiančiu pasididžiavimu. Jos "n" buvo išvedžiotos kaip vadovėlyje, palyginti su jo kreivomis raidėmis.

Ir nors Anė niekada to nesakė, jis spėjo, jog ji įrašė "n" kaip dar vieną savo rūpinimosi juo įrodymą: "Kaip tu gali sakyti, kad aš buvau žiauri tau, Polai, kai matai, jog įrašiau visas "n" - arba kaip išpirkimo aktą, arba net kaip prietaringą ritualą: tam tikras skaičius apiplovimų, dažnas tvarsčių keitimas, tam tikras skaičius įrašytų "n" - ir Polas gyvens.

Borkų moteris-bitė atliks galingas magiškas Bvana apeigas, įrašinėdama šitas vištgaidiškas "n", ir vėl viskas bus gerai.

Taip ji pradėjo... bet paskui pasireiškė "gotta". Polas žinojo visus simptomus. Sakydama, kad miršta iš smalsumo sužinoti, kas bus toliau, ji nemelavo.

O argi tu negyvenai toliau, kad sužinotum, kas bus? Argi tu taip nesakei?

"Beprotybė gėdinga net savo absurdiškumu", - pagalvojo jis.

GOTTA.

Jis turėjo pripažinti, kad tai buvo kažkas, kas "Mizerės" knygose galėjo gimti kone nejučiom ir to norint, nors kituose romanuose jam nieko panašaus nepavykdavo. Tu tiksliai nežinai, kur surasti "gotta", bet visada žinai, kada ją radai. Geigerio skaitiklyje ji priversdavo rodyklę pasiekti ribinę padalą. Net sėdėdamas prie mašinėlės šiek tiek neblaivus, gurkšnodamas juodą kavą ir surūkydamas kas dvi valandas po "Rolaid" cigaretę (nors žinai, kad turi mesti rūkyti bent jau rytais) ir, praslinkus net keliems mėnesiams ar net šviesmečiams po romano publikavimo, žinai, kada buvai sugavęs "Gottą". Jos turėjimas visada priversdavo pajusti nedidelę gėdą - tai reiškė būti valdomam. Tačiau ji suteikdavo ir saugumo dirbant jausmą. O, velnias, dienos bėgo, o prieglobstis popieriuje darėsi visai mažytis, šviesa blausi, netyčia nugirsti pokalbiai nuobodūs. Tu skubėjai, nes tai buvo viskas, ką galėjai padaryti. Konfucijus sakė, kad jeigu žmogus nori išauginti vieną lysvę kukurūzų, pirmiausiai jis turi pakreigti vieną toną mėšlo. Paskui ateidavo diena, kai priebėga išsiplėsdavo iki Ateities regėjimo, ir šviesa žaižaravo kaip saulės spindulys Sesilės B. de Mill kino epopėjoje, ir tu suprasdavai, kad pasiekei "Gotta".

"Gotta"... Pavyzdžiui, žmogus, visą dieną darbe svajojęs grįžti namo, sako žmonai, kad paskaitys dar penkiolika minučių, nes nori sužinoti, kuo viskas baigsis šiame skyriuje, nors puikiausiai supranta, jog viskas bus gerai ir kad jo žmona, kai jis baigs skaityti, jau miegos.

Arba toks "gottos" atvejis: aš žinau, kad reikia ruošti vakarienę; jis iš proto išsikraustys, jei sužinos, jog aš vėl žiūrėjau į stalčių, bet aš turiu sužinoti, kas iš viso to išeis.

Aš turiu sužinoti, ar ją nužudys. Aš turiu sužinoti, ar jis sugaus savo tėvo žudiką. Aš turiu sužinoti, ar ji užklups savo draugę lovoje su savo vyru.

Ši "gotta" baisesnė už muštynes pačioje nešvariausioje kavinėje ir ji nuostabi kaip naktis su pačia žavingiausia mergina. Ir pagaliau nesvarbu, ar tai grubu ir žiauru, nes, kaip Džeksonas dainuoja, nesustok, kol negausi savo.

8

Tu buvai Šecherezada ir pats sau.

Bet tada jis negalėjo aiškiai suformuluoti ar net suprasti tos minties - skausmas buvo nepakenčiamas. Tačiau jis vis tiek tai žinojo, tiesa?

Ne tu. Vyrukai prie konvejerio. Jie žinojo.

Taip. Tai labiau panašu į tiesą.

Motoro burzgimas garsėjo. Akimirksnį šmėkštelėjo Anė. Ji dirstelėjo į Polą, pastebėjo jo žvilgsnį ir pamojavo. Jis taip pat jai pamojo ranka, ne ta, kuri vis dar turėjo nykštį. Anė vėl dingo iš akių.

Jis pagaliau įstengė ją įtikinti, jog grįžimas prie darbo padės jam stumtis į priekį, o ne atmes atgal... Jį persekiojo ir viliojo iš debesies specifiniai vaizdiniai. Taip, "persekiojo" buvo teisingas žodis: kol jų neužrašė, jie buvo jį persekiojantys šešėliai.

Ir nors Anė nepatikėjo juo, leido imtis darbo. Ne dėl to, kad Polas ją įtikino, o dėl "gottos".

Iš pradžių jis galėjo dirbti tik skausmingų energijos antplūdžių metu - penkiolika minučių, gal pusvalandį, jeigu darbas iš tiesų to reikalavo. Tačiau net šie trumpi periodai buvo agonija. Judesiai atgaivindavo skausmą bigėje, kaip nuo lengvo vėjo dvelktelėjimo įsiplieskia rusenantis degtukas. Jam rašant, koją stipriai gėlė, bet ne tai buvo blogiausia. Kur kas blogiau jis jausdavosi dvi valandas po rašymo, kai jį vesdavo iš proto dūzgimas gyjančioje bigėje, tarsi ten būtų knibždėjusios apsnūdusios bitės.

Jis buvo teisus, ne ji. Panašioje situacijoje jis niekada nebūtų pasitaisęs, tačiau dabar jo sveikata gerėjo, grįžo jėgos. Jis suprato, kad jo in-

teresų horizontai susiaurėjo, bet laikė tai mokesčiu už gyvybę. Apskritai buvo keista, kaip jis išgyveno..

Sėdėdamas čia priešais rašomąją mašinėlę su vis daugiau iškrentančių raidžių ir prisimindamas tą laikotarpį, kai buvo daugiau darbo negu įvykių, Polas lingavo galva. Taip, leisdamasis į kliedėjimą primenančias fantazijas, jis tarėsi buvęs Šecherezada pats sau, moterimi-svajone. Jam nereikėjo psichiatro, kad rašymo procese nustatytų autoerotinę veiklos pusę: vietoj savo mėsos tu muši klavišą, tačiau abu šie aktai daug priklauso nuo apsukrumo, rankų vikrumo ir nuoširdaus pasišventimo menui.

Bet ar nebuvo visame tame kokios gudrybės? Kadangi jeigu jis jau vėl pradėjo rašyti, tai ji nepertraukinės jo, bet kiekvieną dieną paims vis naujus puslapius, kad įrašytų praleistas raides. Tačiau iš tikrųjų jis tai žinojo dabar, kaip žino apie seksą nusimanantys vyrai - kada kelis vakarus reikia "išsidūkti", negailint jėgų, o kada galima to nedaryti. Kad patenkintų savo poreikį, savo "gottą".

Serialai. Taip. Grįšim prie jų. Paskutiniais mėnesiais ji traukia į juos kiekvieną dieną, užuot ėjusi tik šeštadieniais, ir ją lydi ne jos brolis Polas, o jos mėgstamas rašytojas Polas.

Jo kasdieninė darbo porcija, mažėjant skausmui, vis didėjo ir po truputį grįžo ištvermė... Bet jis pakankamai greitai rašyti negalėjo, kad patenkintų jos poreikius.

"Gotta", kuri palaikė jų abiejų gyvybę, nes be jos Anė jau seniai būtų nužudžiusi ir jį, ir save, buvo ir ta priežastis, dėl kurios jis neteko nykščio. Tai buvo siaubinga ir kartu įdomu.

Truputis ironijos, Polai, tau nepakenks.

Tik pagalvok, juk tai galėjo būti ir tavo penis.

- Man liko tik vienas nykštys, - tarė jis ir pratrūko kvatotis tuščiame kambaryje priešais vypsančią neapkenčiamą mašinėlę. Jis juokėsi iki skausmo pilve ir bigėje. Juokėsi, kol įsiskaudo galva. Kartkartėmis juokas virsdavo siaubingais siūbavimais, kurie sukeldavo skausmą netgi ten, kur kažkada buvo kairės rankos pirštas. Ir tik tada jis nusiramdavo bei užduodavo sau klausimą - kaip arti jis beprotybės.

Bet jis manė, kad ne tai svarbu.

9

Kartą, maždaug dvi savaitės prieš piršto amputaciją, Anė atėjo pas jį su dviem didžiulėmis lėkštėmis vanilinių ledų, buteliu šokoladinio sirupo bei ąsočiu kraujo spalvos vyšnių kompoto.

- Aš pagalvojau, kodėl man nepadarius plombyro, Polai, - linksmai tarė ji, tačiau su kažkokia klastinga gaidele balse. Polui nepatiko šis tonas ir jos sumišimas. "O, kokia aš išdykėlė!" - sakė jos akys. Tai privertė jį saugotis. Polui nesunku buvo įsivaizduoti, kad būtent tokia buvo jos veido išraiška, kai ji ant laiptų padėdavo krūvą nešvarių baltinių ar nudvėsusią katę.

- O, ačiū, Ane, - tarė jis, stebėdamas, kaip ji pila sirupą ir išleidžia iš konservų indelio du baltus grietinės debesėlius. Ji viską darė labai greitai, ir tai rodė jos aistrą saldumynams, tikrą cukrinę narkomaniją.

- Nereikia dėkoti. Tu užsitarnavai tai savo darbu.

Ji padavė jam plombyrą. Po trečio šaukštelio Polui jau nebesinorėjo, tačiau jis valgė toliau. Tai buvo protingiau. Pagrindinė taisyklė, kad liktų gyvas toje situacijoje, buvo: jeigu vaišina Anė, geriau neatsisakyti.

Kurį laiką tvyrojo tyla, paskui Anė padėjo šaukštelį, nusibraukė nuo smakro šokoladinį sirupą bei ledus ir švelniai paklausė:

- Papasakok, kuo viskas baigėsi.

- Ką? - Polas nuleido šaukštą.

- Papasakok, kuo visa istorija baigėsi. Aš negaliu laukti. Aš paprasčiausiai neturiu jėgų.

Argi jis nežinojo, kad anksčiau ar vėliau tai įvyks? Žinojo. Jeigu jai būtų atnešę visas dvidešimt serijų apie Žmogų-raketą, ar ji būtų laukusi nors savaitę ar bent vieną dieną, kad pažiūrėtų tolimesnę dalį?

Jis pažvelgė į nuvalgytą kupstą jos nežmoniškai saldžių ledų. Viena vyšnia buvo beveik nuskendusi plaktoje grietinėlėje, kita bejėgiškai plaukiojo riebiame šokolade. Jis prisiminė svetainę ir visur išmėtytas lėkštes su saldumynų likučiais.

Ne. Anė ne iš tų, kurie lauktų. Ji peržiūrėtų visas dvidešimt serijų per vieną naktį, net jeigu akys liptų, o galva plyštų iš nuovargio.

Nes Anė pernelyg mėgsta saldumynus.

- Aš negaliu to padaryti, - tarė jis.

Jos veidas kaipmat patamsėjo, tačiau argi nešmėkštelėjo jame ir palengvėjimo šešėlis?

- Šit kaip! O kodėl?

"Nes ryte tu manęs nepasigailėtum", - pagalvojo Polas, bet garsiai apie tai neprasitarė.

- Todėl, kad aš prastas pasakotojas, - atsakė jis.

Ji dviem didžiuliais kąsniais prarijo savo likusį plombyrą. Polui nuo tokios dozės kaipmat būtų prasidėjusi angina. Paskui ji padėjo lėkštutę ir piktai pažvelgė į jį. Ji žiūrėjo į jį ne kaip į Polą Šeldoną, o kaip į žmogų, kuris išdrįso kritikuoti PATĮ DIDĮJĮ POLĄ ŠELDONĄ!

- Jeigu tu toks prastas pasakotojas, tai kodėl visos tavo knygos tampa bestseleriais ir patinka milijonams žmonių?

- Aš nesakau, kad blogai rašau istorijas. Priešingai, rašyti man pavyksta. Tačiau PASAKOTI aš nemoku.

- Visa tai tik tavo vištgaidiškas atsikalbinėjimas.

Jos veidas paniuro. Rankos susigniaužė į aiškiai ant juodo sijono boluojančius kumščius. Uraganiškoji Anė sugrįžo, ir viskas iš karto sustojo į savo vietas. Jis kaip visada bijojo jos ir kartu jautė jos sumišimą. Jau pati gyvybė jam neturėjo didelės reikšmės - jam buvo tas pats, gyventi ar mirti, juolab kad mirtis atneštų tik palengvėjimą. Jis bijojo kito, jis bijojo, jog ji sukels jam skausmą.

- TAI NE ATSIKALBINĖJIMAS, - atsakė jis. - Tai du tokie skirtingi dalykai kaip "taip" ir "ne", Ane. Žmonės, kurie PASAKOJA istorijas, nemoka jų RAŠYTI. Jeigu tu iš tikrųjų manai, kad žmonės, galintys gerai rašyti, plepa dieną naktį, tai kodėl tie apgailėtini vargšai, vadinami rašytojais, negali sakinio suregzti prieš telekamerą, kai iš jų ima interviu?

- Ir vis dėlto aš nenoriu laukti, - niūriai tarė ji. - Aš padariau tau šį nuostabų plombyrą, ir tu jau nors ką galėtum papasakoti. Aš juk neprašau tavęs papasakoti visko, bet... baronas nužudė Kaltropą? - jos akys žybtelėjo. - Jeigu taip, tai ką padarė su kūnu? Tikriausiai jis gulės sukapotas, kol žmona neras jo skrynioje. Aš taip manau.

Polas papurtė galvą, rodydamas, kad jis nieko nepasakos.

- Tu verti mane supykti, Polai. Ir tu tai žinai, - tarė ji dar švelnesniu balsu. Kol kas švelnesniu balsu.

- Žinau, tačiau niekuo negaliu padėti.

- O aš galėčiau. Galėčiau tave priversti papasakoti. Ir aš galėsiu tai padaryti, - išrėžė ji, nors atrodė sutrikusi, tarsi suprasdama, kad nieko negalės.

- Ane, prisimeni, tu man pasakojai, ką vaikas sako motinai, kai ši užklumpa jį žaidžiantį su skalbimo milteliais ir atima pavojingą žaislą? Jis sako: "Mamyte - tu negera!" Tu dabar man sakai tą patį: "Polai, tu negeras!"

- O tu paprasčiausiai vedi mane iš proto, ir aš už save neatsakau, - pareiškė ji, tačiau jis jautė, kad krizė jau praėjo. Ji buvo gerokai išgąsdinta tokio jo elgesio.

- Bet aš vis dėlto surizikuosiu, - tarė jis. - Aš kaip ta motina. Aš nepasakojau tau ne todėl, kad noriu tave įskaudinti ar supykdyti, o todėl, kad noriu, jog knyga tau tikrai patiktų... O jeigu aš papasakosiu, kas bus toliau, tu nebenorėsi jos skaityti.

"Ir kas tada bus su manim, Ane?" - pridūrė jis pats sau.

- Pasakyk nors, ar tas negras Ezekijas žino, kur Mizerės tėvas. Nors tai gali pasakyti?

- Ko tu nori - kad aš parašyčiau knygą ar kad užpildyčiau anketą?

- Nekalbėk su manim tokiu tonu!

- O tu neapsimetinėk, kad nesupranti, apie ką aš kalbu! - šūktelėjo jis. Anė išsigandusi ir nustebusi atšlijo nuo jo. Jos veide neliko nė šešėlio pykčio, tik sutrikęs privirusios košės mergiotės žvilgsnis.

- Tu nori papjauti Auksinę žąsį, - tęsė jis, - bet prisimink, kas atsitiko tai padariusiam žmogui! Jis liko nieko nepešęs. Tik negyva žąsis ir krūva žarnų.

- Na gerai, - tarė ji. - Gerai, Polai. Užbaigsi plombyrą?

- Aš daugiau nebenoriu.

- Suprantu. Aš tave įskaudinau. Atleisk. Manau, tu teisus. Man nereikėjo nieko klausinėti.

Ji vėl buvo visiškai rami. Polas būgštavo, kad jai vėl prasidės depresija ar pykčio priepuolis, bet nieko panašaus neįvyko. Toliau tęsėsi kasdieninė, įprasta rutina. Polas rašė, Anė kiekvieną dieną perskaitydavo. Praėjo pakankamai daug laiko po to ginčo, tad jis ne iš karto suprato ryšį tarp to įvykio ir piršto amputavimo. Tačiau dabar, dabar jis nujautė.

“Aš pasiskundžiau rašomąja mašinėle”, - pagalvojo jis, žvelgdamas į ją ir klausydamasis motoro burzgimo. Dabar jis buvo silpnesnis, bet ne todėl, kad Anė pasitraukė toliau, o todėl, kad Polas nutolo nuo realybės. Jis snūduriavo. Jis dabar dažnai tai darydavo. Paprasčiausiai snūduriavo kaip koks nors senis storulių prieglaudoje.

“Ne taip jau ir daug - aš tik vieną kartą pasiskundžiau rašomąja mašinėle. Bet ir vieno karto užteko, tiesa? Net daugiau, negu užteko. Tai įvyko... praėjus savaitei po jos pasmirdusio plombyro. Tik viena savaitė ir vienas skundas. Aš paprasčiausiai pasakiau jai, kad tuščių klavišų garsas dirgina man nervus. Aš net neprašiau jos nupirkti kitą padėvėtą mašinėlę pas tą Nansę, ar kaip ją ten... Aš tiesiog pasakiau, kad tas garsas mane erzino, ir paskui viskas įvyko labai greitai... Ir štai Polas Šeldonas žiūri į kairiosios Polo Šeldono rankos nykštį ir nemato jo. Jeigu ji padarė tai ne dėl to, kad aš pasiskundžiau rašomąja mašinėle, tai dėl ko? Tuomet ji padarė tai todėl, kad aš pasakiau jai - ne, ir ji turėjo su tuo susitaikyti.

Tai buvo kerštas. Kerštas buvo suvokimo rezultatas. Ko suvokimo? Na, kad ne visos gijos jos rankose, kad aš taip pat turiu labai stiprų kozirį prieš ją. Aš turiu “gotta” jėgą.

Šiaip ar taip, aš pasirodžiau pakankamai pakenčiama Šecherezada”.

Tai buvo beprotiška. Tai buvo įdomu. Bet tai buvo dar ir realu. Nesuprantantys šios jėgos nesuvokia, kokie užkrečiantys meno virusai - net pigiausios beletristikos. Tie žmonės būtų tik pasijuokę iš jo. Bet jis žinojo, kad yra teisus.

Kad pažiūrėtų eilinę televizijos serialo dalį, namų šeimininkės meta visus darbus, o tie, kurie dirba, perka videomagnetofonus, kad pažiūrėtų tą seriją vakare, grįžę namo. Kai Artūras Konanas Doilis nužudė Šerloką Holmsą, numesdamas jį į Reichenbacho verpetą, visa Anglija pareikalavo jį prikelti iš numirusių. Protestas buvo panašus į Anės Vilkes - ne liūdesys, praradus artimą ir mylimą žmogų, o pasipiktinimas ir įtūžis. Konaną Doilį išplūdo jo paties motina. Kai jis parašė jai, jog ruošiasi atsisveikinti su Holmsu, gavo įniršio kupiną atsakymą: "Nužudyti tokį nuostabų misterį Holmsą? Kvailystės! IR KAIP TU DRĮSTI!"

Arba kitas atvejis su jo draugu Hariu Rudmenu, dirbusiu Boulderio viešojoje bibliotekoje. Kai kartą Polas užsuko jį aplankyti, rado langus užtrauktus užuolaidomis, o ant durų gedulo uždangalą. Sunerimęs Polas pradėjo belstis. Jis beldėsi gana ilgai, kol išgirdo Hario balsą: "Nešdinkis. Man šiandien depresija. Mirė vienas žmogus. Man labai artimas žmogus." Polui paklausus, kas jis, Haris atsakė: "Van der Valkas". Polas išgirdo, kaip Haris nueina nuo durų, ir nors kiek įstengdamas laužėsi vidun, tas taip ir neatidarė. Van der Valkas buvo išgalvotas Nikolo Frylingo detektyvų personažas.

Polas neabejojo, kad Hario elgesys buvo nenatūralus. Trumpai tariant, poza. Jis neabejojo tuo iki 1983 metų, kai perskaitė "Pasaulį pagal Garpą". Jis, žinoma, be reikalo skaitė prieš miegą sceną, kur žūsta jaunesnysis Garpo sūnus, aptikęs greičio perjungimo pultą.

Praslinko kelios valandos, kol jis įstengė užmigti. Toji scena labai gyvai stovėjo prieš akis. Anksčiau jis manė, jog absurdiška taip sielotis dėl žūstančio išgalvoto žmogaus. Tačiau šįsyk jis būtent sielojosi ir suprato, kaip rimtai Haris Rudmenas žiūrėjo į Van der Valką.

Ir tai jam priminė dar vieną atsitikimą: būdamas dvidešimties metų, jis karštą vasaros dieną baigė skaityti Goldingo "Musių valdovą", paskui priėjo prie šaldytuvo, norėdamas išsiimti limonadą, ir nudūmė į vonią. Ten pasilenkė prie kriauklės ir išsivėmė.

Polas prisiminė ir kitus atvejus: kaip Baltimorės dokuose sugužėdavo minia, kai būdavo atvežami nauji Dikenso romanų "Mažoji Dorita" arba "Oliveris Tvistas" leidimai; prisiminė seną šimto penkerių metų ledi, pareiškusią, kad gyvens tol, kol misteris Goldsvortis neužbaigs "Forsaitų sagos", ir mirusią, praslinkus vos valandai po to, kai jai perskaitė galutinį paskutinio tomo puslapį; prisiminė jauną alpinistą, kurį paguldė į ligoninę, įtardami mirtiną hipotermiją, po to, kai jo draugas ištisas

paras jam skaitė "Žiedų valdovą", kol šiam prasidėjo komos būsena; prisiminė dar šimtus panašių atvejų.

Kiekvienas "populiarus" grožinės literatūros autorius, Polo manymu, galėjo pateikti nemaža ir savo pavyzdžių, kaip gyvena išgalvoti personažai... kitaip tariant, ŠECHEREZADOS KOMPLEKSO pavyzdžių.

Polas mąstė snūduriuodamas, burzgiant žoliapjovei, kurios ūžimas tai priartėdavo, tai vėl nutoldavo, užpildydamas erdvę daugiabalsiu aidu. Jis prisiminė, kaip gavo du laiškus, siūlančius Disnėjaus parkų pavyzdžiu įkurti Mizerės parką. Prie vieno iš jų buvo pridėtas net planas.

Tačiau pagrindinį prizą ir žydrąją nugalėtojos juostą gavo kažkokia ponia Roumen D. Sendpaiper III, iš Ink Byčo Floridoje (tai buvo dar prieš tai, kai atsirado Anė Vilkes). Ponia Roumen D. Sendpaiper, krikštyta Virdžinija, savo viršutinio aukšto kambarį pavertė Mizerės svetaine. Ten buvo Mizerės auklės, Mizerės sekretorės nuotraukos (kartu su rašteliu misteriui Faveriui, kad ji bus mokyklos vakarėlyje lapkričio dvidešimtą - raštelis buvo parašytas kaligrafišku belytės būtybės braižu. Polas pagalvojo, kad jis mažai panašus į jo herojės braižą), Mizerės lova, Mizerės išsiuvinėti žodžiai. "Tegul meilė veda tave, ne tu - ją!" ir t. t.

Visi baldai, savo laiške teigė ponia Roumen D. ("Virdžinija") Sendpaiper, buvo tikri, o ne kopija.

Ir kadangi Polas negalėjo to paneigti, jis iš karto patikėjo, kad taip ir yra. Tada visas šis tikrumas poniai Roumen D. ("Virdžinijai") Sendpaiper turėjo atsieiti tūkstantį dolerių. Ji paskubėjo įtikinti jį, kad nesinaudoja pono Šeldono plunksnai priklausančio personažo pasipelnymo tikslais ir net nemano to daryti. Tačiau ji NORI, kad ponas Šeldonas peržvelgtų jos pridėtas dokumentų fotokopijas ir nurodytų jos klaidas bei netikslumus, kurių, jos nuomone, turėtų būti labai daug. Be to, ponia Roumen D. ("Virdžinija") Sendpaiper tikėjosi, kad jis pareikšiąs, ką mano apie tai. Žiūrinėdamas tuos paveikslėlius, Polas jautėsi, tarsi kažkas būtų nufotografavęs jo paties vaizduotės reginius. Jis jau žinojo, kad visada, bandydamas prisiminti ir įsivaizduoti mažytę Mizerės svetainę, prieš akis kaipmat išvys ponios Roumen D. ("Virdžinijos") Sendpaiper "Polaroido" fotografijas, savo konkretumu užtemdančias jo vaizduotę. PASAKYTI jai, kokios detalės netikslios? Tai būtų beprotybė. Nuo to akimirksnio JIS bus vienintelis žmogus pasaulyje, kurį domins tas klausimas. Todėl jis atsakė jai trumpu laišku, kuriame pasveikino ją ir išreiškė savo susižavėjimą, bet nė žodžiu neužsiminė apie klaidas ir netikslumus. Po kurio laiko jis gavo kitą laišką. Jeigu pirmajame buvo du ranka rašyti puslapiai ir septynios fotografijos, tai šiame buvo dvide-

šimt puslapių ir KETURIASDEŠIMT fotografijų. Laiške buvo išsamiai (ir todėl siaubingai nuobodžiai) aprašyta, kur ir kaip ponia Roumen D. ("Virdžinija") Sendpaiper rado kiekvieną daiktą, kiek už jį sumokėjo, kiek išleido restauracijai ir t. t. Ji pasakojo, jog surado kažkokį džentelmeną, turintį smulkaus kalibro seną medžioklinį šautuvą, ir jis, ponios Roumen D. ("Virdžinijos") Sendpaiper prašymu peršovė krėslo atkaltę. Kol kas ji negalėjo prisiekti, kad tai buvo lygiai toks pat ginklas, tačiau tiksliai žinojo, jog kalibras buvo tas. Fotografijos buvo dar detalesnės. Ir jeigu ne paaiškinatys užrašai kitoje pusėje, jos būtų priminusios paveiksliukus-mįsles žurnaluose ("Kas pavaizduota šiame paveiksliuke?"), kur labai padidintai nupiešti ar nufotografuoti įvairūs daiktai, ir, beje, taip, kad negalima suprasti, kas tai - pavyzdžiui, didžiulį stulpą primenanti žmogaus ranka arba žiedas ant alaus indelio, panašus į Pikaso skulptūrą. Polas neatsakė į tą laišką, tačiau tai nesustabdė ponios Roumen D. ("Virdžinijos") Sendpaiper, kuri prieš įsižeisdama atsiuntė dar penkis laiškus. Paskutinysis buvo sausai pasirašytas: Roumen D. Sendpaiper. Ankstesnių užuominų vadinti ją tiesiog "Virdžinija" kaip nebūta.

Šią moterį užvaldę jausmai gerokai skyrėsi nuo Anės Vilkes *idee fixe,* tačiau Polas suprato, kad iš esmės tai buvo tie patys jausmai. Šecherezados kompleksas. Paprasčiausia neįveikiama "gottos" jėga.

Jis grimzdo vis gilyn ir gilyn. Jis užmigo.

10

Tomis dienomis jis daug snūduriavo, netikėtai užmigdamas, o kartais pačiu netinkamiausiu laiku, kaip tai būna seniems, ir miegojo - tai yra, nuo išorinio budinčio pasaulio jį skyrė tik plona plėvelė. Jis vis girdėjo motoro burzgimą. Tačiau tas garsas darėsi grubesnis ir šaižesnis - kaip elektrinio pjūklo čirpimas.

Jis pasirinko netinkamą dieną pasiskųsti mašinėle bei iškritusia "n". Ir, be abejo, tai buvo netinkama diena pasakyti Anei Vilkes "ne". Bausmę buvo galima atidėti... bet išvengti - niekada.

"Gerai, jeigu tai tave taip erzina, aš žinau būdą nukreipti tavo dėmesį nuo tos prakeiktos "n". Jis girdėjo, kaip ji kuičiasi virtuvėje, mėtydama daiktus ir savo keista kalba keikdama viską aplinkui. Po dešimties minučių ji įžengė į kambarį su betadino pritrauktu švirkštu ir elektriniu peiliu-pjūklu. Polas kaipmat suriko. Jis pasijuto bandomu gyvūnu kaip Pavlovo šunys. Kai Pavlovas paskambindavo varpeliu, šunims pradėdavo skirtis seilės. Kai Anė įėjo į kambarį su švirkštu, buteliu betadino bei aštriu pjaunančiu daiktu, Polas paleido gerklę. Ji padėjo peilį

ant krėslo ranktūrio; jis maldavo pasigailėti, rėkė ir žadėjo būti geras. Kai pabandė išsisukti nuo švirkšto, ji liepė sėdėti ramiai, antraip tai, kas turi įvykti, vis tiek įvyks, bet jau be jokio nuskausminimo. Tačiau jis, inkšdamas ir maldaudamas ją, ir toliau sukosi nuo švirkšto. Anė pareiškė, kad jai gali tekti išbandyti peilį ant jo kaklo, ir bus baigta.

Tada Polas nurimo ir leido jai suleisti vaistus. Betadinas pasiekė kairiosios rankos pirštą kartu su peilio ašmenimis (kai įjungė peilį ir ašmenys pradėjo greitai judėti pirmyn atgal ore, kupiname smulkių betadino lašelių, ji, atrodė, net nepastebėjo to). Mat kai Anė ką nors nuspręsdavo, ji būtinai tai įvykdydavo. Jos neįmanoma buvo permaldauti, ji turėjo savo tvirtus įsitikinimus.

Kai gaudžiantys, vibruojantys ašmenys susmigo į minkštą audinį tarp nykščio ir smiliaus, Anė dar kartą patikino jį mylinti tokiu balsu, kuris turėjo reikšti, jog motinos skausmas kur kas didesnis nei Polo.

Tada tą naktį...

Tai ne sapnas, Polai. Tu galvoji apie tokius dalykus, apie kuriuos nedrįsti galvoti net nemiegodamas. Tad prabusk! Susimildamas, prabusk!

Jis negalėjo prabusti.

Ji nupjovė jam pirštą ryte, o tą patį vakarą linksmai įsiveržė į jo kambarį, kur jis sėdėjo apkvaitęs nuo narkotikų bei skausmo, prispaudęs prie krūtinės sutvarstytą kairę ranką. Ji padėjo tortą ir savo kimiu balsu užtraukė: “Sveikinu su gimimo diena!” Ir nors tai nebuvo jo gimtadienis, visą tortą puošė žvakutės, o pačiam vidury, įsmeigtas į glazūrą it dar viena didelė žvakė, puikavosi papilkėjęs jo nukirstas pirštas. Nagas buvo šiek tiek atšerpetojęs, nes Polas kartais, ieškodamas reikiamo žodžio, jį kramtydavo. Ji pareiškė: “Jeigu prižadi būti geras, Polai, aš leisiu tau suvalgyti gabaliuką torto ir neversiu valgyti ypatingų žvakių.” Taigi jis prižadėjo jai būti geras, nes nenorėjo, kad jį priverstų valgyti ypatingas žvakes, ir dar todėl, labiausiai todėl, žinoma, todėl, kad Anė buvo nuostabi, Anė buvo nepakartojama, nagi, padėkokime jai už vaišes ir už tai, kad mums nereikia valgyti mergaičių, kad norime tik pakvailioti, nors kartais tie pokštai būna pikti prašau neversk manęs valgyti savo paties piršto Ane mama Ane o velnias kai Anė šalia geriau būti sąžiningam ji žino kada tu miegi ji žino kada tu prabundi ji žino ar tu buvai blogas ar geras todėl būk geras tau geriau nerėkti tau geriau nesipūsti nedejuoti ne...

Jis nesuriko.

Ir dabar prabudęs jis šūktelėjo, staigiai trūkteldamas į priekį - tai sukėlė skausmą visame kūne, - vos suvokdamas, jog jo lūpos tvirtai sus-

paustos, kad sulaikytų riksmą viduje, nors amputacija įvyko jau daugiau kaip prieš mėnesį.

Jis buvo taip užvaldytas minties, kad tik nesuriktų, jog ne iš karto pastebėjo, kas įriedėjo įvažiavimo alėjon; ir kai jis PAMATĖ tai, iš pradžių palaikė miražu.

Tai buvo Kolorado valstijos policijos mašina.

11

Amputavus pirštą, prasidėjo nuobodus laikotarpis, kai, be darbo prie romano, Polui buvo svarbiausia išlikti dienos įvykių sūkury. Jis pradėjo tam rodyti patologišką susidomėjimą, išbūdamas po penketą minučių sustingęs ir perkratinėdamas atminty praėjusios dienos įvykius, kad patikrintų, ar ko nors neužmiršo.

"Aš darausi toks pat blogas kaip ji", - kartą pagalvojo jis.

Tačiau pavargęs jo protas atšovė: "Na ir kas?"

Po kojos amputacijos, Anės vadinamu "gijimo periodu", knygą sekėsi rašyti pukiai. Ne, ir šis žodis neatspindėjo realios situacijos. Darbas sekėsi NUOSTABIAI gerai žmogui, kuris anksčiau negalėdavo rašyti be cigaretės ar su skaudančia galva arba nugara. Būtų labai malonu pripažinti, kad jis elgėsi didvyriškai, tačiau, jo manymu, tai buvo vienintelė galimybė pasprukti nuo tikrovės, nes skausmas buvo nepakenčiamas. Kai pagaliau prasidėjo gijimo procesas, jis pagalvojo, kad "klaikus maudulys" kojoje, kurios jau nebeegzistavo, buvo net blogiau už skausmą. Labiausiai jam kėlė nerimą nukirstos pėdos sąnarys. Kartkartėm jis prabusdavo naktimis ir dešinės kojos nykščiu bandydavo pasikasyti tuščioje erdvėje, keturiais coliais žemiau tos vietos, kur dabar baigėsi jo kūnas.

Bet jis vis tiek dirbo.

Po piršto amputacijos ir tos keistos šventės su tortu šiukšlių dėžėje pradėjo augti suglamžytų popierėlių šūsnis. Kojos netekimas, šaltas mirties dvelktelėjimas, ir... vėl darbas. Paskui piršto netekimas, ir vėl savotiški fatališki nemalonumai. Nejaugi nėra išeities?

Jam pakilo temperatūra, ir dėl to jis savaitę praleido lovoje. Tačiau liga nebuvo rimta, aukščiausia temperatūra nesiekė 38°C, ir dėl tokių niekų nevertėjo vaidinti tragedijos. Tai greičiausiai sukėlė ne kokia nors specifinė infekcija, o jo pervargimas ir nusilpimas. Kovoti su temperatūra Anei buvo ne problema. Tarp daugybės suvenyrų ji turėjo ir keflekso bei ampicilino. Ji davė Polui jų, ir jam pagerėjo... tiek pagerėjo, kiek tai įmanoma tokiomis keistomis sąlygomis.

Tačiau kažkas vis dėlto buvo negerai. Atrodė, jis prarado gyvybės energiją, o tai sukėlė visišką sumaištį galvoje. Jis pamėgino dėl to kaltinti chirurgą "n", bet ką reiškia vienos raidės nebuvimas, palyginus su kojos, o dabar ir piršto nebuvimu?

Nesvarbu, kokia būtų priežastis, kažkas sugriovė svajonę, kažkas pavertė niekais tą priebėgą popieriuje, kuri jam buvo langas į pasaulį. Tas langas - jis galėjo prisiekti! - buvo toks didelis kaip Linkolno tunelis. Dabar jis buvo ne didesnis už skylutę nuo šakelės medyje, pro kurią nuo šaligatvio galima apžiūrinėti dominančią pastato dalį. Kad ką nors pamatytumėte, jūs turite įsispitrinti ir ištempti kaklą, bet įdomiausi dalykai dažniausiai vis tiek vyksta už jūsų akimis aprėpiamos erdvės ribų... ir nenuostabu: susiaurėjęs regėjimo laukas toks mažas.

Praktiškai buvo aišku, kas įvyko po piršto amputacijos bei karštligės. Knygos kalba vėl tapo pompastiška ir šakota - tai nebuvo parodija, ne, bet ji nuolat vystėsi ta linkme, ir Polas nieko negalėjo padaryti. Vienur kitur it žiurkės rūsio kampuose šmėkšteldavo klaidos: trisdešimtyje puslapių baronas virto vikontu iš "Mizerės nuotykių". Jam teko grįžti atgal ir visa tai išplėšti.

"Nieko baisaus, Polai!" - kartojo jis sau paskutinėmis dienomis prieš tai, kai mašinėlė išspjovė "t", o paskui "e". Prakeiktas griozdas visai suiro. Taip ir buvo. Dirbti su ja buvo tikra kankynė, bet darbo užbaigimas reiškė jo gyvenimo galą. Antrasis variantas atrodė patrauklesnis už pirmąjį, turint omeny visa tai, kas buvo paminėta apie jo kūno, proto ir sielos būsenos pablogėjimą.

Ir knyga stūmėsi į priekį, nepaisant nieko, atrodė, nepriklausomai nuo jo. Klaidos, nors kėlė apmaudą, bet buvo nereikšmingos. Jis turėjo daugiau rūpesčių dėl fantazijos, negu bet kada anksčiau. Žaidimas "Ar sugebėsi?" atrodė sugalvota ceremonija, o ne šiaip malonus pasilinksminimas. Ir vis dėlto knyga rašėsi, nepaisant visų siaubingų kančių, kurioms jį Anė pasmerkė. Polas galėjo galvą guldyti, kad kartu su krauju, amputuojant pirštą, iš jo ištekėjo dar kažkas, galbūt jo vyriškumas, bet vis dėlto, velniai griebtų, tai buvo geras romanas, geriausias iš viso ciklo apie Mizerę. Siužetas buvo melodramatiškas, bet gerai suregztas ir, jo paties kuklia nuomone, pakankamai įdomus. Jeigu jis kada bus publikuotas dar kur nors, išskyrus Anės Vilkes leidyklą su apribotomis teisėmis (vienas egzempliorius), Polas spėjo, kad jį bus galima pardavinėti kaip beprotišką visų žanrų kratinį. Taip, jis tikėjosi pereiti visus išbandymus, jeigu išlaikys prakeikta mašinėlė.

"Tu toks kantrus", - pagalvojo jis kartą, eilinį sykį atlikęs pratimą, kilnojant mašinėlę. Jo liesos rankos drebėjo, siaubingai gėlė nykščio bigę, kaktą išmušė prakaitas.

Tu buvai jaunas, tvirtas dykaduonis, norintis išsaugoti savo gyvybę seno griozdo pagalba, tiesa? Tiktai tu jau išmetei vieną klavišą ir, matau, kad kai kurie kiti - pavyzdžiui, "t" bei "g", pradeda klibėti: kartais pakrypsta į vieną pusę, kartais - į kitą, kartais šokteli virš linijos, kartais nusileidžia žemiau. Bijau, jog šis senas griozdas bus nugalėtojas, mano drauge. Kad tik jis nenukankintų tavęs mirtinai... ir, regis, sena ragana žino tai. Gal todėl ji ir nupjovė tau pirštą. Kaip sako sena patarlė, ji gali būti beprotė, bet nekvaila.

Vienintelis dalykas, kurį aš galiu daryti, tai rėkti.

Aš nesuriksiu.

Aš.

Ne.

12

Aš nesuriksiu!

Jis atsisėdo prie lango jau visiškai prabudęs, prabudęs tiek, jog galėjo matyti, kad į alėją įsukanti mašina buvo tokia pat reali, kokia kadaise buvo ir jo kairė koja.

Rėk! Velniai griebtų, rėk!

Jis labai *norėjo,* tačiau sukaustė baimė. Jis neįstengė net prasižioti. Polas stengėsi, bet jam prieš akis stojo peilis su kapsinčiais nuo ašmenų betadino lašais. Jis mėgino, bet ausyse dunkstelėjo į kaulą atsitrenkiantis kirvis ir švelnus garsas "puf", kai jos rankoje užsižiebė lempa.

Jis bandė išsižioti ir negalėjo. Bandė pakelti rankas ir neįstengė.

Siaubinga dejonė pasigirdo už sučiauptų lūpų, ir jo rankos ėmė lengvai barbenti į mašinėlės šonus. Bet tai buvo viskas, ką jis galėjo padaryti, viskas, ką leido padaryti jo sąmonė. Niekas, kas įvyko anksčiau, gal tik išskyrus tą momentą, kai jis suprato, kad jo kairė pėda nukirsta, nors koja judėjo, nebuvo taip baisu, kaip šis prakeiktas sąstingis. Visa tai šmėkštelėjo jam galvoje ne ilgiau kaip penkias dešimt sekundžių, bet Polui Šeldonui pasirodė, jog praslinko ištisi metai.

Ir kvailam buvo aišku, kad tai išsigelbėjimas: viskas, ką jam reikėjo padaryti, tai išmušti langą ir sulaužius spyną, kuria Anė buvo prirakinusi jo liežuvį, šūktelti: "Padėkite! Padėkite man, gelbėkite nuo Anės. Gelbėkit!"

Tuo pat metu kitas balsas plyšojo: "Aš būsiu geras, Ane! Aš nerėksiu! Aš būsiu geras, aš būsiu geras! Aš prižadu nerėkti - tik nepjauk daugiau nieko nuo manęs!"

O kad jis būtų žinojęs anksčiau, kaip kraupiai Anė jį gąsdins ir terorizuos... bet jis dar nežinojo, kaip daug ištrinta iš jo objektyvios realybės, iš to, ką anksčiau jis laikė savaime suprantama.

Polas tiksliai žinojo tik viena: jis turėjo kur kas svarbesnių problemų negu liežuvio paralyžius. Daug didesnė problema buvo ta, kad jis rašė, - o ne iškritusi raidė, karštligė, nevykę siužeto vingiai ar net prarastos jėgos, nusilpusi valia. O tiesa buvo tokia paprasta, gąsdinančiai paprasta. Jis merdėjo dalimis, ir panaši mirtis nebuvo tokia bloga, kaip jis bijojo. Tačiau jis po truputėlį IRO ir kaip asmenybė, ir tai buvo baisu, nes priminė beprotybę.

"Nerėk!" - pasigirdo paniškas balsas tą akimirksnį, kai mašinos durelės atsidarė ir taisydamasis savo uniforminę kepuraitę iš jos išlipo policininkas. Tai buvo jaunas dvidešimt dvejų dvidešimt trejų metų žmogus su akiniais nuo saulės, tokiais tamsiais ir žvilgančiais, jog priminė naftą. Jis šiek tiek uždelsė, taisydamasis klostes ant savo uniforminių chaki spalvos kelnių, o už trisdešimties pėdų į jį pro langą žydromis akimis blyškiame seniokiškame veide žvelgė žmogus, kuris vaitojo pro sukąstus dantis ir bejėgiškai barbeno pirštais į lentą, gulinčią skersai krėslo ranktūrių.

Nerėk.

(nagi, rėk)

Rėk ir viskas bus baigta, rėk ir viskam galas.

(ne, tas nesibaigs, kol nenumirsiu)

Polai, o velnias, jau mirei? Rėk, šunie išdvėsęs!

RĖK, KAD TU NUSPROGTUM!!!

Jo lūpos prasičiaupė, išleisdamos nesuprantamą garsą. Jis vienu kvėptelėjimu įtraukė į plaučius oro ir užsimerkė. Jis nenutuokė, kas jam išsprūs ir ar apskritai išsprūs, kol nenuskambėjo: AFRIKA!

Jo drebančios rankos šovė į viršų kaip paukščiai ir apglėbė galvą, tarsi sulaikydamos ten sprogusį protą: *Afrika! Afrika! Padėk man! Padėk man, Afrika!*

13

Jam plačiai atsivėrė akys. Policininkas apžiūrinėjo namą. Per akinius Polas negalėjo matyti jo akių, bet palenkta galva rodė sutrikimą. Jis žengė žingsnį ir sustojo.

Polas pažvelgė į lentą. Mašinėlės kairėje stovėjo sunki keraminė peleninė. Kitu metu ji būtų pilna nuorūkų, tačiau dabar joje nebuvo nieko kenksmingesnio jo sveikatai, kaip tik popierių skiautės ir dažai teksto korektūrai. Jis griebė ją ir švystelėjo pro langą. Stiklas sudužo į šukes. Poliui tai buvo pats džiaugsmingiausias išlaisvinimo garsas, kokį jis tik kada nors girdėjo.

"Siena griūva", - pagalvojo jis, nieko nesuvokdamas, ir suriko:

- Šen! Pas mane! Saugokis moters! Ji beprotė!

Policininkas išsižiojęs įsispoksojo į jį. Paskui įkišo ranką į vidinę kišenę ir ištraukė iš ten kažką, kas galėjo būti tik nuotrauka. Jis dirstelėjo į ją ir patraukė į kelio kraštą. Ten jis ištarė tik keturis žodžius, kuriuos išgirdo Polas, keturis paskutinius žodžius, kuriuos jis apskritai suspėjo ištarti. Po to jis išleido keletą neaiškių garsų, bet ne žodžių.

- Velnias! - sušuko policininkas. - Juk tai jūs!

Polas buvo taip sutelkęs dėmesį į policininką, jog nepastebėjo Anės tol, kol nebuvo pernelyg vėlu. Kai jis vis dėlto pamatė ją, jį persmelkė prietaringa baimė. Anė buvo VIRTUSI furija, kažkuo tarp moters ir antgamtiško fantastiško kentauro. Beisbolo kepuraitė nulėkė jai nuo galvos, veidas įgavo nuožmią išraišką. Vienoje rankoje ji laikė medinį kryžių, kuris buvo skirtas Bosės kapui. Polas neprisiminė, ar Bosė Nr. 1, ar Nr. 2 pagaliau liovėsi mykti. Toji Bosė iš tiesų nudvėsė, ir kai pavasarį žemė pakankamai atšilo, Polas pro savo langą, kartais sustingdamas iš siaubo, o kartais vos įveikdamas juoko priepuolius, stebėjo, kaip ji iš pradžių kasė kapą (tai užtruko beveik visą dieną), o po to iš daržinės vilko Bosę (taip pat jau atšilusią). Tam ji panaudojo prie priekabos pritvirtintą grandinę. Kitą grandinės galą ji apsuko aplink karvę. Polas buvo pasiryžęs lažintis pats su savimi, kad Bosė perplyš pusiau, kol Anė pritemps ją prie kapo, tačiau šįsyk jis pralaimėjo. Anė įstūmė Bosę į duobę ir ėmė vangiai žerti ant jos žemę; tą darbą ji baigė prieš sutemstant.

Polas stebėjo, kaip ji įsmeigė kryžių ir jauno pavasarinio mėnulio šviesoje sukalbėjo maldą.

Dabar ji laikė kryžių kaip ietį, viršutinį galą nukreipdama tiesiai policininkui į nugarą.

- Atsigręžk! - suvapėjo Polas, suprasdamas, kad jau vėlu.

Šaižiai suspigus, Anė smeigė kryžių.

- Ach! - aiktelėjo policininkas ir iš lėto nusvirduliavo tiesiai į veją, išlenkęs prakirstą nugarą ir atkišęs pilvą. Jo veidas buvo panašus į žmogaus, kurio arba nesveikos kepenys, arba išpūsti viduriai. Kai policininkas pasiekė langą, prie kurio papilkėjusį Polo veidą rėmino stiklo šukės, kryžius ėmė leistis ant žemės. Policininkas iš lėto ėmė jį siekti rankomis. Jis žvelgė į Polą kaip žmogus, bandantis pasikasyti tą vietą, kurios neįmanoma pasiekti.

Anė stovėjo nejudėdama, prispaudusi prie krūtinės išskėstus pirštus. Paskui ji šastelėjo į priekį ir ištraukė iš policininko nugaros kryžių.

Jis pasisuko į ją, bandydamas išsitraukti pistoletą, bet Anė aplenkė jį ir smogė kryžium į pilvą.

- Ach! - vėl šūktelėjo policininkas ir apglėbęs pilvą suklupo. Kai jis susilenkė, Polas pamatė smūgio vietoje perplėštus uniforminius marškinius.

Anė vėl užsimojo kryžiumi, kurio aštrus galas jau buvo nulūžęs. Ji smogė juo vyrui į nugarą tarp menčių. Anė priminė moterį, žudančią vampyrą. Pirmuosius du kartus kryžius įsmigo, matyt, nepakankamai giliai, kad žmogų parblokštų, bet paskutinį sykį jis įsmigo mažiausiai per tris colius, ir policininkas išsikėtojo ant žemės.

- Štai taip! - riktelėjo Anė, ištraukdama jam iš nugaros Bosės memorialinę lentą. - KAIP TAU TAI PATINKA, SENA BJAURYBE?

- Ane, liaukis! - sukriokė Polas.

Anė pažvelgė į jį - jos tamsios akys žibėjo tarsi monetos, aplinkui veidą plaikstėsi nešvarūs, nešukuoti plaukai, lūpų kampučiuose sustingo lunatiko šypsena. Ji nukreipė žvilgsnį į gulintį policininką.

- Štai taip! - sušnypštė ji ir padūko kapoti kryžiumi per sėdynę, klubus, kaklą. Ji smogė gal šešetą kartų, kiekvienąsyk surikdama "Štai taip!" Paskui vertikalus kryžiaus pagalys skilo.

- Štai taip!- suspigo paskutinį kartą ir pasuko ten, iš kur atbėgo. Prieš dingdama iš akių, ji švystelėjo kruviną kryžių į šalį, tarsi jis jos daugiau nebedomintų.

14

Polas uždėjo rankas ant krėslo ratų nenutuokdamas, kur pasukti ir ką jam apskritai daryti, kai pateks į virtuvę. Gal paimti peilį? Ne, jis nebandys jos nužudyti; jai užtektų pastebėti jo rankose peilį, ir ji pultų savo šautuvo. Ne, ne tam, kad nužudytų ją, o kad atsigintų nuo jos keršto, persipjaudamas venas. Jis nebuvo tikras, ar tvirtai to nori, bet laikė tai gera idėja, nes jeigu dar liko laiko nueiti nuo scenos, tai juo reikia pasinaudoti. Jam nusibodo dalimis aukoti savo kūną, kad patenkintų jos beprotybę.

Paskui jis pamatė tai, kas privertė jį sustingti vietoje.

Policininką.

Jis buvo dar gyvas.

Jis kilstelėjo galvą. Akiniai nukrito. Dabar Polas galėjo matyti jo akis. Suprato, koks tasai buvo jaunas; jaunas, sužeistas ir išsigandęs. Jo veidu žliaugė kraujas. Jam pavyko pasikelti ant rankų ir kelių, paskui jis knaptelėjo nosimi ir vėl sunkiai pasikėlė. Jis ėmė šliaužti mašinos link.

Pusiaukelėje tarp namo ir alėjos, ant žolėto šlaito jis prarado pusiausvyrą ir nukrito ant nugaros. Minutėlę gulėjo ten taip bejėgiškai kaip apsivertęs vėžlys. Po to jis iš lėto pasivertė ant šono ir ėmė nertis

iš kailio, stengdamasis atsistoti. Jo uniforminiai marškiniai bei kelnės buvo ištepti krauju - mažos dėmelės iš lėto didėjo, jungėsi su kitomis į vieną didelę dėmę.

Policininkas pasiekė kelią.

Staiga pasigirdo žoliapjovės burzgesys.

- Atsigręžk! - šūktelėjo Polas. - Atsigręžk, ji artėja!

Policininkas pasuko galvą. Jo veide atsispindėjo silpnas nerimas ir jis dar kartą ėmė čiupinėtis pistoleto. Išsitraukė ginklą - gana didelį ir juodą, ilgu vamzdžiu bei ruda rankena. Paskui vėl pasirodė Anė, sėdinti aukštai balne ir greitai stumianti mašinėlę.

- Nušauk ją! - sušuko Polas.

Užuot nušovęs Anę savo didžiuoju pistoletu, jis iš pradžių nepataikė, o paskui paleido jį iš rankų.

Policininkas ištiesė ranką į ginklą, bet Anė pasuko žoliapjovę ir nupjovė ją. Švirkšelėjo kraujas, ir kūdikis kariškio uniforma suriko. Kai besisukantys ašmenys palietė pistoletą, pasigirdo šaižus džeržgesys. Paskui, apgręždama mašiną, Anė sekundę dirstelėjo į Polą, ir jis suprato ką reiškia tas žvilgsnis: pirmiau policininkas, paskui tu.

Kūdikis vėl gulėjo ant šono. Pamatęs, jog žoliapjovė lekia tiesiai į jį, jis pasivertė ant nugaros ir ėmė desperatiškai spirtis pėdomis į kelio dulkes, stengdamasis pašliaužti po savo mašina, kur būtų nepasiekiamas.

Bet jis taip ir nenusikapstė iki automobilio. Anė padidino greitį ir pasuko mašiną tiesiog į jo galvą.

Polas pastebėjo paskutinį iš siaubo paklaikusių rudų akių žvilgsnį, pamatė rudų marškinių skutus, nukarusius nuo tarsi gintis pakeltos rankos; ir kai akys dingo, Polas nusigręžė.

Mašina staiga sudrebėjo ir pasigirdo keisti, duslūs, burbuliuojantys garsai. Polas užsimerkė. Jis išsivėmė čia pat, prie krėslo.

15

Jis atsimerkė tik išgirdęs virtuvės durų spynoje trakštelint raktus. Durys į jo kambarį atsivėrė. Polas matė, kaip ji įžengė į koridorių su savo senais rudais kaubojiškais batais bei žydrais džinsais ir prie diržo skimbčiojančiu raktų ryšuliu; jos vyriški marškiniai buvo ištepti krauju. Polas susigūžė iš siaubo. Jis norėjo pasakyti: “Jeigu tu man dar ką nors nupjausi, Ane, aš mirsiu. Ir ne dėl šoko po dar vienos amputacijos. Aš paprasčiausiai nusižudysiu.” Tačiau jis teišleido neaiškius garsus, kurie jam pačiam pasirodė bjaurūs.

Ji neleido jam nė prabilti.

- Ateis ir tavo eilė, - mestelėjo ji ir užtrenkė duris. Vienas iš raktų pasisuko spynoje - naujoje “Kreig” spynoje, prieš kurią net Tomas Tvifordas būtų bejėgis. Paskui ji dideliais žingsniais nusileido į priebutį, ir duslus jos kulnų kaukšėjimas nutilo.

Polas pasuko galvą ir bukai įsistebeilijo pro langą. Jis galėjo matyti tik dalį policininko kūno. Jo galva vis dar gulėjo po mašina, kuri buvo pakreipta į automobilį. Žoliapjovė priminė mažą traktorių, skirtą tvarkyti greičiau didelius, negu vidutinius gazonus. Ji buvo pagaminta taip, jog negalėjo išlaikyti darbo ritmo, jeigu į ją pakliūdavo akmenys, pagaliai ar policininkų galvos. Jeigu policininko automobilis nebūtų stovėjęs prie jo taip arti, žoliapjovė greičiausiai būtų apsivertusi, numesdama Anę šalin. Tai galėjo jai nepakenkti, bet galėjo ir gana stipriai sužeisti.

“Jai velniškai sekasi”, - su siaubu pagalvojo Polas ir pamatė, kaip ji išlygino mašiną ir vienu galingu judesiu atsistūmė nuo policininko. Žoliapjovė užkliudė policininko automobilį ir nubraukė dažus.

Dabar, kai jis buvo negyvas, Polas galėjo jį apžiūrėti. Policininkas panėšėjo į didžiulę būrio vaikų nutapytą lėlę. Polas pajuto liguistą simpatiją šiam nepažįstamam jaunuoliui, tačiau prie šio jausmo prisidėjo dar vienas. Jis pamėgino jį įvardyti ir nelabai nustebo, supratęs, jog tai pavydas. Policininkas niekada negrįš namo pas žmoną ir vaikus, jeigu tik tokius turėjo, bet, antra vertus, jis pabėgo nuo Anės Vilkes.

Anė čiupo už kruvinos rankos, ištempė lavoną į kelią ir nuvilkо prie didžiųjų daržinės durų. Išėjusi iš daržinės, privėrė jas. Paskui patraukė prie mašinos. Ji judėjo ramiai, pasitikinčiai. Užvedė žoliapjovę ir įvažiavo daržinėn. Išeidama antrą kartą, beveik visiškai uždarė duris, palikdama tik siaurą plyšį, pro kurį galėjo išlįsti pati.

Ji perėjo alėją ir susidėjusi rankas ant klubų apsidairė. Ir vėl Polas pastebėjo jos stebėtiną ramumą.

Žoliapjovės dugnas buvo išteptas krauju, ypač prie išleidžiamosios sistemos. Maži chaki spalvos uniformos skutai voliojosi ant kelio arba plaikstėsi vejos pakraštyje, ką tik nupjautoje žolėje. Dulkėse gulėjo sulamdytas policininko pistoletas. Ant gegužės mėnesį Anės pasodinto kaktuso spyglio suposi baltas kvadratinis popierėlis. Kaip šlykščios scenos liudininkas ant kelio mėtėsi suskilęs Bosės kryžius.

Anė, vėl pasukusi į virtuvę, dingo iš akių. Jai išėjus, Polas išgirdo ją dainuojant: “Kai ATJOS, ji važnyčios šešis baltus žirgus... Kai ATJOS, ji važnyčios šešis baltus žirgus! Ji važnyčios šešis baltus ŽIRGUS... važnyčios šešis baltus ŽIRGUS!!!”

Kai Polas ją vėl pamatė, rankose ji laikė didelį žalią maišą šiukšlėms, ir dar trys ar keturi kyšojo iš džinsų užpakalinių kišenių. Pažasty-

se ir aplink kaklą tamsavo didelės prakaito dėmės. Jai nusisukus, Polas išvydo didžiulę prakaito dėmę, primenančią ant nugaros išaugusį medį.

"Šie maišai skirti drabužių skutams", - pagalvojo Polas, bet jis žinojo, kad jai teks sukrauti ten dar daug kitų daiktų.

Ji pakėlė uniformos draiskanas ir kryžių, perlaužė jį į dvi dalis ir įmetė į maišą. Po to pakėlė pistoletą, atsuko cilindrą, išbėrė kulkas, susipylė jas džinsų kišenėn, įgudusiu rankos judesiu įstatė cilindrą atgal ir užsikišo ginklą už juostos. Paskui nuo kaktuso nuplėšė popieriaus skiautę ir susimąsčiusi apžiūrėjo ją. Įsikišusi ją į kitą kišenę, patraukė daržinėn, kur padėjo maišus su šiukšlėmis, o paskui grįžo namo.

Eidama pro Polo langą, ji atkreipė dėmesį į kažkokį daiktą. Tai buvo peleninė. Anė pakėlė ją ir mandagiai padavė jam per išdaužtą langą.

- Prašau, Polai.

Jis tylėdamas paėmė.

- Popieriaus skiautes surinksiu vėliau, - tarė ji, tarsi tai jį jaudintų.

Vieną akimirksnį jį užvaldė noras Anei pasilenkus mesti sunkią keraminę peleninę jai į galvą, perskelti kaukolę ir išleisti jos smegenyse tūnančią ligą.

Pakui jis pagalvojo, kas lauktų jo, kas GALĖTŲ jam atsitikti, jeigu jis tik sužeistų ją; ir jis virpančiomis rankomis padėjo peleninę į vietą.

Anė pažvelgė į jį.

- Tai ne aš nužudžiau policininką.

- Ane...

- TU jį nužudei. Jeigu tu būtum laikęs liežuvį už dantų, aš būčiau leidusi jam ramiai išvažiuoti. Dabar jis būtų gyvas, ir nebūtų tokios netvarkos...

- Taip, - sutiko Polas. - Jis jau būtų toli nuo čia. O kas laukia manęs, Ane?

Ji traukė iš rūsio, esančio kaip tik po jo langu, guminę žarną ir vyniojo ją ant rankos.

- Aš nesuprantu, apie ką tu.

- Tu supranti.

Nepaisant šoko, jis buvo ramus.

- Jis turėjo mano nuotrauką. Ji tavo kišenėje, tiesa?

- Neklausinėk manęs nieko, ir aš nemeluosiu.

Namo šone, į kairę nuo lango, buvo vandentiekio kranas, ir ji ėmė mauti ant jo žarnos galą.

- Policininko su mano nuotrauka pasirodymas reiškia, jog rasta mano mašina. Mes abu žinojome, kad tai įvyks. Aš tik stebiuosi, jog tam prisireikė tiek laiko. Romane mašina galėjo būti nunešta potvynio vandens ir aš manau, jog sugebėčiau žmones tuo įtikinti. Tačiau tikrovėje

tai neįmanoma. O mes vis apgaudinėjame save, tiesa, Ane? Tu dėl knygos, o aš iš noro gyventi - nelaimingo, kaip pasirodė.

- Aš nežinau, apie ką tu kalbi.

Ji atsuko kraną.

- Viskas, ką aš žinau, yra tai, jog tu nužudei tą vargšą kūdikį, mesdamas pro langą peleninę. Tu maišai tai, kas galėjo įvykti TAU, su tuo, kas atsitiko JAM.

Ji šyptelėjo. Šioje šypsenoje šmėkštelėjo beprotybė, bet Polas joje pastebėjo ir dar kai ką, kas tikrai jį išgąsdino. Jis įžvelgė sąmoningą piktavališkumą - jos akyse atsispindintį demoną.

- Tu kalė, - iškošė jis.

- Pamišusi kalė. Tu tai norėjai pasakyti? - paklausė ji, vis dar šypsodamasi.

- O taip, tu pamišusi, - atsakė Polas.

- Na gerai, mes dar pasikalbėsim apie tai, sutinki? Kai turėsiu daugiau laiko. Mes TRUPUTĮ pasikalbėsim apie tai. O dabar aš, kaip matai, užsiėmusi.

Ji išvyniojo žarną ir paleido vandenį. Maždaug pusvalandį plovė kraują nuo mašinos, kelio, vejos krašto, ir vandens srovėje žėrėjo įvairiaspalvės vaivorykštės.

Paskui ji užsuko kraną ir eidama palei žarną, vyniojo ją ant rankos. Buvo dar pakankamai šviesu, bet jos šešėlis jau bėgo paskui ją. Buvo šešta valanda vakaro.

Ji nuėmė žarną nuo krano, atidarė rūsį ir švystelėjo ten žalią plastikinę gyvatę. Uždarė rūsį, užstūmė skląstį ir išsitiesusi apžvelgė balomis žvilgančią įvažiavimo alėją bei žolę, kuri atrodė kaip gausiai iškritus rasai.

Anė vėl priėjo prie žoliapjovės, sėdo į ją, įjungė motorą ir pajudėjo atgal. Polas šyptelėjo. Jai velniškai sekėsi, ir pakliuvusi į keblią padėtį ji pasidarydavo beveik šėtoniškai gudri. BEVEIK - čia svarbiausias žodis. Ji patyliukais dingdavo į Boulderį, išsisukdavo kaip gyvatė. Dabar ji išslydo vėl. Anė nuplovė kraują nuo mašinos, bet užmiršo peilį apačioje. Ji galėjo prisiminti jį, nors Polas taip nemanė. Kartais jai išgaruodavo iš galvos kai kurie dalykai. Jam dingtelėjo, kad protas ir žoliapjovė turi daug bendra: tai, kas matėsi, atrodė normalu. Tačiau pažvelgus į juos veikiančius, buvo galima išvysti žudikišką mašiną su aštriu peiliu.

Anė vėl grįžo prie virtuvės durų, įėjo į namą, užlipo laiptais, ir jis išgirdo, kaip ji kurį laiką ten rausėsi. Paskui jau lėčiau, vilkdama paskui save kažką minkštą ir sunkų, nulipo žemyn. Minutėlę pamąstęs, Polas pririedėjo su krėslu prie durų ir priglaudė prie jų ausį.

Neaiškūs, tolstantys žingsniai. Ir tylus, duslus nukritusio daikto dunktelėjimas. Staiga jį persmelkė siaubinga nuojauta, ir į veidą plūstelėjo kraujas.

Daržinė! Ji nuėjo į daržinę kirvio! Tai vėl kirviš!

Bet tai buvo tik minutės atavizmas ir Polas grubiai jį atmetė. Ji nėjo kirvio; kažką vilkdama, leidosi į rūsį.

Polas išgirdo, kad ji vėl lipa laiptais, ir pasistūmė prie lango. Ir kadangi jos žingsniai nutilo prie durų ir spynoje pasisuko raktas, jis pagalvojo: "Ji atėjo manęs nužudyti". Ir vienintelė reakcija į šią mintį buvo su nuovargiu sumišęs palengvėjimas.

16

Durys atsidarė, Anė stovėjo ant slenksčio, mąsliai žvelgdama į jį. Ji buvo persirengusi balta palaidine ir perkelinėmis kelnėmis, ant peties kabėjo mažas chaki spalvos rankinukas.

Kai ji įžengė, Polas nustebęs pajuto, kad gali kalbėti, ir kalbėti pakankamai oriai.

- Prieik ir nužudyk mane, Ane, jeigu būtent tai tu ruošiesi padaryti. Tačiau atlik tai greitai, nepjaustyk nieko nuo manęs.

- Aš nesiruošiu tavęs žudyti, Polai, - ji kiek padelsė. - Pagaliau man gali nepasisekti. Man REIKĖJO tave nužudyti, aš žinau, bet juk aš nenormali, tiesa? O bepročiai dažnai nepaiso savo interesų, taip?

Ji priėjo iš už nugaros ir nustūmė krėslą į holą. Polas girdėjo, kaip jai į šoną dunksi rankinukas, ir jam dingtelėjo, kad ji niekada anksčiau tokio nenešiojo. Važiuodama į miestą su suknele, ji imdavo didžiulį bjaurų krepšį, panašų į tuos, kuriuos labdaros aukcionams gamina tetulės iš blaivybės draugijos. Jeigu ji mūvėdavo kelnes, tai važiuodavo su pinigine kišenėje kaip vyras.

Į virtuvę skverbėsi ryškiai auksinė saulės šviesa. Horizontaliomis juostomis ant linoleumo krito kėdės kojų šešėliai, primindami kalėjimo grotas. Jeigu buvo galima tikėti laikrodžiu virš plytelės, jis rodė ketvirtį po šeštos, ir nors nebuvo priežasčių manyti, kad Anė prisimena jį geriau negu kalendorių, kuris vis dar rodė gegužę, laikrodis ėjo lyg ir tiksliai. Polas išgirdo, kaip lauke ėmė čirpti žiogai.

"Aš negirdėjau šio garso nuo vaikystės", - pagalvojo jis, ir jam iki ašarų pagailo savęs.

Anė įstūmė krėslą į sandėliuką, rūsio durys liko atviros. Į šią akliną tamsą patekusi saulės šviesa kaipmat sklaidėsi. Čia vis dar laikėsi kaži kada, žiemos pabaigoje, viską užtvindžiusio lietaus kvapas.

"Apačioje vorai, - pagalvojo jis. - Vorai, pelės ir žiurkės".

- Na-na, - tarė jis, - vadinasi, aš iškrentu iš žaidimo.

Ji dirstelėjo į jį abejingai, ir Polas suprato, kad po policininko nužudymo ji atrodo gana normaliai. Tiesa, jos veidas buvo šiek tiek susirūpinęs, tarsi ruoštųsi priimti svečius.

- Tu leisiesi žemyn, - pareiškė ji. - Tad rinkis: nunešti tave ar nudardėsi ten ant savo paties sėdynės.

- Nunešk, - greitai atsakė jis.

- Labai išmintinga. Kartais tau netrūksta galvoj košės, - ji apsisuko taip, kad jis galėtų apkabinti rankomis jos kaklą. - Ir nebandyk manęs uždusinti. Nedaryk kvailysčių, Polai. Harisburge aš esu gavusi karatė atskyrį. Man tereikės permesti tave, ir tu susilaužysi stuburą. Grindys, nors ir purvinos, bet pakankamai kietos.

Ji lengvai jį pakėlė. Bejėgiškai nukaro jo kreivai, išsigimėliškai suaugusios kojos. Kairė koja su druskos kupolu kelio vietoje buvo keturiais coliais trumpesnė už dešinę. Jis kartą buvo pabandęs atsistoti ant dešinės kojos, ir jam pavyko, tiesa, neilgam, bet skausmas buvo toks baisus, kad jis kelias valandas nepajėgė atsigauti. Net vaistai nenuslopino to skausmo, nuo kurio viduje viskas drebėjo.

Anė nunešė jį žemyn, į vis stiprėjančius senų akmenų, šlapio medžio, užsistovėjusio vandens ir pūvančių daržovių kvapus. Rūsyje ant kreivų laidų kabėjo trys lemputės. Kampuose suposi stori, pilki voratinkliai. Sienos buvo akmeninės ir taip nekruopščiai nubalintos, jog atrodė, kad tai vaiko darbas. Dvelkė požemio vėsa.

Polas dar niekada nebuvo taip arti jos kaip dabar, kai ji nešė jį laiptais ant nugaros. Tačiau toks artumas buvo ne itin malonus. Jis užuodė prakaitą, ir nors anksčiau jam patiko ką tik išprakaitavusio kūno kvapas, - jis Polui asociavosi su darbu, fizinėmis pastangomis, trumpai tariant, dalykais, kuriuos jis gerbė, - tačiau šis kvapas, Anės kvapas, buvo šlykštus, primenantis nešvarių baltinių smarsą. Jis pagalvojo, kad Anės prausimasis - kaip ir jos kalendorius: ji užmiršo tai. Jis pamatė geltonai rudą sierą jos ausyse ir su pasidygėjimu nusistebėjo, kaip ji dar gali ką nors girdėti.

Čia prie vienos sienos buvo girgždančių vielų čiužinys. Prie jo stovėjo plokščias vienakojis televizoriaus stalelis, ant kurio buvo keletas buteliukų bei skardinių. Anė priėjo prie čiužinio, pasisuko ir tarė:

- Nulipk, Polai.

Jis atgniaužė rankas, nukrito ant čiužinio ir neramiai stebėjo, kaip ji rausiasi savo chaki spalvos rankinuke.

- Ne, - išsprūdo jam, vos tik jis pamatė, kad ji išsitraukė celiulioidinį švirkštą bei adatą. - Ne! Ne!!!

17

- O, mažyli, - tarė ji. - Matai, Anės šiandien vištgaidiška nuotaika. Man norėtųsi, kad tu šiandien ATSIPALAIDUOTUM, Polai.

Ji padėjo švirkštą ant televizoriaus stalelio.

- Tai skopolaminas, kurio pagrindas morfijus. Tau pasisekė, kad aš neturiu morfijaus. Aš tau pasakojau, kaip rūpestingai jį saugoja ligoninėse. Aš paliksiu jį, nes čia labai drėgna, ir kol grįšiu, tau gali siaubingai įsiskaudėti kojas. Minutėlę, - ji it bendrininkė pamerkė jam, ir tai turėjo kažkokią nerimą keliančią reikšmę. Taip vienas konspiratorius gali pamerkti kitam. - Tu išmetei vieną vištgaidišką peleninę, o aš taip užsiėmusi kaip vienarankis afišų klijuotojas. Aš tuoj grįšiu.

Ji užlipo aukštyn ir greitai grįžo su pagalvėlėmis iš svetainės ir patalyne nuo savo lovos. Ji padėjo pagalvėles jam už nugaros taip, kad jis galėtų patogiai atsisėsti. Tačiau ir per jas Polas jautė šaltus akmenis.

Ant stalelio atsirado trys pepsikolos buteliai. Anė atidarė du ir vieną padavė Poliui. Savąjį ji užsivertė ir vienu ypu išmaukė; paskui atsiriaugėdama prisidengė ranka burną.

- Mums reikia pasikalbėti, - pareiškė ji. - Greičiau aš turiu pakalbėti, o tu - paklausyti.

- Ane, kai aš sakiau, jog tu beprotė...

- Tylėk! Nė žodžio apie tai. Gal pakalbėsim apie tai vėliau. Tačiau aš nesiruošiu priversti tavęs pakeisti savo nuomonę, Misteri Gražuolėli, manantis, jog esi gyvas. Viskas, ką aš padariau, tai ištraukiau tave iš sudaužytos mašinos, tau dar nespėjus joje mirtinai sušalti, aptvarsčiau tavo vargšes sulaužytas kojas ir daviau vaistų nuo skausmo. Aš prižiūrėjau tave, priverčiau tave sunaikinti blogą knygą ir įkalbėjau parašyti geriausią iš tavo knygų. Ir jeigu tai beprotystė, tai pasodink mane už grotų.

“O, Ane, jeigu kas nors galėtų”, - pagalvojo jis ir nespėjęs susivaldyti išpyškino:

- Be to, tu nupjovei man koją.

Jos ranka šoktelėjo kaip botagas, pasigirdo šmaukšelėjimas.

- Niekada taip prie manęs nekalbėk, - suspigo ji. - Aš buvau išmušta iš vėžių. Padėkok, kad nenupjoviau tau kiaušinių. O aš galvojau apie tai.

Jis pažvelgė į ją, ir jo skrandis susitraukė.

- Aš žinau, kad tu būtum tai padariusi, Ane, - tyliai tarė jis.

Jos akys išsiplėtė; minutėlę ji atrodė ir susirūpinusi, ir kalta - Kaprizinga Anė vietoj Įtūžusios Anės.

- Paklausyk manęs. Paklausyk manęs atidžiai, Polai. Mums viskas bus gerai, jeigu iki sutemstant niekas nepasiges to vaikino. Po pusantros valandos bus visiškai tamsu. Jeigu kas nors pasirodys anksčiau...

Ji paėmė chaki spalvos rankinuką ir ištraukė iš jo policininko pistoletą. Rūsio lempų šviesa žaibu blykstelėjo ant žoliapjovės pramušto vamzdžio.

- Jeigu kas nors pasirodys anksčiau tai... kad ir kas tai būtų - pirmiau tave, paskiau save.

18

Ji pareiškė, kad sutemus ruošiasi nuvaryti policininko mašiną į Juoko Vietą. Šalia lūšnos ten buvo priestatas, kur galėjo saugiai pastatyti mašiną, kad jos nesimatytų. Jos nuomone, vienintelis pavojus būti pastebėtai gali iškilti 9-ajame kelyje, bet ir ten nelabai rizikuos, nes jai reikės nuvažiuoti šiuo keliu tik keturias mylias. Nulėkusi šią kelio atkarpą, ji suks į kalnus, ir ten daugelis kelių beveik visai nenaudojami, nes šiuose kalnuose galvijai tapo retenybe. Keletas kelių, jos žodžiais, buvo užtverti. Ji su Ralfu turėjo vartų raktus, kuriuos gavo pirkdami šį namą. Todėl jiems nereikėjo jų prašinėti žemės tarp kelio ir kalnų savininkų. Ji tvirtino, jog tai buvo pasienio, KAIMYNINĖS teritorijos, ir maloniam žodžiui sugebėjo suteikti tiek netikėtų niuansų: įtarumo, paniekos, su kartėliu sumišusio džiaugsmo.

- Aš pasiimčiau tave kartu, kad visą laiką galėčiau prižiūrėti, nes tu parodei, jog tavimi pasitikėti negalima. Bet, deja, tai neįmanoma. Važiuojant į viršų, tave būtų galima paslėpti mašinos bagažinėje, bet kaip tave pargabenti atgal? Aš tai sėsiu ant Ralfo dviračio. Yra tikimybė, kad nusiversiu nuo jo ir nusisuksiu SPRANDĄ!

Ji linksmai nusikvatojo, rodydama, koks pajuokos objektas ji būtų, bet Polas jai nepritarė.

- Jeigu tai įvyktų, Ane, kas atsitiktų man?

- O, viskas būtų puiku, - ramiai atsakė ji. - Koks tu bailus!

Ji priėjo prie vieno iš rūsio langų ir pastovėjo ten minutėlę, žvelgdama į lauką ir bandydama nustatyti, kiek jau sutemo. Polas stebėjo ją. Jis nemanė, kad jam bus viskas gerai, jeigu ji nukris nuo vyro dviračio ir užsimuš kalnų kelyje. Jis tvirtai tikėjo tik tuo, kad nusigaluos čia šuns mirtimi; kai viskas bus baigta, jis taps puikiu laimikiu žiurkėms, kurios ir dabar, be abejo, stebėjo šiuos neprašytus, jų buveinę užėmusius dvikojus. Dabar sandėlio duryse puikavosi “Kreig” spyna bei jo riešo storio skląstis. Langai, tarsi atspindėdami Anės paranoją (ir Polas pagalvojo, kad čia nieko keista; argi visi namai po kurio laiko nepradeda atspin-

dėti jų gyventojų individualybių?), priminė nešvarias keturiasdešimties colių aukščio ir dvidešimties pločio kulkosvaidžių angas. Polas nemanė, kad būtų galėjęs pralįsti pro jas net būdamas sveikas, o juolab dabar. Jis galėjo išmušti langą ir šauktis pagalbos, jeigu čia pasirodytų kas nors, jam dar nemirus badu; tačiau tai mažai guodė.

Pirmieji aštraus skausmo priepuoliai pervėrė kojas kaip užnuodytas vanduo. Ir poreikis - jo kūnas šaukėsi novrilo. Tai buvo "gotta", tiesa? Žinoma, taip.

Grįžo Anė ir paėmė trečiąjį pepsikolos butelį.

- Prieš išeidama, aš atnešiu dar du, - tarė ji. Paprasčiausiai man dabar reikalingas cukrus. Tu neprieštarauji?

- Visiškai ne. Mano pepsikola - tavo pepsikola.

Ji nulupo dangtelį ir godžiai išmaukė. Polas pagalvojo: "Čag-a-lag, čag-a-lag, priversk ją užsinorėti surikti chi-de-cho? Kas tai buvo? Rodžeris Mileris, tiesa? Įdomu, kokie niekai man ateina į galvą."

Linksmi niekai.

- Aš ketinu paguldyti jį į mašiną ir nuvežti į Juoko Vietą. Aš paimsiu visus jo daiktus. Pastatysiu automobilį priestate, palaidosiu jį... jį... na, tu žinai, jo LIKUČIUS miške.

Polas nieko neatsakė. Jis vis galvojo apie Bosę, mykiančią ir mykiančią tol, kol ji jau nebegalėjo mykti, nes buvo negyva. Dar viena iš didžiųjų Gyvenimo Vakariniame Šlaite aksiomų buvo ta, kad negyvos karvės nemykia.

- Aš turiu grandinę. Noriu panaudoti ją. Jeigu atsidangintų policija, tai gali sukelti jiems įtarimą, bet geriau tegul jie kažką įtaria, negu aš leisiu jiems prisiartinti prie namo ir išgirsti, kaip tu keli vištgaidišką triukšmą, kad atkreiptum dėmesį. Aš jau ketinau užkimšti tau burną, bet tai pavojinga, ypač todėl, kad tu geri vaistus, veikiančius kvėpavimą. Arba tu gali apsivemti. Arba tau nuo drėgmės atsiras sloga. Jeigu taip atsitiks ir tu negalėsi kvėpuoti pro burną...

Anė nukreipė akis ir nutilo; ji tylėjo kaip rūsio sienos akmenys, ir jos žvilgsnis buvo tuščias kaip išgertos pepsikolos butelis. "Priversk ją užsinorėti surikti chi-de-cho. Ar šiandien Anė rėkė chi-de-cho? O, brolau, Anė šauks chi-de-cho tol, kol prisipildys visas kiemas". Jis nusijuokė. Ji neparodė, kad jį girdi.

Po kurio laiko Anė iš lėto ėmė grįžti į realybę, mirksėdama apsidairė.

- Aš noriu įkišti į tvorą raštelį, - iš lėto tarė ji. - Už penkiasdešimties mylių nuo čia yra miestas Stimbout Hevinas - juokingas pavadinimas, tiesa? Sako, jog šią savaitę ten pati didžiausia Blusų Mugė. Ji vyksta kiekvieną vasarą. Ten visada labai daug keramikos dirbinių. Aš parašy-

siu, kad išvažiavau į Stimbout Heviną ir pasiliksiu ten visą naktį. Ir jeigu paskui kas nors paklaus, kur aš buvau, jie galės patikrinti raštelį; po to aš pasakysiu, kad ten neradau, ko man reikia, ir išvažiavau namo. Aš tik pavargau. Štai ką aš pasakysiu. Pasakysiu, jog sustojau šalikelėje nusnūsti, nes bijojau užmigti tiesiog prie vairo. Pasakysiu, jog ruošiausi tik truputį pailsėti, bet buvau taip pavargusi, jog pramiegojau visą naktį.

Šis pareiškimas savo suktumu visiškai sutrikdė Polą. Staiga jis suprato, kad Anė darė būtent tai, ko jis negalėjo: ji žaidė "Ar sugebėsi?" tikrovėje. "Gal todėl, - pagalvojo Polas, - ji ir nerašo knygų. Jai to nereikia."

- Aš grįšiu namo, kaip įstengdama greičiau, nes policija būtinai čia ATVAŽIUOS, - tarė ji.

Ši tikimybė, atrodė, nė kiek nesudrumstė fantastiškos Anės ramybės, nors Polas negalėjo tuo patikėti. Ji ne visiškai suprato, kaip jiems arti žaidimo pabaiga.

- Nemanau, kad jie atvažiuos šią naktį; bet vis tiek atvažiuos. Kai įsitikins, jog policininkas dingo, keliaus jo maršrutu, bandydami išsiaiškinti, kur jis buvo sustojęs. Kaip tau atrodo, Polai?

- Taip.

- Man reikia grįžti prieš jiems atvykstant. Jeigu važiuosiu dviračiu pirmą naktį, gal suspėsiu grįžti dar iki pusiaudienio. Aš turėčiau juos aplenkti, nes jeigu policininkas išvyko iš Saidvinderio, jis turėjo daug kartų sustoti, prieš atsidangindamas čia.

Iki to laiko, kol jie čia atvažiuos, tu turėsi vėl grįžti į savo jaukų kambarį. Aš surišiu tave arba užkimšiu burną. Tu galėsi netgi slapčia žiūrėti, kaip aš su jais kalbėsiuosi. Manau, šįsyk jie bus dviese.

Polas sutiko.

Ji patenkinta linktelėjo.

- Bet jei reikės, aš susidorosiu ir su dviem, - ji paglostė chaki spalvos rankinuką. - Noriu, kad tu prisimintum to vaiko pistoletą, kol žiūrėsi į mus. Noriu, kad tu neužmirštum, jog aš ruošiuosi tik pasikalbėti su policininkais. Rankinukas nebus užtrauktas. TU galėsi matyti JUOS, bet jeigu JIE pamatys TAVE, Polai, - arba atsitiktinai, arba dėl to, kad pabandysi rytoj padaryti tą patį, ką šiandien, - aš kaipmat išsitrauksiu pistoletą ir pradėsiu šaudyti. Ant tavo sąžinės jau ano vaiko mirtis.

- Niekai, - tarė Polas, neabejodamas, kad ji smogs jam.

Bet ji nesmogė. Ji tik motiniškai nusišypsojo.

- Neapgaudinėk, tau ne vis tiek, - tarė ji. - Manęs neapgausi, ir tu tai ŽINAI. Aš gerai suprantu, kad tave kankintų dar dviejų žmonių nužudymas, net jeigu tai tau padėtų... Bet tai nepadės, Polai. Nes jeigu man

teks šaudyti į du, aš nužudysiu keturis. Juos... ir mus. Ir žinai ką? Manau, tave jaudina ir tavo paties kailis.

- Ne itin, - atrėžė jis. - Pasakysiu tau tiesą, Ane - aš kasdien vis labiau noriu atsikratyti savo kailio.

Ji nusikvatojo.

- O, aš tai jau girdėjau. Bet tada tegul jis pamato, kad tu kaltas dėl jų mirties! Tada tai kitas reikalas! Taip! Kai jie TAI supras, jie pradės garsiai spiegti ir taps tikrais VAIKIŠČIAIS!

Bet netgi šitai nesulaikys tavęs, Ane, tiesa?

- Šiaip ar taip, - pareiškė ji, - aš norėčiau, kad tu žinotum, kaip viskas yra. Ir jeigu tau tikrai nusispjauti, tai iškišk savo galvą, kai jie atvažiuos. Daryk, kaip išmanai. Tau spręsti.

Polas nieko neatsakė.

- Kai jie atvažiuos, aš pasitiksiu juos tiesiog čia, ant kelio, ir pasakysiu, jog taip, čia buvo policininkas. Pasakysiu, kad jis buvo atvažiavęs, kaip tik man ruošiantis vykti į Stimbout Heviną pasižiūrėti keramikos. Pridursiu, jog jis man rodė tavo nuotrauką. Pasakysiu, kad nemačiau tavęs. Paskui vienas iš jų paklaus: "Tai buvo praėjusią žiemą, ponia Vilkes, kaip jūs galite būti tokia tikra?" O aš atsakysiu: "Jeigu Elvis Preslis būtų dar gyvas ir jūs būtumėte jį matę praeitą žiemą, jūs būtumėte JĮ pažinę iš nuotraukos, tiesa?" Ir jis tikriausiai atsakytų: "Taip, bet ką tai turi bendra su kavos kaina Borneo?" Ir aš pasakysiu jam, kad Polas Šeldonas - mano mėgstamiausias rašytojas, kurio nuotrauką aš mačiau jau daug kartų. Aš turiu tai pasakyti, Polai. Ir žinai kodėl?

Jis žinojo. Jos gudrumas bei suktumas nesiliovė jį stebinę. Manė, kad tai daugiau nebeturėtų kartotis, bet taip buvo. Jis prisiminė antraštę po kameroje sėdinčios Anės nuotrauka; fotografija padaryta per pertrauką tarp teismo posėdžių. Jis prisiminė tą užrašą žodis žodin: "KENČIA? TIK NE LEDI-ŠĖTONAS". Anė ramiai skaito, laukdama teismo nuosprendžio.

- Taigi, - tęsė ji, - aš pasakysiu, kad policininkas pasižymėjo viską į savo užrašų knygutę ir padėkojo man. Paaiškinsiu, kad nors labai skubėjau, kviečiau jį užeiti puodeliui kavos, ir jis paklaus kodėl. Aš atsakysiu, jog jis tikriausiai žinojo mano ankstesnes problemas, ir aš norėjau įtikinti jį, kad pas mane viskas gerai. Bet jis atsisakęs kavos, nes jam reikėjo važiuoti toliau. Tada aš pasiūliau jam butelį šaltos pepsikolos, nes diena buvo labai karšta, ir jis padėkojęs man paėmė.

Ji išmaukė antrą pepsikolos butelį ir pakėlė tuščią plastikinį indą prie veido. Pro skaidrų plastiką jos akis atrodė didžiulė ir drebanti kaip ciklopo. Jos galvos šone išaugo banguojantis, hidrocefalinis iškilimas.

- Aš sustosiu maždaug už dviejų mylių ir įmesiu butelį į griovį, - tarė ji. - Bet pirmiausiai aš, žinoma, uždėsiu ant jo pirštų atspaudus.

Ji paniekinančiai šyptelėjo.

- Pirštų atspaudus, - pakartojo ji. - Tada jie sužinos, kad jis važiavo pro mano namą. Arba PAGALVOS, kad sužinojo, ir tai irgi gerai, ar ne, Polai?

Jo sumišimas ir išgąstis dar sustiprėjo.

- Taigi jie važiuos keliu aukštyn ir neras jo. Jis paprasčiausiai dings. Kaip tie induistų dievukai, kurie groja savo fleitomis tol, kol išlenda iš krepšių virvės, kuriomis jie užsliuogia aukštyn ir dingsta. Fu!

- Fu! - atkartojo Polas.

- Jiems neprisireiks daug laiko grįžti atgal. Aš tai žinau. Pagaliau, neradę daugiau jokio pėdsako, išskyrus jo išmestą butelį, nuspręs daugiau pasidomėti manimi. Aš juk beprotė, tiesa? Visi laikraščiai taip rašė.

Bet jie iš karto manim patikės. Aš nemanau, kad jie norės užeiti į namą ir apieškoti. Gal vėliau, bet ne iš pradžių. Prieš grįždami čia, jie pirmiausia apšniukštinės kitas vietas. Mes turėsim šiek tiek laiko. Gal net visą savaitę.

Ji įdėmiai pažvelgė į jį.

- Tu turėsi greičiau rašyti, Polai, - tarė ji.

19

Sutemo, bet policija nepasirodė. Anė nepasiliko su Polu iki tamsos; ji turėjo įstiklinti miegamojo langą, surinkti po veją išmėtytas popieriaus skiautes bei šukes. "Kai rytoj atvažiuos policija ieškoti pasimetusio ėriuko, - pasakė ji, - mes juk nenorime, kad jie pamatytų čia ką nors neįprasta, tiesa, Polai?"

Leisk jiems tik dirstelėti į žoliapjovę, pupyte. Leisk jiems tik dirstelėti ten, ir jie pamatys daug ką nepaprasta.

Ir kaip jis stengėsi priversti dirbti savo lakią vaizduotę, negalėjo sukurti scenarijaus, kas tada vyktų.

- Tavęs nestebina, kad aš tau visa tai pasakoju, Polai? - paklausė ji, prieš lipdama į viršų. - Kodėl aš atskleidžiau tau savo planą, ir dar taip tiksliai?

- Ne, - nedrąsiai tarė jis.

- Iš dalies todėl, kad tu tiksliai žinotum, kaip turi elgtis norėdamas likti gyvas. Taip pat, jog žinotum, kad šiandien viską baigsiu. Išskyrus knygą. Aš dar noriu ją paskaityti.

Ji šyptelėjo. Šypsena buvo švytinti ir svajinga.

- Tai išties pati geriausia istorija apie Mizerę, ir aš nenustygstu sužinoti, kuo viskas baigsis.

- Ir aš, Ane, - tarė jis.

Ji neramiai pažvelgė į Polą.

- Kaip... bet juk tu žinai, tiesa?

- Kai pradedu knygą, man visada ATRODO, kad aš žinau, kas iš to išeis. Tačiau iš tikrųjų nė viena knyga nesibaigia TIKRAI taip. Ir tai nenuostabu, nes tu nesiliauji galvojęs apie siužetą. Knygos sukūrimas šiek tiek primena tarpkontinentinės raketos paleidimą... tik ji keliauja ne laike, o erdvėje. Knygos laikas - tai laikas, kurį herojai išgyvena romane, o tikrasis laikas - tai laikas, kurį rašytojas praleidžia kurdamas romaną. Rašyti romaną tiksliai taip, kaip sumanei, tas pat, kaip paleisti raketą "Titanas", išmetant krovinį į krepšinio žiedą. Tai gerai atrodo popieriuje, ir yra žmonių, atliekančių panašius dalykus - jie visada pasakys jums, jog tai paprasta, ir net stengsis nusijuokti, bet aplinkybės visada prieš mus.

- Taip, - sutiko Anė, - aš suprantu.

- Aš turiu puikią navigacinę sistemą, kurią paprastai laikau paslaptyje, ir jeigu tau po nosimi pakankamai degalų, tai labai gerai. Dabar aš matau DU įmanomus knygos baigimo variantus. Vienas labai liūdnas. Kitas ne toks kaip standartinis Holivudo "hepiendas", bet vis dėlto palieka šiokią tokią viltį.

Anė atrodė sunerimusi... ir netikėtai grėsminga.

- Tu neketini ją VĖL nužudyti, ar ne, Polai?

Jis šyptelėjo.

- O ką tu darytum, Ane, jeigu aš taip pasielgčiau? Nužudytum mane? Manęs tai nė kiek negąsdina. Aš galiu nežinoti, kas įvyks Mizerei, bet aš žinau, kas bus man... ir tau. Aš parašysiu PABAIGĄ, tu perskaitysi ir tada parašysi mūsų PABAIGĄ, tiesa? Apie tai aš neturiu nieko nujausti. Tiesa tikrovėje ne keistesnė už prasimanymą, kad ir ką tu sakytum. TU seniai TIKSLIAI žinojai, kuo viskas baigsis.

- Bet...

- Manau, ir aš žinau, koks bus galas. Esu įsitikinęs aštuoniasdešimčia procentų. Jeigu viskas bus taip, tu būsi patenkinta. Bet netgi jeigu tai ir įvyks taip, kaip aš manau, niekas iš mūsų nesužinos visų smulkmenų, kol aš jų neužrašysiu, tiesa?

- Ne... Manau, ne.

- Ar prisimeni, ką paprastai skelbia reklaminis užrašas sename "Greyhound" autobuse: "Įsigijimas - pusė pasitenkinimo".

- Bet kuriuo atveju tai beveik galas, taip?

- Taip, - sutiko Polas, - beveik galas.

20

Prieš palikdama jį, Anė atnešė jam dar pepsikolos, skardinę krekerių, sardinių, sūrio ir... pakišamąjį indą.

- Jeigu atneši mano rankraštį ir vieną iš geltonųjų segtuvų, aš galėsiu rašyti ranka, - tarė jis. - Taip sutaupysiu laiko.

Ji pasvarstė ir apgailestaudama papurtė galvą.

- Mielai taip padaryčiau, Polai. Bet tam reikia palikti degti nors vieną lemputę, o aš negaliu rizikuoti.

Jis pagalvojo, jog liks rūsyje vienas ir pajuto, kaip iš panikos minutėlei į jo veidą plūstelėjo kraujas, o paskui nukrėtė šiurpas. Polas įsivaizdavo, kaip tamsoje iš savo urvų, pajutusios jo bejėgiškumą, išlenda žiurkės.

- Nepalik manęs tamsoje, Ane. Prašau, nedaryk to.

- Aš priversta. Jeigu kas nors pastebės mano rūsyje šviesą, gali sustoti pažiūrėti, nepriklausomai nuo to, užtverta alėja grandine ar ne, yra raštelis tvoroje ar ne. Jeigu aš tau paliksiu kišeninį žibintuvėlį, tu gali bandyti juo signalizuoti. Jeigu duosiu tau žvakę, gali mėginti padegti namą. Štai matai, kaip aš gerai tave pažįstu.

Jis vos išdrįso priminti jai tuos atvejus, kai išeidavo iš kambario, nes tai siutindavo ją. Tačiau jo baimė pasilikti vienam tamsoje ėmė viršų.

- Jeigu aš būčiau norėjęs padegti namą, Ane, seniai būčiau galėjęs tai padaryti.

- Tada buvo kitas reikalas, - trumpai atsakė ji. - Man labai gaila, kad tau nepatinka sėdėti tamsoje. Bet tu pats kaltas, todėl nebūk mažas vaikas. Aš turiu eiti. Jeigu pajusi, kad reikia injekcijos, susileisk į koją.

Ji pažvelgė į Polą.

- Arba į sėdynę.

Ji patraukė prie laiptų.

- Tada uždangstyk langus! - sušuko jis jai pavymui. - Paimk lapus popieriaus... arba... arba... uždangstyk juos juodai... arba... o, Ane, žiurkės! ŽIURKĖS!

Ji sustojo ant trečios pakopos, žvelgdama į jį iš viršaus akimis, primenančiomis dulkėtas dešimties centų monetas.

- Man nėra laiko tuo užsiiminėti, - tarė ji. - Ir žiurkės nepadarys tau nieko bloga. Jos gali pripažinti tave kaip savą, Polai, arba net įsisūnyti.

Anė nusikvatojo. Kopdama laiptais, ji juokėsi vis stipriau ir stipriau. Spragtelėjo jungiklis, ir užgeso šviesa, o Anė vis juokėsi. Polas įsakė sau nerėkti, kad nesižemintų. Tačiau drėgna migla ir jos kvatojimo aidas... to jau buvo per daug, ir jis šaižiai suvaitojo, maldaudamas, kad ji

nepaliktų jo vieno. Tačiau ji tik juokėsi. Pagaliau trinktelėjo durys. Jos juokas pritilo, bet vis dar girdėjosi. Jis sklido iš už durų, kur buvo šviesu; paskui spragtelėjo spyna ir užsidarė dar vienos durys. Anės juokas visai pritilo (bet vis tiek nesiliovė); vėl trakštelėjo spyna ir dunktelėjo skląstis. Juokas tolo. Ir netgi po to, kai ji užvedė automobilį, išvažiavo, užtvėrė kelią grandine ir nurūko, Polui atrodė, kad jis vis dar girdi tą kvatojimą.

21

Vidury patalpos, primindamas aštuonkojį, neaiškiai tamsavo židinys. Polas pagalvojo, kad jeigu naktis bus tyli, galės girdėti kambaryje mušant laikrodį, bet papūtė stiprus vasaros vėjas, ir laikas tęsėsi į begalybę. Kai vėjas nurimdavo, jis kažkur lauke girdėjo griežiant žiogus... ir paskui kartais atsargų, priverčiantį jį krūptelti garsą - tylų ir greitą žiurkės krebždėjimą.

Bet jis bijojo ne žiurkių, ne. Jis bijojo policininko. Net jo idiotiškai laki vaizduotė retai jam sukurdavo tokius siaubus anksčiau. Anksčiau, bet ne dabar. Ir kai tai įvyko, tai tik Dievas padėjo jam. Dievas sušildė jam širdį tą šiurpią minutę...

Apie ką jis galvotų, tai neturėjo reikšmės, nes niekaip neprasimušdavo pro akliną tamsą. Šioje tamsoje visa, kas išmintinga, atrodė kvaila, o bet kokia logika priminė sapną ar svajonę. Tamsoje jis galvojo oda.

Jis visą laiką regėjo SAVO YPATINGAM gyvenimui atgyjantį policininką, kuris buvo ten, daržinėje. Jis išsikapanojo iš šieno, kuriuo Anė jį pridengė, ir tas šienas krito jam ant pečių bei kelių. Žoliapjovės peilių suraižytas kruvinas veidas sustingo. Polas matė, kaip jis iššliaužia iš daržinės ir juda įvažiavimo alėja prie namo; jo skarmalai plaikstosi vėjyje. Matė, kaip jis paslaptingai pereina pro sieną, ir jo miręs kūnas stoja jau čia. Matė jį šliaužiantį nešvariomis grindimis, ir menkiausią šnaresį Polas priskirdavo ne žiurkėms, o jam. Negyvame policininko prote pulsavo vienintelė mintis:

“Tu nužudei mane. Tai tu pražiojai savo dvokiančius nasrus ir nužudei mane. Tai tu metei peleninę ir nužudei. Tu, kalės išpera, mano žudikas”.

Vieną kartą Polas netgi pajuto per savo skruostus bei veidą braukiančius šaltus numirėlio pirštus. Jis garsiai šūktelėjo, trūkčiodamas kojomis, ir kaip padūkęs ėmė daužyti sau per veidą. Tai buvo didžiulis voras.

Skausmas kojose trumpam atlėgo, tačiau atsirado aiškus noras VAISTŲ.

Jo siaubas nė kiek neišsisklaidė. Akys po truputį priprato prie tamsos, ir tai buvo tikras išsigelbėjimas, nors žiūrėti jis ypatingai neturėjo į ką - židinys, anglių krūva, buteliais apkrautas stalas ir... dešinėje... kieno tai kontūrai? Štai ten, prie lentynų? Jis žinojo. Tačiau kažkas darė šią figūrą grėsmingą. Aukšta, apskrita, ant trijų kojų, ji priminė mirties mašiną iš Velso romano "Pasaulių karas". Kurį laiką Polas susidomėjęs apžiūrinėjo tai, paskui užsnūdo, prabudo, vėl pažiūrėjo ir pagalvojo:

"Na žinoma. Aš turėjau susiprasti iš pat pradžių. Tai mirties mašina. Ir jeigu žemėje yra nors vienas marsietis, tai būtent Anė Vilkes. Tai, be abejo, jos kepykla! Tas pats krematoriumas, kuriame aš sudeginau savo "Greituosius automobilius", nes ji taip norėjo".

Polas truputį pajudėjo, nes jį vėl pradėjo imti snaudulys, ir suvaitojo. Skausmas kojose, ypač jo kairiajame kely bei dubenyje. Tai reiškė, kad laukia iš tiesų nelinksma naktelė. Mat skausmo dubeny jis nejautė jau apie du mėnesius.

Suprato, kad reikalingi narkotikai. Išsitraukė švirkštą, paskui padėjo atgal. Anė sakė, jog dozė labai nedidelė. Geriau pataupyti. Jis išgirdo krebždėjimą ir greitai dvilktelėjo į kampą, tikėdamasis išvysti prie jo šliaužiantį policininką, įsmeigusį į jį neapykanta degančią, per stebuklą kruviname veide išlikusią akį.

"Jeigu ne tu, aš dabar sėdėčiau namie prie televizoriaus ir čiupinėčiau už sėdynės savo žmoną".

Jokio policininko. Tik migloti kontūrai, kurie gali būti vaizduotės žaismas, bet labiau primena žiurkę. Jis su palengvėjimu atsiduso. O, kokia ilga jo laukia naktis.

22

Jis trumpam užsnūdo, o prabudęs pajuto, kad guli ant kairio šono ir galva nukarusi kaip girto. Jis išsitiesė, paėmė pakišamąjį indą - šlapinimasis buvo skausmingas, ir jis su išgąsčiu suprato, jog prasidėjo infekcija. Dabar jis buvo labai pažeidžiamas. Jis padėjo pakišamąjį indą ir vėl paėmė švirkštą.

"Nedidelė dozė skopolamino, taip ji sakė. Gal ir taip. O gal ji ir prileido ten kokių nors narkotikų. Visai kaip tame pasakojime apie Ernestą Gonijarą ir "Kvini" Bjulifant".

Jis šyptelėjo - nejaugi viskas bus taip blogai? Ir kaipmat jame nuskambėjo atsakymas: "Ne, velniai griebtų, NE! Viskas bus gerai. Poliai dings amžinai. Nebebus atoslūgių. Niekada nebebus".

Su šia mintimi jis užčiuopė kairiajame klube pulsą, ir nors niekada anksčiau nebuvo pats sau leidęsis vaistų, dabar tai padarė įgudusiais ir greitais judesiais.

23

Jis nemirė ir neužmigo. Skausmas atlėgo, ir Polas plaukė kažkur, nejausdamas kūno; iš paskos, tarsi traukiamas už ilgo siūlo, tingiai slinko minčių debesis.

"Juk tu ir prieš save vaidini Šecherezadą", - pagalvojo jis ir pažvelgė į krosnį. Galvojo apie marsiečius ir jų žudančius spindulius, padegusius Londoną.

Staiga jis prisiminė dainą, diskotekinę grupės "Trammps" melodiją:

"Mažyte, uždek mamytę..."

Kažkas plykstelėjo ir užgeso.

Kažkokia idėja.

"...uždek mamytę, mažyte..."

Polas Šeldonas miegojo.

24

Kai jis prabudo, rūsy tvyrojo pilkšva auštančios dienos šviesa. Ant Anės palikto padėklo, apsisukusi aplink save ilgą pilką uodegą, tupėjo žiurkė ir graužė gabaliuką sūrio.

Polas riktelėjo, pastūmė padėklą, trenkė su kažkuo ir vėl riktelėjo. Žiurkė pabėgo. Kojomis ėmė kilti skausmas.

Anė paliko jam kažkokias dvi kapsules. Jis žinojo, kad novrilas daugiau nebeveiks, bet vis dėlto tai geriau negu nieko.

Na, skauda neskauda, o jau metas rytinei dozei, taip, Polai?

Jis išskalavo du puodelius pepsikola ir pasilenkė, jausdamas nemalonų skausmą per juosmenį. Jis čia gerokai sustorėjo, bet nieko. Puiku.

"Marsiečiai, - pagalvojo jis. - Marsiečių mirties mašina". Jis pažvelgė į trikojį, galvodamas, kad ryto šviesoje jis bus panašus į krosnelę: krosnelę ir nieko daugiau. Todėl jis gerokai nustebo supratęs, jog marsiečių mirties mašina vis dar kampe.

Tu, atrodo, turi idėją? Ir kokią gi?

Vėl suskambėjo "Trammps" daina.

"Nagi, mažyte, uždek, uždek mamytę..."

Ir čia atėjo siuntinukas nuo vaikinų iš dirbtuvės.

Tau nieko nereikia čia ir dabar padeginėti. Ir kokių velnių, apie ką mes čia tauškiam, vyručiai, a?!

Ir šit tai atėjo, atėjo akimirksniu kaip ir visos geros idėjos tobula, išbaigta ir visiškai nekalta idėja.

"UŽDEK MAMYTĘ..."

Jis pažvelgė į trikojį. Jis manė, jog jam bus nemalonu matyti šį daiktą, nes būtent jame Anė privertė sudeginti knygą. Tai tikrai buvo skaudu ir nemalonu, tačiau šis skausmas nublanko prieš skausmą sąnariuose. Ką ji vakar jam sakė?

"Viskas, ką aš dariau - tai bandžiau atkalbėti tave nuo blogiausios tavo knygos ir įmurkdyti nosimi į tą geriausią, kurią tu parašei..."

Gal tai ir teisinga. Gal jis paprasčiausiai pervertino "Greituosius automobilius"?

Tu tik bandai užlaižyti savo žaizdas, - sušnibždėjo jo proto dalis. - Jeigu kada nors ištrūksi iš čia, galėsi sukurti daugybę tokių romanų ir net geresnių, tam neprireiks kairės kojos - juk penki pirštai liko. Na gerai, protezuotojai šiandien daro stebuklus. Ne, Polai, pirmiau velniškai gera knyga, paskui velniškai gera koja. Neapgaudinėsiu savęs, misteri Šeldonai.

Kol kas kita, gilesnė, jo proto dalis įtarė, kad taip galvoti reiškia apgaudinėti save.

Nereikia sau meluoti, Polai. Sakyk tik tiesą. Tą idiotišką tiesą. Nemeluok sau. Žmogus, rašantis knygas kaip tu, - tai žmogus, kuris meluoja visiems ir kiekvienam, todėl jis negali meluoti sau. Tai, žinoma, įdomu, ar ne? Jeigu jau vieną kartą įsivelsi į šį mėšlą, tai gali tekti pakeisti specialybę, - tapti brokeriu ar dar kuo nors, nes visi tavo talentai nueis šuniui ant uodegos.

Tad kas gi iš tikrųjų yra tiesa?

Tiesa, jeigu jau taip nori žinoti, yra tai, kad spaudoje tau duotas "populiaraus rašytojo" tikslas visada nudegindavo tave, nes neatitiko tavo nuomonės apie save, kaip apie Rimtą Rašytoją, kuris kartais sukuria ir pigius bestselerius, kad subsidijuotų savo (maestro, tušą!) TIKRĄ DARBĄ! Ar tu neapkentei Mizerės? Ar tikrai neapkentei? Jeigu taip, tai kodėl taip lengvai grįžai į tos knygos pasaulį? Nieko nėra paprasčiau: tas pat, kas atsigulti į šiltą vonią su gera knyga vienoje rankoje ir buteliu alaus kitoje. Galbūt tu nekentei jos tik todėl, kad jos portretas ant knygos viršelio nukreipė dėmesį nuo autoriaus portreto tituliniame puslapyje, ir tai neleido kritikams pamatyti su kuo, su kokiu klasišku vaikinu jie turi reikalų.

Dėl to "rimti kūriniai" vis labiau darėsi savęs išreiškimo priemone, tiesa?

"Pažvelkite į mane. Tik pažvelkite, kokius nuostabius dalykėlius aš rašau! Ei, draugužiai! Štai šitas dalykėlis turi puikią perspektyvą! O štai

šiame - nuolatinis sąmonės srautas, puiku, ar ne?! Tai mano TIKRAS DARBAS, jūs, uodegos! Ir kaip jūs drįstate nuo manęs nusigręžti! Kaip jūs drįstate! Jūs, prasmirdėliai! Nebandykite nusigręžti nuo mano tikro darbo! Tai mano TIKRIAUSIAS DARBAS! ŠTAI AŠ JUMS PARODYSIU..."

Ką? Ką tu jiems parodysi? Ką tu su jais padarytum? Kojas nupjautum? Ar pirštus išsuktum?

Polą staiga išmušė karštis. Jis užsinorėjo nusišlapinti. Jis paėmė pakišamąjį indą, ir galų gale jam tai pavyko, nepaisant skausmo, dar stipresnio negu pirmą kartą. Jis suvaitojo.

Pagaliau novrilas pradėjo veikti - jį apėmė miegas.

Apsiblaususiomis akimis jis dirstelėjo į kampą, į trikojį.

O kaip tu jaustumeis, jeigu ji priverstų tave sudeginti "Mizerės sugrįžimą"? - sušnibždėjo jam vidinis balsas, ir jis krūptelėjo. Jau grimzdamas į saldų snaudulį jis prisipažino, jog tai jam būtų nemalonu bei skausminga, kaip ir tada, kai "Greitieji automobiliai" pavirto dūmais ir pelenais. Šį skausmą būtų galima palyginti su uždegimo apimtų sąnarių bei sutraiškytų kojų skausmu.

Ir dar jis suprato, jog svarbiausia ne tai, svarbiausia - ką jaus ANĖ VILKES.

Prie krosnelės stovėjo stalas su pustuziniu įvairiausių butelių bei ąsočių.

Tarp jų buvo ir skardinėlė su žibalu.

Kas, jeigu ir Anė nors kartą šūktels iš skausmo? Argi tau neįdomu, kaip tai skamba? Įdomu, tiesa? Kaip sakoma: kerštas - tai toks patiekalas, kurį geriau patiekti šaltą.

Polas dar kartą prisiminė dainą ir užsnūdo. Jo veide sustingo šypsena.

25

Kai po trijų grįžo Anė, jos paprastai susitaršę plaukai buvo tvarkingai susukti aplink galvą. Ji buvo pakankamai tyli, ir tai greičiau rodė nuovargį bei susimąstymą negu depresiją. Poliui paklausus, ar viskas sekėsi normaliai, ji linktelėjo galva.

- Taip, man regis, viskas normalu. Aš vis negalėjau išvažiuoti. Kažkas sugedo, ir užtrukau kely, antraip būčiau grįžusi valanda anksčiau. Kaip tavo kojos, Polai? Suleisti tau dar vaistų ar pirmiau eisim į viršų?

Praleidus beveik dvidešimt valandų šioje drėgmėje, jo kojos buvo kaip prismaigstytos surūdijusių adatų. Jis labai norėjo, kad būtų suleisti vaistai, bet ne čia. Čia jie paprasčiausiai nesuveiktų.

- Manding.

Ji atsuko jam nugarą ir atsitūpė.

- Gerai, laikykis. Bet neužmiršk, ką aš tau sakiau apie įmanomas kvailystes ir panašiai. Aš labai pavargusi ir galiu neteisingai suprasti tavo pokštus.

- Žinai, Ane, man dabar ne pokštai galvoj.

Pūkšdama ji pakėlė jį, ir Polas prikando lūpą, kad nerikteltų iš skausmo. Ji perėjo per patalpą prie laiptų, šiek tiek pasuko galvą, ir jis suprato, kad Anė žiūri į buteliais apkrautą stalą. Ji dirstelėjo probėgšmais, tarsi atsitiktinai, bet Polas jau neabejojo, kad pastebėjo dingus skardinėlę žibalo. Šįsyk jis buvo užkištas jam už trumpikių. Tik praslinkus keliems mėnesiams po savo pirmos vagystės, jis ryžosi pavogti dar kai ką... bet jeigu lipant laiptais jos rankos slystels, ji gali užčiuopti kai ką įdomesnio už jo kaulėtą sėdynę.

Paskui ji nukreipė žvilgsnį nuo stalo, ir jam palengvėjo. Anė visada sugebėdavo išlaikyti abejingą veidą, bet šį kartą jis galvojo, jis VYLĖSI, jog įstengė ją apmauti.

Ir tikrai apmovė.

26

- Tu, Ane, pasirūpink savimi, o paskui suleisi man vaistų, - tarė jis, kai ji vėl paguldė Polą į lovą.

Anė įdėmiai pažvelgė į jo išbalusį, prakaituotą veidą. Po to linktelėjo ir išėjo iš kambario.

Vos tik ji uždarė duris, plokščias indelis išslydo jam ir trumpikių ir šmurkštelėjo po čiužiniu. Nuo tada, kai ji ištraukė iš ten peilį, jis daugiau nieko ten nedėjo. Tačiau jis ir nesiruošia ten ilgam palikti šią skardinėlę - iki vakaro, neilgiau. Vakare jis ketina padėti jį į kitą, patikimesnę vietą.

Ji grįžo ir suleido jam vaistus. Paskui padėjo ant palangės keletą nusmailintų pieštukų ir pristūmė krėslą prie lovos.

- Na štai! - tarė. - Aš einu pamiegoti. Jeigu atvažiuos mašina, girdėsiu. O jeigu būsime vieni, aš tikriausiai išmiegosiu iki rytdienos ryto. Norėsi atsikelti ir padirbėti - štai tavo krėslas. Nors aš nuoširdžiai nepatariu tau keltis - tegul tavo kojos sušyla.

- Dabar aš vis tiek nepajėgus, bet, manau, vakare galėsiu uoliai tarnauti. Puikiai suprantu, ką tu turėjai omeny sakydama, jog laikas bėga.

- Džiaugiuosi, kad supranti, Polai. Kaip manai, kiek tau prisireiks laiko?

- Įprastinėmis aplinkybėmis, sakyčiau, mėnesio. Jeigu taip, kaip aš dirbau vėliau, - dviejų savaičių. Labai skubant - penkių dienų. O gal savaitės.

Ji atsiduso ir bukai įsispoksojo į savo rankas.

- Aš žinau, tai užtruks mažiau negu dvi savaites.

- Norėčiau, kad prižadėtum man vieną dalyką.

Ji pažvelgė į Polą be pykčio ar įtarumo, paprasčiausiai nustebusi.

- Ką?

- Neskaityti daugiau, kol aš ne... kol man neteks... na, tu žinai...

- Baigti?

- Na taip, kol man neteks baigti. Taip tu perskaitysi visą, o ne dalimis, ir tai padarys didesnį įspūdį, supranti?

- Tai bus gerai, taip?

- Taip, - Polas šyptelėjo. - Tai bus puiku. Net nuostabu.

27

Tą patį vakarą, maždaug aštuntą, jis atsargiai atsikėlė ir persėdo į krėslą. Įsiklausė, bet iš viršaus neatsklido jokie garsai, net lovos spyruoklės negirgždėjo. Ji, ko gero, iš tiesų buvo LABAI pavargusi.

Polas išsitraukė butelį ir nuriedėjo prie lango, kur buvo jo kilnojama rašytojo stovykla: čia stovėjo jo mašinėlė su trimis iškritusiomis raidėmis, šiukšlių dėžė, pieštukas, bloknotai ir krūva primargintų lapų, iš kurių pusę reikėjo mesti lauk.

Čia buvo durys į kitą pasaulį, visiškai nepastebimos pašalinio akiai. Ir už tų durų gyveno rašytojo Polo Šeldono šmėkla, kuri dabar tenkinosi vaikiškais paveikslėliais.

Su įprastu lengvumu jis pasislinko krėsle tarp popieriaus šūsnių, dar kartą įsiklausė, pasilenkė ir ištraukė atramą maždaug per aštuonis colius. Jau bene prieš mėnesį jis pastebėjo, kad atrama nesilaiko toje vietoje. Ir iš plono dulkių sluoksnio jis suprato, kad ("kitą kartą patikimiau užrišk plauką", - pagalvojo jis) Anė apie tai nieko nežino. Viduje buvo siaura erdvė, kur nepateko net dulkės.

Jis pastatė ten skardinėlę ir vėl užspaudė dangtį. Vieną siaubingą minutę jam pasirodė, kad viršuje liovėsi knarkimas ("O, velnias! Jos prakeiktos akys pernelyg gerai mato!"), ir paskui jis atsargiai atsistūmė nuo sienos.

Polas dar kurį laiką atidžiai klausėsi, po to atsivertė bloknotą, paėmė pieštuką ir pasinėrė į kūrybą.

Jis rašė keturias valandas be poilsio, kol neatbuko visi keturi Anės jam palikti pieštukai. Tuomet pririedėjo prie lovos, įsiropštė į patalą ir atsijungė.

28

Trisdešimt septintas skyrius

Džefrio rankos atrodė kaip švininės. Paskutines penkias minutes jis stovėjo tamsiame šešėlyje prie M'Hibi priklausančios lūšnos. Ant galvos jis laikė baronienės ryšulį, ir tai darė jį panašų į sulysusį cirko galiūną.

Vos tik Džefris suprato, kad jokie Ezekijo įkalbinėjimai nepriverte M'Hibi palikti lūšną, jis išgirdo kažką judant.

Džefris atsitraukė dar toliau, jo įtempti raumenys virpėjo. M'Hibi buvo ugnies saugotojas, jo pašiūrėje degė šimtai gerai išsmaluotų deglų. Ši smala buvo gaunama iš žemaūgių medžių kamienų, ir borkai vadino ją Ugniniu aliejumi arba Ugnies krauju. Kaip ir daugelis primityvių kalbų, borkų kalba kai kurias sąvokas išreiškė gana miglotai.

- Gerai. Kad ir kaip jie vadintų tą medžiagą, o deglų lūšnoje pakaks sudeginti visam kaimui, - pagalvojo Džefris. - Na ir linksmas bus vakarėlis, su ugnelėmis.

- Nebijok įskelti ugnis, bose Džefri, - pasakė Ezekijas. - M'Hibi, išėjęs iš ugnis, tapo ugnis žmogus. Ezekijas bus antrasis išėjęs iš ugnis. Todėl tau nereikės laukti, kad pamatytum, kaip plykstelti mano auksinis trimitas! Tu sutrinti to vaikiščio galvą velniškai greitai!

Tačiau iš tikrųjų išgirdęs juos ateinant, Džefris akimirką svabejojo, ar sakyti, kas jo rankose. Tikėdamasis

29

Išgirdęs burzgiantį motorą, Polas sustingo su pieštuku rankoje, nebaigęs sakinio. Jis nusistebėjo savo paties ramybe. Užuot, atrodytų, natūralios tokioje situacijoje emocijų audros, jį apėmė tik lengvas susierzinimas dėl to, kad jį pertraukė kaip tik tą akimirksnį, kai jis pradėjo pleventi tarsi drugelis ir gelti it bitė. Anės kulniukai nukaukšėjo laiptais žemyn.

- Dink iš akių! - jos veidas buvo paniuręs ir įtemptas. Chaki spalvos rankinukas kabėjo ant peties neužsegtas.

- Dink...

Ji stabtelėjo ir pamatė, kad jis jau atsistūmęs nuo lango. Atsigręžė dar kartą įsitikinti, jog ant palangės neliko jo daiktų, paskui linktelėjo.

- Tai būsi geras, Polai?

- Taip, - atsakė jis.

Jos akys tiriančiai nužvelgė jo veidą.

- Aš tavimi pasitikiu, - pagaliau tarė ji, apsisuko, išėjo ir uždarė duris. Uždarė, bet neužrakino.

Automobilis įsuko įvažiavimo alėjon. Iš monotoniško, mieguisto motoro ūžesio lengva buvo atspėti, kad tai "Plimutas 422". Polas išgirdo, kaip trinktelėjo virtuvės durys ir prisistūmė arčiau lango, kad geriau matytų, kas vyks, ir kartu liktų šešėlyje. Tas "avialaineris" privažiavo prie Anės, ir variklis nutilo. Vairuotojas išlipo iš mašinos. Dabar jis stovėjo beveik toje pačioje vietoje, kur ir jaunasis policininkas, kai jis ištarė savo paskutinius žodžius... tačiau jie buvo visiškai nepanašūs. Pirmasis policininkas buvo visiškai jaunas, vos ne paauglys. Naujokėlis, ėjęs jau ataušusiais pėdsakais vieno priekvaišio rašytojo, kuris pirmiau apsivertė su mašina, o paskui nuspūdino į mišką mirti arba lig šiol klajoja, mėgaudamasis apylinkių vaizdais.

O šiam policininkui buvo apie keturiasdešimt. Plačiapetis, sveikas, tarsi išskaptuotas iš granito, tik siauri akių plyšeliai ir griežtos raukšlės lūpų kampučiuose. Anė buvo stambi moteris, bet šalia šio vyruko atrodė maža ir silpna.

Be to, pirmasis Anės nužudytas policininkas buvo vienas. O dabar iš mašinos išlipo antras žmogus, neaukštas blondinas civilio drabužiais.

"Dovydas ir Galijotas", - pagalvojo Polas.

Vyras civilio drabužiais ne šiaip apėjo aplink mašiną, o tiesiog aplėkė aplink ją. Jis atrodė senas, pavargęs, neišsimiegojęs. Tačiau žydros akys mieguistame veide buvo gyvos ir pastebėjo viską.

Jie užkalbino Anę, ir ši pradėjo jiems kažką aiškinti, iš pradžių žiūrėdama iš apačios į viršų į Galijotą, o paskui atsigręžė į Dovydą ir kalbėjo jau iš viršaus į apačią. Polui pasidarė įdomu, kas atsitiktų, jeigu jis vėl išmuštų langą ir šūkteltų. Jis pagalvojo, jog aštuoni šansai iš dešimties, kad jie ją paimtų. Ji, žinoma, ne itin lėtapėdė, bet vis dėlto apsukrumu neprilygs policininkui, nors jis ir toks stambus, jog, atrodo, plikomis rankomis galėtų su šaknimis išrauti medį. O jo neryžtingas trypčiojimas vietoje toks pat apgaulingas kaip ir jo mieguista išvaizda. Tačiau pamatę jį, jie gali sutrikti, uždelsti, ir tai duotų suteiktų šansą.

Be to, civilio apsiaustas. Nepaisant karščio, jis buvo užsegiotas. Kol jis atsisegios, kad išsitrauktų pistoletą, ji suspės jam dešimt kulkų paleisti į galvą.

“Aš jo nežudžiau. Tai TU jį nužudei. Jeigu nebūtum prasižiojęs ir švaistęsis peleninėmis, aš būčiau paleidusi jį į visas keturias puses. Jis liktų gyvas...”

Ar tikėjo jis tuo? Ne, aišku, ne. Bet liko kažkoks stiprus liguistas kaltės jausmas - kaip gili dvokianti peilio palikta žaizda arba bitės įgėlimas. Ar tylės jis tik dėl to, jog jai lieka du šansai iš dešimties, kad ji pasinaudotų ir tais dviem? Jeigu jis šūktels, tik padės jai pasinaudoti tais dviem šansais.

Jis vėl pajuto kaltę. Tačiau šįsyk viskas praėjo labai greitai. Atsakymas buvo aiškus - ne. Ir ne todėl, kad jis negalėjo rizikuoti kitų gyvybėmis. Tiesa buvo paprasta: jis norėjo pats, savo rankomis atkeršyti Anei Vilkes.

“Viskas, ką jie gali, tai pasodinti ją į kalėjimą, - pagalvojo jis. - O aš žinau, kaip atkeršyti tai kalei, žinau, kaip sukelti jai skausmą”.

30

Be abejo, visada išliko tikimybė, kad jie gali kažką suuosti. Šiaip ar taip, tai jų darbas, ir jie turi žinoti apie Anę viską. Ir jeigu viskas pakryps būtent taip, tai... Bet jis pagalvojo, kad galbūt Anei pavyks pasprukti nuo įstatymo ir dabar, nors tai jau bus paskutinis kartas.

Polas manė, jog dabar apie šią istoriją jis žino viską, ką reikia. Išsimiegojus Anė reguliariai klausėsi radijo. Policininko Djueno Kušnerio dingimas, be abejo, buvo svarbiausia paskutinių dienų naujiena. Buvo minimas tas faktas, kad jis ieškojo Polo Šeldono, bet Kušnerio ir Polo dingimas nebuvo siejami... Bent jau kol kas.

Pavasario potvynis nunešė jo “Kemero” maždaug penketą mylių pasroviui. Jeigu ne laimingas sutapimas, jis tikriausiai būtų gulėjęs kur nors miške dar ne vienerius metus. Du nacionalinės gvardijos lakūnai iš malūnsparnio pamatė saulėje spindinčius “Kemero” stiklus ir nusileido pasižiūrėti. Pačios avarijos pobūdis buvo užmaskuotas daugybės įlenkimų, kurie atsirado automobiliui plaukiant pasroviui. Ar rado teismo ekspertizė (jei tokia apskritai veikė) kraujo žymes mašinoje, nebuvo pranešta. Tačiau Polas žinojo, kad net kruopščiausia analizė nepadės nieko surasti po to, kai automobilis tiek laiko prabuvo po sniegu, kuris paskui ištirpo ir nuplovė visus pėdsakus.

Be to, jis manė, jog visas Kolorado valstijos dėmesys dabar sutelktas į Djueno Kušnerio dingimą, ir šių dviejų policininkų pasirodymas susijęs būtent su tuo.

Lig šiol visus įtarimus jungė trys dalykai: naminė degtinė, marichuana, kokainas. Kušneris esą galėjo atsitiktinai aptikti neteisėtą alko-

holio gamybą, anašos plantaciją ar dar ką nors panašaus. Ir kadangi viltis surasti Kušnerį blėso, klausimas, kodėl jis buvo čia vienas, įgijo vis didesnę reikšmę. Ir kol Polas svarstė, ar Kolorado valstija turi pakankamai pinigų, kad finansuotų autoinspekcijos tarnybą, tos tarnybos vyrai, ieškodami Kušnerio, jau buvo išnaršę visą apylinkę. Jokių rezultatų.

Galijotas parodė ranka į namą. Anė gūžtelėjo pečiais ir papurtė galvą. Dovydas taip pat kažką pasakė. Po akimirksnio Anė linktelėjo ir nusivedė juos takučiu prie virtuvės durų. Girgžtelėjo vyriai, ir Polas išgirdo, kaip jie įėjo. Tiek trepsinčių kojų atrodė neįtikėtinai, bauginančiai.

- Kelintą valandą jis buvo atvažiavęs? - paklausė Galijotas. Tai turėjo būti būtent Galijotas. Jis dudeno garsiu, grubiu, prarūkytu balsu.

Anė atsakė, kad apie ketvirtą. Pliusminus dešimt minučių. Ji buvo ką tik baigusi šienauti veją ir laikrodžio neturėjo. Ji prisiminė, jog buvo siaubingas karštis.

- Kiek laiko jis čia prabuvo? - pasidomėjo Dovydas.

- Ponia Vilkes, leisiu sau priminti...

- Atsiprašau.

Anė atsakė, jog tiksliai neprisimena, bet jis prabuvo neilgai. Na, gal penkias minutes.

- Jis jums rodė nuotrauką?

Anė linktelėjo - taip, tam jis ir buvo atvažiavęs. Polas stebėjosi, kaip sklandžiai ji viską dėstė, net malonu.

- Ir jūs pažinote žmogų nuotraukoje?

Anė pasakė, kad žinoma, tai buvo Polas Šeldonas, ji kaipmat jį pažino.

- Aš turiu visas jo knygas, - pareiškė ji. - Man jos labai patinka. Tasai dingęs karininkas Kušneris pasakė, jog supranta, kas atsitiko. Jis atrodė labai sutrikęs, ir matėsi, kad jam be galo karšta.

- Taip, tai buvo karšta dienelė, - sutiko Galijotas, ir Polas krūptelėjo, nes balsas nuskambėjo pernelyg arti. Kurgi jie buvo? Svetainėje? Taip, greičiausiai ten. Šis policininkas, nepaisant jo stambumo, judėjo kaip lūšis. Kai Anė atsakė, jos balsas taip pat pasigirdo visai arti. Vadinasi, policininkai vaikščiojo po svetainę, o Anė sekiojo iš paskos. Ji neprašė, tačiau jie patys visur vaikščiojo ir viską apžiūrinėjo.

Nors jos mėgstamas rašytojas buvo vos per trisdešimt penkias pėdas nuo jos, Anė fantazavo toliau: esą ji pakvietusi jį užeiti ir išgerti kavos. Jis atsisakęs. Tada ji pasiūliusi pasiimti butelį su savim...

- Prašau nesulaužyti! - šaižiai spygtelėjo ji, nutraukdama pati save. - Aš mėgstu savo daikčiukus, o jie labai trapūs.

- Atleiskite, ponia, - tai tikriausiai buvo Dovydas; jo balsas žemas, šnibždantis, kartu sutrikęs ir išsigandęs. Kitomis aplinkybėmis jis atro-

dytų neįprastas policininkui, tačiau dabar Polas visai nesistebėjo. Jis sėdėjo įtemptai klausydamasis, kol išgirdo tylų stuktelėjimą, tarsi kažką atsargiai statytų į vietą (gal pingviną ant ledo lyties), ir mėšlungiškai įsikabino į krėslo ranktūrius. Jis įsivaizdavo, kaip Anė jau glosto savo rankinuką. Jis laukė, kol vienas iš policininkų, greičiausiai Galijotas, paklaus, ką ji ten, velniai griebtų, turi.

Tada prasidėtų susišaudymas.

- Apie ką jūs kalbėjotės? - paklausė Dovydas.

- Aš jau sakiau, kad pasiūliau jam atšaldytos pepsikolos, nes diena buvo labai karšta. Aš visada laikau šaldytuve keletą butelių taip, kad jie neužšaltų. Jis mielai sutiko. Jis buvo labai mandagus vaikinas. Kodėl jūs paleidote jį vieną, tokį jaunutį?

- Jis išgėrė pepsikolą čia? - pasiteiravo Dovydas, ignoruodamas jos klausimą. Jo balsas vis dar skambėjo arti. Vadinasi, jis perkirto svetainę. Polui nereikėjo užsimerkti, kad įsivaizduotų, kaip jis stovi ten ir žiūri į trumputį koridoriuką, vedantį iš virtuvės į vonią ir atsiremiantį į jo kambario duris. Polas sėdėjo įsitempęs, ant jo lieso, gysloto kaklo kaip pašėlusi pulsavo vena.

- Ne, - ramiai atsakė Anė. - Jis pasiėmė butelį su savim. Jis pasakė, kad turi važiuoti toliau.

- O kas ten apačioje? - paklausė Galijotas. Pasigirdo duslus kulnų dunksėjimas, kai jis perėjo nuo kilimo ant plikų grindų koridoriuje.

- Vonia ir laisvas miegamasis. Aš kartais ten miegu, kai labai karšta. Jei norite, pažiūrėkite, bet galvą guldau, jog nelaikau policininkų po lova.

- Ne, ponia, žinoma, ne, - tarė Dovydas, ir jo įdomus balsas bei žingsnių aidas nutolo virtuvės link. - O gal jis atrodė susijaudinęs ar sunerimęs, nepastebėjote?

- Visai ne, - atsakė Anė. - Tik neryžtingas, sutrikęs.

Polas vėl pradėjo kvėpuoti.

- Gal susirūpinęs?

- Ne.

- Jis sakė, kur paskui ruošiasi važiuoti?

Nors policininkai, be abejo, neatkreipė dėmesio, įgudusia ausimi Polas pastebėjo jos akimirkos dvejonę.

- Ne, - pagaliau atsakė ji.

- Dėkui, ponia, už pagalbą, - tarė Dovydas, - bet mes dar galime užsukti.

- Gerai, - sutiko Anė. - Aš paskutinėmis dienomis nieko nematau.

- Jūs neprieštarausite, jeigu mes apžiūrėsime daržinę? - paklausė Galijotas.

- Aišku, ne. Tik įėję neužmirškite pasisveikinti.
- Su kuo, ponia? - pasidomėjo Dovydas.
- Su Mizere, - atsakė Anė. - Mano kiaule.

31

Ji stovėjo tarpdury, įdėmiai žvelgdama į Polą. Taip įdėmiai, kad jo veidas ėmė kaisti ir jam pasirodė, jog jis išraudo. Policininkai buvo išvažiavę prieš tris minutes.

- Kas nors ne taip? - pagaliau paklausė jis.

- Kodėl tu nerėkei? - abu policininkai, sėsdami į mašiną, palietė savo kepures, bet nė vienas nešyptelėjo, ir Polas pro savo siaurą kampinį langą suspėjo pastebėti jų akių išraišką. Jie žinojo, kas ji. - Aš laukiau tavo šūksnio. Jie būtų užgriuvę mane kaip lavina.

- Gal. O gal ir ne.

- Bet kodėl tu nerėkei?

- Ane, jeigu manai, kad tavo gyvenime turi vykti patys blogiausi dalykai, tu stipriai klysti.

- Nemeilikauk!

Jis suprato, jog po jos apsimestiniu abejingumu slepiasi sumišimas. Jo tylėjimas niekaip neatitiko jos įsivaizduojamo egzistavimo žemėje, kaip Sąžiningos Anės Kovos Su Išsigimėliška Grubia Komanda, kurią ji vadino "Kvailiais vištgaidžiais".

- Kas meilikauja? Aš prižadėjau tau nepraverti burnos - taip ir padariau. Aš noriu kiek įmanoma ramiau užbaigti savo knygą. Ir aš noriu užbaigti ją tau.

Ji pažvelgė į Polą: jos žvilgsnyje atsispindėjo abejonė ir noras patikėti, baimė patikėti... ir vis dėlto tikėjimas. Ir ji buvo teisi, nes jis sakė tiesą.

- Tada prie darbo, - švelniai tarė ji. - Ir tuoj pat. Tu matei, kaip jie į mane žiūrėjo.

32

Keletą dienų gyvenimas tekėjo taip pat, kaip ir prieš Djueno Kušnerio nužudymą; atrodė, kad jo niekada ir nebuvo. Polas beveik be paliovos rašė. Kol kas jis nesinaudojo mašinėle. Anė be jokių komentarų pastatė ją po "Triumfo arka" ant židinio. Per tas tris dienas jis sunaudojo tris pakus popieriaus. Liko tik vienas. Kai sunaudos ir jį, jam teks pereiti prie stenografavimo bloknoto. Ji padrožė pustuzinį pieštukų, jis išrašė visus, ir Anė vėl juos padrožė. Bet jie vis atbukdavo. Jis sėdėjo

įsaulėje prie lango, palinkęs prie darbo, kartais užsimiršęs dešinės kojos nykščiu kasydamas orą toje vietoje, kur anksčiau buvo jo kairė pėda, ir slėpdamasis popieriaus priebėgoje. Ji vėl plačiai žiojėjo, ir knyga lėkė į savo kulminacinį tašką kaip raketa. Jis matė viską labai aiškiai: trys grupės žmonių, perėjose už stabo kaktos iš paskutiniųjų ieškantys Mizerės; dvi grupės nori ją nužudyti, o trečioji - Jenas, Džefas ir Ezekijas - bando ją išgelbėti. Tuo metu apačioje dega borkų kaimas, ir visi likę gyvi susirenka prie vieno išėjimo - kairiosios stabo ausies, kad papjautų ir nužudytų KIEKVIENĄ, kam pavyks iš ten išlįsti.

Šią hipnotizuojančią pasinėrimo į darbą būseną trečią dieną po Dovydo ir Galijoto apsilankymo grubiai nutraukė kreminės spalvos "Ford" markės autofurgono su užrašu ant šono KTKA pasirodymas. Už jo buvo daugybė video aparatūros.

- O Dieve! - aiktelėjo Polas, suprasdamas visą padėties komizmą ir jausdamas kažką tarp nuostabos ir siaubo. - Kas čia dabar! Kas atsitiko?

Furgonui vos sustojus, vienos iš užpakalinių durų plačiai atsilapojo, ir iššoko vaikinas darbinėmis kelnėmis bei palaidais marškiniais. Rankoje jis laikė kaži ką didelį ir juodą, primenantį pistoletą. Iš pradžių Polui pasirodė, kad tai dujinis pistoletas. Paskui vaikinas pakėlė jį ant peties ir pasuko į namą; čia Polas pamatė, jog tai mažytė vaizdo kamera. Nuo priekinės furgono sėdynės išlipo jauna simpatiška moteris ir prieš prieidama prie operatoriaus pasitaisė šukuoseną bei dirstelėjo į mašinos veidrodį.

Išorinio pasaulio akys, nuo kurių Ledi-šėtonui per paskutinius metus pavykdavo pasprukti, dabar vėl nukrypo į ją.

Polas greitai atsitraukė atgal, tikėdamasis, kad suspėjo. "Taigi jei norėsi sužinoti viską tiksliai, paklausysi šeštą valandą naujienas", - pagalvojo jis ir abiem rankom prisidengė burną, kad paslėptų šypseną.

Durys su griausmu atsilapojo ir vėl užsitrenkė.

- Ką jūs čia veikiate? - suvapėjo Anė, - Nešdinkitės iš mano žemės!

- Ponia Vilkes, ar negalėtumėte pasakyti tik keletą...

- Tai jūs galite užsidirbti keletą kulkų, jei nepaskubinsite savo vištgaidžio dykaduonio ir neišsinešdinsit!

- Ponia Vilkes, aš - Glena Roberts iš KTKA...

- Man tas pat, jei jūs būtumėt ir Džonas Džonikeikas iš Marso! Nešdinkitės iš mano žemės arba nužudysiu jus!

- Bet...

- LAUK!

O, Anė, ji nužudė tą kvailą jauną merginą...

Polas vėl įsistebeilijo pro langą. Kitaip negalėjo. Jis pajuto palengvėjimą. Anė iššovė į orą. Glena Roberts nėrė į furgoną. Operatorius pa-

suko kamerą į Anę, o ši savo ruožtu nukreipė į jį ginklą. Operatorius, nusprendęs, jog labiau nori gyventi, negu susukti filmą apie ledi-šėtoną, šastelėjo ant užpakalinės furgono sėdynės, ir šis, dar atlapomis durimis, nusuko alėja atgal.

Kurį laiką Anė stovėjo laikydama rankoje ginklą ir stebėdama, kaip jie sprunka, o paskui sugrįžo į namą. Polas išgirdo, kaip ji su trenksmu šveitė ginklą ant stalo ir patraukė į jo kambarį. Kai įžengė, Polas pastebėjo, jog ji atrodo kur kas blogiau negu bet kada: veidas nustebęs ir išblyškęs, akys svaido žaibus.

- Jie grįžo, - sušnibždėjo ji.

- Neimk į galvą.

- Aš žinojau, kad vis dėlto tie suskiai grįš. Ir šiandien jie atvažiavo.

- Jų nebėra. Tu privertei juos išsinešdinti.

- Jie NIEKADA neišsinešdins. Kažkas jiems pasakė, jog prieš pradingdamas policininkas buvo ledi-šėtono namuose. Ir štai jie čia.

- Ane...

- Tu žinai, ko jie nori? - paklausė ji.

- Be abejo. Aš buvau susijęs su spauda. Jie siekia dviejų dalykų: nufilmuoti tave ir, kai kuriam nors iš jų išmuš Laiminga Valanda, nusipirkti martinio. Bet, Ane, tu juk surengei...

- Štai ko jie nori, - tarė ji ir pakėlė sulenktą ranką prie kaktos. Paskui staiga atitraukė ją, atverdama keturias gilias kruvinas žaizdas. Per antakius, per skruostus, abiejose nosies pusėse ėmė sroventi kraujas.

- Ane! Liaukis!

- Ir štai ko! - ji stipriai, kad net liko žymė, pliaukštelėjo kairiąja ranka sau per kairį skruostą. - Ir štai ko! - dešiniajam skruostui teko dar daugiau: nuo suleistų nagų ištiško kraujo lašeliai.

- Liaukis! - rėkė jis.

- Štai ko jie siekia! - vėl šūktelėjo ji, po to pakėlė rankas prie kaktos ir prispaudė jas prie žaizdų, ištepdama krauju. Minutėlę ji stovėjo ištiesusi jam kruvinus delnus, o paskui sunkiai išslinko iš kambario.

Tik po ilgo laiko tarpsnio Polas įstengė vėl pradėti rašyti. Iš pradžių darbas stūmėsi lėtai, - kraujais paplūdusios Anės vaizdinys įkyriai stovėjo prieš akis, - ir Polas pagalvojo, kad geriau dienelę kitą pailsėti, kol vėl galės visa galva pasinerti į rašymą.

Tas dienas jis praleido jausdamas palaimingą palengvėjimą.

33

Kitą dieną atvažiavo dar daugiau policijos, šįsyk vietiniai kaimiečiai. Tarp jų buvo prakaulus vyras su lagaminu, kuriame galėjo būti tik

stenografinė mašinėlė. Anė stovėjo su jais alėjoje ir bereikšmiu veidu klausėsi. Paskui nusivedė juos į virtuvę.

Polas ramiausiai sėdėjo su bloknotu ant kelių ir klausėsi, kaip Anė pasakoja tą patį, ką ir Dovydui su Galijotu prieš keturias dienas. "Tai, - pagalvojo jis, - ne kas kita, kaip akiplėšiškas melas". Jam buvo juokinga jos klausytis, ir jis gerokai nustebo, jog pajuto Anei Vilkes net gailestį.

Policininkas iš Saidvinderio, uždavęs daugiausiai klausimų, staiga pasiūlė Anei pasisamdyti advokatą. Ji atsisakė ir paprasčiausiai pakartojo savo istoriją. Polas nepastebėjo jokių pakeitimų.

Jie praleido virtuvėje pusvalandį. Prieš išeinant, vienas iš jų pasidomėjo, kas jai apdraskė kaktą.

- Aš pati naktį, - atsakė Anė. - Mane kamavo košmarai.

- Kas tai buvo? - paklausė policininkas.

- Sapnavau, kad žmonės man priminė viską, kas buvo anksčiau, ir ėmė vėl aiškintis.

Kai jie išvyko, Anė atėjo į jo kambarį. Jos veidas buvo abejingas, išpurtęs ir nesveikos spalvos.

- Ši vieta virsta Svarbiu Centru, - pajuokavo Polas.

Ji nešyptelėjo.

- Kiek dar liko iki knygos pabaigos?

Jis sutriko, dirstelėjo į šūsnį mašinėle atspausdintų lapų bei nelygią krūvelę ant viršaus prirašytą ranka, paskui vėl pažvelgė į Anę.

- Dvi dienos, - pagaliau atsakė jis - Gal trys.

- Kitą kartą jie atsidangins su orderiu kratai, - mestelėjo ji ir išėjo, jam nė nespėjus atsakyti.

34

Tą vakarą Anė atėjo pas jį maždaug penkiolika po vienuolikos ir pareiškė, kad jis jau prieš valandą turėjo būti lovoje.

Polas užsisvajojęs pakėlė akis. Džefris, kaip tikras didvyris, buvo ką tik susidūręs su siaubingąja bičių dievybe, su kuria jam teko stoti į žūtbūtinį mūšį dėl Mizerės gyvybės.

- Nieko, - pratarė jis. - Greitai gulsiu. Suformuluosiu tik vieną mintį, antraip ji išslys.

Jis krestelėjo įsiskaudusią ir virpančią ranką. Vidinėje smiliaus pusėje nuo pieštuko buvo iššokusi didžiulė vandeninga nuospauda. Jis išgėrė piliules, nuo kurių turėjo praeiti skausmas, bet kurios užtemdydavo sąmonę.

- Tu manai, kad tai gerai, ar ne? - švelniai paklausė ji. - Iš tiesų gerai? Tu nedarai to daugiau tik dėl manęs, taip?

- O ne, atsakė jis. Jis vos nepridūrė dar ko nors, kaip antai: "Tai niekada nebuvo dėl tavęs, Ane, kaip ir dėl visų kitų, pasirašančių savo laiškus - "Jūsų didžiausia gerbėja". Kai pasineri į kūrybą, visi žmonės lieka kitame galaktikos kampe. Tai niekada nebuvo mano ekszmonoms, motinai ar tėvui. Priežastis, dėl kurios rašytojai dažnai kam nors paskiria savo knygą, yra ta, Ane, kad galų gale nukenčia jų savimeilė.

Tačiau tokius dalykus jai sakyti būtų neprotinga.

Jis rašė iki aušros, paskui krito į lovą ir išmiegojo keturias valandas. Jo sapnai buvo painūs ir nemalonūs. Viename iš jų Anės tėvas lipa laiptais į viršų. Jo rankoje krepšys su laikraščių iškarpomis. Polas stengėsi šūktelti jam, perspėti, bet vos tik prasižiodavo, išpoškindavo logiškai pagrįstą pasakojimo gabalą. Ir nors jis kiekvieną sykį būdavo skirtingas, prasidėdavo tokiais žodžiais: "Kartą, maždaug po savaitės..." Paskui pasirodydavo Anė Vilkes ir kriokdama, išskėtusi rankas, nulumpsėdavo koridoriumi nustumti savo tėvo... Jos šūksniai pamažu darėsi antgamtiški, o kūnas gūžėsi, keitėsi, pasidengė dryžiais, nes Anė virto bite.

35

Kitą dieną iš oficialių asmenų niekas neatvykó, bet pasirodė daug neoficialių. Vietiniai kaimiečiai. Viena mašina buvo pilna paauglių. Kai jie įvažiavo į alėją apsisukti, Anė puolė prie jų staugdama, kad nešdintųsi lauk, kitaip ji iššaudysianti juos kaip šunis.

- Dink iš akių, ledi-šėtone! - šūktelėjo vienas iš jų.

- Kur tu jį užkasei? - ironiškai paklausė kitas, kai mašina dulkių debesy jau tolo.

Trečias metė alaus butelį. Polas pastebėjo ant užpakalinio mašinos stiklo lipduką su užrašu: "SAIDVINDERYJE ĮVEIKSIM NUOBODULĮ".

Po valandos jis pamatė pro langą vangiai į daržinę šliaužiančią ir darbines pirštines besimaunančią Anę. Po kiek laiko ji grįžo su grandine, kurios storas plienines grandis perpynė spygliuota viela. Ištempusi šį įrenginį per kelią, ji išsitraukė iš kišenės keletą raudonų medžiagos skutų ir pririšiojo juos prie grandinės, kad geriau matytųsi.

- Tai neapsaugos nuo policijos, - tarė ji, įžengusi į kambarį, - bet sulaikys vietinius žioplius.

- Taip.

- Tavo ranka... ištino.

- Taip.

- Aš nemėgstu įkyrėti, Polai, bet...
- Rytoj, - atsakė jis.
- Rytoj? Tikrai? - ji kaipmat pralinksmėjo.
- Taip, manau, taip. Gal iki šešių.
- Polai, tai puiku! Ar galiu pradėti skaityti dabar, ar...
- Man geriau, kad palauktum.
- Tada palauksiu.

Jos akys vėl žvelgė švelniai ir jautriai. Jis negalėjo pakęsti, kai ji taip atrodydavo.

- Aš tave myliu, Polai. Tu žinai, tiesa?
- Taip, - atsakė jis. - Žinau.

Ir vėl palinko prie bloknoto.

36

Tą vakarą ji atnešė jam keflekso tabletę - šlapimo pūslės uždegimas slopo, bet labai lėtai - ir kibirą su ledu. Šalimais padėjo tvarkingai sulankstytą rankšluostį ir netarusi nė žodžio pasišalino.

Polas kairiąja ranka apgniaužė dešiniosios pirštus, padėjo pieštuką ir nuleido ranką į ledus. Jis laikė ją ten tol, kol ji gerokai nutirpo. Kai ištraukė, patinimas buvo gerokai nuslūgęs. Jis susuko ją į rankšluostį ir sėdėjo, žvelgdamas į tamsą, kol ji ėmė dilgčioti. Padėjo rankšluostį, sulenkė ranką (pirmą kartą tai sukėlė skausmingą grimasą, bet paskui ranka tapo lanksti) ir ėmėsi darbo.

Auštant jis iš lėto pririedėjo prie lovos, virto į ją ir bematant užsnūdo. Jis sapnavo, jog pasiklydo pūgoje, tik ne sniego. Tai buvo mašinėle prispausdinti ir chaotiškai ore sklandantys lapai. Tekste trūko "n", "t", "e" raidžių. Polas suprato, kad jei po pūgos liks gyvas, teks pačiam įrašinėti jas ranka.

37

Jis prabudo apie vienuoliktą, ir vos tik Anė išgirdo jį krutant, atėjo į kambarį su apelsinų sultimis, tabletėmis ir dubenėliu karšto vištienos sultinio.

- Šiandien ypatinga diena, Polai, tiesa? - susijaudinusi paklausė ji.
- Taip.

Pamėgino pakelti šaukštą dešine ranka, bet neįstengė. Ji buvo ištinusi, raudona, oda žvilgėjo. Kai pabandė sugniaužti kumštį, pajuto, tarsi į ją būtų susmigę ilgi metaliniai virbai. Polas pagalvojo, kad kelios paskutinės dienos priminė begalinį jo paties ranka parašytą košmarą.

- O, vargšė tavo RANKA! - šūktelėjo Anė. - Aš duosiu tau vieną tabletę. Tuoj atnešiu!

- Ne, nereikia. Aš noriu, kad galva būtų blaivi.

- Bet tu negalėsi rašyti su tokia ranka!

- Ne, - sutiko jis. - Mano ranka niekam tikusi. Aš ketinu užbaigti savo kūdikį taip, kaip ir pradėjau, - mašinėle. Liko aštuoni ar dešimt puslapių ir, esu tikras, ji mane išgelbės, nors ir trūksta tų "n", "t", "e".

- Man reikėjo surasti tau kitą mašinėlę, - ji atrodė nuoširdžiai apgailestaujanti, akys buvo pilnos ašarų. Polas pagalvojo, kad tokie netikėti momentai patys baisiausi, nes tada Anėje pasirodo ta moteris, kokia ji galėjo būti, jeigu būtų buvusi teisingai auklėjama arba jeigu jos viduje cirkuliuojantys nuodai būtų ne tokie stiprūs. Arba ir viena, ir antra.

- Aš kvailė. Man sunku prisipažinti, bet tai tiesa. Viskas atsitiko todėl, kad aš nenorėjau, jog moteris iš Dartmongerio atimtų iš manęs tai, kas brangiausia. Man labai gaila, Polai. Vargšė tavo ranka.

Anė pakėlė ją švelniai kaip Niobė ir pabučiavo.

- Na gerai, tvarka, - tarė jis. - Mes prasiveršim - Dakis Dadlas ir aš. Aš neapkenčiu JO, bet jaučiu, kad ir jis neapkenčia MANĘS; todėl, manau, mes lygūs.

- Apie ką tu kalbi?

- Apie mašinėlę. Aš praminiau ją animacinio filmo herojaus vardu.

- O...

Jos žvilgsnis apsiblausė, ji atsijungė. Polas, šveisdamas sultinį, kantriai laukė, kol ji sugrįš. Jis valgė, nerangiai laikydamas šaukštą tarp pirmojo ir antrojo kairės rankos pirštų.

Pagaliau ji grįžo į realybę ir pažvelgė į jį akinančiai šypsodamasi, kaip ką tik prabudusi moteris, žinanti, jog diena bus nuostabi.

- O, sriuba jau visa? Aš šiandien ypatingai pasistengiau.

Polas parodė jai tuščią dubenėlį, prie kurio dugno buvo prilipę keli makaronai.

- Žiūrėk, Ane, koks aš, - nė nešypteldamas tarė jis.

- Tu pats geriausias, koks tik čia buvo. Ir tu daug pasieksi! Taip... tik palauk! Palauk ir pamatysi!

Ji išėjo, palikusi Polą spoksantį iš pradžių į kalendorių, paskui į "Triumfo arką". Jis pakėlė akis į lubas ir pamatė W forma suaižėjusį tinką. Pagaliau jis pažvelgė į mašinėlę ir netvarkingą krūvą lapų. "LIKITE SVEIKI!" - pagalvojo Polas, bet tuo metu į kambarį įvirto Anė su dar vienu padėklu.

Ant jo buvo keturi patiekalai: citrinos skiltelės, keptas kiaušinis, keptos duonos riekutės, o vidury, didžiausioje lėkštėje... O! - kalnas ikrų.

- Nežinau, ar tu tai mėgsti, - tarė ji. - Net nežinau, ar aš pati mėgstu. Aš niekada jų neragavau.

Polas pratrūko juokais. Jis kvatojosi iki skausmo viduje, kojose ir net galvoje. Šis juokas, ko gero, greitai galėjo sukelti jam dar didesnį skausmą, nes Anė kaip ir visi šizofrenikai manė, kad jeigu kas nors juokiasi, vadinasi, juokiasi iš JOS. Tačiau Polas neįstengė susivaldyti. Jis juokėsi, kol užspringo. Jo skruostai išraudo, iš akių ištryško ašaros. Nukirtusi jam koją ir elektriniu peiliu nupjovusi pirštą moteris dabar stovi priešais jį su didžiule lėkšte ikrų, kuriais būtų galima pasotinti net Afrikos buivolą. O keisčiausia, kad jos veide nepasirodė siaubinga juoda praraja. Ji tik pradėjo juoktis kartu su juo.

38

Ikrai laikomi vienu iš patiekalų, kurį jūs arba mėgstate, arba neapkenčiate. Polas niekada nepatyrė nė vieno iš šių jausmų. Jeigu jis skrisdavo pirma klase lėktuvu ir stiuardesė pastatydavo priešais jį lėkštutę su ikrais, jis ramiausiai suvalgydavo juos ir užmiršdavo tą įvykį, užmiršdavo, kad yra pasaulyje toks dalykas kaip ikrai, iki kito karto, kai stiuardesė vėl padėdavo priešais jį ikrus. Tačiau dabar jis šveitė juos godžiai, tarsi pirmą kartą ragaudamas.

Anei jie visai nepatiko. Ji užsidėjo arbatinį šaukštelį ikrų ant riekutės duonos, atsikando, susiraukė iš pasibjaurėjimo ir padėjo į šalį. Tačiau Polas stiprinosi su entuziazmu. Per penkiolika minučių jis sulapnojo pusę porcijos. Paskui atsiriaugėjo, prisidengė burną ir kaltai pažvelgė į Anę. Ši pratrūko dar vienu juoko priepuoliu.

“Man atrodo, aš nužudysiu tave, Ane, - pagalvojo jis ir šiltai jai nusišypsojo. - Tikrai taip padarysiu. Aš galiu eiti su tavimi, ko gero, tikrai eisiu, bet prisikimšęs skrandį ikrų. Galėjo būti ir blogiau”.

- Labai skanu, bet daugiau netelpa, - tarė jis.

- Tu apsivemtum, jeigu dar valgytum, - atsakė ji. - Tai labai riebu, - ji šyptelėjo. - Aš turiu dar vieną siurprizą. Aš nupirkau butelį šampano. Bet vėliau... kai baigsi knygą. Jis vadinasi “Dom Pérignon” ir kainuoja septyniasdešimt penkis dolerius! Vienas butelis! Tačiau pardavėjas Čakis Joderis tvirtino, jog tai geriausias šampanas.

- Čakis Joderis teisus, - tarė Polas ir pagalvojo, kad “Dom Pérignon” iš dalies ir kaltas dėl to, kad jis pateko į šį pragarą. Jis truputį patylėjo ir pridūrė: - Yra dar vienas dalykas, kurio aš taip pat norėčiau, kai užbaigsiu romaną.

- Taip? Ir kas gi tai?

- Tu kažkada sakei, jog išpildysi visus mano norus.

- Taip.

- Tada - mano lagamine guli pakelis cigarečių. Aš labai norėčiau surūkyti vieną, kai baigsiu knygą.

Jos šypsena pamažu išblėso.

- Tu žinai, kad tokie dalykai tau kenksmingi, Polai. Jie sukelia vėžį.

- Ane, nejaugi tu manai, kad vėžys - būtent tai, ko man dabar reikia saugotis?

Ji neatsakė.

- Aš noriu tik vienos vienintelės cigaretės. Aš visada, baigęs knygą, atsilošdavau ir užsirūkydavau. Būtent ta cigaretė visada būdavo geriausia, patikėk, geresnė net už cigaretę po skanių pietų. Bent jau taip visada buvo. Manau, šįsyk man apsvaigtų galva ir imtų pykinti, tačiau aš labai noriu pajusti ryšį su praeitimi. Ką pasakysi, Ane? Na, būk žmogus. Aš juk buvau.

- Na, gerai... bet pirmiau šampanas. Aš negersiu septyniasdešimt penkis dolerius kainavusį gėrimą tame pačiame kambaryje, kur tu pridūminsi.

- Štai ir puiku. Jeigu tu atneši ją apie vidudienį, aš pasidėsiu ant palangės ir retsykiais žvilgčiosiu į ją. Aš baigsiu knygą, įrašysiu praleistas raides ir tik po to užsirūkysiu. Rūkysiu tol, kol pajusiu, kad praradau sąmonę. Tada pašauksiu tave.

- Gerai, - tarė ji. - Bet man vis dėlto tai nepatinka. Net jeigu tu po vienos cigaretės nesusirgsi vėžiu, man nepatinka. Ir žinai kodėl, Polai?

- Ne.

- Nes rūko tik pašlemėkai, - tarė ji ir ėmė rinkti lėkštes.

39

- Bosas Jenas, o ji?..

- Š-š-š, - klastingai sušnypštė Jenas, ir Ezekijas nutilo.

Džefris jautė, kaip kakle pašėlusiai tvinksi pulsas. Iš lauko atsklido tylus takelažo girgždesys, lėtas burių plevenimas vėjyje, atsitiktiniai paukščių klyksmai, jūreivių daina nuo denio. Bet čia, viduje, viešpatavo tyla: trys vyrai - du baltaodžiai ir vienas negras - laukė, gyvens Mizerė ar...

Jenas kimiai sudejavo, ir Ezekijas griebė jį už rankos. Džefris kone isteriškai sugniaužė kumščius. Po visko nejaugi velnias bus toks žiaurus, kad leis

jai mirti?! Kartą jis jau atsikratė tos minties, bet daugiau su humoru, negu su pykčiu. Visas tas dienas pati mintis, kad velnias gali būti žiaurus, sukrėtė jį savo absurdiškumu.

Tačiau jo nuomonė apie velnią, kaip ir apie daug ką kitą, paskutiniu metu stipriai pasikeitė. Ji pasikeitė Afrikoje. Ten jis suprato, jog velnias nėra vienas. Velnių daug, ir kai kurie ne šiaip žiaurūs, bet ir beprotiški. Šis supratimas pakeitė viską. Žiaurumas pats savaime buvo nesuprantamas. Kai jis susijungė su beprotybe, viskas stojo į savo vietas.

Jeigu jo Mizerė iš tikrųjų mirė, kaip jis būgštavo, tai jis ketino išeiti ant denio ir šokti į bangas. Jis nenorėjo gyventi viename pasaulyje su bepročiais ir demonais.

Šias nemalonias mintis nutraukė Ezekijo šnabždesys.

- Pone bose Jenai! Pone bose Jenai! Pažiūrėkite! JOS AKYS!

Mizerės akys suvirpėjusios atsimerkė, išvysdamos nežemišką, gilų rugiagėlių spalvos mėlį. Ji pažvelgė į Jeną, paskui į Džefrį ir vėl į Jeną. Iš pradžių Džefris šiose akyse matė tik nuostabą. Po to jis suprato, kad ji pažino juos, ir jį užliejo džiaugsmas.

- Kur aš? - paklausė ji žiovaudama ir tiesdamasi. - Jenai, Džefri, mes ką, jūroje, taip? O kodėl aš tokia alkana?

Juokdamasis ir verkdamas vienu metu, Jenas puolė ją apkabinti.

Sutrikusi, tačiau laiminga Mizerė apkabino jį, ir Džefris, išvydęs, jog viskas gerai, staiga suvokė, kad gali susitaikyti su šia meile. Jis gyvens vienas, jis GALĖS visiškai ramiai gyventi vienas.

Galbūt pagaliau ne visi demonai beprotiški...

Jis palietė Ezekijo petį.

- Manau, mums reiktų palikti juos dviese, seni, a?

- Man atrodyti, jūs teisingai kalbėti, pone bose Džefri, - tarė Ezekijas. Jis plačiai nusišypsojo apnuogindamas visus septynis auksinius dantis.

Džefris paskutinį kartą dirstelėjo į ją, ir akimirksnį jam pasirodė, kad jos akys žvelgia į jį.

"Aš myliu tave, brangioji, - pagalvojo jis. - Tu mane girdi?"

Galbūt jo išgirstas atsakymas nuskambėjo tik jo vaizduotėje, tačiau jis taip nemanė. Pernelyg aiškiai jis išgirdo tą balsą:

- Aš girdžiu... ir aš tave myliu...

Džefris uždarė duris ir išėjo į denį. Užuot šokęs į bangas, jis užsidegė pypkę ir traukdamas dūmą žvelgė, kaip į toli horizonte dūluojantį debesį leidžiasi saulė - debesį, kuris vadinosi Afrika.

Tuomet Polas Šeldonas ištraukė lapą iš mašinėlės ir išvedžiojo patį mėgstamiausią ir kartu labiausiai neapkenčiamą rašytojų žodį. Jis parašė tai ranka:

PABAIGA

40

Jo ištinusi dešinė ranka nenorėjo įrašinėti praleistas raides, tačiau jis prisivertė padaryti tą darbą. Jeigu jis nebūtų pajėgęs įveikti sąstingio, nebūtų ištvėręs.

Kai baigė darbą, padėjo parkerį į šalį ir minutėlę apžiūrinėjo savo veikalą. Jis jautė tą patį, ką ir visada: keistą tuštumą, nusivylimą, įsitikinimą, jog už kiekvieną menkiausią sėkmę pernelyg brangiai sumokėjo.

Visada buvo tas pat: varginantis kopimas į kalnus per džiungles ir pagaliau po daugybės mėnesių pragaro pasiekiama ilgai laukto tikslo viršūnė, bet tik tam, kad nerastum ten nieko vertingesnio už atsiveriantį vaizdą į autostradą su keletu benzino kolonėlių.

Tačiau viskas gerai, kas gerai baigiasi. Malonu būti kažko kūrėju. Sėdėdamas ir nejudėdamas jis įvertino tai, kas atlikta, įvertino mažų gyvenimų sukūrimo svarbą, gyvenimų, kurie neegzistavo. Jis pagaliau suprato, jog buvo kvailys, darydamas tokį triuką, tačiau žinojo, kad tai buvo vienintelė išeitis. Jeigu jis paprastai baigdavo knygą abejingai, tai dabar jam bent jau pavyko tai padaryti su meile. Jis palietė rankraštį ir šyptelėjo.

Jo ranka išsitiesė į vienintelę “Marlboro” cigaretę, kurią Anė paliko ant palangės. Šalia stovėjo keraminė peleninė, ant kurios buvo pavaizduotas nuskendęs garlaivis ir užrašyta: SUVENYRAS IŠ HANIBALO, MISŪRIO - AMERIKIETIŠKŲ APSAKYMŲ AUTORIAUS TĖVYNĖS.

Peleninėje gulėjo degtukų dėžutė, tačiau joje buvo tik vienas degtukas - viskas, ką ji jam leido. Vis dėlto vieno pakako.

Polas girdėjo viršuje jos žingsnius. Tai buvo gerai. Turės daug laiko pasiruošti, kad Anė neužkluptų jo atsitiktinai, jei nuspręs nusileisti.

“Tai bus tikras fokusas, Ane. Pažiūrėsim, ar sugebėsiu jį padaryti. Įdomu, ar sugebėsiu?”

Jis pasilenkė, nekreipdamas dėmesio į skausmą kojoje, ir ėmė atrišinėti lentą.

41

Po penkių minučių Polas pašaukė Anę ir įsiklausė į jos sunkius, kiek monotoniškus žingsnius ant laiptų. Jis manė, jog gerokai išsigąs, kai reikės viską pradėti, tačiau dabar su palengvėjimu pagalvojo, kad jaučiasi visiškai ramus. Kambary tvyrojo žibalo kvapas. Jis kapsėjo nuo vieno ant krėslo ranktūrių padėtos lentos galo.

- Polai, tu tikrai baigei knygą? - šūktelėjo ji iš koridoriaus.

Jis pažvelgė į šūsnį popierių, gulinčių ant lentos šalia neapkenčiamos mašinėlės. Žibalas gėrėsi į popierių.

- Taip, - atsakė jis. - Aš padariau viską, ką galėjau, Ane.

- O, puiku! Aš vos galiu tuo patikėti! Po tiek laiko! Minutėlę! Tuoj atnešiu šampaną!

Jis išgirdo jos žingsnius ant virtuvės linoleumo, iš anksto žinodamas, kur turi sugirgždėti kiekviena plokštė. “Aš girdžiu visus šiuos garsus paskutinį kartą”, - pagalvojo Polas, ir ši mintis pažadino nuostabą, kuri savo ruožtu sudrumstė ramybę, sudaužė ją kaip kiaušinį. Viduje buvo baimė... bet ten buvo ir dar kažkas. Jis spėjo, jog tai tolstantis Afrikos krantas.

Atsidarė ir uždarė šaldytuvo durelės. Vėl pasigirdo jos žingsniai - ji ėjo čia.

Jis, be abejo, nebuvo surūkęs cigaretės: ji vis taip pat gulėjo ant palangės. Jam buvo reikalingas degtukas.

O kas, jeigu jis neužsižiebs?

Bet tokiems apsvarstymams buvo pernelyg vėlu.

Jis paėmė iš peleninės degtuką. Dabar Anė ėjo koridoriumi. Polas čirkštelėjo degtuku, ir šis, aišku, neužsiplieskė.

Neskubėk! Daryk tai ramiau!

Jis čirkštelėjo dar kartą. Nieko.

Ramiau... ramiau...

Jis brūkštelėjo degtuką per tamsiai rudą juostą ant dėžutės trečią kartą, ir jo galvutė pražydo blyškia geltona liepsna.

42

- Tikiuosi, kad...

Ji nutilo, tarsi užspringusi kitu žodžiu. Polas sėdėjo savo krėsle už popierių barikados ir senos mašinėlės. Jis specialiai pasuko titulinį lapą taip, kad ji galėtų perskaityti

```
Polas Šeldonas
MIZERĖS SUGRĮŽIMAS
```

Virš šios žibalu permirkusios popierių šūsnies buvo pakibusi jo ištinusi dešinė ranka, kurioje tarp nykščio ir smiliaus liepsnojo vienintelis degtukas.

Anė sustingo tarpdury, laikydama rankose į rankšluostį suvyniotą šampano butelį. Iš nuostabos jai atvipo žiauna. Paskui ji greitai susičiaupė.

- Polai? Atsargiai! Ką tu darai?!

- Viskas, - tarė jis. - Iš tiesų puiku, Ane. Tu buvai teisi. Geriausia iš knygų apie Mizerę, o galbūt geriausia iš visko, ką esu parašęs. O dabar noriu tau parodyti nedidelį fokusą. Gerą fokusą. Aš išmokau jį iš tavęs.

- Polai, ne! - suriko ji. Jos balsas buvo kupinas agonijos ir supratimo. Moters rankos šoktelėjo į viršų, ir šampano butelis nukrito ant grindų. Nuo smūgio jis sprogo kaip bomba. Po kambarį ištiško balti purslai.

- NE! NE! PRAŠAU NEDARYT...

- Labai gaila, kad tu niekada jos neperskaitysi, - tarė Polas ir šyptelėjo. Pirmą kartą per visus tuos mėnesius jis nusišypsojo tikra šypsena, spinduliuojančia ir išmintinga. - Be apsimestinio kuklumo pasakysiu, jog knyga daugiau negu gera. JI NUOSTABI, ANE.

Degtukas jau svilino jo pirštų galus. Polas paleido jį. Vieną siaubingą akimirksnį jam dingtelėjo, jog degtukas užgeso, bet paskui žydra liepsna su aiškiu garsu “fukt!” apgaubė titulinį lapą. Ji bėgo kraštais, laižydama gelsvą žibalą.

- O, NE! - spiegė Anė. - Tai žiauru! Žiauru! Tik ne jį! Ne! Ne!

Ant jos veido šokčiojo ugnies atšvaitai.

- Tai tavo troškimas, Ane? - sukriokė jis. - Tai tavo TROŠKIMAS? Tu, prakeiktas gobline.

- O, DIEVE, POLAI, KĄ TU DAAARAI?

Ji žingtelėjo į priekį, tiesdama rankas. Dabar šūsnis popierių ne šiaip degė, o liepsnojo. Pilkas mašinėlės šonas pajuodavo. Žibalas susikaupė po ja, ir dabar žydri liepsnos liežuviai veržėsi pro klavišus. Polas jautė, kaip kaista veidas, įsitempia oda.

- TIK NE MIZERĘ! - kaukė ji. - TU NEGALI SUDEGINTI MIZERĖS, VIŠTGAIDI NELAIMINGAS. TU NEGALI SUDEGINTI MIZERĖS!

Ir čia ji padarė tai, ko jis ir tikėjosi. Ji griebė degančius lapus, ketindama nubėgti su jais į vonią.

Kai Anė nusisuko, Polas čiupo mašinėlę, nekreipdamas dėmesio į nuospaudas, kurias ji paliko ant jo jau ir šiaip ištinusios dešinės rankos. Jis iškėlė ją virš galvos. Pažiro mažytės žydros kibirkštys. Tačiau Polo tai neišgąsdino kaip ir nugarą pervėręs dieglys. Jo veidą perkreipė fizinė įtampa ir susitelkimas. Sukaupęs jėgas, jis metė mašinėlę nuo savęs. Ji pataikė Anei tiesiai į nugarą.

"HUUUV!" Tai buvo ne riksmas, o išgąstingas riktelėjimas. Anė šlumštelėjo ant grindų, prispausdama po savim pluoštą degančių lapų.

Mažytės žiežirbos it žydri jonvabaliai nutūpė ant rašomąjį stalą atstojusios lentos. Dusdamas, nes kiekvienas kvėptelėjimas it įkaitinta geležis degino gerklę, Polas numetė ją į šalį. Paskui jis šoktelėjo aukštyn ir išsitiesė ant dešinės kojos.

Anė raitėsi ir dejavo. Tarp jos kairės rankos ir šono spraudėsi liepsnos liežuvis. Ji sustūgo. Polas užuodė svylančią odą.

Ji pasivertė bandydama atsiklaupti. Dauguma lapų dabar liko ant grindų arba degdami, arba sumirkę šampane šnypštė, tačiau keletą jų Anė vis dar spaudė prie savęs. Jos megztinis degė. Į ranką buvo susmigusios žalio stiklo šukės. Dar viena didžiulė šukė kyšojo iš dešinio skruosto.

- Aš užmušiu, tave, tu - niekingas šunie, - sušvokštė ji ir žengė prie Polo. Anė nužirgliojo keliais tris "žingsnius" ir suklupo už mašinėlės. Ji susirietė, bet įstengė persiversti. Tuo metu Polas šoko ant jos. Net per jos kūną pajuto aštrius mašinėlės kampus. Ji sušnypštė kaip katė ir pamėgino įsikibti į jį nagais.

Ugnis aplink juos užgeso, bet Polas vis dar jautė nemalonų karštį, kylantį iš po rūkstančios krūvos po jais ir jis suprato, jog dalis Anės megztinio ir liemenuko prisispaudus prie jos. Tačiau jis nejautė Anei jokio gailesčio.

Ji pabandė nusimesti jį. Polas išsilaikė ir dabar gulėjo ant jos, kaip vyras, norintis ją išprievartauti: jo veidas beveik lietė jos veidą, dešine ranka jis graibėsi aplinkui, tiksliai žinodamas, ko ieško.

- Pasitrauk nuo manęs!

Polas griebė karštą, apanglėjusį popierių.

- Pasitrauk nuo manęs!

Polas suglamžė popierių, jausdamas tarp pirštų ugnį; jis užuodė jos apnuoginto kūno kvapą, prakaitą, jautė jos neapykantą ir beprotybę.

- Pasitrauk nuo manęs! - sugargė ji, plačiai prasižiodama, ir jis staiga dirstelėjo į šią drėgną, raudona linija apibrėžtą deivės gelmę. - PALEISK MANE, TU VIŠTGAIDI NIE...

Ir čia jis sukišo popierių į šią plačiai pražiotą rėkiančią gerklę. Įniršiu degančios jos akys staiga dar labiau išsiplėtė, dabar iš nuostabos, siaubo ir naujo skausmo priepuolio.

- Štai tau knyga, Ane, - iškošė jis, ir jo ranka griebė dar popieriaus. Šis jau buvo užgesęs, kiaurai permirkęs ir trenkė rūgščiu vynu. Anė rangėsi ir muistėsi po juo... Ištinęs kairysis jo kelis dunkstelėjo į grindis, ir pervėrė skausmas, tačiau Polas išsilaikė ant jos. "Aš vis tiek išprievartausiu tave, Ane. Aš išprievartausiu tave, nes tai blogiausia, ką galiu padaryti. Todėl čiulpk mano knygą. Čiulpk mano knygą. Čiulpk ją, kol PASPRINGSI". Jis konvulsiškai sugniaužė kumštyje šlapią popierių ir sugrūdo Anei į gerklę, pastumdamas gilyn pirmąją porciją.

- Štai tau, Ane, kaip tau tai patinka? Tai genialu, tai Anės Vilkes leidykla, kaip tau tai patinka? Ryk jį, Ane, čiulpk, nagi RYK ir suryk visą.

Jis sukimšo jai į burną trečią gniužulą, ketvirtą. Penktas dar degė; Polas grūdo jį pūslėta ranka.

Iš jos išsiveržė prislopintas nežmogiškas garsas. Ji sutelkė jėgas ir nusimetė Polą. Ji blaškėsi ir sukosi ant kelių, prispaudusi rankas prie pajuodusio kaklo. Iš jos megztinio teliko vien apanglėjusi apykaklė. Ant pilvo iššoko pūslės. Iš burnoje kyšančio gniutulo lašėjo šampanas.

- Mampf! Mark! Mark! - sugargė Anė. Vis dar tebesilaikant už gerklės, jai kažkaip pavyko atsistoti. Polas atsilošė, atsargiai stebėdamas ją ir atkišęs į priekį kojas.

Ji žengė žingsnį prie jo. Du. Paskui vėl užkliuvo už mašinėlės. Krisdama šį kartą, ji pasuko galvą, ir jis pamatė nustebusią bei klausiančią jos akių išraišką: "Kas atsitiko, Polai. Aš juk atnešiau tau šampano, ar ne?"

Užkliudžiusi galva židinio kraštą, ji nuslydo žemyn kaip plytų maišas ir dusliai trenkėsi į grindis, sudrebindama visą namą.

43

Anė nukrito ant degančio popieriaus; jos kūnas užgesino ugnį. Vidury kambario gulėjo rūkstantis, pajuodęs kūnas. Šampano balutės užgesino daugelį išmėtytų atskirų lapų. Tačiau du ar trys, nunešti prie sienos durų kairėje, vis dar degė, nors be entuziazmo.

Stumdamasis alkūnėmis, Polas prišliaužė prie savo lovos ir griebė užtiesalą. Po to nuskubėjo prie sienos, pakeliui mėtydamas į šalis stiklo šukes. Jis pertempė savo nugarą. Svaigo galva. Jį pykino nuo apdegusios mėsos smarso. Tačiau jis buvo laisvas. Deivė buvo negyva, o jis laisvas.

Jis atsistojo ant dešinio kelio ir nerangiai pasistiebė kartu su užtiesalu (kuris buvo šlapias nuo šampano ir išteptas pelenais); paskui ėmė plakti ugnį. Kai jis numetė audeklą ant lentos, sienoje pasimatė išdegusių apmušalų dėmė. Apatinis kalendoriaus lapelis susisuko - štai ir viskas.

Polas nuropojo prie savo krėslo. Jis buvo jau pusiaukelėje, kai staiga Anė atsimerkė.

44

Polas žiūrėjo netikėdamas savo akimis, kaip ji iš lėto pakilo ant kelių. Pats jis šliaužė ant rankų, vilkdamas paskui save kūną.

Ne... ne, tu negyva.

Klysti, Polai. Deivės neįmanoma nužudyti. Deivė nemirtinga. Dabar aš turiu nusiprausti.

Jos išplėstos akys buvo klaikios. Kairėje galvos pusėje plaukuose žiojėjo didžiulė raudona žaizda. Per veidą žliaugė kraujas.

- Bjaurybė! - sušnypštė Anė per popieriaus užkimštą gerklę ir ištiesusi rankas ėmė žirglioti prie jo. - U-u-u!

Polas apsuko puslankį ir pajudėjo prie durų. Girdėjo ją už nugaros. Įšliaužęs į šukių zoną pajuto, kaip jos ranka įsikirto į kairį jo kelią ir iš visų jėgų suspaudė bigę. Jis riktelėjo.

- Bjaurybė! - džiūgaudama pakartojo Anė.

Jis dirstelėjo per petį. Jos veidas iš lėto raudo ir, atrodė, tino. Jam pasirodė, kad ji tikrai VIRSTA borkų stabu.

Polas trūktelėjo kiek įstengdamas, ir jo koja išsprūdo Anei iš rankos, kurioje liko tik odinis apvalkalėlis, kurį ji užmaudavo Polui ant bigės.

Jis nušliaužė rėkdamas toliau, per veidą žliaugė prakaitas. Jis stūmėsi alkūnėmis ir šliaužė kaip kareivis mūšio lauke. Girdėjo paskui save

stuktelint vieną kelį, paskui kitą ir vėl pirmąjį. Ji toliau persekiojo jį. Buvo pakankamai stipri, kaip jis ir bijojo. Jis degino ją, sulaužė nugarą, prigrūdo į gerklę popieriaus - ir vis dėlto, vis dėlto, vis dėlto ji gyva.

- Bjaurybė! - gargė ji. - Niekšas, bjaurybė!

Viena alkūne jis prispaudė šukę, ir ji susmigo į ranką. Tačiau Polas vis tiek šliaužė.

Jos ranka pasiekė jo kairę blauzdą.

- AU! GO... OOO... AU!

Jis vėl atsigręžė. Anės veidas pajuodo ir priminė supuvusią slyvą su išvirtusiomis, krauju pasruvusiomis akimis. Jos pulsuojantis kaklas taip pat ištino, o burna persikreipė, bandydama šyptelti.

- GAU... OOO... OU!

Jos dešinė ranka sugriebė jo klubą.

Vienas kelias dusliai sudunksėjęs krenta. Kitas.

Arčiau. Jos šešėlis. Jos šešėlis uždengia jį.

- Ne, - suinkštė Polas. Jis pajuto, kaip ji iš visų jėgų traukia jį. Polas įsitvėrė durų šono ir užsimerkė.

- GAU... OOO... AU!

Virš jo. Griausmas. Demoniškas griausmas.

- GAU... OOO... Bjaurybė!

Jis duso. Laikėsi už durų. Pajuto, kaip jos rankos siekia jo kaklo ir šūktelėjo:

- Mirk! Nejaugi nemirei! Ar gali tu kada nors mirti...

- GAU...

Spaudimas sumažėjo. Minutėlę jis vėl galėjo kvėpuoti. Po to Anė užgriuvo ant jo, suglebęs kūno kalnas, ir jis visai liovėsi kvėpavęs.

45

Polas išsikapstė iš po jos kaip iš po sniego lavinos. Jis padarė tai, sukaupęs paskutines jėgas.

Jis iššliaužė pro duris pasiruošęs, jog kiekvieną akimirksnį jos ranka vėl griebs jį, tačiau to neįvyko. Anė tyliai gulėjo veidu į grindis kraujo ir šampano baloje, tarp stiklo šukių. Ar buvo ji negyva? Polas negalėjo tuo patikėti.

Jis užtrenkė paskui save duris. Skląstis buvo labai aukštai, jis pasiekė jį, užstūmė ir virpėdamas visu kūnu nušliaužė žemyn.

Polas nežinia kiek laiko pragulėjo ten, sustingęs iš siaubo. Paskui išgirdo tylų krebždesį.

"Žiurkės, - pagalvojo jis. - Tai žiur..."

Stori kruvini Anės pirštai išlindo pro durų apačią ir įsitvėrė jam į marškinius.

Polas šaižiai riktelėjo ir metėsi į šalį, jo kairę koją nusmelkė skausmas. Jis trenkė kumščiu per pirštus. Užuot atsitraukę, jie virptelėjo ir nurimo.

"O, KAD TAI BŪTŲ JOS GALAS!"

Kęsdamas siaubingą skausmą, Polas iš lėto nušliaužė prie vonios. Pusiaukelėje atsigręžė. Jos pirštai vis dar kyšojo iš po durų. Nuo skausmo jis neįstengė kilstelėti ir pažvelgti į juos ar nors pagalvoti apie tai, tačiau vis dėlto sugrįžo ir sustūmė juos atgal už durų. Jam tai kainavo nemaža nervų, nes buvo tikras, kad vos tik palietus pirštus ji įsikibs į jį.

Pagaliau pasiekė vonią; kiekvieną jo kūno ląstelę varstė skausmas. Įvirto vidun ir užtrenkė duris.

O kas, jeigu ji išsinešė vaistus?

Bet ji to nepadarė. Išmėtytos dėžutės su novrilu vis dar buvo ten. Jis išgėrė tris piliules, nusigavo prie durų ir atsigulė skersai jų, užblokuodamas kelią savo kūnu.

Polas užsnūdo.

46

Kai jis prabudo, buvo tamsu, ir pradžioje nesusivokė, kur esąs: kodėl jo miegamasis toks MAŽAS? Paskui jis viską prisiminė, ir tai pažadino keistą įsitikinimą, jog Anė nemirė, net dabar nemirė. Polui atrodė, kad ji slepiasi už durų su kirviu ir vos tik jam iššliaužus nukirs galvą. Ji nusiridens koridoriumi kaip kamuolys, o Anė žiūrės ir juoksis.

"TAI BEPROTYBĖ", - pagalvojo jis, bet tą patį akimirksnį išgirdo lengvą moteriško iškrakmolinto, į sieną besitrinančio sijono šnarėjimą.

Tu visa tai sugalvojai. Tai tavo vaizduotė... labai realistiška.

Aš nesugalvojau. Aš girdėjau.

Jis nieko negirdėjo. Ir jis žinojo tai. Jo ranka pakilo prie durų rankenos, paskui neryžtingai nusileido. Taip, jis žinojo, kad nieko negirdėjo... o jeigu girdėjo?

Ji galėjo išlįsti pro langą.

Polai, ji NEGYVA!

Negailestingas savo nelogiškumu prisiminimas: deivė nemiršta.

Jis pajuto, jog kandžioja sau lūpas ir prisivertė liautis. Nejaugi būtent taip išsikraustoma iš proto? Taip. Jis buvo arti to. Tačiau jeigu jis pasiduos, ir rytoj ar poryt čia grįš policininkai bei ras kambary negyvą Anę, o apačioje, vonioje, išpurtusius protoplazmos burbulus, kurie kitados buvo rašytojas Polas Šeldonas, ar nebus tai Anės pergalė?

Žinoma! O dabar, Polai, tu ketini laikytis scenarijaus, kaip geras mažasis įnamis. Tiesa?

Taip.

Jo ranka vėl išsitiesė durų rankenos link... ir vėl nusviro. Jis NEGALĖJO laikytis pradinio scenarijaus. Pagal scenarijų jis matė save, deginantį popierių ir Anę, jį renkančią; taip viskas ir įvyko. Tik jis turėjo su ta prakeikta mašinėle ištaškyti jai SMEGENIS, o ne sulaužyti nugarą. Paskui jis turėjo patekti į svetainę ir padegti namą. Pagal scenarijų jis turėjo pasprukti pro vieną iš svetainės langų. Tačiau jam teks velniškai stipriai trenkti į jį - jis juk jau turėjo progos įsitikinti, kokia uoli buvo Anė, rakinėdama duris. "Bet geriau mušti pačiam, negu būti mušamam", - kartą pasakė Ernestas Hemingvėjus.

Knygose paprastai viskas vystosi pagal planą... bet gyvenimas - kas kita. Ką tu, pavyzdžiui, pasakytum tuomet, jeigu svarbiausi pokalbiai tavo gyvenime vyktų tada, kai tau susuktų vidurius?

- Labai netikslu, - sumurmėjo Polas. - Tokie vaikinai kaip aš turi laikytis tvarkos.

Jis susiraukė.

Butelis šampano neįėjo į scenarijų, tačiau tai buvo smulkmena, palyginti su fantastišku moters gyvybingumu bei dabartiniu liguistu netikėtumu.

Ir kol jis neįsitikins, gyva ji ar ne, jis negalėjo padegti namo, negalėjo kepti bekono, kuris sugebėtų išsigelbėti pasprukdamas. Ne dėl to, kad Anė galėjo būti dar gyva - jis neabejodamas būtų iškepęs ją ir gyvą.

Ne ANĖ sulaikė jį, o knygos rankraštis. TIKRAS rankraštis. Tai, kas sudegė, buvo ne daugiau kaip iliuzija su tituliniu lapu ant viršaus. TIKRAS rankraštis "Mizerės sugrįžimas" ramiausiai gulėjo po lova ir dabar.

O jei ji dar gyva? Jeigu taip, ji gali būti kambaryje ir skaityti rankraštį.

Na ir ką ketini daryti?

"Laukti čia, - patarė viena jo dalis. - Laukti čia, kur jauku ir saugu".

Bet kita, drąsesnė, jo dalis reikalavo veikti pagal scenarijų, žinoma, kiek įmanoma. Šliaužti į svetainę, išmušti langą ir bėgti iš tų siaubingų namų. Pasiekti kelią ir susistabdyti mašiną. Anksčiau tam galėjo prireikti kelių dienų, o gal ir daugiau, tačiau dabar Anės namai tapo labai populiarūs.

Sutelkęs visą ryžtą, jis paėmė rankeną ir pasuko ją. Durys iš lėto prasivėrė į tamsą, ir... ten buvo Anė, deivė. Ji stovėjo šešėlyje, vilkėdama baltą seselės apdarą...

Jis stipriai užsimerkė, paskui vėl atsimerkė. Šešėlis yra, Anės ne. Jis niekada nematė jos su seselės apranga, tik nuotraukoje. Tik šešėliai. Šešėliai ir (tokia gyva!) vaizduotė.

Jis iš lėto nušliaužė į holą ir pažvelgė į savo kambarį. Tasai buvo uždarytas, ir Polas nušliaužė toliau į svetainę.

Ten buvo daug šešėlių. Anė galėjo tūnoti bet kuriame iš jų; Anė galėjo BŪTI bet kuris iš jų. Ir ji galėjo turėti kirvį.

Jis nušliaužė.

Štai ten sofa, ir Anė gali būti už jos. O štai ten pradaros durys į virtuvę, ir Anė galėjo pasislėpti už jų. Jam už nugaros sugirgždėjo grindys ir - žinoma! - Anė buvo PO JOMIS!

Jis atsigręžė tvinksinčiais smilkiniais, ir Anė buvo ten... taip, su iškeltu kirviu, bet tik sekundę. Paskui ji ištirpo tamsoje. Jis įšliaužė į svetainę ir ten išgirdo atvažiuojančią mašiną. Į langus blykstelėjo silpna priekinių žibintų šviesa. Jis išgirdo sucypiant stabdžius ir suprato, kad jie pamatė kelią užtvėrusią grandinę.

Trinktelėjo mašinos durelės.

- Velnias! Pažiūrėk!

Polas prišliaužė prie lango, dirstelėjo ir išvydo prie namo artėjantį siluetą. Tai buvo policininkas.

Numesdamas statulėles, Polas užčiuopė staliuką. Kai kurios nukrito ir sudužo. Po ranka pakliuvo kažkas apvalus ir lygus - kaip gyvenimas romanuose, koks retai būna realybėje.

Tai pasirodė ant ledo lyties tupintis pingvinas.

“DABAR MANO DAINELĖ SUDAINUOTA”, - skelbė užrašas ant ledo luito, ir Polas pagalvojo: “Taip! Ačiū Dievui!”

Atsirėmęs kaire ranka, dešiniąja jis griebė pingviną. Ant delno trūko pūslės, išbėgo pūliai. Jis švystelėjo pingviną pro langą, lygiai taip, kaip neseniai metė peleninę.

- Šen! - šūktelėjo Polas. - Šen, aš čia, prašau, aš čia!

47

Šioje atomazgoje yra dar vienas romanams būdingas bruožas: tai buvo tie patys du policininkai, kurie prieš kelias dienas klausinėjo Anę apie Kušnerį - Dovydas ir Galijotas. Šįsyk Dovydas ne tik atsisegė striukę, bet ir išsitraukė pistoletą. Dovydas buvo Viksas. O Galijotas - Maknaitas. Jie atvažiavo su apieškos orderiu. Kai jie atsiliepdami į beprotiškus šūksnius iš svetainės pagaliau įsiveržė į namą, rado ten gyvą vaiduoklį primenantį žmogų.

- Dar mokydamasis mokykloje aš skaičiau vieną knygą, - pasakojo kitą rytą žmonai Viksas. - Regis, “Montekristo nuotykius”, o gal “Zendos belaisvį”... Na, apskritai ten buvo žmogus, keturiasdešimt metų praleidęs nelaisvėje vienas. Štai taip atrodė MŪSŲ mažylis, - Viksas truputį patylėjo, ieškodamas žodžių išreikšti jį apėmusius prieštaringus jausmus: siaubą ir gailestį, užuojautą ir pasišlykštėjimą. Tačiau labiausiai jį stebino, kaip galėjo išlikti gyvas taip baisiai atrodantis žmogus. - Pamatęs mus, jis pravirko, - pagaliau prabilo jis ir pridūrė: - Jis visą laiką vadino mane Dovydu. Nežinau kodėl.

- Gal tu jam ką nors priminei, - tarė žmona.

- Gal ir taip.

48

Polo oda buvo pilka, o pats jis - liesas kaip pakabas. Gulėjo susirietęs prie stalo ir žvelgdamas į juos išsprogusiomis akimis drebėjo.

- Kas... - pradėjo Maknaitas.

- Deivė, - pertraukė jį susirietęs ant grindų žmogus. Jis apsilaižė lūpas. - Jūs turite būti atsargūs. Miegamajame. Ten ji mane laikė. Rašytojų mėgėja. Miegamajame. Ji ten.

- Anė Vilkes? Tame miegamajame? - linktelėjo į miegamojo pusę Viksas.

- Taip. Taip. Užrakinta. Bet ten, žinoma, yra langas.

- Kas... - vėl pradėjo Maknaitas.

- Nejaugi nematai? - įsiterpė Viksas. - Tai tas pats, kurio ieškojo Kušneris. Rašytojas. Užmiršau pavardę, bet tai jis.

- Ačiū Dievui, kad neprisimenate mano pavardės.

- Aš nebuvau užsiėmęs tavo byla, vargšeli.

- Viskas gerai. Nieko. Tik... būkite atsargūs. Manau, ji negyva. Bet būkite atsargūs. Jei ji dar gyva... pavojinga... kaip gyvatė, - iš paskutiniųjų jis patraukė savo kairiosios kojos bigę į Maknaito žiebtuvėlio šviesą, - ji nukirto man koją.

Jie ilgai žiūrėjo į Polo bigę, kol Maknaitas sušnibždėjo:

- O Dieve.

- Eime, - tarė Viksas. Jis išsitraukė pistoletą, ir jie iš lėto nuslinko prie uždarytų Polo kambario durų.

- Būkite budrūs! - sušvokštė Polas. - Būkite atsargūs!

Jie atrakino duris ir įėjo. Polas atsišliejo į sieną ir užsimerkęs atlošė galvą. Jis neįstengė suvaldyti drebulio. Jie būtinai suriks arba ji suriks. Gali pasigirsti šūviai. Jis stengėsi pasiruošti viskam. Praėjo kiek laiko, ir Polui pasirodė, kad policininkai labai ilgai negrįžta.

Pagaliau jis išgirdo jų žingsnius hole. Atsimerkė. Tai buvo Viksas.

- Ji buvo negyva, - tarė Polas. - Aš suvokiau tai sveika savo proto dalimi, tačiau vos galė...

Ir čia jį Viksas pertraukė:

- Kambaryje krauju aptaškytos sienos, krūvos apdegusių popierių, bet... daugiau nieko nėra.

Polas Šeldonas pažvelgė į Viksą ir pradėjo rėkti. Jis rėkė, kol prarado sąmonę.

IV

DEIVĖ

- Tave aplankys aukšta tamsi nepažįstamoji, - pasakė čigonė, ir Mizerė išsigando, supratusi, kad tai ne čigonė ir palatoje dar kažkas yra. Tik tada, kai beprotės moters pirštai susmigo jai į gerklę, ji užuodė Čestein "Gwendolyn" kvepalų aromatą.

- O iš tikrųjų, - tęsė apsimetėlė čigonė, - aš manau, kad ji jau čia.

Mizerė bandė sušukti, bet neįstengė net kvėptelti...

"Mizerės vaikas"

- Ji visada taip žiūrėti, bose Jenai, - kalbėjo Ezekijas. - Žiūrėti tu pats ar ne, bet atrodo, kad ji vis tiek spoksoti į tave. Aš nežinoti, gal tai ir netiesa, tačiau borkai sakyti, jog net toli nuo jos deivė tave stebėti.

- Bet juk tai paprasčiausias akmens luitas, - paprieštaravo Jenas.

- Taip, bose Jenai, - sutiko Ezekijas. - Tai ir teikti jai jėgą.

"Mizerės sugrįžimas"

umber vhunnnn
jerrrnnn umber vhunnnn
fajunnnn
O, tie garsai: net rūke.

2

"Dabar aš turiu nuplauti", - tarė ji, ir štai kaip tai vyko.

3

Praslinkus devyniems mėnesiams po to, kai Viksas ir Maknaitas pačių pasidarytais neštuvais išvilko jį iš Anės namų, Polas Šeldonas visą laiką praleido arba Kvynso klinikoje, arba savo naujame bute Manhetene. Polo kojos buvo sulaužytos vėl ir dabar suaugo antrą kartą. Kairioji vis dar buvo gipse. Gydytojas pareiškė, kad jis šlubuos visą likusį gyvenimą, tačiau jeigu būtų likusi jo kairioji pėda, šlubumas būtų buvęs daug stipresnis ir pastebimesnis negu su protezu. Tačiau jis VAIKŠČIOS, ir tai nekels jam skausmo. Likimo ironija, bet Anė atliko jam savotišką paslaugą.

Jis daug gėrė ir visai nerašė. Naktimis kankino košmarai.

Kartą, gegužės mėnesį, išėjęs iš lifto devintame aukšte, jis galvojo ne apie Anę, o apie nemažą po pažastim prispaustą paketą. Jame buvo "Mizerės sugrįžimas". Leidėjai pasiskubino ją išspausdinti. Visa tai įvyko pačios knygos ir jos parašymo aplinkybių sukelto skandalo dėka. "Hastings House" finansavo didžiulio - vieno milijono - tiražo leidimą.

"Ir tai tik pradžia", - pasakė jam jo redaktorius Čarlis Merilas per priešpiečius, tuos pačius, iš kurių jis grįžo su knyga po pažastim. - Šią knygą pardavinės visame pasaulyje, mano drauge, nes istorija joje tokia gera kaip ir pačios knygos istorija".

Polas nežinojo, tiesa tai ar ne, bet jam buvo į viską nusispjauti. Jis norėjo tik vieno: kad ši knyga kuo greičiau nutoltų į praeitį ir prasidėtų nauja... Tačiau bėgo dienos, savaitės, mėnesiai, ir jis jau abejojo, ar ji apskritai kada nors bus.

Čarlis įkalbinėjo jį parašyti nebeletristinius prisiminimus apie patirtas kančias. Tokią knygą esą pirktų labiau negu "Mizerės sugrįžimą". Tai būtų bestseleris.

Kai Polas iš paprasčiausio smalsumo paklausė, kiek jie uždirbs, paleisdami visą tiražą minkštais viršeliais, Čarlis atmetė nuo kaktos ilgus

plaukus, užsidegė cigarą, pasvarstė ir pareiškė: "Manau, apie dešimt milijonų". Jis net nemirktelėjo tai sakydamas, ir Polas staiga pajuto, jog ir pats rimtai galvoja apie šį reikalą.

Tačiau jis negalėjo parašyti tokios knygos, bent jau kol kas. Jo darbas buvo rašyti romanus. Jis galėtų sukurpti panašią "ataskaitą", bet tai tebūtų savo bejėgiškumo pripažinimas.

"Visa esmė ta, kad tai bus romanas", - vos nepasakė Polas, bet susilaikė.

"Tai prasidės nuo realių faktų, o paskui aš imsiu gražinti ir apdirbinėti. Iš pradžių truputį, visai nedaug, po to dar mažumėlę, ir dar. Ne tam, kad pagražinčiau savo paveikslą (jis ir taip pakankamai geras), bet ir ne tam, kad parodyčiau Anę blogesnę (blogesnių paprasčiausiai nebūna). Tik tam, kad suteikčiau išbaigtumą. Aš nedarysiu iš savęs meninio personažo. Literatūra - ir taip savotiška masturbacija, ir tai būtų kažkoks savęs surijimas".

Jo butas 9-E buvo toliausiai nuo lifto, bet šiandien jam atrodė, jog koridorius išsitiesė mažiausiai per dvi mylias. Jis užgulė ramentus.

Klak... klak... klak... klak... O, kaip jis neapkentė šio garso!

Kojas maudė, ir jis pajuto, jog jam reikalinga dozė novrilo. Kartais jis pagalvodavo, kad dėl to vertėtų grįžti pas Anę. Tačiau gydytojai atpratino jį nuo tos minties. Išgėrimas pakeitė narkotikus. Ir dabar, pasiekęs namus, jis pirmiausiai ketino įsipilti sau dvigubą porciją.

Paskui jis žiūrės į tuščią savo kompiuterio ekraną. Labai įdomu. Polo Šeldono prespapjė už penkiolika tūkstančių.

Klak... klak... klak... klak...

Dabar reikia išsitraukti iš kišenės raktą, bet taip, kad nenukristų ramentai. Kol jis tai darė, išslydo paketas, ir visas jo kūrinys pasklido ant grindų.

- Velnias! - nusikeikė Polas ir ištraukė raktą. Čia kaip pasityčiodami nukrito dar ir ramentai...

Polas užsimerkė svirduliuodamas ant savo kreivų geliančių kojų. Jam atrodė, kad tuoj išprotės arba mirs. Jis labai nenorėjo pravirkti čia, koridoriuje, bet tai buvo visiškai įmanoma. Kojas velniškai skaudėjo, ir reikėjo dozės, ne šio idiotiško aspirino, kurį jam davė ligoninėje. Jam reikėjo dozės, normalios, geros, SAVO dozės. Tos dozės, kurią duodavo Anė. Ir jis taip pavargdavo paskutinėmis dienomis. O iš tikrųjų, kad palaikytų save, jam buvo reikalingi ne šie sumauti ramentai ir net ne narkotikai, o jo žaidimas, kuris priverstų jį gyventi ir kurti istorijas. Tai būtų jo dozė. Tai neleistų jam sugniužti. Tačiau dabar, atrodė, jau buvo per vėlu.

"Tai kaip pabaigus knygą, - pagalvojo Polas, atidarydamas duris. - Štai kodėl niekas nerašo apie tai, kas vyksta po žodžio "pabaiga", kai knyga pasibaigia, o gyvenimas teka toliau savaip. Visa tai prasmirdęs mėšlas. Ji turėjo mirti po to, kai aš prigrūdau jai į gerklę tuščių popieriaus lapų. Tačiau ir aš turėjau mirti. Tuo momentu mes tikrai buvome panašūs į jos mėgstamų serialų herojus. Jokių niuansų, tik juoda ir balta, bloga ir gera. Aš buvau Džefris, o ji - borkų bičių deivė. Tai kvaila... bet aš žinau, kad būtent tai ir vadinasi atomazga".

Iš pradžių vištgaidiškas išgėrimas, o paskui PIK-UPPI-PUU... Iš pradžių būsi įnamis, o paskui būsi...

Jis sustojo. Jis turėjo laiko suprasti, kad kambaryje tamsu, pernelyg tamsu. Ir dar kvapas. Jis pažinojo tą šlykštų pudros ir purvo dvoką.

Anė pakilo iš už sofos kaip baltas vaiduoklis. Ji vilkėjo seselės uniformą su kepuraite. Rankoje spaudė kirvį ir vapėjo: "Metas užsigerti, Polai! Metas užsigerti!"

Jis suspiegė ir pabandė pasisukti ant savo skaudančios kojos. Ji perėjo kiaurai per sofą. Ji panėšėjo į varlę albinosę. Pirmasis mostelėjimas kirviu nenukirto jam kojos, tai buvo blogiau, tai buvo vėjas, vėjas iš jo. Jam iš tiesų taip atrodė, kai jis pažvelgė į kilimą. Užuodė kraujo kvapą. Nuleido akis ir pamatė, jog nukirstas iki pusės.

"Nuplauti", - sucypė ji, ir jis jau be dešinės rankos.

"Nuplauti", - vėl sucypė, ir dingo kairioji ranka.

Jis ant riešų nušliaužė prie pravirų durų. Kad ir kaip būtų keista, Čarlio jam šiandien atiduoti puslapiai vis dar gulėjo ten.

"Ane, dabar tu gali tai perskaityti!" - bandė šūktelti jis, kad Anė greičiau nešdintųsi, kol dar jo galva nenulėkė nuo pečių. Jo paskutinis matytas vaizdas buvo jo paties kūnas be galvos ir baltos Anės šlepetės.

"DEIVĖ", - pagalvojo jis ir mirė.

4

SCENARIJUS - planas arba konspektas, pagrindinė siužetinė linija. (Vebsterio žodynas)

RAŠYTOJAS - tas, kuris rašo, ypač profesionalas. (Vebsterio žodynas)

GUDRYBĖ - tai, kas priverčia patikėti, apgaulė ar apsimetimas. (Vebsterio žodynas)

5

Polai, ar sugebėsi?

6

Taip, žinoma, jis sugebėjo. "Pagal scenarijų Anė liko gyva, nors jis suprato, kad tai tik FANTAZIJA".

7

Jis tikrai pusryčiavo su Čarliu Merilu. Pokalbiai buvo vis tie patys. Tik kai įėjo į savo numerį, jis suprato, kad jį išgąsdino valytoja; jis tikrai nukrito ir vos susilaikė neriktelėjęs, nors tai pasirodė tik katinas, siamo katinas, vardu Dampsteris, kurį jis už svarą nusipirko prieš mėnesį.

Anės nebuvo, nes Anė buvo visai ne deivė, o pamišusi moteris. Kol Polas pūtė į akį, užmigdytas vaistų, jai pavyko išsitraukti iš gerklės popierius ir išsikepurnėti pro langą. Ji pasiekė daržinę ir ten susmuko. Kai Viksas ir Maknaitas ją rado, ji buvo jau negyva. Ji mirė dėl perskeltos kaukolės, kai užkliuvusi už mašinėlės trenkėsi į židinį. Bet kuriuo atveju ji žuvo nuo tos pačios mašinėlės, kurios Polas taip neapkentė.

Tačiau ji vis tiek nepaliko jo ramybėje. Dabar jį kankins ne tik kirvis.

Jie rado ją šalia kiaulės Mizerės gardo, viena ranka laikančią elektrinį pjūklą.

Dabar viskas buvo praeity. Anė Vilkes gulėjo kape. Tačiau kaip ir Mizerė Čestein nerado ten ramybės. Sapnuose ir košmaruose Polas ją vis iškasinėdavo. Neįmanoma nužudyti deivės, ji nemirtinga. Jis galėjo tik laikinai nuslopinti baimę degtine, štai ir viskas.

Jis priėjo prie baro, pažvelgė į butelį, paskui atsigręžė į knygos lapus bei savo ramentus, tarsi atsisveikindamas vėl dirstelėjo į butelį ir pasitraukė nuo baro.

8

Užsigerk.

9

Po pusvalandžio Polas sėdėjo priešais tuščią kompiuterio ekraną, galvodamas, jog už bausmę jis tapo visišku mulkiu. Užuot maukęs degtinę, jis išgėrė aspirino, bet tai nieko nepakeis. Penkiolika minučių, o gal net pusvalandį jis sėdės, spoksodamas į tuščią ekraną su tamsoje blyksinčia rodykle, o paskui išjungs jį ir išgers vyno.

Nepakeis, išskyrus...

Išskyrus tai, kad grįždamas po pusryčių su Čarliu, jis pamatė kai ką juokinga, ir jam kilo idėja. Nedidelė. Visai mažytė. Bet ir įvykis buvo nereikšmingas. Paprasčiausiai 48-aja gatve ėjo berniukas, stumdamas vežimėlį prekybai, štai ir viskas. Tačiau ant vežimėlio stovėjo narvelis, kuriame tupėjo gana didelis pūkuotas žvėriukas, iš pirmo žvilgsnio primenantis katiną. Priėjęs arčiau, Polas pamatė ant jo nugaros baltą juostą.

- Sūneli, - kreipėsi jis, - tai skunkas?

- Taip, - atsakė berniukas ir paspartino žingsnį.

Mieste neįprasta stoviniuoti ilgiems pokalbiams, ypač su tokiais keistai atrodančiais žmonėmis, kuriems po akimis kabo maišeliai, ir jie vos pasivelka net su ramentais.

Polas nuklibinkščiavo toliau, tikėdamasis pagauti taksi; kiekvieną dieną jam leisdavo nueiti ne daugiau kaip mylią, ir tai buvo jo mylia. Jam nežmoniškai įsiskaudo kojas ir norėdamas išmesti iš galvos mintis apie mylią jis ėmė svarstyti, iš kur šis vaikas, iš kur jis gavo šį vežimėlį ir, svarbiausia, šį skunką.

Staiga jis išgirdo už nugaros žingsnius ir nusisukęs nuo tuščio ekrano pamatė iš virtuvės išeinančią Anę su džinsais bei raudona flaneline palaidine; rankose ji laikė elektrinį pjūklą.

Jis užsimerkė, atsimerkė, pamatė vis tą patį seną NIEKĄ ir netikėtai įtūžo. Jis atsigręžė į kompiuterį ir greitai, daužydamas klavišus, parašė:

- 1 -

Už namo vaikas išgirdo garsą - jam šmėkštelėjo mintis apie žiurkes, bet vis dėlto jis užsuko už kampo. Namo eiti buvo dar anksti nes pamokos mokykloje baigsis tik po pusvalandžio, ir jis gali pasivaikščioti iki priešpiečių.

Tai, ką jis pamatė dulksvoje saulės šviesoje, buvo ne žiurkė prisispaudusi prie namo sienos, o didžiulis juodas katinas su tokia pūkuota uodega, kokios jis dar nebuvo regėjęs.

10

Jis sustojo, širdis netikėtai suspurdėjo.

Polai, ar sugebėsi?

Į šį klausimą jis nesiryžo atsakyti. Jis vėl palinko prie klaviatūros ir po minutės ėmė spaudyti klavišus... bet jau švelniau.

11

Tai nebuvo katinas. Edis Desmondas nuo gimimo gyveno Niujorke, bet jis buvo apsilankęs zoologijos sode, be to, matė paveikslėlius knygose. Jis žinojo, kas tai, nors neįsivaizdavo, kaip šis žvėris galėjo atsidurti apleistame name 105-ojoje gatvėje, tačiau ilga balta juosta ant nugaros padėjo atskleisti paslaptį. Tai buvo skunkas.

Edis ėmė iš lėto artintis prie jo.

12

Jis sugebėjo. Jis SUGEBĖJO.

Taigi su dėkingumu ir baime jis *žengė tą žingsnį.* Durys į slėptuvę prasivėrė, ir Polas pažvelgė vidun, nejausdamas, kad jo pirštai laksto vis greičiau, o skaudančios kojos tebėra tame pačiame mieste, bet už penkiasdešimties kvartalų, nejausdamas, jog rašydamas verkia.

Lovelis, Meino valstija: 1984-ųjų rugsėjo 23-ioji -
Bengoras, Meino valstija: 1986-ųjų spalio 7-oji:
Dabar mano pasaka baigta

Stephen King

MIZERĖ

Romanas

Redaktorius J.Vabuolas
Dailininkas A.Šimakauskas

Formatas 84x108 1/32. Popierius ofsetinis. Garnitūra 10 p.
SL Nr. 929. Ofsetinė spauda 8,25 sąl.sp.l.
Užsakymo Nr. 438 Kaina sutartinė.
"Eridanas", 3009 Kaunas, Partizanų 4.
Spausdino Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės 22, 4320, Kaišiadorys.

DAUGIAMILIJONINIS BESTSELERIS

Rašytojas Polas Šeldonas užsidirba pragyvenimui "kepdamas" sentimentalius romanus apie Mizerę ir pataikaudamas pigiam masinio skaitytojo skoniui. Už tai rimtesnių kūrybinių ambicijų turintį rašytoją likimas žiauriai nubaudžia: po autokatastrofos jis patenka savo fanatiškos gerbėjos, žudikės maniakės, nelaisvėn, kuri priverčia Polą pratęsti banalių romanų seriją. Nuo šiol rašymas Polui tampa ne pragyvenimo, o išgyvenimo sąlyga...